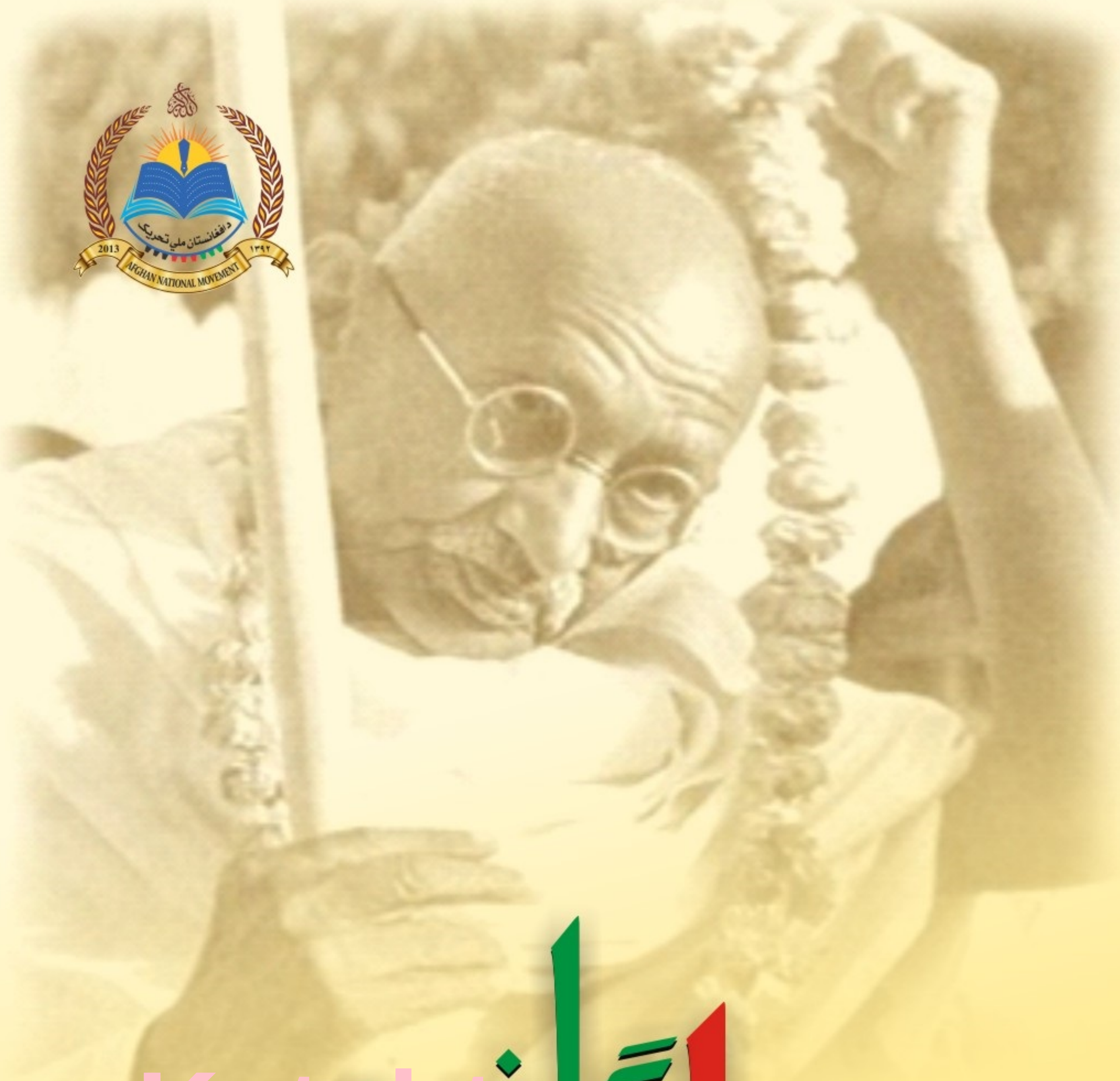

مهاتما ګاندي

ژوند فکر او مبارزه

لیکوال: پروفیسور عبدالخالق رشید

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مــهاتــما ګــانــدي

ژوند، فکر او مبارزه

لیکوال:

پروفیسور عبدالخالق رشید

۱۳۹۴ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: مهاتما ګاندي- ژوند، فکر او مبارزه

لیکوال: پروفیسور عبدالخالق رشید

خپروندی: د افغانستان ملي تحریك، فرهنګي څانګه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

ډیزاینګر: ضیاء ساپی

پښتۍ ډیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکال: ۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحریك د خپرونو لړ: (۱۱۸)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدا :

شاغلي کرزي ته!

چې که د باندنیو ښکېلاکي او کورنیو فسادي ځواکونو

نارواوې یې په خنګ کې نه وي،

ښه ګاندین ملګری دی.

رشید

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۱
لومړی څپرکی	
ګاندي : ژوند او مبارزه	۷
دویم څپرکی	
ګاندي او عدم تشدد	۴۸
درییم څپرکی	
ګاندي او سرحدي ګاندي	۶۹
څلورم څپرکی	
ګاندی دیوشمیراوسنیوهندیانو او نړیوالوپه نظر:	۹۰
پنځم څپرکی	
دګاندي مرغلرې	۲۱۰
ماخذونه :	۲۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریك یادښت

د افغانستان ملي تحریك د (۱۳۹۳ ل) کال په پیل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهیر کې به (شل عنوانونه) بېلا بېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحریك دا ژمنه د یاد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ کې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحریك په یاده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهیر کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریك ټینګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملي کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریك هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحریك له ټولو هغو لیکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر کې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا کړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور ودانی ورته وایي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریك فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

« که کوم شی تاسو تنګوي ، تا سوپه قهرکیدای شئ ،
خو ځان په نه ګناهګاروئ » (دمقدس کتاب زبور آیت)

سریزه:

فکرکوم نن سبا به په نړۍ کې داسې ملت او داسې ژبه نه وي چې هغوی به دداسې یوه سترانسان اویوه نومیالی (مهاتما ګاندي) له نامه ، مفکورې او مبارزې څخه نه وي خبر ، په دې چې دغه لوی انسان په خپل عصرکې په دې وتوانیده چې دانساني تقوا او ویښ فکري تمایل په مرسته په هغه پلو کې ودریږي ، هلته چې دانساني ذلت ،غلامۍ او بدمرغۍ په وړاندې په خپله پراخ انسانیت دمقابلې یوه پراخه او ناپایه جبهه جوړه اورامنځ ته کړې وه. هلته چې دتورتم په وړاندې درڼا ، دغلامۍ په وړاندې د آزادۍ اودخوارۍ پرضد دپرمختګ پوښتنه په جدي توګه نه یوازې هندیانو بلکه ټول محکوم انسانیت دخپل برخلیک ټاکلو اوخوندې ساتنې یوازنې لاره وبلله . اودغو ټولو نومونو او اصلونو پرهمدغه تاوده مهال کې دمهاتما (لویی اروا) ګاندي له تلپاتې نامه سره ځان ونښلاوه.

ګاندې اوس په نړې کې یوازې دیوه خوار اوډنګرهندي مبارز نوم نه دی بلکه دغه نوم اوس دنړې دعدم تشدد دمبارزې دتاریخ یولوی اوژوندی ځپرکې دی ، هغه ځپرکی چې انسان اوس په دغه اتومي ناتارکې تربل هروخت هغه ته اړدی اودهغه په لوریې تربل هروخت زیاته ورمخه کړې ده ، ځکه نو دابایدووایو چې عدم تشدد دشلمې پیړې یوداسې مفکوروي بهیردی چې په ګرد بشریت پورې اړه لري او دیوه ګډبشري تلپاتې میراث په نامه سره یې یادولای شو..

زه چې په دغوحالاتوکې دګاندي اودهغه داندوژوندپه اړه خبرې کولواویوخه لیکلو ته اړشوی یم ، دهغو یوځرګند لامل دادی چې نورنو زموږ په شاوخواکې تشدد او زورزیاتی دومره زیات شوی چې دهرانسان تر زړه اوپښولاندې مځکه لړزوي او سړی داویلای شي چې که دغه اوسني حالات همداسې خپله لړۍ اوږده کړې ، نو لرې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چي دغه نړۍ به ډيره زر په يوه غميزه ونه واړي ، له لويديزه ترختيــزه ، بشــريت هره ګړۍ اوهره شيبه يوناڅرګند تورتم او ديوه بل مخروطي ناتار بربادۍ ته ســترګې په لاره دی ،امريکايي وچه له شماله ترجنوبه په يــوه غــچ اخيســتونکي بهيربانــدې اوښتې او اوسنۍ سياسي تګلاره يې ددې لامل شوې چې نورنو ټولــه نــړې لــه دغــه پرمختللی هيوادڅخه دمخ اړولو په تکل کې شي . افريقا لاهم دلوږې اوخــوارۍ لــه منګولو نه ده وتلی ، لاهم پرمختللې نړې ته سترګې په لاره ده چې مرســته ورســره وکړې اودانسانی خواخوږۍ يوه انساني تګلاره بايدله دغې الماس توليــدونکې وچــې سره وڅارل شي . ايشياهم داسې درواخله ، دلته ددغې وچــې پــه زړه کــې عــراق ، فلسطين او افغانستان همدااوس په اورکې سوځي ، عراقي ملت دهيڅ په خاطر لولپه شو، دپاکستان په دننه کې هم يوبم مخ په چاوديدو دی داچې کله اوشنګه ؟ دې تــه به يوڅه نورهم سترګې په لاره شو، هندوستان هم که دګاندي تګلاره ونه څاري لــه يوه سخت ګواښ سره مخامخ کيدونکی دی، لوږه او دوګړو زياتوالی ، اتومي ليوالتيا او پرهغې وياړکول ددغه ګواښ لاملونه دي ، ايران هم دامريکايي غيرمستقيم ګواښ په وړاندې دځپل تقديرټاکلو په لورځپلې شپې ورځې شميري .

داټولې خبرې دي چې په نړۍ کې يې دنشه يې مافيا او اتومې وړتيا پراختياتــه لاره پرانيستې ده اوبشريت يې دې ته ناچارکړې چې بايد دځان دخوندي ساتنې لپاره لــه هغو ټولو هلوځلوڅخه کارواخلي هغه چې ددغه پراخ ناتاراودغې بدمرغې غميزې پــه مخنيوي کې له بشريت سره مرسته کولای شي.

موږ هم ناچاريو چې دیادوشويوناورينو دپای ته رسيدو لپــاره بايــد دبــودا ،عيســی ، ګاندی اوپاچاخان په لورسترګې وغړوواوددغه پراخ مکتب تګلارو او اصولو ته ورمخه کړو . بشريت اوس په دې پوهيدلې چې داوسني اتومي ناتارترچترلاندې دخونــدې ساتلو يوه لاره همدا نه زورزياتی دی چې بايد دهغــې پــه مرســته بشــريت وروزو ، بشريت خبرکړو اودا حقيقت يې بايد په مخکې کيږدو چې که تشددته دهرچامخــه کيږي اويانړيوال زورځواکي ځواکونه يې دځان لومړنی او وروستنی حق بولې هغوی بايد په دې هم پوه شي چې د دوی ددغه کار پايله له عامې بربادۍ پرته بل څه نه ده. بشريت ته دم ګړۍ يوازې همدغه دعدم تشددمعنويت ورپاتې دی چې په هغه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر قام ، دهر ملت او هرې انساني عقيدې انساني وړتيا او مرام خوندي دي او دازموږ په عصرکې يوازنی رښتنی معنويت دی چې انسانيت ته تسل ورکوي او په ډاګه هغه دمولانا دفکری معنويت دکانې کرښه خبره يې پرسترګو دالهي ډالۍ په توګه راکاږي چې :

از ديو ودد ملولم انسانم آرزوست .

معنويت په رښتيا او رښتياينی سره دڅ وند دستړي کاروان لارښونه کوي او په بـري سره يې دسرمنزل پولې ته رسوي ، ديوه هندي ليکوال خبره ده چې : « دربښــتيا او رښتياينې مخ په سرو زرو پوښل شوی ، څوک چې غواړي دغه حقيقت ته په رښــتيا ينې سره ځان ورنژدې کړی ، نوکله چې له هغوسره تماس نيسي هغه خپله په ســرو زرو اوړي...»

(Prof. S.P. Kanal , *Quest for trust* , New Delhi , 1976 P 738)

دپورتنی نامي خبرې دليکوال په نظرله دغې خبرې سره داټکی هم مل دی چې پـه سرو باندې اوښتل په خپل وار دومره ساده خبره هم نه ده لکه چې دلته يې سړی په ساده توګه لولي ، مانا داچې دغې رښــتياينې تــه رســيدل پــه خپلــه دســړي پــه کړواواعمالوپورې تړلې اصل دی چې عملي کيدل يې يوه تياري اوپوره قربــانۍ تــه اړتيالري ، قرباني په دغه ترڅ کې يوازنی شرط دی ، داسې چې بايــد پــه هراړخيــزه اوڅوبعدي توګه په پام کې ونيول شي .په دغه برخه کې زياتره پوهان په دې بــاوردي او دګاندي په اړه هم داخبره کوي چې دګاندي لويه ځانګړنه داوه چې هغه بــې ادعــا سړی و ،چې په خپل ټول ژوند کې يې دادعا لپاره يوځل هم غږ پورته نه کړ، پــه دې چې ده نه غوښتل ځان له عامې هندي ټولنې لوړوبولې ،ددې لپاره چې هغه دخپلــې ټولنې په رښتياوو باندې ځان پوه کړی وي ، تل يې هڅه کوله چــې لــه خلکــو ســره دهغوی په شان وي ، دهغو په شان ژوند وکړي ،له هغو سره په هغه شان لکه څنګــه چې دوی دي په اړيکوکې وي اوپه هماغه شان لکه دی بايد خپلو همنوعانوته ځــان وښيي .

دګاندي په نظر يوازې هغوی چې عمل اونظرېې ســره يوشــي وي کــولای شــي پــه رښتياينه باندې پوه اوبرلاسی شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي به تل له مورړ سره تلپاتې وي ، په دې چې ده دانسان لپـاره دهغـه دانسـانيت دپاينښت په خاطر په خپل زمان اوخپل چاپيريال کې ژورعاطفي فکروکـړ، همـداده چې دده په اړه ويل شوي دي :

« هغه زمورړ مورالي ايديالونه اوارزښتونه له يوې خوا رانوي کړل اولـه بلـې خـوايې راتازه کړل ،ايي . ايم . فوسترپه دې باوردی اووايي چې هغه بايد زمورړ دعصر ترټولـو لوړاواوچت انسان وبولو...

همداسې جي . اچ . هولمس بيا ګاندي دهند دستروياړ بودا او دستراستازي عيسی په شان لوړبولي ...

ددغو ټولوخبرو موخه داده چې ګاندي خپل تيرمهال له خپل اوس مهال سـره پـه داسې يوه پياوړی ديالکتيک کې طرحه کړ چې دهغه بنسټ يې پر معنويت بانـدې کيښود ، هغه په معنويت باوري انسان و اوپرهغه يې دخپلې پياوړې عقيدې په توګـه په ژوند کې کلک ټينګاروکړ، ان چې معنويت يې دشخصيت اوکرکتر دپياوړتيا رمـز وباله دزغم وړتيايی پرې ورزياته کړه اودزغم درس يې ترهرڅه دمخه په خپل ځـان باندې په خپل ژوند کې عملي هم کړ .

مـا ډيرکالـه پـه هندوسـتان کـې تيرکـړل دګانـدي پـه اړه مـې وليکـل او پـه ډيروکنفرانسونوکې مې برخه واخيسته او اوس مې دادي يوڅه ګډې وډې دکتاب په بڼه هم پرې وليکلې ، په ډيروعلمي ناستو کی ډيرو پوه اوشعوري هندوانو له ماڅخـه داپوښتنې وکړې : نورې خبرې نه وې چې پرګاندي اودهغه په مفکوره باندې دې پـه داسې وخت کې چې نورنوډيرې هندوانو هم خپل باورپرې له لاسه ورکـړی ورمخـه کړه ؟

دهمدغې پوښتنې په تړاو غواړم خپل لوستونکي ته داخبره وکړم چې ما په رښتياهم دغې ليکنې ته په داسې ناچاره شيبه کې ورمخه کړه لکه چې ګاندي جي پـه خپـل وخت کې له ناچاری عدم تشدد دخپلې سـتونزې دحـل يـوازنی رمـز او راز وبالـه اوپرهغه يې ورمخه کړه . ګاندي به ويل چې انګريزان داسې څوک اوداسې ځواک نـه دی چې هغه به دتورې په زورله ملکه وباسو، دده په نظر دايو ناشونی کار و، ځکه يې په پای کې داخبره غوره وبلله چې له شعوري دښمن سره بايد په شعوري توګه مبارزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي ، په دې مانا چې هرڅوک که ټوپک ته لاس کړي نوبیاهم مرګ دهغه لمنه نیسي ، دهغه ملت تباه کیږي اودښمن یې نورهم دځان لپاره پرهیواد باندې دواکمن کیــدو لاملونه موندلای او ترلاسه کولای شي . ګاندي په دې پوهیده چې انګریز مقــدوني سکندر او چنګیز نه دی او نه هم داسې څواک دی چې په پښتورګویې پرهندوستان باندې خیټه اچولې ده. انګریز یوشعوري څواک دی ، شعوري عمل کوي ځکه نو دهغه په وړاندې مبارزه هم باید شعوري وي نه جذباتي ...

زمالپاره هم دغه ټکی زموږ دعصراو زموږ دستونزې دحل په برخه کــې دپـاملرنې وړ شو . هغه چې باید ددغه عصر دلیونیو اویرغلګروځواکونوپاملرنه هغه ته راواړول شي ، دوی او موږ دواړه باید ځان په دې باوري کړو چې :هغه څه چې سوله کولای اورامنځ ته کولای شي هغه جګړه نه کولای شي او نه رامنځ ته کولای او هغــه څــه چــې نــه زورزیاتی یې کولای شي هغه زورزیاتی اوتشدد نه شي کــولای ، عــدم تشــدد یــوه انساني تجربه ده چې سړی پرې دزړه له کومې باورکولای شي ، ځکه نو زموږ لپـاره هم په دغه ترڅ کې ترټولو ښه او دپاملرنه وړخبره داده چې باید پردغې کانې کرښې باندې دځان اوخلکو باور داسې پیاوړی کړو لکه چې ګاندي اودهغه ملګرو پــه خپـل عصرکې دانساني غمیزې دحل په خاطردغه بشپړه او رغنده تګلاره دستونزو دپـای ته رسیدو په خاطر په عملي توګه رامنځ ته کړه اوعملا پرې مخ په وړاندې ولاړل .

په دغه رساله کې تاسې ګاندي پیژنۍ اودهغه تګلاره ، تاسې عــدم تشــدد اودهغــه ښیګړې اودننۍ نړۍ په ستونزمن چا پیریال کې ددغې معنــوي پدیــدې اړتیـا درک کوۍ ، تاسې په دې پوهیږۍ چې په دغه نړۍ کې هټلر، استالین ، چرچل ، روزولــت ، موسولینې اوترهغو راوروسته تارچر، ریګن ، بوش او په سلګونو داسې نور زوریــاتي چې په جسمي اوظاهري لحاظ دهرڅــه خاونــدان وو لــه یــوه خوارځــواکي ســابه خوړونکي هندي مشرسره په یوه وخت اویالړ وړاندې وروسته عصرکې راوپړکیــدل ، خو کوم څه چې هغوی وکړل او څه چې ده ترسره کړل ، هغه ګرده په همدغه عصرکې وو ، چا نازیزم وپاله ، چا دکمونیزم په نامه او چاهم دشونیزم او راوروستو مختورو خو د دموکراسۍ په نامه هم خپل اوهم دنورو سرونه مات کړل ،خو هغوی چې له نوموړو ایدیو سره په یوه وخت کې له دوی سره ولاړ نه شول اود دوی بــرعکس یــې خپلــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله ییزه تګلاره رامنځ ته او پرمخ بوتله ، هغوی نن دانسانیت پرآسمان باندې دهغو ستورو ځای غوره کړ چې دځمکې دکرې پرمخ په هره خوا اوهرځای کې هرچا اوهرې خوا ته روښانه ځلیږي او دهرچا مینه پرې راځي . ګاندي اوهغه مفکوره لـه همـدغو ستوروڅخه یوداسې ستوري دې چې په خپـل عصـرکې یـې لـه خپلـو یارانوسـره دژوندسوله ییزه بیرې د استعمار پرظالم زړه وروخیژوله او ځان یـې ترهغـه ځایـه پورې په بري سره ورساوه ،چې هلته یې دهرچاله خولې داواوریدل چې :

هغه زړه به له توپانه په امان وي   چې کښتی غوندې دخلکو باربردارشي

ګاندي اودهغه شعوري تګلاره نن په ټوله نړۍ کې دهغوی لپاره چې دسرې وژونکـې اتم بم دغرور پر وزرونو نه دي ناست یوهوسا اوخوندي دمه ځای دی ، باید چې ددغه دمه ځای (ساتیاګری) تر چترلاندې دآزادۍ او تلپاتې هوسایۍ په لور دهغـوی پـه وړاندې چې په جګړه نازیږي ،انسان وژني ، دنورو پرهیوادو وربلوسي ،تمدن له منځه وړي اوانساني شتمۍ لوټي له ګاندي اودهغه له نومیالي دوست پاچاخان سره یوځای یوځل بیا دآزادۍ پرکاروان پسې روان شو. ځکه چې دا دبشریت او بیا زمـوږ لپـاره داوسني امریکایي یرغل چې لمنه یې نوره هم دختیز پرلور راخوریدونکې ده دنجات اوژغورنې یوازنۍ لارده . او ګاندي دغه هدف ته درسیدو په خاطر موږ ته په (ځوان هند - ۱۹۲۹ کال دجنوري ۵) کې مشوره راکوي چې :

« موږ باید دغلطیو ، درغلیو او نورو نیمګړتیاوو پرمخ یوازې دخوړو (خیټې) له امله پرده وانه چوو ، په دې هم باید پوه وو چې که زموږ ورور هم زموږ معنویت اودهغه ودې ته په زیان رسولو باندې لاس پورې کوي باید چې ځان پرې ناګار او ناخبره ونه نیسو»

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو وروور بايد په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلي ...

«بودا»

لومړی څپرکی

ګاندي: ژوند او مبارزه

مهنداس کرم چند ګاندهي دهنداوختيز دشلمې پيړۍ له نوميالیو لارښوونکو ، آزادي غوښتونکواوسمونوالوڅخه و ، دده په اړه نن سبا دنړۍ په هره برخه کې ليکنې کيږي ، درناوی يې کيږي اوله افکارويې ځانونه خبروي ، ځکه نو زه دلته دده دانــدو ژوند په بيلابيلو برخوباندې تته رڼا اچوم داسې چې دهغې په ترڅ کې به دده د ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

جزيات په وار وار سره ځان ګرانو لوستونکو ته ددغه اثر دبيلابيلو څپرکو په ترځ کـې دده له نړۍ ليد او فلسفې سره يوځای راځرګند کړي .

ګاندي جي ته يې ټولنې دپلار په سترګه وکتل اود(بپو) په نامه يې يادکړ ،داځکه چې ده په خپل وخت کې دشلمې پيړۍ دنړيوال زورورځواک په وړانـدې دمبـارزې يـوه ځانګړې لاره چې هغه دنه زور زياتي ياعدم تشدد لاره وه غوره کړه اوداسې دخپـل قوم اوخلکو داوږدومبارزو ترټولو غوره ، بريمنه اوژغورندويه پايله اومبارزه وبللـه ، دی که په خپل هيواد کې و اوکه په جنوبې افريقاکې ، په دواړو هيوادو کې يې دتيري اوتجاوز په وړاندې خپلو هلوځلو ته کله بشپړ او کله هم نيمګړی دوام ورکړ،همـداوه چې نړۍ ډيرزر دده دمبارزې په حقانيت باوراوايمان پيداکړ اوملت يې دی دانګريزې ښکيلاک په وړاندې ديوه سرسپارلي او پياوړي لارښود په توګه دآزادۍ په خاطر پـه خورا ايمانداری اورښتيايني سره بدرګه کړ.

ده دنه زورزياتې مبارزه دانګريزي ښکيلاک په وړاندې پيل اوپرمخ بوتلـه ، اوخپلـه دغه تلپاتې تګلاره يې ددغه ښکيلاک په وړاندې په خپله ګجراتي ژبه د (ستياګری) په نامه ياده کړه ،ګاندي دغه ويی له خپلې مورنۍ ژبې ګجراتي ژبې څخه راغوره کـړ چې (سات) يې د(رښتيا اومينې) او(اګره) يې د(صبر، زغم ، نرمښـت، هـوډ) پـه ماناده . ساتياګره په عمومي لحاظ هغه غورځنګ شو چې په هغه کې دګاندي تګلاره هغه چې په رښتيا ينه ، نه زورزياتي ، نه جنګيدوبانـدې ولاړه وه اودهـرډول تـوپير(مذهبي ، ژبنی ، ملي ، رنګ اونورو) ضد د انساني حقونوترلاسه کولو لپاره پـه ګوتـه شوې وه راپيل شوه ، ياپه بله وينا دغه تګلاره دخپل ماهيت له مخې هغه تګلاره هم ده چې دګاندي فلسفه ورته ويلای شو،په دې چې ګاندي خپله ددغې تګلارې په اړه داخبره کوي چې ده داشان مبارزه په جنوبې افريقې کې پر هغـه مهـال چـې هلتـه داپارتايد واکمني وه دهنديانود حقوقو ترلاسه کولو په خاطرپه عملي توګه راپيل کړه . دده په اند دايوازنۍ لاره وه چې دهغې په مرسته ګاندي او نورو هنديانو کولای شول دمقاومت فلسفه دزورزياتې په وړاندې له يوې خوا راوهڅوي او له بلې خوايې پياوړې کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ساتیاګره کې ولسې سرغړونه اودولسونو پوره یوالی اودزورزیاتې په وړاندې مقاومت ددغې تګلارې زړی جوړوي. ددغې فلسفې یواصل داهم دی چې که ټول ولس په آرامه توګه دخپلو حقوقو لپاره لاس یوکړي اوسره یوموټی شي ، په دې کې شک نشته چې زورزیاتی څواک به ددغه یوالې اوپیوستون په ترڅ کې دې ته غاړه ږدي چې ددوی خبره اوددوی حق به مني اوله ناچارۍ به هغه لړی پای ته رسوي هغه چې په تشددسره ددوی اونوروانساني حقوق پایمالوي او ښکیلاکي زورزیاتی زیږوي.
سره له دې چې په هند اونړۍ کې یومهال یوزیات شمیر نظروالو(په تیره مارکسستانو او انقلابی هندیانو) دغه تګلاره ډیره زیاته ګټوره اوبریالۍ ونه شمیرله ، خو زمانې زموږ ترعصره داد ه راورسوله اودایې راوښوده چې دغه تګلاره دداسې یوه ملت لپاره چې تش لاس و ، او په سووکلونه انګریزانو په مادي اومعنوي لحاظ ځپلی و ، دمبارزې ترټولو غوره او بریمنه تګلاره شوه . ددغې تګلارې کره کوونکو به په دغه اړه داخبره کوله او ویل به یې چې که ملت سره یوموټی شي ،کولای شي دخپل برخلیک ټاکلو لپاره تورې ته هم لاس واچوي . لکه چې اوس په خپله په هند کې هم یوشمیرټولنې په همدغه نظردي .

خوګاندې بیا په دې باوري نه و، هغه به ویل چې ساتیاګره یوه داسې تګلاره ده چې هغه پوره قربانۍ ته اړتیا لري، ساتیاګره له زغم اوتحمل سره ملګرې مبارزه ده اوترټولو لویه ځانګړتیایې داهم ده چې په دغه سوله ییزه مبارزه کې له وینو تویېدوځخه ډډه کیږي ، اومخه یې په شعوري توګه ددغې تګلارې داصولو له مخې نیول کیږي .

ګاندي جي په دې باور وچې په زورزیاتې سره رامنځ ته شوې خوښې او هوسایی دخوورځوخوشالي اوهوسایي وي ، خوکه نه زورزیاتي له ژوند سره پټلیزپه پام کې ونیول شي اوپه دغه ترڅ کې پرمخ بوتلل شي ،زغم یې زیات دی ، سره له دې چې خوارۍ اوزیارته اړتیالري خو میوه اوپایله یې خوږه اوتلپاتې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي دغه میراث په نړیواله کچه دنه زور زیاتي دپلویانو له خوا منل شوی او ستایل شوې دی ځکه چې دهمدغې تګلارې اوفلسفې برکت و چې دی دهغــې پــه مرســته دخپلې ټولنی دپلارګلوی ـ پړاوته راپورته شو اوپه خپل همدغه نــه زورزیــاتي دریــځ سره دهرچا له خوا په ټوله نړی کي ومنل شو، ځکه دامریکاخارجــه ســکرتر ســي . مارشال (۱۹۴۸) ګاندي په خپل دغه سترانســانې ویــاړ بانــدې دانســانې ټــولنې اوتفکرلوی اوبریالی ویاند وباله .

******

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه:

مهنداس کرم چند ګاندي د ۱۸۶۹ کال داکتوبر په (۲) دپور بندر پـه ښـارګوټي کـې وزيږيد، پوربندر دلويديز هند دګجرات ايالت اړوند ښاردی چې عربي سمندرګي تـه ورڅيرمه پروت دی ، دپلار نوم يي کرم چند اودمورنوم يې پوتلوبـايي (دکـرم چنـد څلورمه ميرمن ، چې نورې يې مړې شوې وي، هندومذهب کله هم له يوې ميرمنـې دزياتو سپارښتنه نه کوي.) مهنداس يا موهن دخپل پلار پـه ماشـومانوکې ترټولـو کوچنی و، په ۱۸۷۶ کال کې يې پلار چې دولتي مامورو له پوربندره راجکوټ ته بدل شو، مهنداس (موهن) هم له ده سره همدغه ښار ته ولاړ، په عمومی لحاظ پـر هغـه مهال دغه سيمه داسې وه چې دلته دانګريزانو برلاسی لکه دنـورو سـيمو پـه شـان ډيرڅرګند اودپاملرنې وړ نه و.

انګريزي ښکيلاک پرهمدغه مهال دخپل ماهيـت لـه مخـې يـوازې يـوه اوسـاده ښکيلاکي بڼه نه درلوده ، د دوی ترسيورې لاندې عيسوي مبلغينو هم خپل بازار ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تود کړی و، په هره توګه چې کيدوني وه ، دوی په هنـدي ټولنـه کـې دخپـل ديـن دخورولو کارپه خورا پياوړتياواوزړورتيا سره ترسـره کـاوه. پـه زيـاتو برخـوکې يـې دمذهب، اوژبې لپاره له خپلو ټولو مادي شونتياووااوامکاناتو څخه په سخاوت سره کار اخيست ، هندي ټولنه چې پر دغه مهال يوه وروسته پـاتې ټولنـه وه ، زيـاتو خلکـو اوزياتو قشرونويي هڅه کوله چې له يوې لارې نه يوې لارې بايد له دغه نوې برلاسـي اوښکيلاکې نظام او کلتور سره له يوې خوا ځان وتړي اوله بلې خوا دهغـه مـنځ تـه ځان ورننباسي ، دګاندي پلار هم چې په راجکوټ کې خورا نـامتو اودلـويې څـوکۍ خاوند و داهيله درلوده چې زامن يې بايد خپل ژوند په انګريزي سبک او ستايل سره جوړکړي ، انګريزي ښوونه او روزنه بايد ولري او انګريزي ژبه يې بايد دخپلې روښانه راتلونکې په خاطر زده وي .

دهندوستان ټولنه له پاټکو اوطبقوڅخه جوړه ټولنه ده ، هره طبقه آن تراوسه پـورې په دغه هيواد کـې خپـل ځـای اووړتيـالري ، بـرهمن پـه سـرکې دي ، کشـتريه اوسوداګرورپسې دي اووروستۍ پاټکې يې دټولنې وروسـتۍ ډلـه شـودر دي چـې دهرڅه بوج ددوی په غاړه دی ، دګاندي کورنۍ په لوړه طبقه کې راتله، چې د (وايسيا) په نامه ياديږي. دوی زياتره ددولتې کارونو اوسوداګرې کړووړ مسوول وو.

مهنداس په خپل کورني چاپيريال کې دپلار په اندول دخپلـې مـور تراغيـز لانـدې رالوی شو،هغه خورا مذهبي ميرمن وه ، همداوه چې موهن هم پـه دغـه برخـه کـې دموردتينګار له مخې له خپل هندو مذهب اومعنويت سره له ځانګرې احتياط څخـه کاراخيست ياپه بله مانا دهغې دارادت له مخې يې له خپلې عقيدې سره مينه درلوده اوپه سمه توګه يې په دغه ډګرکې دخپلې مور په پله اومرسته ګام ايښودداځکه چې دهغې په باره کې داخبره شوې وه چې :

(دا به ترخپل عبادت مخکې دخپلې ډوډوی په فکرکې هم نه وه .)

ګاندي په خپلو يادښتونو کې هم دخپلې مور دغه دريځ خورا زيات يادکړی ، پـه دې چې هغه په خپله عقيده باندې خورا کلکه وه، دده په وينا دده مور بـه د (چتومـاس) اوږده روژه چې څلورمياشتې وه نيوله . همداځانګړتياوه چې دده زيـات تمايـل هـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترخپل پلار دخپلې مورپر خوا شوی و.اوموريې (پوتلوبايې) دده لپــاره پرمعنويـت باندې د باور يوه په زړه پورې اومنلې بيلگه شوې وه.
په هرډول ،گاندي چې په کوم ښوونځي کې زده کړه کوله، هغه په انگريــزې سســتم جوړشوی ښوونځی و، ترکومه ځایه چې اسناد ښي اويادی په خپله په خپلوآثــاروکې اشاره ورته کوې ،گاندې خورا چوپه خوله زده کوونکی و، ده په خپلو يادښــتونو کــې دغه ټکی بيان کړې چې گواکی دومره غلی زده کوونکی وچې له خپلو همزولو اوهــم ټولگيوالو سره يې هم خبرې نه کولې ، کله به چې له درسه خلاص شو ، نوبيا به يوازی خپل کورته راروان و، دی يوځای ليکی چې کله به يــې ښــوونځی رخصــت شــو، لــه خپلوکتابوسره به اخته و اوله هغو به يې سرنه پورته کيده اوتل به دهغو پــه لوســتلو بوخت و، په دوولس کلنی يې لومړنی دوره زده کړې پای ته ورسولې اومنځنــی دوره يې په راجکوټ کې پيل کړه، همداسې يې خپلې زده کړې په الفريــد ښــوونځی کــې وکړې ، د منځنيوزده کړو پرمهال پر دې وتوانيده چې لــږ بايدلــه شــرمناکی څخــه راووزي اوله نوروهمزولــو ســره بايــد ناســته پاســته پيــداکړي. شــيخ مهتــاب دده دماشومتوب له خوږو ملگرو څخه و، چې له هغه سره يې خورا زياتــه ناســته پاســته درلوده، همده ورته ويلې وو ، چې دمسلمانو اوانگريزانو پياوړتيا په دې کــې ده چــې دوی غوښې خوړونکي دي ، اوهندوان چې دومره کمزوري دي ، دهغو لامل همدغــه سابه ساک خوړل دي. داخبره پر ده باندې تريوه حده منطقي لگيدلې وه، ځکه به يې کله کله په زړه کې ورتيريده چې دی هم بايدپه دغه کار بانــدې لاس پــورې کــړي ، خودموراوپلار ويره يې ددې لامل شوې وه چې بايد له دغه کاره لاس په سر پاتې شي . مانا داچې ده کله هم ځان ته په غوښو خوړلوسره پياوړتيا ورنه کړه .
په ۱۸۸۳ کال کې يې په خاصوهندې مراسمو له کستوربانومې ښايسته نجلی ســره چې دواړه ديارلس کلن وو واده وکړ. وايې چې دواده تر وخته هم لــه کســتوربا ســره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواده کولوپه خبره نه پوهیده ،خوکله یې چې کورته درزي ورغی اودواده لپـاره یـې ددوی کچه اخیسته پوه شو چې ګواکې رښتیاهم دده واده دی او اوس به ضـرور څـه چل کیږي .

ددوی واده وشو، لکه چې دختیزو اوهندي ټولنو دود دی ،د دوی ژوندلکـه دښـارې اولویدیزو هیوادو دکورنیواوځوانانو په شان نه و، چې له واده وروسته دې زیاتو خرڅو اوپیسوته اړتیا ولري ، په دې چې دوی له واده وروسته له خپـل پلاراوکـورنۍ سـره یوځای اوسیدل اوهرڅه یې دهغوې پر غاړه وو. ده خپلـه میـرمن (بیـه) بللـه چـې وروسته یې په خپلو لیکنوکې هم په همدغه نامه سره یاده کړې اولیکلې ده. ان داچې په خپلو یادښتوکې داخبره هم ددې په باره کې ولیکله :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ده دنه همکاریٔ دمقاومت دنظریې اساسـات لـه دې څخـه زده کـړل) . کسـتوربا دګاندي په ژوند باندې نیغه اغیزه درلوده اوله ده سره یې یوځای دګډ ژونددرندوپیټو ته اوږه ورکړه ، ګاندي دهغې په اړه داهم وویل : (چې دازمانمایې برخه ده) .

په ۱۹۸۵ کال کې دګاندي پلار مړشو، له دې پیښې سـره سـم پرهمدغـه مهـال د کستوربا زوی پیداشو، چې لنډه موده ژوندی و.

ګاندي چې کله ښوونځی پای ته ورساوه، یوشمیرملګرو اودوستانو مشوره ورکړه چې باید دلوړوزده کړو په تیره دحقوقو د زده کړې لپاره لندن ته ولاړشي ،دوی فکرکـاوه چې داکار به ددې سبب شی څوموهن دخپل پلار په قدموبانـدې ګـام کیـږدي. دده

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره پر دغه مهال داچانس و چې باید انګلستان ته ولاړ شي اوهلته خپلې زده کړې و کړي ، ځکه يې دغه کار ته ملا وتړله که څه هم مور يې له دغه هوډ سره رضـايت نـه درلود، ځکه هغې داخبره ورته کوله چې : ((چې انګلستان ته مه ځه ،هغه له فساده ډک هیواد دی ، چیرې چې خلکوهلته ایمان اواخلاق له لاسه ورکړی دي)).

دې داهم ورته ویلي وو چې ګاندي باید هلته ځان لـه غوښـې خوړلواوشرابوڅښـلو وساتي. هو، موریې داخبره ورته کړي وه ،هغې داهم اوریدلي يې وو چې څوک هلتـه ولاړ شي داډیره نادره ده چې دهغوی په خوی دې نه شي ، ځکه يې دده له تګ سـره خپل رضایت نه و ښودلی .

مهنداس ګاندي په ۱۸۸۸ کال له هنده دانګلستان په لور په داسې حال کې چې خپل دویم بچې (چې په همدغه کال زیږدلي و اوهرې لال نومیده) اوکستوربايې پـه هنـد کې پریښودل روان شو، له دې امله چې میرمن اوزوی يـې تـرې پـاتې شـول خـورا خواشیني و.

انګلستان ته لاړ، اوهلته یې په زده کړو پیل وکړ، سره لـه دې چـې ده پـه هنـدکې انګریزي ژبه لوستې وه ،خو په پیل کې له سختو ستونزو سره مخامخ شواوهلته یـې زیـاتې سـتونزې درلـودې ، همـداوه چـې ددرسـونو پـه څنـګ کـې یـې دیوشمیرنامتوورځپاڼو لکه ډیلي تلګراف اوپال مال ګزیت اونور و په لوستلو باندې هم لاس پورې کړ.

دانګلستان چاپیریال دده لپاره په هراړخیزه توګه نوی اوله ستونزو ډک چاپیریـال و، دده خپله یادونه ده چې کله هلته ورسید،په خپله ډوډوۍ خوراک حیـران و شـویې چې یوداسې هوټل وموند چې هلته له سبوپرته دغوښوپټه نه وه ، وربلد شو، اوخپلـه مړۍ به یې هلته خوړه . ورو ورو یې خپله هندیوالـه بیرتـه لـه سـره راونیـوه اولـه یوشمیرهندواناودلندن دسبوخوړونکو له ټولنې سره یې ناسـته پاسـته پیداشـوه. ګاندي له دغو ستونزو سره سره خپلوزده کړو ته ملاوتړلـه اوپـه پرلـه پسـې توګـه دیوشمیرنامتولیکوالو لکه انګریزي شاعر (پرسي بایسشي شیلي) امریکـايې شـاعر (هنري دیوید توریو اوروسي لیکوال تولستوی له آثارو اودهغو له اغیزوسره مخـامخ شو. دغو لیکوالو پر ګاندي باندې زیاته اغیزه وکړه او ان چې دې یې دې تـه وهڅـاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دمعنویت اومذهب په لور ورمخه کړي اوپه دغه ترڅ کې دې نوي ګامونـه اوچـت کړي ، جالبه خو داوه چې کله دی لندن ته ورسید ، هلته دی له داسې خلکو اوکسانو سره مخامخ شو، چې هغو دهنـدي مـذهبې لاربښـونو اوآثـارو پـه اړه ژورمعلومـات اوڅېړنې درلودې ،داسې او دومره چې دده لپاره دحیرانۍ وړوې ، په کومو مسایلو بـه چې هغوی دهندي مذهب په باره کې خبرې اوڅېړنې کولې په هغو باندې ګانـدي نـه پوهیده ،لکه چې خپله هم وایي چې خپل مذهبې کتا ب بهګوت ګیتـا یـې تردغـه مهاله نه ولوستی ، ده دلومړی ځل لپاره دخپل مذهب دغه کتا ب ولوست ، دلومړي ځل و چې په یوشمیر مذهبي اساطیرو،څیرو اوخدایانو لکه وشـنو، کرشـنا، ارجـن اوهمداسې د کایناتو اوجهان په باب دخپلو آثارو اوکتابوپه اهمیت باندې پوه شو. کله یې چې هندې سپیڅلې کتابونه ولوستل ، له مذهبې مسایلو سره یې نوره هـم مینـه پیداشوه ، اودخپلو دغو معنوي ارزښتونو په اهمیت لکه دنـورو ختیزوالـو پـه شـان پرهمدغه مهال اودغه لویدیز هیواد کې پوه شو او له لویدیزوالوېې دهغو اهمیـت او اغیز په پاملرنې اوغور سره واورید. ګاندې هلته پوه شو چې دی څوک دی ، اودکـوم معنوي ،کلتوري اوفرهنګې چاپیریال او ارزښتونو لرونکی دی. ، دی په همدغه مهال په شعوري توګه دبهګوت ګیتا زړه ته ورننوت اوپه هغه کې یـې دیـوه او واحـد ذات ننداره وکړه اوددغه تلپاتی کتاب په پاڼوکې یې باور پرې وشو.

ګاندې په ۱۸۹۱ کال خپلې ازموینې ترسره کړې ، ددغو دریو کالو په ترڅ کې یې زیات شیان زده کړل ، دده لپاره په دغه موده کې یوشمیرڅیزونه اوټکې ددې وړوو چې ده ته دنوي درسونه ورکړي اوده په نویو بریاوو باندې د اغیزوښندي. ، دی په دې پـوه شو، چې دڅه شان کلتور ،معنویت اومیراث خاوند دی ، په دې پوه شو، چـې څنګـه کولای شې آزاد واوسې ، اوداپته هم ورته ولګیده چې په څه شان له څه ډول خلکـو په تیره بیا له انګریزانو سره څنګه چال چلند وکړي. .

دابايد ووایوچې کله ده ځان اوښکیلاک دواړه وپیژندل ، بیا په دغه اړه لـه ټولـو زده کړیو تجربو اوبریاوو سره دخپل هیواد په لور راستون شو.

ګاندې هند ته راغی خوله بدمرغه چې موریې له نړۍ سترګې پټې کړې وې ، هغې چې ټول عمر یې دده په باره کې فکرکاوه اوویل به یې چې باید لندن ته ولاړ نه شي څکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هلته خلکو خپل ایمان اواخلا ق له لاسه ورکړي دي، خو ګاندي برعکس له هغـه ځایه له ډیروښو اوو ړتجربو او پوره ایمانداری سره یوځای را ستون شو، اوهغــه څــه چې بې مور دده په باره کې فکرکاوه پرهغه لاره یې ګام کینښود ، پرګانــدي بانــدې دموردمړینې خبرخورا سخت تمام شو، داسې چې هغه یې دځان لپاره (یــودردونکی شوک) وباله .

ګاندي له دې ټولو بریواوماتو سره سره بیر ته راجکوټ ته راورسید ، ډیره موده لانه وه تیره شوې چې په راجکوټ کې یې هم ټیکه ونه شوه ،هغه ښاریې دیوې بلــې دورې زده کړې په موخه پریښود او د بمبي دښار په لور دهنددحقوقي ستم دزده کړې پــه مقصد وخوځید، په دغه ښار کې یې په پرله پســې توګــه خپلوکتنواوخیړنوتــه دوام ورکړ، دلته یې هم زیات شمیر تجربې ترلاسه کړي ، اوپرهغه څــه چــې تراوســه نــه پوهیده پر هغو یې هم ځان دچا خبره ملاکړ، داســې چــې پــه همدغــه وخــت کــې دیوشمیرجالبوکړنواو فعالیتوله مخې دیوشمیرکسانو دپاملرنې وړ هم شــو. ګانــدي دخپلو لیکنو له مخې هوډکړی و چې له دې وروسته به له خپلي میرمنې ســره خپــل ژوند اودندې ته دوام ورکوي ، ده غوښتل چې په دغه موده کې دده میرمن هم بایــد یوڅه زده کړي اوپه دغه برخه کې دی باید مرسته ورسره وکړي.دادده وروستۍ ژمنه اوپریکړه وه. خوداچې تقدیر دانه وه ورته ټاکلې ، په خپل دغه مقصد باندې بریالې نه شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوشميرهندي مسلمانو سوداګرو ، چې دجنوبې افريقې په (ناتل) کې چې انګريـزې مستعمره وه اوسيدل ده ته بلنه ورکړه چې له دوې سره هلته دنده ترسره کړي ، لـه هغو ی سره يې ومنله اوخپله مخه يې پر هغه خواکړه. په پيل کې يې کورنی اوميرمن يوځل بيا لکه دلندن دتګ پرمهال دلته يوازې پاتې شـول اوپـه خپلـه د۱۸۹۱ کـال داپريل په مياشت کې جنوبې افريقې ته روان شوچې دمی په مياشت کې دهغه هيواد دداربن ښارته ورسيد.

په جنوبي افريقې کې پر دغه مهال يوزيات شمير هندوستانيان اوسـيدل ، پـه دوی کې يوشمير داسې کسان هم ول چې هغوي په دغه هيوادکې خپله سوداګري اوخپل کاروبارو اوتجارت درلود، ګاندې پر دغه مهال په خپله وړتيا سره دا وپتيله چې ددوی له ګټواوحقوقو څخه ننګه اوساتنه وکړي اوځان بايد ددوی دمرستې کارته وګمـاري ، په جنوبي افريقا کې هندي ميشتو خلکو له ښکيلاکي رژيم سره په بيلابيلو برخوکې زياتې ستونزې درلودې ، په يوشمير ښارو کې دوی ان دشپې ګرزيدو حق نه درلـود، په زياترو ځايونو کې لکه دمريانو په شان چلنـد ورسـره کيـده ، ان چـې پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورګاډي کې به ترخوسپینو ته خوندي اوددوی په زړه ځای نه و، ترهغـو دوی هلتـه دکیناستو اوسپریدو حق نه درلود، هغوی چې په سوداګرۍ اونور کسبونو باندې اخته وو او شتمن هم وو له هغوی څخه درنه مالیه اخستل کیده، داشان نورې ستونزې هم وې چې ګاندي هلته دښکیلاکي قانون په وړاندې ددغو خلکو په ملاتړملا وتړله اولـه دوی سره یې ددوی دحقونو اوحیثیت داعادې په لټه کې خان له دوی سره یوکړ، اوله هغه ځرګند توپیرسره چې ده له ښکیلاک سره درلود دکلکې مبارزې اومجادلې لپاره خپله پوهه او مهارت وکارول . دده هڅې دنژدې یوه کال په تـرخ کـې تـردې حـده ورسیدې چې هندیانو داحق ترلاسه کړ چې په اورګاډي کې دې پـه لـومړۍ درجـه برخه کې دسفرکولوحق ولري .

ګاندي په ډیره لنډه موده کې په جنوبي افریقې کې دیوه ښه وکیل ، یوه ښه منځګړې او یوه پوه مشر په توګه ځان راوځلاوه اودیوه ښه استازي او لارښـود پـه ځـانګړنو باندې نامتو اووپیژندل شو.

په ۱۸۹۴ کال کې د ناتال یوشمیرمشرانو له ده څخه هیله وکړه چې دوی ته په دغـه سیمه کې درایو ورکولو حق هم ترلاسه اوپه دغه لاره کې له دوی سره مرسته وکړي. ګاندې ددوی داخبره ومنله اوزرېې یوجریان چې د ناتال دهندیانودکانګرس په نامـه یادشو راوباله. ددغه غورځنګ یوشمیرهندو شتمنوګډون والو هڅه وکړه چـې دغـه جریان یوازې ددوی پر ګټو را وڅرخیږي ، خو ګاندې له دوی سره ددوی داطرحه ونه منله اوداېې ورته په ګوته کړه چې په دغه جریان کي بایـد ټـول هنـدیان ، شـتمن اوغریب ، هندو، مسلمان او عسیویان برخه واخلي . داکار سره له دې چې دیوشـمیر شتمنوپه خوښه نه ودګاندي په غوښتنه او پخـه لارښـونه ترسـره شـو، کـانګریس جوړشو ، اوکانګرس ګاندي دخپل سکرتر په توګه وټاکه. پردغه مهال هم ګانـدې پـه خورا مهارت سـره خپلـو هڅـو تـه دوام ورکـړ اوددغـه غورځنـګ لـه اهـدافو او غوښتنوڅخه یې په خورا هوښیارۍ سره ننګـه کولـه ، ان تـردې چـې اپارتایـدې حکومت ته یې هم داخبره وکړه چې ددوی کانګرس په خپله دهنـدیانو اواروپایـانو ترمنځ دهم غاړۍ اوتفاهم په ترځ کې ګامونه پورته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دخپلې دغې دندې په ترڅ کې پرهندیانو باندې داغږ هم وکړ چې دوی بایـد دخپل کلتور اوخپل زاړه فرهنګ سره په بې پروایې چال چلند ونه کړي ، دوی باید له هغه څخه بې برخې پاتې

نه شي اونه هم نوروته داوښیي چې ګواکي دوی له خپل فرهنګه پرته د نورو دکړو او دودونو زغمونکي نه دي . ګاندي په دغه ترخ کې دمنځګړې لارې پلوې و. ده دامنله چې هم باید له نورو زده کړې اوهم باید خپل ارزښتونه هیرنه کړي. ان پرهغـه مهال چې ګاندي له هندوستانه دباندې و، ده دغه ستونزه په لویدیزکې لیده، دغه چې ان اوس هم په ټوله لویدیزه نړۍ کې دختیزو اوسیدونکو لپاره په یوې خواشـینونکې ستونزې باندې اوښتې ده ، اوس په امریکا ، کاناډا اواروپایي هیوادو کـې افریقـایي او آسیایي اوسیدونکي په خواشینونکې توګه له خپلې ژبې او خپلوکلتورونو څخه پردې کیږي ،داسې چې په دغو متمدنو اوپرمختللو ټولنـو کـې لـه دوی سـره هـیڅ ډول خواخوږي ددوی دفرهنګونواوهویتونو دساتلو په برخه کې نه شته او نه ښودل کیږي

.

ګاندي جي ان یوه پیړۍ دمخه دهندیانو اونوروولسونو دغې ستونزې ته ځیرو ځکـه یې پرخپلوهندوستانیانو باندې غږوکړ چې دخپل تاریخ او خپلومعنوي ارزښتونو دغه مهم اهمیت ته ددغومتمدنو او پرمختللو ټولنو په زړه کې ځیروي اوهغه باید له یـاده ونه باسي ..

ګاندې په جنوبي افریقا کې دهندیانو له حقو اوګټوڅخه په خورا زړه ورتیاسره ننګـه وکړه ، ان تردې چې دخپل مسلک له مخې یـې پرسـپینوباندې داسـې قضـې هـم راوستې چې دهغوله مخې یې دوی قانون ته وسپارل اودخپلوبې عدالتیوله مخې یـې ترزندانه پورې ورسول، دغه کار اودغه مسلکي مهارت دګاندې په لاپیژندنه اووړتیـا باندې مثبته اغیزه وکړه اوپه ټوله جنوبې افریقاکې یې دی دیوه رښتنې اتل په بڼه را څرګندکړ. په دغه اړه ځوخبرې دیادونې وړدي ، لومړې داچـې ګانـدي پـه جنـوبې افریقې کې دهندیانو له څرګند ملاتړ څخه برخمن و، دویم دا چې ګانـدي پـر دغـه مهال په دغه هیواد کې چې د بیلابیلو اروپایې توکمو ټاټوبې و اواوس دلته پـه یـوه سیالۍ کې سره اوسیدل په موخو، توپیرونو اونیتونو باندې دزړه له کـومې پوهیـده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپه دې باوري و چې که دوې له يوه اوبل سره نښلي بايد په دغه نښته کې داسې نـه شي چې هنديان په پټوسترګو برخه واخلي اوپه راتلونکې کې دغه هيواد ورته سـور تنور شي . کله چې وايو ګاندي ښه لارښود و، ددغه ټکي مانا دانه ده چې ګواکي دی ښه توريالی و، نه ، دده لويي په دې کې وه چې له پوهې او تـدبيره يـې دژونـد پـه حساسو شيبوکې کار اخيست . په جنوبي افريقا کې هم دده طرح سـمه وختـه. پـر ۱۸۹۸ کال په دغه هيواد کې دجرمن آرو استوګنو او انګريزانو ترمنځ ددغـه هيـواد دنيولو اوپر دغه هيواد باندې دپوره برلاسي په خاطر جګړه ونښته،دغه جګـړه چـې ددغه هيواد په تاريخ کې د (بوير وار) په نامه يادېږي . جرمن آرو اوسـيدونکوچې دلته ترانګريزانو دمخه ميشته شوي وو نه غوښتل چې انګريزان په دغه هيواد باندې برلاسي شي ، همدغه سيالي وه چې پرله پسې جګړه پـه خپلـه د اروپـايي سـپينو ترمنځ ونښته، په دغه جګړه کې ددغه هيواد د اسـتوګنو قومونـو دريځونـه پـه دوو خواوو وو ، په دې مانا چې يوشمير له انګريزانو اويوشمير نور دهغو له مخـالفو سـره ودريدل ، ګاندې پر دغه مهال دادرک کړه چې انګريزان په دغه جګړه کې وړونکـې دي ، اوپه راتلونکې کې دوی پردغه سيمه باندې برلاسي کيږي، ده خپل دريځ پر دغه مهال دانګريزانو په ګټه غوره کړ اوله دوې سـره يـې دهنـدي توکمـو پيوسـتون او خواخوږي په ډاګه کړه ، جګړې نژدې دری کاله دوام وکړ ، په پای کې پـه رښـتياهم انګريزان بريالي شول اوخپل جرمن سيالان يې ددري کلنې جګړې په پای کـې لـه ماتې سره مخامخ کړل. ما نا داچې له انګريزانو سره دهنديانو ملاتـړ پـه خپلـه ددې سبب شو، چې کله په پوره توګه برلاسي شول ، نو بيايې هنديانو ته پاملرنه له يـاده ونه وته ،هماغه وه چې دګاندې يې هم دده د پوره پيوستون له املـه سـتاينه وکـړه اوددغې جګړې په مهمو مدالواوبهادريو يې سرلوړی کړ.له دغې بري وروسته هنديان په ګرد هيواد کې ددې جوګه شول، چې په ټولو برخـوکې دې د خپلـو حقونـو پـوره خاوندان وي. ددغه لوی بري په پايله کې ګاندې داپريکړه وکړه چې نور نو دغه هيواد بايد پريږدي اودهند په لور دمخه کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل ګاندي هند ته راګرزي:

وکیل ګاندي د ۱۹۰۱ کال په اکتوبرکې دهند په لور راوخوځید . یوه خبره چې باید لـه پامه ونه غورځوو هغه دا چې ګاندي ته پر همدغه مهال له هند څخه دملي کـانګرس دګوند دمشرانو بلنه هم ور رسیدلې وه ، هغوی ترې غوښـتي وو چــې دی بایــد نــور هیواد ته راستون شي ، مانا داچې پر دغه مهال دګاندي هغه مهم رسالت چې دخپلو خلکو لپاره یې په افریقا کې درلود، هغه ترسره شو ی و اوپه دې هیله و چې نور بایـد په هیواد کې دننه دخپلو خلکو په تیره دمحروموپـاټکودحقونواودهیواد دآزادی غــم هم وخوري.

ګاندي چې پر کوم مهال هندته راورسید په دغه وخت کې دهند کانګرس ګونــد پــه یوه پوره انګریزي ضد مخالف غورځنګ باندې اوښتی و ، هغه ددغه جریان کار اوکړه له نژدې ولیدل اوپه دې فکرکې شو چې ددغه جریان په سمه رغونه باندې بایــد پــه فکري اوعملي توګه لاس په کارشي . په دې مانا چې له دغه جریانه باید هغه توکونه چې نه شي کولای ددغې ټولنې انسانې وړتیاوې په پوره توګه تمثیل اوځواب کړي له منځه یوسې ، ګاندي په دې پوهیده چې په دغه جریان کې بیلابیل افکار اوتمـایلات روان دي، هغه نه غوښتل چې دغه تمایلات باید تردې وروسته په دغه غورځنګ کې وده وکړي، په دغو تمایلاتوکې داسې څه هم وو ، چې هغو دهندې ټولنې له دودیز او تاریخې شته والي او ارزښتونو سره مخالفت درلود، هندیواله اومسلمانواله اوهمداشان انګریز واله داګرد توکونه وو چې باید هره یوه ته ځواب ورکړ شوی و ، ګاندې همدغــه حالت وځوراوه ، ځکه یې وغوښتل هماغه تګلاره اوهماغه پالسي چې پــه افریقــایې کانګرس کې یې څارله دلته هم پلې کړي ،ده غوښتل چې کانګرسیان بایــد پــه دې باورمن کړي چې هند وستان دبیلابیلو خلکو، مذهبو ، ژبو، تاریخي اومــذهبې ویــاړو هیواد دې چې ددغه هیواد په بیلابیلو قومونو اومذهبو پورې اړه لري . ګاندي کــه پــه زړه کې هرډول و، دده له ښواولو یوځانګړنو څخه یوه داوه چې ده لکه دیوشمیر مذهب پالو هندوانو غوندې چال چلند دنورو مذهبود پلویانو په تیره بیا دمسلمانو په وړاندې نه شو زغملای اونه یې ترسره کاوه ، په دې چې دی په دې پوهیده چې مســلمان پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرډول دهند په ټولنه ، سیاست اوتاریخ کې داسې ځای لري چې له هغو څخه دیـوه عینې ، تاریخي اوربښتینې واقعیت په توګه سترګې نه شې پټیدای .
همداده چې سړی دده په اړه ویلای شې چې ګاندې بی شکه چې یوسیاسي ســړی و، خوله دې سره سره دده دایوه ښه ځانګړنــه چــې دهــرې عقیــدې پلــوی یــې دده دشخصیت په اړه له پامه نه شې غورځولای هغه داده چې دی پرمعنویت باوري اوهغه ته یې په هره بڼه چې و درناوی درلود . دغه لامل و چې ده د هند په ټولنه کې ددغې ټولنې ټولو مذهبي اومعنوي ارزښتونو ته په خورا درنښت سره کتل دابه بې ځایه نــه وي چې ووایودده دغه ځانګړنه اودغه لوی معنوي ارزښت اومعنــوي درنــاوی ده تــه دمرګ په بیه هم تمام شو.
ګاندې سره له دې چې په جنوبي افریقې کې دانګریزانو پوره باور دځان کړ، خو کلــه چې هند ته راستون شو،ده هغه تګلاره په هیڅ ډول دلته نه شوای عملي کولای ، پــه دې چې دلته انګریزي ضــد مبــارزه پــه ډیرشــدت او پــه اوچتــو ملــې او مــذهبې احساساتواوژمنو سره روانه وه، همداوجه وه چې دده دنده او ونډه یــوازې دســازش اونه زور زیاتې په پوله ونه دریده ، داځکه چې له یوې خواآسیایي تمایلات او له بلې خواپه بیلابیلو سیمو اوهیوادو کې انګریزي خلاف مبارزې اوجګړې خلکو ته دا چانس ډیرلږ ورکاوه چې دګاندې په تګلاره اوفلسفه دې هغه چې په جنوبي افریقا کې یــې روانه کړې وه ګام کیږدې ، په چین کې د تریاکو جګړې ، دکوریا نښتو، په افغانســتان کې دانګریزانو پرله پسې ماتو په خپله یوډول آسیایي ملې پاله روحیــه راپــارولې وه چې دزیاتو ملتو لپاره یې دخپلو برخلیکونو په ټاکلوکې مهمه دنده اوونډه در لــوده.
سره له دې چې ګاندې د نه زورزیاتې پلوې و، خوله دې سره سره یې دهیواد په هــره برخه کې زورزیاتې کیدل اودښکیلاک په وړاندې دخلکو توده مبارزه روانــه وه چــې انګریزانو په ډیرمهارت اودتوطیوپه زور سره دهغو دپټه خوله کولــو اومــاتولو لپــاره ګامونه اوچتول اوپرضد یې نه سترې کیدونکې هلې ځلې کولې . ګاندې ناچارشو چې ددغه تاوده بهیر په ترخ کې خپل ملت دخپل برخلیک ټاکلو یوشمیر مهمو اړخونو ته متوجه کړي ، هغه هند ته له راتګ سره سم په دې باورمن شو ، چې دهند دآزادۍ په لاره کې ترټولو ګټوره اومهمه تګلاره داده چې په دغه هیوادکې هرځواک بایدپرځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دباور روحيه رامنځ ته کړي . دا دده له درسونو څخه و چې بايد خپل غريبان له خوارۍ وژغوري ،پوهې ته يې راوبولی ، په خپله ډوډی ماړه شي ، خپل واغوندي اوځان له هغو ناولتياووڅخه چې په ښکيلاکي ګټوپورې اړوندې وې وژغوري .

پرهمدغه مهال په زياترو ختيزو هيوادو کې دازادی غوښتنې مبارزې په خورا اوچت غږ سره روانې وي، په هندکې هم په کوم تدبير چې ګاندې دهند ټولنه دآزادی په لورلاربښونه کوله هغه په خپله هغه تګلاره وه چې ډيرزريې له خارجې ګټوسره ټکر رامنځ ته شو . اوهغوی يې دې ته ناچارکړل چې ددغه هيواد په اړه په نويوتګلارو ، پاليسيواو توطيو باندې لاس پورې کړي.

ګاندي په خپله مبارزه کې دايوه خبره دهندي طبقاتي ټولنې ټولو قشرونو اوپاټکو ته ورورسوله چې ددغه هيواد دغه ډيرکې غريبه ، خواره اوککړه طبقه دهندي ټولنې لويه برخه ده،چې په هيڅ ډول له هغو څخه سترګې نه شي پټيدای ،ددې پرځای چې هغه ځان خوار او توهين شوی وانګيري ښه داده چې هغه بايد ځان ددغې ټولنې ديوه مسلم اومهم څواک په توګه ددغه هيواد په برخليک کې په هراړخيزه توګه ګډ او دخيل وګڼي . ګاندي په خپل دغه دريځ باندې بې له شکه دهند ي ټولنې داکثريت دزړونو دترجمان دريځ ونيواوپه دغه برخه کې يې هغه تګلاره دځان کړه هغه چې دهندپه پراخه ورشو کې تردغه دمه يوازې مسلمانانو دخپلو اسلامي اصولو اوانسان ته ددرناوي اوبرابری په نامه په دغه هيوادکې داسلام له پيله ترننه په پوره بې توپيری سره عملي کوله ،ځکه نودهند ټيټه او له نظره لويدلې طبقه اودهغې پراخې پرګنې په پوره پيوستون ليکه پرليکه پرګاندي پسې ودريدې.

خوداچې انګريزانو خپل جالونه غوړولي وو، زياتو هندي لوړو کورنيو ته يې دهيواد په هره برخه کې دولتي څوکی، جاګيرونه اومنصبونه ورکړي وو ، په آرامه او سوکاله توګه دښه ژوند خاوندان شوي وو، هغوی په عمومي لحاظ اوس داسي حالت درلود چې ترانګريزانو دوی ډيرهند او ددغه هيواد دخلکو په وړاندې ليوان ګرزيدلي وو، دوی دخپلو هيوادوالو په وړاندې په دومره شدت او زور زياتي سره عمل کاوه چې انګريزانو هم نه کاوه. ګاندي دغه ټکي يوڅه انديښمن کړ اوپه دې لټه کې شوچې ددغه درانه درد لپاره چې اوس دده په هيواد کې په يوه درانه ناسور باندې اوښتی با

(c) ketabton.com: The Digital Library

يد ددرملنې يوه سالمه لاره چاره ومومي . هغه غوښتل په دغه کارسره له يوې خوا دانګريزانو توطيې دده دملت اوخلکو په وړاندې تس نس کړې او له بلې خوايې داپه پام کې درلوده چې که دغه روحيه کمزورې شي ، دغه کاربه ددغه هيواد له ملي هڅون ، پاڅون او يووالي سره په زړه پورې مرسته وکړي .

ګاندي سره له دې چې پردغه مهال دکانګرس اوهند يانو په دې شان يوشمير کړو باندې خواشنی و ، لايې يوکال په هند کې نه وپوره شوی چې دجنوبې افريقې دهنديانو کانګرس بيابلنه ورکړه چې په خپله کړې ژمنه چې ويلی وو چې زربه بيرته راځي وفاوکړي او بيرته بايد راشي ، ګاندې يوځل بيا په هغه لوري ورمخه کړه اوله خپلې کورنۍ سره هلته روان شو. دده له رسيدو سره سم په جنوبې افريقې کې داځل دده لپاره دکارکولولاره چاره اواره وه ګاندي اوس کولای شول چې دبوير دپلويتوب په نامه په يوشمير نورو ستونزو چې لا هم دهنديانو په وړاندې وې لاسبري شي، خوداچې ګاندې ته دده په وينا کوراوکورنۍ وردغاړې وو ناچار وچې دځان لپاره يې يوکار اويوه بوختيا موندلې وای ، ځکه نو دځان لپاره دکار په لټه کې شو. او داځل يې دځان لپاره ديوه کار موندلو په خاطرپه جهانزبورګ کې ژوند کول پيل کړل . اوپه عين حال کې يې (اندين اوفينين) انګريزي ژبې اوونيزه هم خپره کړه. ددغې اوونيزې چلوونکی (منسوک لال نظر) دګاندي له هغو پيروانو و چې پرته له معاشه يې په دغه برخه کې له ګاندي سره مرسته کوله ، خوله دې سره سره يې بياهم هرڅه په خپله په ګاندي پورې اړوندول اودهغه په هڅوچليده .

ددغې خپرونی مطالب ترزياتې اندازې په قانونی اوحقوقو مسايلو پورې راڅرخيدل اوله زيات شمير خلکو سره يې په نومړې برخه کې مرسته کوله ،ددغې خپرونې دخپريدو

په ترڅ کې له ده سره دده يوزيات شميراروپايې دوستان هم مله او دده په لاره يې ګامونه اوچت کړل .

ګاندی په دغه دوره کې هم په جنوبې افريقې کې دانګريزانو دواکمنۍد ليوالو اوملاتړو په ډله کې و. ګاندي په خپله دغه خپرونه کې پردغه مهال په يوشمير نورو مسايلو لکه نه زور زياتي هم يوشمير نړيوالې تجربې خپرې کړي . چې په پای کې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغو تجربو باندې خپل نظرياتې سستم ودراوه اوپه جنوبي افريقي کې يې سره له دې چې دنه زورزياتي موضوع رامنځ ته کړه خوددغې نظريې دپياوړلپـاره يـې هغـه تجربې چې په امريکا يې وچه ، هند ، چين او روسيه کې رامنځ ته شوې وې هـم لـه پامه ونه غورځولې . ددې خبرې مانا داهم ده چې دده په نه زورزياتي فلسـفه بانـدې ددغو هيوادو ديوشميرليکوالو او مخکښانو اغيزهم واوپه دغه برخه کې يـې دهغولـه تجربواوافکاروڅخه هم په زړه پورې ګټه واخيسته .

په جنوبي افريقي کې دګاندي د نه زور زياتي   پرتګلارې باندې ان په هغه حالت کې چې ده په دغه هيواد کې دانګريزي واکمنۍ ملاتړ کاوه ، يوې خورا دردونکې جګـړې چې هغه د ښکيلاکګرو انګريزانو او زولو قبيلې ترمنځ وه خپله پوره اغيزه پـه نښـه کړه .

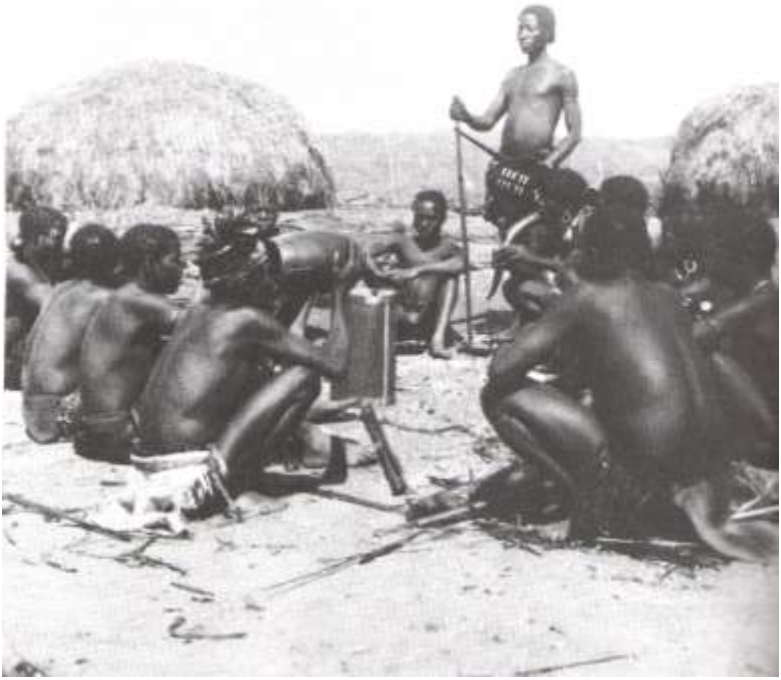

دا د زلو قبيلې جنګيالي دي چې په ۱۹۰۶ کال   کې يوې غونډې ته راټول شو، دوی دانګريزانو له خوا په وحشيانه توګه وځپل شول، چې دګاندی لپاره هم دردونکی چلند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داجګره د ځايي تورپوستو اوانګريزانو ترمنځ وه چې په خورا وحشيانه توګه يې دزولو قبيلې عام وژنه ددغې جګړې په ترڅ کې ترسره اودزولودغه پاڅون يې د تـورې پـه زور په خورا وحشيانه ډول غلی کړ، د زولوقبيلې وحشيانه وژنـه اوځپنـه د جنـوبې افريقې له هغوخواشينوونکو پيښوڅخه يوه ده چې ددغه هيواد په تاريخ کې د اتلوالو مبارزو يوروښانه ملې انځور دنړۍ د مقاومت تاريخ ته سپارلی شي . پرګاندي بانـدې ددغې جګړې په ترڅ کې د نيول شويو بنديانو بې سوال اوځوابه وژنې اوتراژيدۍ هـم خپله درنه اغيزه درلوده ، هم داوه چې ده د زولو له عام وژنـې وروسـته د انګريـزې ښکيلاک مانا اومفهوم نورهم په سمه توګه درک کړل او هڅه بې وکړه چې لـه دغـې تاريخې او انساني غميزې څخه بايد دخپلې تګلارې او مبـارزې پـه تـرڅ کـې نـوې درسونه او تجربې ترلاسه کړي .همداوه چې بيا يې په خپله دا ياده کړه چې دا هسې يوه ساده جګړه نه وه بلکه دايو(وحشيانه انساني ښکار) و چې انګريزې پوځيانو پـه بربري توګه په تش لاسو بې ګناه زولو خلکو باندې عملې کړ. زولو ګانـدي تـه نـوی درس ورکړ او ده ته يې د نه زور زياتې او زغم په ترڅ کې لومړی ديـوه انسـان او پـه راوروسته کې د يوه لارښود په توګه نوې روحيه ور وبښله او دده د نه زورزيـاتې پـه ژمنه او تګلاره باندې يې ژوره اغيزه وکړه.

څرګنده ده چې دنه زورزياتي فلسفه له ډيرپخـوا څخـه دختيزمعنويـت لـه خـورا مهموفکري ډاليوڅخه وه ، چې دلته يې دپيرېيوپه اوږدوکې په خورا ورتيـا سـره وده کړې وه، دايوه انساني طرحه وه چې دانسان اودهغه دابديت په لوريې انسانی کړه وړه په ټولنيزه اواخلاقي ورتياسره دبشري ميـراث پـه توګـه راليږدولـی وو، ان داچـې دبيلابيلو مذهبواومعنويتونو موضوع هم شوې وه ، زردشت ، بودا اوله هغه راوروسته مسيح او محمد (ص) دوی ټولوپه خپلوکرکترونو اوتعليمـاتو کـې دغـه آرتـه پـوره اهميت ورکړ اوپه هغه کې يې دبشريت تلپاتی والی ليده ، ګاندي هم په خپل عصرکې دنوموړيو لويو لارښونکو دغه تعليمات په معنوي بڼه وڅارل اودهغو په رڼاکې يې خپل خلک دزورزياتي په وړاندې چې پرهغه مهال پر هندوستان اودنړۍ په پراخـه برخـه باندې دانګريزانو له خوا عملآ روان و نه زورزياتي ته راوبلل اودغه لاره يـې دانسـان اوانساني ميراث دژغورنې يوازنې لاره وبلله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندې په نه زور زياتې فلسفه او مبارزه کې دا لاندې ټکې خورا مهم او دپاملرنې وړ وو:

۱ - د مخالف اودښمن په وړاندې کلک زغم اوصبر.

۲ - ساتياګري يا پياوړی وګړيز او خلقي مقاومت ، خونه د قهراو زور له لارې .

۳ - دنورو اوان دښمن نه توهين او همداسې دنورو د توهين په وړانـدې سـوله ايـزه پاريدنه ،

۴- له خپلو شتو او ګټوځخه دعامه ګټواو شتو په وړاندې تيريدل.

۵- د زورزياتې په وړاندې په رښتيايني سره پاريـدنې او تروروسـتې پـولې پـورې مقاومت .

ګاندې په افريقې کې د خپلې ساتياګري تګلارې لومړنۍ مزه هغه مهال وڅکلـه چـې کله يې د (بلک اکټ) په وړاندې خپله سرکښي په ډاګه کړه ، همداوه چې هنديانوپه دغه هيواد کې دغه قانون ته غاړه نه ايښوده او دهغو حقونو هيله يې کوله لکـه چـې نورو اروپايانو درلودل ، ګاندې دهمدغه حق اخستنې په ترڅ کې لارښود شـو اوپـه مظاهرو يې لاس پورې کړ، مظاهرې کوڅو ته راووتې پوليسو د هغو په وړاندې له زوره کار اخيست خو مظاهره کوونکو دغه زورزياتې ته په پټه خولـه ځـواب وايـه ، دغـو مظاهرو اوږده موده دوام وکړ، او په غيرمستقيه توګه ورو وورپه کوڅـو اوبـازاروکې هنديانو له يوشميرقوانينو اواصولو څخه د سـرغړونې تګـلاره خپلـه کـړه ، ګانـدې دهمدغې عامه سوله ييزې پاريدنې په ترڅ کې زنداني شو، خو هنديانو دده دزنـدانې کيدو دغړ په اوريدو سره بياهم خپلې خاموشې سرکښي ته دوام ورکړاو پـه همـدې شان يوشميرنورهندي مشران اوعادي خلک هم د بلک اکټ په تـرڅ کـې پرګانـدي پسې زندان ته واچول شول.

دهنديانو پټه خوله سرکښي همداسې روانه وه ترهغو چې دجنوبې افريقې انګريزي مقاماتو دهندي چارو مسوول جنرال (کريستين سومتس) په خپله زندان ته ورغی ، هلته يې له ګاندي سره وکتل او له هغه سره يې داژمنه وکړه چې دوې به په دغه اړه نوې کتنه وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپایله داشوه چې ګاندي اونور زندانیان له زندانه راخوشې شول اوهغه سرغړونه چې تراوسه دهندیانو له خوا روانه وه هغه هم پای ته ورسیده خولکه چې دانګریزانو عادت و ، ددغه کار پایله هم داشوه چې انګریزانو په خپله ژمنه وفاونه کړه او نه یې ددوی غوښتنې ته عملي پاملرنه ورته وکړه، ګاندي پردغه مهال په خپله په خپل سازش اوجوړجاړي کې چې له انګریزانو سره یې منلی ودخلکو ترګواښ اوګوتنیوي لاندې راغی، په دغه ترڅ کې به غوره وي چې یوه بیلګه یې دلته دیوې یادونې په توګه ولیکو :

پردغه مهال دهندیانو دحقونو دغوښتنې په اړه په افریقا کې یوه لویه غونډه جوړه شوه چې دری زرو هندیانو په کې ګډون وکړ، په دغه غونډه کې یوه خبره داوه چې له انګریزانوسره باید دهرډول سازش اوجوړجاړي په نامه یوه خوله نه شواونه یې هرڅه باید په پټوسترګو ومنو، خو ګاندي له انګریزانو سره د راجسترشن خبره ومنله :((د ګاندي خبرو اووینو ټول خلک آرام کړي وواوددغه سازش خبره تولو ومنله خو یوازنې څوک چې په دغه ټکي راوپارید هغه هماغه ۶ فوټه دنګ پټان میرعلم و چې له خپل ځایه راپورته شو اوپه ګاندي یې د (۱۵۰۰۰) پونډو بدې خبره چې ګواکي ده اخیستی دي رامنځ ته کړه ، او ویې ویل چې ، خدای شاهد اوواحد دی چې زه به هغه سړی ووژنم چې هغه داومني چې موږ باید ځانونه راجستر کړو .

خو ګاندي یې خبره په نرمۍ سره واخیسته او ورته ویې ویل چې :« زه به لومړنی څوک یم چې ځان به راجسترکړم »(۱)

ګاندي خپل کار کاوه او په پرله پسې توګه یې په دغه ترڅ کې دخپل غورځنګ په پیاوړتیا کې له بیلابیلو لارو چارو کار واخیست ان تردې چې ددغه جریان پرله پسې مظاهروته دهندي ټولنې ښځو هم رامخه کړه او دحکومت پرضد یې دخپلو ملکي حقوقو داعادې لپاره خپل غږ پورته کړ.

په ۱۹۱۳ کال کې دګاندي میرمن کستوربا په خپله ددغه غورځنګ له یو شمېر نورو ښځو سره په مظاهروکې برخه واخیسته اودایې وښوده چې په دغه غورځنګ کې یوازې نارینه نه ، بلکي ښځې اودهغوی برخه اخیستنه هم دیادونې اوپاملرنې وړ ده . دګاندي په غورځنګ کې بې له شکه د ښځو ونډه او برخه اخیسته یو مهم اصل و، ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باور درلود چې ښځې دده دمبارزې په ډګرکې دده ارمان او ايديال په ښه توګه او سرې سينې سره عملي کولی شي ، دی په دې هم باوري و چې ښځه په ډېرو برخوکې د ملي خدمت اوملي مبارزې خورا ښه نښه کيدای شي . همداده چې بايد دپوره حقوقو په ډګر کې دهغې کړو وړو ته په درنه سترګه وکتل شي او دژوند په ټولو برخوکې بايد له نارينه وو سره مساوي ونډه او برخه ولري .

ګاندي د ۱۹۱۳ کال په نوامبرکې يوځل بيا په افريقې کې دپياوړو مظاهرو له امله زنداني شو، په دې چې مظاهرواوپاريدنو خونړۍ بڼه غوره کړه زيات کسان ټپيان او يوشميرووژل شول. ددغووژنو انعکاس په شاوخوا هيوادو اوسيمو کې ديوه وحشيانه عمل په توګه خپورشواوانګريزان يې په نړيواله کچه له يوې پراخې غندنې سره مخامخ کړل ، انګريزانو هم ګاندي زيات په زندان کې ونه شو ساتلی په دې چې دوی ته دهندياڼو خبره يوازنی په افريقا کې سرخوږۍ نه و، بلکه پر دغه مهال چې دوی پرهند باندې واکمنې کوله ، دهغه ځای دپاريدنو او ستونزو سوال هم ورسره و ځکه يې ګاندې له زندانه را ويوست.

په عين حال کې ګاندي په دې بريالی شوخودجنوبي افريقې واکمنان دې ته ناچارکړي چې په بلک اکت کې بدلون رامنځ ته کړي .

ګاندې په خپله پر دغه مهال دهغو پوښتنولپاره ځواب وموند چې يوشميرخلکو به هلته اودلته دده دتګلارې د ماتې په اړه کولې ، ده څرګنده کړه چې ساتياګري ، دزغم، او صبر تګلاره ده چې يوه ورځ نه يوه ورځ به په يوه څرګند بري باندې پای ته رسيږي . ګاندې وروسته په دغه ټکې باندې رڼا واچوله اوټولو ته يې دا په ډاګه کړه چې په جنوبې افريقې کې دده ددغوهڅوهدف د نه زورزياتي دتګلارې دودول وو هغه تګلاره چې دانسانانو لپاره ددوی دستونزو او غمونودحل په ترڅ کې يوازنۍ خوندي تګلاره ده ، ده داهم په ډاګه کړه چې کيدای شي انسانان ديووالی او تحمل او همداشان دزغم له لارې خپلو فردي اوټولنيزو ستونزو ته له دغه لارې هم دحل لاره پيداکړي او هم دپای ټکې ورته کيږدي.

ګاندي د ۱۹۱۴ کال ددسامبر په مياشت کې له جنوبې افريقې څخه بيرته هند ته راغی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

---

(1) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A

situation.

انګرېزي واکمن په دغوشپوورځوکي له افریقې څخه هندته دده په راتګ باندې خورا خوشاله وو ، ان داچې کله دی له دغه هیواده راووت انګریزي جنرال داخبره ورپسې وکړه چې : « هو، دغه سنت زموږ له سواحلو ولاړ .هیله من یم چې دغه تګ به یې د تل لپاره وي ...»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي بیادکور په لور:

ګاندي له جنوبې افریقې څخه لکه چې نوردتل لپاره خپل هیواد ته راغــی انګریزانــو فکرکاوه چې ګواکي نوریې دوی له غمه بې غمه شول اوهغه څه چــې ده پــه جنــوبې افریقاکې ترسره کول دهغو لړۍ به هم نوره په دغه هیوادکې له ده وروسته پــای تــه ورسیږي .خو داسې نه شوه ، په پیل کې ده غوښتل چې په هندکې هم خپلې مبارزې ته لکه دجنوبې افریقې په شان دوام ورکړي ، خو په دغه کارکې دده نژدې دوســتانو لکه ګوپال کریشنا ګوکهیل ده ته مشوره ورکړه چې دده له پاره تــروار دواره تــودې مبارزې داښه ده چې دهندي ټولنې ټولې هسکې ټیټې وګوري ، لــه هغوســره ځــان اشناکړي ، بیابه له هغه وروسته سره ګورو. هغه داهم ورته وویل چې تریوه کاله بایــد دی ځان دټول هند په سفرباندې بوخت کړي اودغه هیواد باید پــه هراړخیــزه توګــه دزړه له کومې داسې لکه څنګه چې ددغه هیواد مادی او معنوي جوړښت دی وګوري ،ګاندې داکاروکړ اوله راتګ سره سم دټول هند په سفر باندې ووت ، او ترکلي کلــې پورې یې دخلکو له بیلابیلو قشرونو اوپاټکوسره لیدنې کتنې وشوې ، ده ته داروښانه شوه چې دهند ترقي او پرمختګ ترزیاتې اندازې ددغه هیواد په بزګرانــو پــورې اړه لري ، اوپه دې باورشو اودایې وویل چې له دغې لارې کیدای شي مورږ دخپل هیــواد دپرمختګ په باره کې فکروکړو، ده داهم وویل چې زموږ ټولنــه نــه شــې کــولای د اوسنیو اسانتیااوو او ټولنیز شعور په پام کې نیولو سره په هغه لورپه چټکۍ سره ګــام اوچت کړي لکه چې انګریزان پرې اوچت شوي دې، دده ټینګار په دې و چې دهیواد دخلکو دژوند دسطحې په پام کې نیولو سره باید دپرمختګ یوپلان تــرلاس لانــدې ونیول شې . دادګاندي اند وایدیاوه چې زیاتو ملګرو ان نهرو هم نه ورسره منله او نــه په دغه برخه کې ورسره یوه خوله وو. په دې چې هغوی فکرکاوه چــې هنددوســتان اوس ددې توان لري چې په تخنیکی او صنعتی برخه کې پــه هغــه شــان لکــه چــې پرمختللې نړۍ روانه ده په اسانۍ سره چټک ګامونه پرته له دې چې دخپلــې ټــولنې ټولنیزو ستونزو اووروسته پاتې والي ته وګوري پورته کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دهندپیژندنې ددغه اوږده سفر (یاترې) په ترڅ کې دهندي ټولنې او ارزښتونو په پام کې نیولو سره دخپل ژوند ډول هم دهغو په شان برابرکړ، په احمدآباد کې په سابرمتې اشرم(*) کې استوګن شو، ده نور دلویدیزکالي اولباس وانه غوستل ،دهغوی کړه وړه یې ګرد سره پر یوه خوا پریښودل اود ساده ژوند په لور یې ورمخه کړه. په کلیوبانډوکې یې خپل مرام په سراسرې توګه ترخلکو پورې ورساوه او هم یې له هغوی څخه دهغوی دردونه او رازونه واوریدل. په سامبرمتې اشرم کې یې لکه هندو سادو غوندې ساده ژوند او هم هغه کالي دځان له پاره غوره کړل چې دژوند ترپایه یې هغه په ویاړسره اغوستل، ګاندي دځان لپاره هغه جامې غوره کړې لکه چې یوهندو روحاني یې اغوندي همدغه لامل و چې دخلکوپه منځ کې په مهاتما بانـدې نامتو شو.

دګاندې لپاره ددغه شان ژوند پیل کول او په دغه شان اوسیدل په دې مانانه وو چې ګواکې ده دژوند له اساسي مسایلو چې په سرکې یې دهنددخلکو برخلیک و، په یوه خوا شو، نه ،دده لوې کمال په دې کې و چې خپلې ټولنې ته ددوی په شان اوددوی دخپل ژوند او دودیزجوړښت له لارې ورننوت ، داکارپه دغوشپوورځوکې چې نړی نوې د پرمختګ په لور سترګې خلاصې کړی وې ډېراسانه کار نه و، خګاندي وچې په دغه کار سره یې هم دخپلې ټولنې دبیلابیلو قشرونو تل ته لاره وموندده او هم یې هغوی چې په لوړو منصبوباندې وو او په ویاړ یې انګریزي قانون چلاوه په خپل دغه حیرانوونکی عمل سره ګوته په غاښ کړل . په دې مانا چې ګاندي که په عین حال کې له

(*) سابرمتی اشرم دهنددګجرات ولایت داحمدآباد دښارچې ددغه ولایت بلازمینه هم دی په زړه کې دسابرمتی سیند پرغاړه پروت دی ،دغه ځای اوس هم په شنو ونو پټ دی او دګاندي دژوند دډول اړین څیزونه او شیان لکه دهغه کالی ، څرخه ، سترګی اونورهلته خوندې دي . هره ورځ په لسګونو سیلانیان او زړه خوږې مینه وال دسابرمتي دغاړې دغه اشرم ته ورځی اودهنددغه نومیالی مشرمهاتماګاندې روح اویاد ته خپل درناوي څرګندوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګجرات په احمدآباد کې دسامبرمتي اشرم چې دګاندي ځاني شيان ، سترګی، قلم او ليکنې ، اوهمداسې دده نـــامتو ځرخه په کې ساتل کيږي .

يوې خوا لوړې اوحاکمې طبقې ته يوګوانښ شو، خو له بلې خـــوايې دتيـــولنې دډيرکـــې دملاتړ او پيوستون په ترخ کې دمها تما (ستره اروا) لقب هم دځان کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

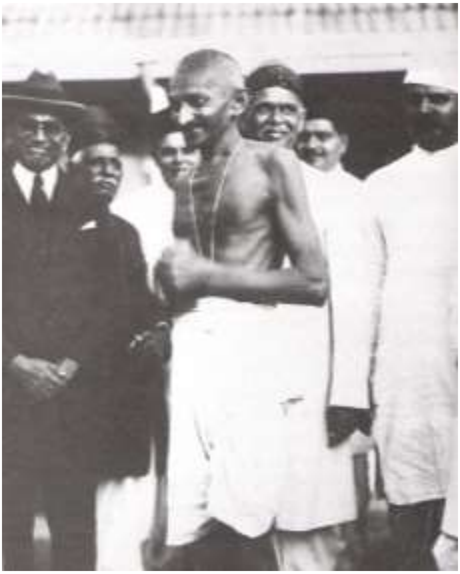

يوه ټکې ته موبايد پام راواړم اوهغه داچې دغه لقب ده ته له پيله چا نه وورکړی بلکه ګاندي په دغه وياړ هغه مهال سرلوړی شوچې کله ده ځان په پوره توګه ديوه ساده هندي سادوپه شان ټولنې ته راويوست دمهاتما لقب هم په پيل کې دده له پاره ديوه مذهبي تبرک له مخې ورکړ شوچې وروسته يې ملي بڼه غوره کړه ، په هند کې داشان لورينه همدا اوس هم برهمن پاټکې پرهغوی چې له اصله په برهمنه طبقه پورې اړه ونه لري نه کوي ،زما دسترګو ليدلې خبره ده دهند جمهور ريس نارايانن (د نويمې لسيزې په پای کې) ته د(بې جي پې) يوشمير مشرانولکه اډوانې اونورو چې دده دولس مشرۍ په وخت کې يې حکومت جوړکړ اودوزيرانو په توګه يې کار ورسره کاوه په ډيرو وختوکې لاس نه ورکاوه په دې چې هغه له کوزنۍ طبقې څخه و. خو دګاندي له پاره داوياړ په خپله دخپل هيواد له پاره ددغه هيواد دراتلونکی په لور يوه نوې بريا او دټولنيزبرې په لورنوې هيله شوه .

په لويديز کې کې دګاندې څيړونکې په دې باره کې هم فکرکوی او وايي ، کومه ملي اوسياسې طرحه اوتګلاره چې ګاندې دهند له پاره ترلاس لاندې ونيوه ، ايا دداسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه مهم کار له پاره يوه پوره اقتصادي پروګرام ته هم اړتياوه که نــه ؟ پــه دغــه اړه ترټولو دمخه داځواب دويلووړ دي چې ګاندي په لنډه موده کې دخپل هيواد د ډيرکي (اکثريت) ملاتړ ددې جوګه کړ، چې اقتصادي ملاتړ دهم په هندکې ترلاسه کړي ، په دغه اړه يوشميرملي اقتصادي سرچينې ددې له پاره تيارې شوې چې ګاندي دي پــه هراړخيزه توګه ملاترکړي، (بريلا) ډله په دغه برخه کې لومړنی مرستندوې ځــواک و چې له ګاندي سره يې خپل پيوستون وښود اودده له اقتصــادي تګــلارې يــې خپــل اقتصادې ملاتړاوتياری دزړه له کومې څرګند کړ.

خوله دې سره سره هنديانو ترهرڅه دمخه ګاندي ديوه ستانه او روحاني مشرپه توګه ومانه اوداسې درناوی يې ورته وکړ چې تراوسه پورې د يوشمير خلکو اودهندو مذهب پلويانو په منځ کې ده ته په خپل وخت کې داوتار په سترګوکتل کيږي .

بله مهمه خبره چې دده په اړه يې بايد په پام کــې ونيســو هغــه داده چــې دهنــدد نامتوشاعراوليکوال رابيندرانات ټاګور چې نوې يې په ۱۹۱۳ کې د نوبل جايزه ترلاسه کړې وه کمپاين دده له پاره بې اغيزې نه و، هغه ګاندي د Great Soul in peasants’s) grab (په نامه سره يادکړ. مانا داچې دعامه اومذهبي اړخونو ترڅنګ ټاګور هــم دده په اوچتيااو لوړتياکې خپله پوره ونډه درلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتما ګاندي او رابندراناتهه ټاګور:

له ۱۹۲۹ کال څخه را په دې خوا په هند کې دکانګرس هلې ځلې په خورا پیاوړتیا سر دېرمختیا په لوري شوې ، ګاندې هم په دغه ترڅ کې ترډیره حده ځان فعال وښود ، له همدغې مودې را په دې خوایی ددووموخوله پاره دسرته رسولو سریزه پیل کړه ، یو داچې دمالګې خبره یې را پورته کړه اود ایې په هندیانو باندې ومنله چې دوی باید دانګریزې فابریکو جوړه کړې مالګه وانه خلي ځکه ده ویل چې دا دهرهندي حق دی چې دهند په دومره زیاته مالګه کې دوی باید په مالګه پیسې ورنه کړي. دویمه خبره چې ګاندي کلکه ونیوه هغه د ۱۹۳۰ کال دجنوري ۲۱ نیټه وه چې ده دهند دآزادۍ دورځې په نامه اعلان کړه ، ده ددغه کار په ترڅ کې پرټولو هندیانو غږ وکړ چې په نوموړې نیټه باید ددغې ورځې په درناوي سره په یوموټې والي سره خپل غږ پورته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي په دغو کالونو کې ددغه شان غوښتنو دعملی کولو په ترڅ کې په خورا جدیت سره عمل کاوه، چې لاملونه یې دوه وو ، یوداچې انګریزانو پر هغه وعده باندې چې دلومړی نړیوالې جګړې په ترڅ کې یې کانګرس ته دهند دخپلواکی په اړه ورکړې وه وفا ونه کړه ،ګاندي هم داژمنه منلې وه، اوهمدغې شیبې ته سترګې پــه لاره و، خــو کله چې له جګړې وروسته خبره برعکس شوه، په دغــه حــال کــې دې دکــانګرس دمشرانو او یوشمیر خلکو ترانتقاد لاندې راغی ځکه چې ده په کا نګرس زور اچولی و، چې باید دجګړې ترپایه انتظار وباسي ،ده داکاراوخپل پیوستون د دویمــې نړیــوالی جګړې په ترڅ کې هم له انګریزانو څخه څرګندکړ. په داسې حال کې چې دده داکــار دکانګرس ډیرکي مشرانویوه ناکامه هڅه وبلله. دویمه داچې انګریزان په دغــه کــار سره ترجګړې وروسته نورهم پرڅان غره شول ، دخپلو ژمنو پروایــې ونــه ســاتله ، دهند په بیلابیلو سیموکې یې سوله ایز پاڅونونه په خونړیوپاڅونو واړول او دهندیانو پاریدنوته یې دتورې اوټوپک په زور ځواب

ګاندي اودکانګریس ملګري یې پرهغه مهال چې دی ددغه ګوند مشر اولاربنود دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وركړ . په جليانواله[*] پيښه کي يې په سلګونو بې ګناه خلک ووژل چې ددغــه ســتر ناوړين پړه هم دهند زياترو مشرانو پرګاندي اودهغه پــه تګــلاره بانــدې وراچولــه . همداوه چې ګاندي دهمدغولاملونو اونيوکوله امله خورا جدي شو، دهند ويسراى تــه يې له ګواښه ډکه ليکونه ور واستول او په هغوکې يې دهند دآزادۍ او دهنــد پرڅــان ډاډه کيدلو خبرې دهغه اونوروانګريزی واکمنانانو ترغوږ و رسولی . همدغه هلې ځلې وې چې انګريزان يې ددې له پاره تيارکړل چې بايد په لندن کــې دهنــد پرموضــوع باندې دښه نيت خبرې پيل کړي .
په ۱۹۳۱ کال کې ګاندي دلندن په لور حرکت وکړ. ګاندي لندن ته ولاړ اوهلته يې لــه انګريزانو سره خبرې پيل شوې ، ګاندي له انګريزانو څخه هيله وکړه چې بې لــه دې چې دی اوخلک يې نور هرتالونو او پاريدنوته زوروركړي ښه به داوي چې هندته پــه خپله خوښه آزادي ورکړي، انګريزې پارلمان هم دهند په راتلونکې باندې خبرې پيل کړي، يوه انګريز مشر ساموېل ګاندي ته وويل :

" one must hate sin but ... lover the sinner"

Gandhi said : " I think it is justi as badfor their [English] character to be ruled. I want to save my british friends from the sine of colonialism and exploitation."

(*) جليانواله باغ دهند دپنجاب ولايت دامرتسرپه ښارکې دی چې په دغه سيمه کې انګريزانو په بې ګناه پاريدونکوباندې په ۱۹۱۹ کال وحشيانه ډزې وکړې اودهغې په ترڅ کې يې تر پنځوسوو زيات بــې ګنــاه لاريون کوونکي ووژل . دهمدغې پيښې لامل وچې دهنددبنګالي ژبې نوميــالی شــاعرټاګور دانګريــزي مقاماتو له خوا د (سر) لقب ونه مانه اودهغه د ردولو په ترڅ کې دويسرای په نامه وليکل :

"The time has come when badges of honor make our shame glaring in their incongruous contest of humiliation, and I ,for my part whish to stand, shorn of all special distinction, by the side of my countrymen , who for their so-called insignificance, are liable to suffer a degradation not for human beings"

وګورئ بنګلا ادب په اردو ژبه ۷۵۲ مخ) (

(c) ketabton.com: The Digital Library

گاندي دا عکس په لندن کې په ۱۹۳۱ کال کې اخیستی ، پرهغه مهال چې هڅه کوله انګریـزان پـه دې قانع کړي چې دوی باید هندوستان ته خپلواکي ورکړي .

ګاندي چې له لندنه را غبرګ شو، انګریزانو هم دپخوانی ویسرای پرځای نوی ویسرای (لارد ویلینګ ډون) هندته را واستاوه ، ددغه ویسرای له مهمو او عملې دندو څخـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه داوه چې دهنديانوپه ستوني کې بايد دآزادۍ غړ غلی کړي. اوداپې هم دنده وه ،هغوی ته چې دازادۍ نارې اوسـورې وهـې بايدسـزا ورکـړي ، ده ترهرڅـه دمخـه دهنديانو دآزادۍ عوښتې پلان ته په سپکه سترگه وکتل ، ټول هغه فعاليتونـه چـې دآزادۍ په لاره کې ترسره کيدل دهغوی دمخنويې په لټه کې شو، په لومړي گام کـې يې دهند دگانگرس فعاليت ته دپای ټکی کيښود، هغه يې غيرقانوني اعلام کړ اودهغه زياتره مشران ان دگاندي په گډون يې زندانو ته واچول .

گاندي اودهغه څرخه چې دښکيلاکي توليداتو دنه اخيستلو په ترڅ کې يې خلکوته سپارښتنه کړه .

د گاندي اونورو مبارزينوزندان ته تگ وچې دهيواد په يوه اوبله خواکې دپاريدنو لړی وارپه وارراتوريده ،دزندان پرهمدغه مهال دانگريزانو له سياسته ، گانـدي تـه هـم داخرگنده شوه چې دوی هند ته آزادۍ ورکولوخيال نه لري ، بلکه غواړي چې په دغه هيواد کې ددووډلو هندوانو اومسلمانو دبيلتانه خبره را پورته او په همدغه شان دغه بيلتون ورو ورو نور هم دپياوړتياپه لور لارښونه کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي چې تر ۱۹۳۴ کال پورې په زندان کې و، په همدغه کال له زندانه راووت ،له راوتو سره سم يې له سياسته هم ځان په يوه خوا کړ، په دې مانا چې دکوم سياسي مقام لرونکې نه واونه يې غوښتل چې دمقام له مخې يې بايدخلک درناوی وکړي . له همدغه مهاله راپه دې خوا يې دسياست له پاره خپل بل نژدې ځوان ملګرې چې پر دغه مهال يې دسياست له پاره هم ځواک اوهم وړتيا درلوده را مخې ته کړ چې هغه پنډت جواهرلال نهرو و.

ګاندي سره له دې چې پردغه مهال په سياسي لحاظ هڅه وکړه چې ځان له سياسته پريوه خوا کړي خوله دې سره سره يې هم هلې ځلې په خپله پياوړتيا سره پرمخ تلې ، ده په عقيدتي اوارداتي لحاظ هم په داسې حالت کې ځان واچاوه چې دټولو عقايدو دپيروانو هم باورپرې کيده اوهم يې د شک په سترګه ورکتل ځکه چې ده تل دخپلې عقيدې په اړه دا خبره کوله :

((زه يوعسوي يم، يويهود يم، يومسلمان يم او هم يوهندو يم .))

زه فکرکوم چې دګاندي دنه زورزياتي دمفکورې خبره هم ترډيره حده له همدغه ټکي سره تړاو لري ، په دې مانا چې دګاندي له امله دنه زورزياتې نظريه په نژدې يوه پيړۍ کې په يوه نړيواله مفکوره باندې واوښته، دنړۍ په بيلا بيلو برخو او وچو کې يې ديوشمير خورا مهمو او نوميالیو کسانو، پوهانو ، مورخينو او آن روان پوهانو پاملرنه ځانته ورواړوله ،دغه مفکوره اونظريه سره له دې چې نړۍ يې بيلګې له پخوا څخه په خپل تاريخ کې درلودې ، خو داچې دغه مفکوره او نظريه په خپل عصروزمان کې ځوک په څه شان دخپلې ښيګړې له پاره کارولی شي ، دمسالې اهميت په همدغه ټکي کې دی ، په يوه نظردنه زورزياتې فلسفه په دغه عصرکې چې ګاندې را پورته شو نژدې دخلکو له ياده وتلې او له پامه لويدلې خبره ښکاريده ، خو ګاندي په دغه ځانګړې زمانې شيبه کې چې بشريت دوې نړيوالې جګړې په هراړخيزه توګه زغملې وې په دې وتوانيده چې له دغه سترانساني ميراث څخه ديوه زورزياتي قام په وړاندې په ميړانې سره کاروا‌خلي ، ده دآسيايي اند اوژوند له دغې معنوي تجربې څخه ښه کار واخيست . په دغه اړه داهم ده چې ،ګاندي اودهغه زمانې سره له دې چې دغې مفکورې ته د نه زورزياتې نوم ورکړ ، دخارجي ځواک په وړاندې يې د يوې حربې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه وکاروله خو په هیوادکې دننه یې ونه شو کولای چې دغه مفکوره او ایده په هغه شان لکه چې دباندنې ښکیلاک په وړاندې یې په عمل کې پلې کړه عملي کړای شي . ترکومه ځایه چې زه ګاندي او دده قام اوآن دده طبعیت پیژنم ، ده ونــه شــوکولای چې خپل ولس دنه زورزیاتې په فلسفه باندې باورمن کړي ، نهرو، او دهند دخپلواکۍ دغورځنګ زیاتره مشران له ده سره دده په فکر روان نه شول، همداده چــې ســړی ویلی شي چې ده په کورنۍ کچه هغه هم دهنــددنیمې وچــې دویــش پرمهــال ونــه شوکولای عدم تشدد په رښتیاهم په عملې توګه دیوې داسې وسیلې په توګه چې په رښتیایې هم دخلکو له پاره نیغ په نیغه دسوکالۍ زیرې له ځان سره میراث کړي وي رامنځ ته کړي ،دده یوشمیرکره کتونکې په دې اړه داهم وایی چې هند دده دنظریاتو پراساس نه جوړشوی او نه خپلواک شوي ځکه ، هند چې کوم زورزیاتي دګاندی پــه عصر کې وګالل دهغوبیلګه دهندپه تاریخ کې خورا لږ لیدل کیږي، دخپلواکۍ پرمهال چې په هرځای کې خلکو دنه زورزیاتي په مفکوره عمل کــړی هلتــه دیــوې مثبتــې پایلې زیری ، خلکو نه لیدلې او نه یې محسوس کړی،دوی وایي چې هند دګانــدی او دده د عدم تشدد ترسترګو لاندې وویشل شو، په لکونو انسانان دتشدد قربانی شول اوپه دغه خرګند تیرې او تجاوزکې یې هرڅه له لاسه ورکړل چې اغیز یــې تراوســه پورې په زیاترو هندې سیمواو کورنیوکې پاتې دی، په کلکتــه ، امرتســر، پښــتونخوا اودهند په نورو سیموکې چې کومې پاریدنې وشوې اوپه خونړۍ توګه وځپل شــوې ، هغه تپولې دهمدغه عدم تشددترسیورې لاندې دهندپه نیمه وچه باندې وتپل شوې .

دګاندي کره کتونکې په دغه اړه یودلیل داهم وایی چې ګاندي دخپلې مبــارزې پــه ډیرووختوکې له انګریزانوسره په سازش اوجوړجاړي کې پاتې شوی ، په دې مانا چې په جنوبې افریقې کې هم ده دهغه هیواد د روا مقــابلې او مقاومــت ملاتــړ ونــه کــړ، برعکس دزولو دپاخون پر محال یې دانګریزانو په ګټه ودریداوخوله یې پټــه ونیــوه ، همداسې دهند دویش پرمهال هم ګاندې داسې نه ښکاري چــې ګــواکی دی دعــدم تشدد ترسیورې لاندې هرڅه ته ګوري ، بلکه داسې ښکاري چې دی یــوازې دخپــل ځان اوخپلومحدودوګټو په خاطرددغې سترې انسانې داعیې (عدم تشدد اوآزادۍ) پراخه دایره په لوی لاس دیوه قام او یا یوه مذهب ترکچې پرې راتنګــه کــړې ، پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حال کې چې بودا داسې نه و، پاچا خان چې له ده سره يوځای په دغه ډګر کــې را پورته اولوی شو ، پرګاندي باندې دانتقاد په ډګرکې ودريد،

دهغه انتقاد پرګاندي اوخپلو هندي ملګرو باندې له همدې امله و، چې ګانــدي دغــه لوی انسانی ارزښت ته په خورا ووړه دايره کې وکتل ، همــداوه چــې پاچاخــان دهنــد دآزادۍ له دغه ډول خپلواکۍ سره لکه چې ګاندي اونورو دهند دنيمې وچې دويشل په بيه ترلاسه کړه مخالف و، په دې چې هغه پوهيده چې داډول آزادي نه دهندو ، نه دمسلمان او نه هم دانسان په ګټه ده اونه هم له هغو بنسټونو سره برابره ده لکه چــې نه زورزياتي يې سپارښتنه کوله . .

دګاندي او نهرو په اړه دا يوه خبره دپاملرنې وړ ده او هغه داچې ددغودواړو مشرانو د سياسي اواقتصادي دريځونو ترمنځ يولړ توپيرونو وو ، په دې مانا چې ګاندي ســره له دې چې په يوه پرمختللې ټولنه کې زده کړه وکړه او دعصر دپرمختګ هرڅه يــې په خپلو سترګو وليدل ، په جنوبي افريقې کې يې د توکميز توپيررنــګ او خونــد پــه عملي توګه محسوس اووليد ، هغه تجربه ورسره وه ، خو له دې سره سره يې هم ونــه شوای کولای چې ديوه داسې چا په بڼه دې دټولنۍ مخ ته راووځي چې دزړو اړيکو او روابطو سره دي په تمامه مانا اوياتريوه حده خدای پامانې وکړي او د نوي هند له پاره دديوه پرمختللې سستم د رامنځ ته کولو غږ په اوچته توګه پورته کړي ، ددې خبرې مانا داهم ده چې ده ونه شوای کولای ځان د هندي ټولنی له زاړه چوکاټه يوپه يو پــه يوه نوې لور ورمخه کړي، همداوه چې نه يې له ښکيلاک سره په نره غږه ورکړه ،او نه يې دهند دمذهبي نظام نيمګړتياووته په په هغه انتقادې سترګه وکتــل لکــه چــې د شلمو کالو په ترڅ کې په خپلو ليکنو کې ورته کتلي وو ، اونه يې هم په عين حال کې نوي تمدن ته ديوې حتمي او اړينې پديدې په توګه دخپلې څرخې په انډول زړه ښه کاوه . همداوه چې ترننه پورې ګاندي ته دنوې هند ، دپرمختللي او عصري هند بنسټ وال نه شي ويل کيدای ، په دې چې دهند د غه بې سارى او په چټکتياسره پرمختګ دده له افکارو او انديښنو سره په تضاد کې و،بله خبره داهم وه چې ده نه غوښتل هند دی په داسې يو ناڅاپي تخنيکی بري باندې ورمخ شي دنــوي هنــد تخنيکــی وده او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمختیا ترډیرې اندازې پورې دنهرواوسرسیداحمدخان ، ابولکلام آزاد،سوبهاش بابو اونوروسیاسي اوعلمي مخکښانوله نظریاتو سره تړاو لري .

اودګاندي دڅرخې برعکس دپرمختګ دغه حرکت دهند ددغه وخت شرایطو اوزمانې دپېڼدت نهرو غاړې ته ورواچاوه ، هغه څوک چې پـه هرڅـه کـې یـې عصـري فکـر اونظریات دګاندي له نظریاتو سره په مخالفت کې را وپړکیدل، نهرو نه غوښـتل چـې دګاندې نظریات دې دنوې هند دپرمختګ او پیاوړتیا په بهیرکې ګردسـره لـه پامـه وغورځوی خوله دې سره سره یې خپله تګلاره درلوده اودژونـد ترپایـه پـورې یـې دهغې د عملي کولو په ترځ کې ګامونه پورته کړل ، نهرو له ګاندي سره یولړتوپیرونـه درلودل ، نهرو مذهبې مشر نه و، اونه یې په دغه ټکي باندې ټینګار کـاوه ، کلـه کـه سړی دده نظریات لولي نودا پوښتنه ورحل کیږې چې ده پـه رښـتیې توګـه دنـوي اوخپلواک هند په زړه کې دنوې تمدن اوپرمختګ داسې بنسټونه کېښودل چې دهغو پرسته ترنن پورې حرکت کوي ، اوپرهماغه لاره کې نن سبا دآسیا په جنـوب کـې دیوه لوی او پیاوړې صنعتي او ان اتمي ځواک په توګه ځان په خـورا پیاوړتیـا سـره ځلوي.

مقصد دادی چې ګاندي به ویل چې دهند دترقی پلان باید لـه کلیـو را پیـل شـې ، خونهرو په دغه تګلار باندې باور نه درلود ، اودایې یوه نیمګړې او دترقی له اساسـاتو سره مغایره مفکوره ګڼله . ځکه خو یې په هیواد ترهرڅه دمخه د هند دترقۍ په لاره کې د دغه هیواد تخنیکي او ساینسې بنسټونو ته خپله اود خپل حکومت او حکومتی پالیسۍ پاملرنه راواړوله . چې له ده وروسته دهند نوي

نسل دپیاوړي تعلمیی پالیسۍ په مرسته دهغه دنومیالۍ لور اندراګاندي پـه مشـرۍ دپیاوړي هندلپاره عملي کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندارا ګاندي په ځوانۍ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

ګاندي او دعدم تشددفلسفه

ستا له ستمونو د وره چا وته فریاد کړم
وله مې په غشو ما همت درته نیــــــولی
(اشرف خان هجري)

دنه زورزیاتی ، یاعدم تشدد په اړه تراوسه پورې په هنداونوره نړی کې ددغې پــوهې اومفکورې پوهانوخورازیاتی لیکنې کړې دي ، نه زورزیاتی داسې څه او داسې تګلاره نه ده چې هغه به په ربښتیاهم ګاندي رامنځ ته کړې وي ، همداده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

This photo, taken on January 27, 1948, is believed to be the last photo of Gandhi alive. He was assassinated four days later.

موږ دغې تګلارې ته دهغه ایجاد نه شو ویلای ، ګاندي په خپله هم په دغه اړه په دې نظردی چې عدم تشدد دومره لرغونی او پخوانی دی لکه چې زموږ پــه شــاوخواکې دغه غرونه دي ، مانادا چې دغه تګلاره له انساني نیچرسره مــل رامــنځ تــه شــوې اودهغه له پرمختیایی بهیرسره یې یوځای په انساني چاپیریال کــې دیــوې تلپــاتې پدیدې په توګه وده کړې ده .په دغه اړه عمومي باوردادی چې کیدای شي دمعنویــت دغه روښانه اوښیرازه کرونده اوږدمدتي چاراوعمل تــه اړتیــاولري ،اوکیــدای شــي ترڅوپښتونواو نسلونو پورې ځان وغزوي ځکه نوداپه خپل حساب ســره کومــه بــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزښته پدیده نه ده .دا یوه اوږده لار، یواوږد سـفردی ،چـې دخپـل لاروي دعملـي تجربواوکړنو په ترڅ کې ځان دبدایی ترپولې پورې رسوي .
دبشر ټولې معنوي هڅې ددغې تګلارې ستایوالې اوځرګندويې دي ، داسـې معنـوي اثراوآسماني کتاب به نه وي چې هغه دی پردغه ایدیااومفکوره باندې ستایل شوی نه وي ، ځکه نو دادهرانسان ویاړ دی چې ووایی نه زورزیاتی یوه انسانی هڅـه ده چـې انسان ته له ډیرپخواڅخه دانسان دیوه ستراوویاړن معنوي اوانساني میراث په توګـه ورډالۍ شوې چې ترننه پورې یې دپالنې حق او ویاړ په یوه وړه انفرادي دایـره کـې دخیړنې او وینې وړ نه دی .
نه زورزیاتی یاعدم تشدد دهرمذهب پیاوړې اودپاملرنې وړلومړنی اوپیلنی سـرلیک دی . که دنړې له هرمعنویت اومذهب څخه دغه آر لرې کړې ، هلته نورداسې څه چې هغه باید معنویت اوروحانیت وبلل شي نه پاتې کیږي، په دغه اړه زه پـه دې بـاوریم چې نه زورزیاتی ترهرڅه دمخه دغه لاندې ټکې په خپله غیږ کې رانیسي :
نه زورزیاتی مینه ده،
نه زورزیاتی ځوانمردي ده ...
نه زورزیاتی د ټولو معنوی کتابو پیلامه ده ...
نه زورزیاتی دهر ټولنیزچلند له پاره هوډدی ...
نه زورزیاتی دانسان اوانسانیت ترټولو پیاوړې وسله او توره ده...
نه زورزیاتی دانسانی ارزښتونو ساتندویه او پاسوالو مفکوره ده...
زموږ په عامه ژبه او ورځنې ژوند کې دعاموخلکو یوه خبره چې خورا عامه ده اوکولای شو هغه دنه زورزیاتي جوهراوزړی وبولو لکه چې وایی : (ګذشت اوبخښـل دمیړنـو ځانګړنه ده) .
داټولې هغه اشارې دي چې سرې یې په یوه سرسري نظر دهـرې ټـولنې او ټـولنیز بهیرپه ترڅ کې لیدای شي، خوکه چیرې موږ لړنورهم دانسانې آثارو او میراثونو تل ته ورننوزو ، هلته تردې هم زیاتې خبرې په دغه اړه لیدای او لوستلای شو، په دې چـې دغه تګلاره له یوې داسې هستۍ څخه راپیل کیـږي چـې هغـه لایزالـې ده ،ځکـه نوداویلای شو هغه خدایی اوتلپاتې هستې ده چې په خپلوټولو آسـماني کتـابوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې سپارښتنه کړې ده ، داسې سپارښتنه چې يوازې دانسانی پوهې پــه يــوه تــاکلې مرحله کې انسان دهغې په عملي کيدو او غوره کيــدو بانــدې لاســبرى شــوى دى ، همداده چې نن هم دبشريت په وړاندې دغه تګــلاره دژونــد پــه يــوه لــوړ پړاوکــې دپاملرنې اويادونې وړده.

نه زورزياتی دخپل ماهيت له پلوه دبديواوناوړتياوو پرضد يوه هڅه ده چې دهغې پــه مرسته انسان کولای شي ديوشميرســتونزو لکــه ډار، عقــدې ، قهراوتيــري پرضــد دانساني پوهې اوپوره شعوري تياري په درشل کې شي . که ډار دتــل لپــاره پرژونــد باندې برلاسی وي ، دهغه ترسيوري لاندې هرډول انساني هڅه مري ، کله چې انسان له هڅې ولويد دهغه لپاره مرګ ترهر څه دمخه دورکې سنګرنيولی او پــه هغــه يــې سپاري .

که انسان عقده اوسرټمبګې له خپل کرکتر سره مله کړي ، نو نه يوازې به ځان تباه او برباد کړي چې ان بشريت به هم دخپلو عقدو په ماتم اوښکيل کې داسې رااېسارکړي لکه حيوان ...

قهر هم داسې درواخله چې زياتې بدمرغۍ رامنځ ته کولای شي او ځومره ســتونزې چې فکرکوی له دغې بدمرغې پديدې سره ملګرې دي چې پای يــې پــه تيــري او تجاوز باندې اوړي ...

په علمي توګه دنه زورزياتي دفلسفې يوه ځانګړنه داهم ده چې دغه تګلاره انسان ته دپوهې او منطق په لور لوړتيا وربښي ، دغه فلسفه په همدغه ټکي باندې ټينګارکوي او وايی چې داانساني موخو ته د رسيدو يوازنۍ معقوله لاره ده چې دهغې په مرســته پرته له جګړې ، ډار، اوځورونوسرې هدف تــه رســيدای شــي . پــه يوشــميرفرهنګو اوکلتورونو کې دالاره زياترو پوهانو درياضت په نامه هم يــاده کــړې ، ګانــدي هــم دهمدغې لارې په اړه په دغه ټکي باوري و.

اودغه عملی رياضت يې دځان ځانګړنه کړې ده ،دی په دغه اړه وايــی چــې ددغــې برياد ترلاسه کولو په مخه دی يوازې تريوه حده پردغه لاره تللی دی ځکه نوليکي :

((څه شی چې ماغوښتل هغه ترلاسه کړم ،اوڅه چې ما په دغه ديرشوکالوکې په هغه لورګام اوچت کړ، هغه زما فنافی ذات وه ، چې ماغوښتل خپله له خدای سره مخــامخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شم او ترموکشا پورې ورسيږم ، زه وهڅيدم او ددغې مــوخې پــه لوروړانــدې ولاړم اوهغه مې وڅارله ، په هغه څه کې چې زه يې په ويلو او ليکلوکې ويلای شم اوڅه چې زما سياسي افکاراوکړنې دي ، هغه ټول
پرهمدغه ټکي باندې دريږي)).[۱]
ګاندي په دغه مفکوره باندې سږي ته داوربښيي چې روحانيت ددې لامل کيږي چــې انسان په انسانيت ورګډکړي ،اوکيدای شي انسان دهغه په رڼاکی دژوند اصلي مقصد هم دځان لپاره په عملي توګه غوره اومعلوم کړای شی اوهــم دنــورو لپــاره، داســې ښکاري چې نه زورزياتی په دې نه زده کيږي چې سړی بايد په کــوراوانزواکې ورتــه کينی ،بلکه دازده کړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتيالري چې دهغې په ترڅ کې يوڅوک بايد دخپل ځان خوند او رنګ درک کړي ، ځان بايد وپيژني اولــه هغــه څخــه بايــد دغيرضروري خطراو مرګ په وړاندې ددفاع اولامل په لټه کې شي اودهغه په زړه کې بايد د سختيوله هرډول سره ځان بلد کړي .
ددغې ايدې له مخې کله چې دوه کسه سره جنګيږي او يوبل سره وهــي ، يــوزورور اوبل کمزوری دی ،دوی دواړه جګړه ماردي ، دلته دنه زورزياتي سوال نه رامنځ تــه کيږي ، په دغه ترڅ کې نه زورزياتی هغه دی چې يوکس له دغو دووتنوڅخه دمقابلی پرځای دځان ددفاع په لټه کې هلې ځلې وکړي ،په دغه ترڅ کې په څرګنــده ســړی ويلای شي چې زورورهغه څوک چې زورزياتی کوي نه دې ، بلکې زړوراوزورور هغــه دی چې ځان له
ظلم او زورزياتي څخه پرته له کټ مټ عمل څخه ژغولاشي .
دنه زورزياتی مفکوره لکه څنګه چې يادونه يې وشوه ، له ډيرپخوا ترننــه دانســانی تفکر په تاريخ کې دانسانانو لپاره دپاملرنې وړ موضوع وه ، په دغه اړه دهندي ګروهی سپيڅلی کتاب (بګوت ګيتا) ترټولو پخوانی کتاب دی چې ددغې مفکورې اړونــدې نښې نښانې له خان سره لري ، ګيتا په دغه اړه يولړيادونې لري چې دهغو لــه مخــې

---

[۱] Ghandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی کولای شي ووايي چې دا به لومړنی اثروي چې دعدم تشدد په اړه يې يادونې ته په خپلودرسونوکې ځای ورکړی دی ، په ګيتا کې راغلي دي :

« اجازه ورکړئ ، اوسختې خبرې يې په سره سينه واورئ ، اجازه ورکړئ ، اوهيڅوک مه توهينوئ ، يوه قهرجن سړي ته دااجازه ورکړئ چې دزړه خبره ووايی اوپرمخ يې قهرمه ورغبرګوئ ، هغه پريږدئ چې په قهرکې ځان وغوړوي او هرڅه وويلی شي ...»

له دغوتلپاتې خبرورايه ديخوا په (۵۰۰م) پيړۍ کې ساکايي شهزاده بودا دخپل معنويت په هڅه کې چې په بشپړه توګه دنه زورزياتي پربنسټ وه يوڅل بيا په دغه لړکې ځا ن راوپړکاوه او په ځانګړې توګه يې په دغه اړه وويل :

« يوورور بايد په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلی ، دځان دژوندي پاتې کيدو په خاطر بايد بل ژوند ي موجود ونه وژنو... »

دنه زورزياتي په اړه ترهرڅه مهمه خبره داده چې دهند په نيمه وچه کې ددغې مفکورې خرګند اخځ بياهم بودايي درسونه دي ، چې دزياترو مذهبوله خوا په خپل وخت کې ځارل شوي اووده ورکړه شوي ده .

"When people will forget the Gautama Buddha, there will come another Buddha who will be called Maitreya. That is the Buddha of compassion and peace."

جن بل پخوانی مذهب دی چې په اصولوکې يې په نه زورزياتي باندې خورا زيات ټينګارشوی دی ، زياتره پوهان په دې باورهم دي چې پرګاندي باندې هم ددغه مذهب داغيزې له لارې دنه زورزياتی اغيزو چې دی يې په دغه مفکوره باندې دژوند ترپايه استوار او پابندوساته ، جن مذهب تربوديزم هم په دغه ترڅ کې جدي دی لکه چې په دغه اړه وايي :

ټول ژوندي له دردونو اوځورونوځوريږي ،

همداده چې څوک بايد هغو ی ونه وژنی ...

دادعقل اوپوهې ترټولوښه او په زړه پورې خبره ده چې :

هيڅ شی بايد ونه وژل شي ،

ياداچې :

دوسلې زور هغه څه نه شي کولای ، هغه چې سوله يې کولای شي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ته کولای شې خپل هدف په خوږه ترلاسه کړې ، نو بیادزهرواچولو ته اړتیا نشته .

(وګور ئ : نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لارښونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ)

جن مذهب په خپلو تعلیماتو کې په نه زورزیاتي باندې زیات ټینګار کوي او اساسي اصول یې په همدغه تګلاره باندې ولاړ دي ، دغه مذهب اودهغه اصول هم نه زورزیاتی هسې دیوې سرسري پدیدې په توګه نه مني او نه یې تبلیغوي ، په دغه مذهب کې هرپیرو بایدنه زورزیاتی یا عدم تشدد په عمل اونظرکې دخپل ژوند معنوي رمز وګڼي ، په دغه برخه کې دوی څومره چې په سابه خوړلو باندې ځانونه پابندي ګڼي په همدغه اندازه دخپل معنوي ژوند دلارښونې لپاره هم په نه زورزیاتی باندې ځانونه پابندبولي .

په هندي ژبه کې د (اهنسا) دویی مانا هم نه ټپي کول او نه وژنه ده ، خوپه پراخه مانا دغه ویی د نه څورونې په مانا هم کارول کیږي .خویوځه چې باید په دغه ترڅ کې په پام کې ونیول شي ، هغه دادی چې په لاسی او قصدي توګه به نه وي .

نه زورزیاتی دګاندي له نظره هم په دوه لحاظ تعبیراوتفسیرشوی دی ، یوددغه اصل مثبته ځانګړنه ده او بله یې منفي ، منفي یې کیدای شي ، داوي چې دهرژوندي موجود لپاره دغه اصل کارول شوی دی ، مانا داچې هر ژوندي موجود ته باید په مادي اوجسمي اوهمداراز په فکري اومعنوي لحاظ زیان ونه رسول شي ، په دغه ترڅ کې د زیان رسونکي اونه زیان رسونکي موجودخبره نه مطرحه کیږي .

خوترکومه خایه چې ښکاري دګاندي مراد په دغه ترڅ کې یوازې په مثبته خوا کې دی ، هغه په دې باوري دی اووایي : « زه به کله هم هغه څوک چې بدکوي او ناوړتیاوې یې پرفکر باندې برلاسې وي ونه شم زغملای »

ګاندي په دې باوري دی چې په هندی ژبوکې داهنسا مانا هم پراخه مینه ، پراخه اولویه ځان تیریدنه اودټولو لپاره خیرغوښتنه ده ، اوپه دې یې هم باور دی چې :

« که زه په رښتیاهم د اهنسا پیرواو پلوی یم ،نو زه باید له خپل دښمن سره دومره اوداسې مینه ولرم لکه چې له خپل پلار او زوی سره یې لر م ...)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماناداچې نه زورزياتی داسې مفکوره نه ده چې هغه بايد يوځوک اويوه ټولنه دځپلــې کمزورۍ نښه وبولي ، نه، نه زورزياتی دځپلې فلسفې له مخې يوه پياوړې رښتياده او يوپياوړې زړورتوب ، دګاندي په وړاندې هم دغه آر په همداسې بڼه مطرح دی ، ځکه يې له رښتيايني اوحقيقت سره يوشان اويوډول بولي ، دهغه په نظر نــه زورزيــاتی هدف دی ، وسيله نه ده ، ګاندي په دې نه دې راضي چې دغه لوړمفهوم دوسيلې پړاو اودرجې ته راټيټ کړي ، بلکه هغه غواړي چې دغه مفهوم دمينې اودرنښت په پولــه کې دهدف په کچه کې وساتي ، خکه يوازنی څه چې ګاندي پرهغه باندې ډاډمن دي هغه دادی چې دی مينې ته ديوه اوچت حقيقت او واقعيت په سترګوګوري ، دده پــه نظر هيڅوک نه شي کولای چې دمينې او نه زورزياتي ترمنځ توپيررامنځ ته کړای شي ، همداده چې ګاندي په دغه اړه ډيرپخوا ويلي وو :

“In this age of the rule of brute force, it is almost impossible for anyone to believe that anyone else could possibly reject the law of final supremacy of brute force. And so I receive anonymous letters advising me that I must not interfere with the progress of non–co–operation even though popular violence may break out. Others come to me and assuming that secretly I must be plotting violence, inquire when the happy moment for declaring open violence to arrive. They assure me that English never yield to anything but violence secret or open. Yet others I am informed, believe that I am the most rascally person living in India because I never give out my real intention and that they have not a shadow of a doubt that I believe in violence just as much as most people do.
Such being the hold that the doctrine of the sword has on the majority of mankind, and as success of non–co–operation depends principally on absence of violence during its pendency and as my views in this matter affect the conduct of large number of people. I am anxious to state them as clearly as possible……”

(Source: Young India, Ahmedabad, Wednesday, 11th August, 1920)

مانا داچې هرڅوک بايد دنه زورزياتي دمفکورې له مخې په دې وتوانيږي چــې ديــوه مطلق هويت خاوند شي اودځپلې پياوړتيا په خاطر بايد دنه زورزياتي پــرلاره بانــدې ګام کيږدي ، يوه خبره چې په دغه اړه بايد وشي هغه داده چې ګاندي په ځپل وخــت کې دغه لرغوني مفکوره دنوي عصر له غوښتنوسره سمه راپورته اودعمل ډګرته لکه چې مارتين لوترکينګ هم ويلي وو راوايسته ، ګاندي په ځپله هم په ځپلوليکنوکې په دغه اړه څوڅوځلې يادونه هم کړې ده ، ماناداچې ګاندي ديومعنويت پلوي انسان پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه په هغو ټولو معنوي وړتیاووباندي پوهیږي ، هغه چي بشریت ته دلارښــوني پــه خاطرورمیراث شوي دي ، ګاندي په خپله وایی چي ده ټول آسماني کتابونــه لوســتي اوپرهغــو بانــدي بــاوري دی ، همــداده چــي دده مفکــوره هــم دهمــاغو مقدســو کتابوپرارشاداتو باندي ولاړه ده ، ګاندي په دغه ټکي باندي هم باوري دی لکه چي په قران کریم کي رانازل شوي :

يا يهاالذين امنو استعينو بالصبروالصلوه ، ان الله مع الصابرين

ژباړه : ای ایمان والو ، دآخرت دثواب ترلاسه کولو پــه خاطرپــه صــبراولمانځه ســره دمرستي غوښتنه وکړئ ، بې شکه چي خدای له صبرکونکوسره دی ، (ســیقول ، ۱۵۲ او۱۵۳ اياتونه)

په نه زورزیاتي کي دپوهانوپه نظر دوه ټکي په ځانګړي توګه دپاملرني وړ دي ، دغــه ټکي لومړی ځاني دسپلین (Self Discipline)او دویــم یــي نفســی مجادلــه (Self Renunciation)

دی ، په دغه اړه اوس په خورا آسانی سره سړی ویلای شي چي په الهي کلام کي دغه دواړه اصله دیوه داسي انسان په وړاندي چي هغه ددوو ټکو (صبراو عبادت) په مانــا پوهیږي دیوي خورا مهمي سپارښتني مثال لري ، ګاندي په دغه رمز باندي پــوهیږي ځکه نو هغه عدم تشدد ته دداسي یوه مفهوم په نظر ګوري چي هغه دهرچــا اوهــري عقیدي دپیروانو لپاره دمنلواو عملي کولو وړدی ، که چیري انسانان په رښتیاهم پــه دغه اړه په رښتیني توګه ددغي ډالی دلاس ته راوړلو هڅه وکړي ، هغه کولای شي په ډیروهغو ستونزو چي بشریې په خپل ژوندکي لري او یاورته ناحله بریښي بریالی شي

.

دنه زورزیاتي عمل اوتګلاره دهغوی له خوا چي نه غــواړي دتابعیــت اوتســلیمئ پــه بڼکیل کي راښکیل شي عملي کیږي ،هغوی ،چي په خبله مبارزه کي دخپل کــړکیچ دحل لپاره نه زورزیاتی (عدم تشدد) یوازنی ګټوره لاره بولي .

نه زورزیاتی عملا هغه هڅه نه ده چي دهغي په ترسره کولوسره به خوک لــه کــړکیچ څخه ځان پر یوه خواکړي ، بلکي داهغه یوازني مثبت ځواب دی چي دهغه په مرسته سړی کولای شي له خپل ځواکه په ګټوره اوموثره توګه کارواخلی اویایی پــه عمــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې پلی کړي . دګاندي ساتیاګره هم پر دغه اصل راځرخي اوپه دې ټینګارکوی چې ربتیا بایددمیني او سم عمل له لارې دتولنې اووګړي دکرکتراوخصلت ځانګړتیا شي ، ددغې تګلارې غوښتنه داده چې دتشدد په وړاندې په انفرادي اوټولنیزه توګه په خپل ټولنیز ، اقتصادي اوسیاسي چاپیریال کې ګام واخیستل شي .. لکه چې په دغه ترڅ کې دګاندي دمالګې ساتیاګره ترټولو ښه او روښانه بیلګه یادولای شو.

عیسویانو هم په خپلواصولوکې داخبره منلې ده چې (خدای یعنی مینه)

Christians generally accept the proposition that 'God is love'. This leads to the logical corollary that the main enemy is hatred itself. Relying particularly on New Testament texts, such as the sayings of Jesus that "Whoever shall say [to his brother] , Thou fool, shall be in danger of hell-fire" (Matthew 5:22) and "anyone who hates his brother is a murderer" (1 John 3:15), Christians have interpreted the terms 'brother' and 'neighbour' (following the parable of the Good Samaritan) at their widest. And this means loving opponents and even enemies:

Care as much about each other as about yourselves...
Never pay back evil for evil...
If your enemy hunger, feed him; if he thirst, give him drink...
Do not let evil conquer you, but use good to defeat evil.
(Romans 12:16-21)

(وګورئ دپورتني مطلب په اړه په انګریزي ژبه دنه زورزیاتی ویبپانه)

په ختیزوټولنوکې چې یوشمیر ته یې دنه زورزیاتې زانګووې ورته ویلای شو، دغې فلسفې ددغوخلکودمعنویاتو پر شنه اوروښانه آسمان باندې تل خپله وړتیا او اغیزپه ژوره توګه ساتلی دي ، مانا داچې عدم تشدد ختیزانسان ته دهغه په معنوي ژونداوبرخلیک کې دیوې حیاتی اومهمې پدیدې ځای په نښه کړی دی ، همداده چې دلته دغې مفکورې ځان دپیاوړې معنوي ارزښت پړاو ته رسولی دی ، ان دومره چې که له معنویاتو څخه دغه پدیده په یوه خوا کړو، هلته معنویت ته نورځه نه پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي . دایوازې ګاندي نه دی چې په دغه برخه کې یــې افکــار بایــد مخــکښ وي ، دفارسی اوپښتوژبوادبیات پرهغو وړتیاوو ډک دي لکه چې سانسکریت او پــالي ژبــې یې دهندي ګروهې په اړه انسان ته ورډالی کولای شــي ، ســنایی ، مولانــا ، عطــار ، دهرات دپیر اوهمداسې د پښتو ژبې عرفانی خیرې او میراثونه لکه روښان ، ارزانــي ، میزاخان انصاري ، دولت ، رحمان بابا او دخوشــال خــان دکــورنې یوشــمیرنومیالي لیکوال او عارف شاعران په دغه برخه کې هغــه څــوک دي چــې ددوي افکــار دنــه زورزیاتي او عدم تشدد ډیرښه استازي بلل کیدای شي . ماناداچې عرفان اوتصــوف دشعراوادب په ترخ کې له مذهبی لارښوونکو وروسته دآسیایی ادبیــاتو دپــاملرنې وړموضوع ده . همدغه ادبیات دي چې دغه سترانساني میراث ته یې پــه ډیــره ښــه اوهنري بڼه انعکاس ورکړی دی .

دعرفان اوسلوک مساله په ټولو سرچینو کې دپوهې غوندې اوهــم لــه هغــې ســره انډوله طرحه موضوع ده ، عارفا ن او پوهان په دغه برخه کې له یوه اوبل سره هــیڅ ډول توپیرنه لري او نه هم ددغه انسانی ارزښت په وړاندې توپیر ته اهمیت ورکــوي ، دهرشاعراو روحانی پرافکاروباندې نه زورزیاتی دومره برلاسی دی چې له هغه پرتــه یې فکراو ایجادبل څه نه وینې او نه یې انځورولی شي . دپښتو ژبې نومیــالی شــاعر اشرف خان هجري له هغو شاعرانو څخه دی چې دده په اشعاروکې دنــه زورزیــاتی یوه بیله او ژوندی نړۍ زموږ په واک راکړل شــوې ده ، زه پــه دغــه اړه لــه تاســې درنولوستونکو سره یوازې دعرفانی ادب پرپوله باندې نه تم کیږم ، موږ دغه تلپــاتې ارزښت دهغو شاعرانو دایجادپرفضاباندې هم لیدای او احساس کولای شو چې هغوی له ژوند سره یوازې په مادي لحاظ ډیراوپه معنوي لحاظ لږ چلند کــوي ان چــې دوی هم په دغه ترخ کې خپل هغه ایجادیات چې زموږ لپاره یوازې دهغو دایجادي تجربــې په توګه اهمیت لري بیاهم د تفاهم اونه زورزیاتي دمبلغ په توګه زموږ پــه واک کــې راکــوي ، کلــه چــې مــوږ د خوشــال خــان خټــک دنومیــالي زوی هجــري غــږ دبیجاپوراورنتمبور له دنګو کلاګانوڅخه اورو ، په هغو کې هغه ترنم او هغه ځوښ چې دخوشال په افکاروکې ژوند کوي نه لیدل کیږي ، هلته دغه شاعر لکه ځنګــه چــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ارادتی کلام ده ته د صبر قومانده ورکوي ، هغه څه مورِ ته په داسې ژبه وایی چې هغه دصبراوتحمل ترټولو ښه او تلپاتې درسونه بلل شو:

ستا له ستمونو د وره چا وته فریاد کړم ولـه مي په غشو ما همت درته نیولی

ګاندي دهمدغواودې ته ورته آسیایی افکارو پرېخوزینو باندې دعدم تشدد دلوړتیا آسمان ته راپورته شو، دده داندوژوند دغه پیاوړې فلسفه یوازې دیوه مذهب ، یوه عرفان او یوه سلوک په زړه کې رامنځ ته شوې فلسفه نه ده ، هسې چې دی په خپله نه شي کولای په دغه ترڅ کې ځان یوې ټاکلې عقیدې ته وسپاري ، دهغې لامل هم دغه دی ،چې ده په خپله پوهه اوخپله ځیرکې سره ځان تردغې پولې راورساوه چې خپل سپیڅلي هدف ته درسیدو لپاره یې یوه سپیڅلې وسیله یا تګلاره هم غوره کړه ، مانا داچې کله مورِ دګاندي فلسفه یو ه ټولنیزه او سوله ییزه پاریدنه بولو ، دهغې لوی لامل هم دادی چې هم یې هدف سپیڅلی دی او هم یې هغه ته درسیدو وسیلې ، که چیرې له دغو دواړو (هدف اووسایلو) په یوه کې هم خلل وای ، نو په دغه حال کې به دده ساتیاګره په خپله یوه جعلی اودرواغجنه هڅه وای .

بله خبره چې دګاندي دعدم تشدد په اړه یې باید وکړو هغه داده چې دده تعبیرله دغې مفکورې څخه دادی لکه چې پاچاخان دده له خولې لیکي :

«... سبا له بمبی ته لاړم ، ګاندي جی دبرلا په کورکې و، زه هم ورغلم هلته ولاړم اوهغه سره اوسیدم ، یوه ورځ یې دعدم تشدد بحث شروع کړو ، نو ما ورته ووی چې ګاندي جی تاخو دېرې مودې نه په هندوستان کې دعدم تشدد سبق ورکړی دی اوزما خو ډیرلږ موده وشوه چې پښتنو ته مې داسبق شروع کړی دی ، ما سره هغومره ذریعی اوکارکنان نشته څومره چې تاسره دي ، ته وګوره چې د ۱۹۴۲ کال په جنګ کې هندوستان کې څومره تشدد وشو، لیکن په صوبه سرحد کې باوجود دانګریزانو دېرظلم اواشتعال نه پښتنو تشدد ونه کړو حالانکه هندوستان سره تشدد دهغومره سامان هم نشته څومره چې پښتنوسره دی ، ددې په ځواب کې ګاندي جی ووې چې عدم تشدد دبزدل سړي کارنه دی ، داديوه بهادرسړي کاردی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتانه دهندوستانیانو نه زیات بهادران دي ، دغه وجه ده چې هغوی تشدد ونه کړ...»
(جدوجهد ۶۸۵ مخ)

ګا ندي په پښتونخوا کې

ګاندي په ۱۹۱۸ کال کې دخپلوساتیاګرانو لپاره یوشمیرلارښوني په ګوته کړې په دغو لارښونوکې مورِ کولای شو ، دعدم تشدد او رښتیاینې هغه مرامې څــه چــې ددغــې تګلارې لپاره دده له خوا لارښود وو په لاندې ډول سره ولولو:

ساتیاګرانو ته لارښوني

ساتیاګره کمپ ، نادیاد ، د۱۹۱۸ کال داپریل ۱۷

۱- رضاکارانو ته وړده چې ، دا د نه زورزیاتي کمپ دې ، دوی باید په هــرډول حــالاتو کې د رښتیا اورښتیاني امرومني اودهغو پیروي باید وکړي .
۲- په ساتیاګره کې د لوړتیا اوځان لوړبللو لپاره ځــای نشــته ، پــه دې مانــا چــې د ساتیاګرۍ داصولو له مخې باید پرچا باندې فشار نه وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- سرتمبه ګې اورخه په ساتیاګره کې ځای نه لري، ان دهغـوی پـه وړانـدې چـې پوهیږو زموږ مخالف دي باید ددوستۍ له مخې چال چلند وکړو، کلیوال هم بایـد پـه همدغه روحیه باندې وروزل شي . رخه اوکینه کولای شي زمـوږ مبـارزه لـه خپلـې وړتیاڅخه راوغورځوي .

۴- رضاکاران باید داپه یاد ولري چې دایوجهاد دی ،موږ په دې ځکه ټینګارکوو چـې موږ له دې پرته نورڅه نه لرو،اوکه داهم په سمه توګه ترسره نه کړو مانا داچـې مـوږ دخپل مذهب په وړاندې په څه کولو کې ناکام یو. ټول هغه څه چې دژوند اومـذهبي لارښونو په ترخ کې اړین اومهم دي ، هغه باید دلته په پام کې ونیول شي .

۵- موږ د واک اوځواک له برلاسي اوغرور سره مخـالف یو،اوهمداسـې دقـانون پـه وړاندې ړانده ،ځکه چې په دغه برخه کې بیواکه یو،خودابه ددې مانا هم نه لري چـې ګواکي موږ څه نه وینو، زموږ دنده داده چې موږ له مامورینوسره ددوی دنورو کارو په برخه کې مرسته وکړو.

۶- موږ دلته هم دهغواصولو لپاره وړاندیزکړی ،هغه چـې مـوږیې پـه خپـل کـورني چاپیریال کې په پام کې نیسو، موږ باید دحکومت اوخلکو ترڅنګ دیوه داسې ځواک په توګه چې دیوې لویې کورنۍ جوړونکی اوعملي کوونکي وي فکروکړو.

۷- موږ باید له هغوی څخه چې له موږسره هم نظري نه دي ځان پـه یـوه خـوا نـه کړو،دابه زموږ دنده وي چې له دوی سره تړاو ولـرو او دوی دخپـل نظراوفکرپرخـوا راوکاږو.

۸ــ موږ باید ددې لپاره هڅه ونه کړو چې ځان دچالاکۍ په دریځ کې واچوو،موږ باید هڅه وکړو چې ربښتیني اوپرربښتیا باندې باورمن واوسو.

۹- کله چې رضاکاران په کلیوکې تمیرږي ، باید دکلیوالو دکړو وړو اواړتیاوو په پام کې نیولو سره دهغو لپاره دچوپړ تابیاهم وکړي ، هغوځـایونو تـه چـې کـولای شـي پـه پښوسفروکړي ددې اړتیانشته چې له ګاډوڅخه کارواخلي،په عین حال کې باید ځان له ساده ډوډۍ خوړلو سره هم آشناکړي .

۱۰ - هرمهال چې رضاکاران پرکلیوورځي ، دوی باید دکلیوالو اقتصـادي حالـت تـه جدي پاملرنه له یاده ونه باسي ، له هغوی سره باید د زده کړې په برخه کـې مرسـته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي اوهغوی ته باید دخپلې بیکارۍ په وخت کې خوښي اوخوشالي ورپه برخه کړي
.

۱۱- که دوی وخت لري باید دکلیوالوله ماشومانو سره دزده کړې په کارکې مرسته وکړي .

۱۲- که چیرې دوی (رضاکاران) په کلیوکې داسې څه چې هغه ددوی روغتیا ته زیانمن وي وینې هغه باید کلیوالو ته هم وروښيي اودهغو پام باید ورته راواړوي .

۱۳- په هرځای کې که رضاکاران داسې څوک وینې چې له یوه اوبل سره په خپل منځي شخړوکې ډوب دي، لومړۍ باید هغودې ته راوبولې چې په خپله له یوه اوبل سره جوړشي اوکه داشونې نه وي ، بیادې دهغوی ترمنځ منځګړیتوب وکړي .

۱۴- دوی باید دخلکوپه وړاندې دلوستلو دنده هم پرمخ بوزي ،کله چې دوی ساه اخلي اودمه کوي پرهغه مهال باید داسې څه چې دساتیاګرۍ دپیاوړتیا سبب کیږي له هغوی سره ولولي .

۱۵- په هرډول شرایطوکې دوی باید دهرډول وسلې کارونې ته اجازه ورنه کړي ،اوهم باید داله یاده ونه باسي چې دعدم تشدد دمبارزې اصلي موخه اوهدف دنه زورزیاتي پاسوالي اوساتنه ده .دعدم تشدد مانا داده چې په زغم سره خپله عادلانه جګړه پرمخ بوځو، دلته داپوښتنه نشته چې یوپربل باندې یوڅه وزغمو. عدم تشدد همیشنۍ بریالیتوب دی ، داسې چې کله هم ماته نه مني . راځئ چې هررضاکارترهرڅه دمخه په همدغه رمزپوه کړو څوهغه بیاوکولای شي نورپرهغه باندې پوه کړي .

مهنداس کرم چند ګاندي

دعدم تشدد اوسني هندي کره کتونکي

دګاندي اودهغه دنه زورزیاتی په اړه یوه نظریه چې زه یې دهغه عام ذهنیت له مخې چې په هندکې په دغه اړه شته او کله کله یې خبره ان علمي ناستوته هم راغزیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې خيړنې اوکتنی په ترخ کې دلته راليکم ، هغه دا ده چې وايی ګاندي په خپل ژوند کې په دې ونه توانيده چې دخپلې فلسفې په رڼاکی دې يوامن اوآرام هند وستان وويني ،دده کره کتونکی داهم وايی چې ده دهند دآزادۍ پرمهال په يوشمير عيني واقعيتونو باندې داسې سترګې پټې کړې چې هغه دده لپاره دژوند ترپايه پورې دروح عذاب شول ، هند آزادي واخيسته خو دغه آزادې په کومه بيه اوکوم نه زورزياتي ورته تمامه شوه ؟ په دې اړه ، ده دکانګرس دزياترو غړو په وړاندې دزړه نازړه چال چلند تګلاره غوره کړه، په دې چې ده فکرکاوه دی په دغه برخه کې برحق دی ، په دغه اړه بايد پر يوه ټکي باندې هرڅوک پوه شې چې ګاندي دنه زورزياتي پلار نه و، هندي پوهان او دګاندي کره کتونکي په دغه ټکي باوري دي چې ګاندي نه زورزياتی ،دهغه مفکوره ،اودهغه اصول لکه څنګه چې پيل شوي وو دعمل پرمهال يانې دآزادۍ پرمهال عملی نه شواي کړل ، د نه زورزياتي دفلسفې اوتګلارې ترټولو ګران او سخت اړخ دتاريخ په اوږدو کې داو چې ددغې مفکورې زياترو پلويانو هغه په عمل کې سمه نه ده تطبيق کړې ،داسې فکرکيږي چې دګاندي ستونزه هم په دغه پايله باندې پای ته ورسيده چې هند يې په دوو برخو وويشه ، دهندو اومسلمان خبره ، دهند اوپاکستان خبره خو دده ترسترګولاندې دهمدغې مفکورې په درشل کې دعدم تشدد ترسيورې لاندې په درانه تشدد سره عملی شوه ،همداده چې اوس دهند اوسنی نسل په دغه برخه کې په دې نه دی باوري چې دغه تګلاره بايد دخپل ټولنيز او سياسي ژوند لپاره د مرامي تګلارې په توګه ومنی . دوی داهم نه مني چې له دغې لارې به هند دنيکمرغۍ په لور ګامونه اوچت کړي ، اوس نو ، په دغه اړه سړی په څه شان کولای شي حکم وکړي چې هند په عدم تشدد سره آزادشو، که همدا اوس په هند کې له هغو زړو کسانو څخه پوښتنه وکړې چې دوی ولې د پارتيشن پر وخت له اوسنی پاکستانه په شړلو محکوم شول ، دوی همدا خبره کوي چې که داعدم تشدد وچې مليونونه يې تراوسه پورې دردونه زغمي ، نو تشدد به څه شی وي. مانا داچې داشان خبرې دګاندي او دهغه د نه زورزياتې دمفکورې په اړه نن سبا دهند دځوان نسل له خوادپوښتنې وړ خبرې دي . کله چې مورډ ګاندي او دده دفلسفي فکر په اړه خبرې کوو ، نودا راته څرګند يږي چې دده عمل او وينګ په عمومی لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهند دویش پرمهال دده دتګلارې له اصولو سره برابر تیا نه کوله ، په دې مانـا چـې دی په عملي توګه مخکې تردې چې دانسانې ټولنی او انسانیت په تـرخ کـې خپلـه تګلاره پلې کړي ،دویش پرمهال ددې پرځای چې یواوچت انساني شعار چې هند باید نه وای تجزیه شوی رامنځ ته کړي حوادثو په داسې یوعمل ورمخه کړ چې دهغـه پـه ترخ کې دی ترهرڅه دمخه عملآ دیو خورا پیاوړی هندوپالي چا پرکرښه لکـه چـې محمدعلی جناح دمسلمانانو په مخ کې راوپړکیده ودریده ، سره لـه دې چـې ده پـه دغه برخه هیڅ هم نه دي ویلی خوعملآ دهغوپه ځنګ کې پاتې شو چې هندوسـتان یې دهندوانو لپاره غوښت اوهغوی یې له ځانه بیل وبلل چې دپاکستان په نامه دلـوی هند له پیکرې څخه بیل شول . ان دده دلارې نومیالی پیرو پاچا خان هـم پـه خپـل اثرکې دغه ټکي ته (دکانګریس بې وفایی) نوم ورکړ او په هغه کې یې خپله ګیلـه ترهرڅه د مخه له ګاندي جې څخه وکړه ځکه دهمدغې تګلارې له امله وه چې دوی خو دهند دنیمې وچې دآزادۍ ژمنه سره کړې وه نه دهغې دویش .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهند له وروستی ویسرای اوهغه له میرمنې سره د ګاندي له دغې کتنې وروسته
یوڅو ورځې وروسته هند تجزیه شو .

دهند تجزیه دآزآدي په نامه ده او نورو کانګرس مشرانو له انګریزانو سره ومنله ، کله چې پاچا خان ددغې آزادۍ په وړاندې دمخالفت او نه منلو غږ پورته کړ، دی لـومړنی سړی و چې دهغه په خوله یې لاسونه ونیول او ورته ویې ویل چــې اوس کــار ترکــار تیردي باید دادزهرو غړپ ترستونې تیرکړو، پاچاخان بیاهم ورته وویـل چــې زمــوږ اوتاسې پیوستون خو دهندد آزادی لپاره په دغه شان لکه چې تاسې اونهرو یې عملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوئ نه و. دوی هغه ته یوازې پورتنی ځواب ورکړاو په دغه حساس وخت کې پرهغه دریځ کې چې هغه دانګریزانو هیله اوموخه وه آرام پاتې شول ، کله چې ولسونه سره تباه شول ، کله چې له یوه اوبل لوریه خلک په تښتیدو او وتوشول ، ګاندې پرهغه مهال حیران شو، او په ډاګه یې خپله دغه تیروتینه ومنله او دایې لاورزیاته کړه چې په دغه کار سره دده د ژوند دوې لسیزې رالنډې شوې .، مانا داچې دغه کار دده په وینا دده ژوند را لنډ کړ.

مامخکې وویل چې ګاندي په یوزیات شمیر هیوادو او ټولنو کې د یوه نامتو اتل په توګه ومنل شو، اوهغه په دغه ټکي چې ګاندي یوسیاسی لارښود و، دګاندي په اړه دبهرنیانو خبرې له هغه عام ذهنیت سره توپیرلري هغه چې په هندکې دده له مړینې وروسته اوان نن هم برلاسی دی ، باندنیوکسانو اوڅیړونکو دی په هند کې دننه نه دی څیړلی او نه یې مطالعه کړې دي، ددوی ستاینه زیاتره داسې بڼه لري چې سړی نه پوهیږي دوی ګاندي ستایې اوکه هغه لرغونې فلسفه چې هغه نه زور زیاتې دی ،دګاندي کره کتونکي دامنې چې دګاندي دژوند اصول پرعدم تشدد باندې ولاړوو ، خو داچې وایی ددغو اساساتو په زور په یوه بریالۍ پایله باندې واوښت داخبره بیادهغوی لپاره دپوښتنې وړده . باندنی پوهان هم دده په اړه په دوو برخو ویشل شوی دي ، یوه هغه ډله اوبرخه ده چې هغوی عدم تشدد ته درناوي کوي اودهغه له مخې دګاندي نوم هم په دغه ډګرکې په درناوي سره یادوي . بله ډله هغوی دي چې د هند دخپلواکۍ غورځنګ څیړی چې په دغه برخه کې یې دڅیړنو ژبه اوتګلاره په تمامه مانا بدله ده . مارتین لوترکینګ هم دګاندي دغورځنګ عملي تګلاره ستایې لکه چې په ډاګه داوایي چې :

((عیسی موږ ته د نه زور زیاتې ستراتژې راکړه ، خو ګاندي په دغه ترخ کې موږ ته تاکتیک را په ګوته کړ)) .

سړي په دې پوهیږي چې مارتین لوترکینګ په دغه اړه ترهرڅه دمخه دتاکتیک خبرې ته اهمیت ورکوی اوپه دغه ترخ کې دده هدف ګاندي دهغه په سیاسی لیدرشیف کې دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه پر دغې يادونې پسې داهم وليکل چې نړۍ اوانسان ته دګاندي ميراث داو چې په زغرده يې نړۍ ته داوښوده چې انسانان کولای شي خپلو هدفو ته پرته لــه دې چــې زورته لاس اوږدکړي ورسيږي ،دده حرکت ديووالی او يوموټی توب استازی و، دغــه حرکت وکولای شول چې خلک سره راغونډ اوپه خپل يووالی سره يې دبــري پرلــور لارښونه کړي .

ما مخکې ياده کړه چې علمآ دنه زورزياتي په برخه کې دعملی کولــو موضــوع خــورا ګرانه اوپيچلې ده ، تاسې ټول په دې ښه پوهيږئ چې په دغه لاره کې ترګاندي دمخه دبودا اوترهغه راپه ديخوا حضرت عيسی اوپه زرګونــو اســلامی عارفــان مخکښــان وو.چې زياتره يې په خپل وخت کې په يوه ناکام برخليک کې نيمه خواشول.

په اوسني هند کې هم د نه زور زياتې دتګلاري په باب څيړونکي ، ليکوال او پوهان او آن عام خلک په دې نظر دي ، چې که ګاندي په دې پوهيدای چې هند بــه يــوه ورځ داسې پياوړې ځواک کيږي ده به کله هم دالاره نه وای غوره کړې ، ده ان پــه خپــل وخت کې ونه شوای کولای چې دهند خلکو ته په رښــتيا ســره دقناعــت وړ ځــواب ورکړي ، په عامو خلکو کې داهم ډيرعامه خبره ده چې که دی د نه زورزيــاتې پلــوی اوپاسوال وای ، نو دده انځوربه په هغه څه باندې چې دتشدد مور بلله کيــږي اوهغــه پيسې دي، نه چاپيده. ددې خبرې مانا په خپله دهغوی لپاره چې دی يې دخپل ملــي مشرپه توګه منلی تراوسه نه ده روښانه ځکه نو دهغو ی يوه ډلــه (لکــه دســوبهاش پلويان) په دې نظرهم ده چې وايی : ګاندي چې دکومې ايدې لپاره ټول عمر خواري وکړه په عملی اوسياسی توګه (نه په معنوي لحاظ) يوه ماته تګلاره وه ځکه يــې دی خپله هم قرباني شو .په داسې حال کې چې ګاندي خپله دغه قرباني يوه ځان تيريدنه بلله اوهغه په دغه ډګرکې پرځان باندې عملي کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

Nehru addressing a huge throng at the Ramlila grounds in New Delhi Feb. 1, 1948, the day following Mahatma Gandhi's funeral

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيم څپرکی

ګاندي اوسرحدي ګاندي

... حقیقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پالیسی وه او زموږ عقیده وه اوده .

پاچا خان

دپاچاخان پورتنې خبره هغه مهال دده له خولې راووته چــې هندوســتان دده هغــو ملګروچې له ده سره یې ژمنه کړې وه چې دوی به دهندوستان دخپلواکۍ لپــاره پــه یووالی او پیوستون سره تربري پورې جنګیږي په دووبرخو وویشه ،کله چې انګریزانو وغوښتل دهند نیمه وچه تجزیه کړي دوی هم ورسره شول او پاچاخان یې دلیوانــو (پاکستانې واکمنانانو) او پرانګانو(انګریزانو) په منځ کې یوازې پریښود...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهنددنیمې وچې په تاریخ کې چې د نه زورزیاتي خبره رامنځ ته کیږي ، هلتــه دوه نومونه کله هم له یوه اوبل څخه ځوک نه شي بیلولای چې هغه مهنداس کــرم چنــد ګاندي او عبدالغفارخا ن دي، یودګاندي په نامه مشهورشو او بل دســرحدي ګانــدي ، یوه دعدم تشدد په تیوري کاروکړ ، خو دویم په عمل کې دهغې لپاره لاس په کارشــو اوهغه یې دآسیاپه یوه داسې برخه اوداسې قام سره دعمل ډګرته راویسته چې هغوی کله هم خپله ساده خبره په ټیټ آواز سره نه وه کړې ، یوه ځان درام ترنامه لاندې په یوه معنویت پورې وتاړه اوبل د رحیم ترسیوري لاندې دبشریت لپاره دعدم تشــدد دمینې تخم په خپله پراخه لمنه کې واچاوه او دانساني کروندې په الکــه بانــدې یــې دهغه په کرلولاس پورې کړ.

دواړه پریوه خوله شوي ووااوپه دې یې باورو چې دغه تګــلاره زمــوږ پــه زمانــه کــې دانساني ژوند اوتمدن ، معنویت او مینې یوازنۍ ژغورندویه تګلاره ده چې لــه هغــې پرته انسان نه شي کولای دخپل ژوند بدمرغیوته دپای ټکی کیږدي .دهمدغه مرام او موخې پربنسټ دوی یوې داسې فلسفې ته کاروکړ چې دهغه په زور یې له یوې خــوا ځان دزمان له داسې ښکیلا ک سره چې لمریې د نیواکې واکمنۍ پرسیمو باندې نــه پریوت مخامخ کړ اوله بلې خوا یې دخپلوملتونو دبیا ژوندیتوب اوروزنې په برخه کــې په هغه ویاړ باندې لاس پورې کړ چې دهغو له مخې خلکو دپلار ، فخر اوپاچاپرویاړنو باندې سرلوړي کړل ، ګاندي د بپو(پلار) او غفارخان د پاچا خان اوفخرافغان په نامه یاد شو ل .

دغه پاچا خان دخپلې زما نې په یوه واکمنه اوبډایه کورنې کې چې له نژدې یوې پیړۍ یې په دغه سیمه کې دپلرونو او نیکونو نومونه په خانانواو واکمنانانو کــې یادیــدل د ۱۸۹۰ کال په شاوخواکې په چارصده کې زیږیدلی دی ، دی دمحمدزیو واکمنانانو چې دهنددنیمې وچې او افغانستان دتاریخ دنولسمې پیړې په شپوورځوکې په سیاســی ، اقتصادی او کلتوري لحاظ دپاملرنې وړ کورنې وه ، رالوی شو ، دپلار(بهرام خان) دویم زوی و ، دښوونې او روزنې په برخه کې یې دخپل وخت علوم پــه عصــری او دودیــزو ښوونځیواو پوهنځیو کې ولوستل ، ان چې په نامتو پوهنتون علیګړ کې یې هــم یــوه موده په لوستلو باندې تیره کړې ا وددغه پوهنتون په نو میالیو کې دده نو م هم ثبت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ، داچې زه نه غواړم دده دژوند په ډیرو جزیاتو باندې خبرې وکړم ، داوړبولم چې زما ددغې لیکنې لوستونکي زموږ ددغه نومیالي لاربښود او مشر ژوند لیک په خپلــه دده (زما ژوند اوجدوجهد) کې په هراړخیزه توګه ولــولی ، زه بــه دلتــه یــوازې پــه دغولاندې ټکو باندې په لنډه توګه دخپلې موضوع سره په تړاوکې رڼااچوم .

۱- پاچا خان او نه زور زیاتی ،

دلته اوهلته ډیرخلک په دې باوردي ، وایی او لیکي چې پاچا خان دعدم تشدد خبره له ګاندي څخه راکاپي کړه او دهغې پربنسټ یې دخپلې مبارزې تګلاره پرانیسته ، په داسې حال کې چې داخبره نه ګاندي کړی او نه هم پاچا خان په دغه اړه په ډاګه دغې موضوع ته اشاره کړې ده ، داځکه چې ګاندي جي په خپله لکه چې دمخه یې یادونــه وشوه نه زورزیاتی ته دخپلې ایجادي تګلارې په سترګو نه ګوري ، بلکــی پــه خپلــو ټولولیکنو کې په دغه ټکي باندې ټینګارکوي چې په انسانی ژوند او تاریخ کــې دغــه تګلاره یوه لرغونې تګلاره اولاره ده چې دوی هم په دغه لاره باندې په خپل وخت کې ګام پورته کړی دی .

کله چې دپاچاخان په لیکنو او کړنو کې په دغه اړه څه لټوواو یایې لیکو ،هلته هم پــه ډاګه له دغه ټکی سره مخامخ کیږو چې :

"There is nothing surprising in a Muslim or pathan like me subscribing to the creed of nonviolence .it is not a new creed . it was followed fourteen hundreds ago by the prophet all the time he was in macca"

badsha khan

« په دې کې هیڅ دحیرانۍ ځای نشته چې یومسلمان او یایوپښتون لکه ماغوندې دنه زورزیاتی لاره څاري ، داکومه نوې خبره او مفکوره نه ده ،بلکه داتګلاره له هغه مهاله چې پیغامبر څوارلس سوه کاله دمخه لاپه مکې کې و پیل شوې ده »

ماناداچې داخبره اوس یوڅه ګرانه ده چې سړی یې ووایی اویایې ومني چې پاچاخان به له ګاندي دامفکوره اخیستې وي ، ځکه چې زه ددوی دواړو په اړه یوازې یوڅه چې نوي یې دلته وړاندې کوم ، دادی چې نه پاچاخان اونــه هــم ګانــدي دعــدم تشــدد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایجادگروو ، بلکه دوی دواړه په دغه لاره کې ددوو بیلو عقیدو دپلویانواو پیروانو په توګه ددغې انساني لرغونې فلسفې لپاره په عملي توګه په خپل عصرکې درسالت لرونکو اوسترګورو انسانانو په توګه راوړاندې شول ،سره یو شول او دغه له پامه لویدلې او یاهم دکتابو پرپاڼوکې خوندې پلرنۍ فلسفه دوی دواړو په یوه شان عملاآدژوند او ټولنې په مخکې د خپل عصر له غمیزو څخه دوتلو په اړخ کې رامنځ ته اوهغه یې په جدیت او مسوولیت سره دخپل ژوند اومبارزې سره پتلیز او پرمخ بوتله .
که ووایو چې دابه ددغو دوو لاربشوونکو له خوا دخپلوعقیدو ترسیوري لاندې رامنځ ته شوې وي ، داهم سمه نه ده ، په دې چې په نه زورزیاتي کې ترهرڅه دمخه یوازې مذهبي آر نه ، بلکې دیوه پراخ انساني مفهوم په توګه دپاملرنې وړدی داسې چې پرمذهبو باندې سیوری غوړوي او دهغو په رڼاکې په خپلوټولنوکې خپل اغیزمنتوب ساتي .
زما په فکر دپاچا خان په اړه دوه څیزه په ځانګړې توګه دیادونې وړ دي یودعدم تشدد اسلامي او افغاني کول اوبل دغې پدیدې ته لکه دګاندي اوددغې فلسفي دنورو لاربشوونکو غوندې دیوه لرغوني انساني اصل په توګه وده اواهمیت ورکول دي .
برسیره پردې یوشمیرنورې مسالې هم شته چې پاچاخان دهغو دسمون لپاره بنسټیز فکرکوې چې په هغوکې ددې لاندې ځانګړنو یادونه کیدای شي :

دپاچا خان لپاره نه زورزیاتي په خپله دبدیوپرضد یوه داسې ننۍ جګړه ده چې دهغې په مرسته انسان په یوګړي اوډله ییزه توګه کولای شي د ډار، قهر، کینې اوتیري پرضد عملي جګړه وکړي ، دده په نظر دده ټولنه په آسیاکې داسې یوه ټولنه اوقوم دی چې دوی کله هم ځان له پورتنیوټکواوځانګړنو څخه پر یوه خوا نه دی ساتلی ، ماناداچې له دوی سره ډار، قهر، کینه اوتیرې دیوه فن اومهارت په توګه روزل شوي اوپه رواني اوفزیکي توګه یې ددوی ټولنیزاو فرهنګی جوړښت له اوږدې مودې راپه دیخوا ترخپلې اغیزې لاندې راوستی دی ،همدغه ټکي دي چې دوی یې په ټولنیزو اونورو نیمګړتیاوو باندې ور اړولي دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچاخان په دې باورلري چې دغه منفي ځانګړنې حیـوانی جـرړې لـري چـې بایـد دهغودلرې کولو په لټه کې شو ، دی په دی هم پوهیږي اودامنې چـې مـوږ حیـوانې طبعیت لرو،هغه زموږ په جوړښت کې اخل شوی ، خوله دې سره سره موږ انسانان هم یو اوڅان په انساني ارزښتونو باندې ترحیواني هغوښه سمبالولای شو.

دهمدغه تحلیل له مخې پاچاخان غواړي ددغو ستونزو په وړانـدې سـخت مقاومـت وکړي اودغه بدمرغی چې په خرافاتی توګه یې دپښتنې ټولنې ژوند ترخپل کنتـرول لاندې راوستی له دغوپه بدمرغیوکې ډوبو خلکو پریوه خواکړي څکه نو ددغې سمونې لپاره دده په نظر یوازنۍ لاره عدم تشدد او امن دی چې کله پرټـولنیز نظـم بانـدې برلاسی کیږي ، دهغه له برکته انساني ژوند له شکه پرته په یوه نوی بدلون او تحـول باندی پای ته رسیدای شي .

پاچاخان دخپلوښوونو په ترڅ کې غواړي چې خپله ټولنه دپـوهې اومنطـق پـه ارزښتونوباندې وپسولي ،

څه فکربايد وکړو چې دپاچا خان ولې دغه مهم اصل ته ورفکرشو، پـه دغـه اړه دده لپاره ترټولومهمه خبره داوه چې باید دده ټولنه زده کړه وکړي ، زده کـړه دده لپـاره هغه لومړنۍطرحه ده چې دی یې د ډار، وحشت ، کرکـې ، ځـان غوښـتنې اونـورو بدمرغیو لپاره دعلاج یوازنې لاره بولې ، مدرسې اوښوونځې جوړول اوهلته دهلکـانو اونجونو روزل هغه تګلاره وه چې انسان په عملی توګه پرپورتنیوڅانګړ تیـاوو بانـدې دبرې پولې ته رسوي ، دپوهې اومنطق پربنسټ دیوې ټولنې جوړول هغه تګـلاره ده چې انسان د انسانیت لوړو پوړیو ته رسوي ، پاچا خان په دې باوری دی چې دده پـه تیرنسل کې څه ډول کسان ، پوهان او دمعنویت دلارې لارښونکي رامنځ ته شوي وو آیا دده په زمانه کې دغه چانس دده دخلکوپه برخه کیدای شي ؟ دی په دې باورې دی چې دا کارپه هغه حال کې شونی دی چې دده ټولنه یوځل بیا هغه وړتیـا دڅـان کړي ، هغه چې ددوی پخوانو دپوهې له لارې دپوهې په مرسته دڅـان کـړې وه . دی ددغه کارلپاره په رښتینې توګه لاس په کارشو هم یې خپله دچا خبـره ځـان ملاکـړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهم يې دنورو لپاره دخپلې تګلارې اواصولو له مخې زده کړه اوسبق دپښتنې ټولنې د ودې او پرمختګ يوازنۍ لاره وبلله.

ـــــ پاچاخان دانسانيت يوپښتون خواخوږی و ،

پاچاخان په داسې يوه زمانه کې راوپړکيد چې دهغې په ترخ کې انســان اوانســانيت دخپل انفرادي اوډله ييز جوړښت په ترخ کې يوه ځرګند عاطفی ســيوري تــه اړتيــا درلوده ، شلمه پيړۍ دانسان اوانسانيت لپاره له دردونو اوغمونو ډکه پيړۍ وه ، داسې چې ترننه هم ددغې پيړۍ دپيل هماغــه حيــواني غــرور ديوشميرانســانانوپه ذهــن اوضميرکې ژوندی دی ، تراوسه هم دوی د لومړۍ او دويمې جګړې له بدمرغيوڅخــه عبرت نه اخلي اوتراوسه هم په دې لټه کې دي چې دانسان دبدبخته کولو پــه برخــه کې په څه شان ګام اوچت کړي ، پاچاخان د لومړۍ ، دويمې نړيوالې جګړې اودهغود بدمرغيو نندارې په خپلو سترګووکړه ، دغودوو جګړو په مليونو انسانان دهــيڅ لپــاره پوپناه کړل اودانســان پــه وړانــدې يــې ديــوې انســانی غميــزې يوځــورا بــدرنګ انځورراوړاندې کړ، پاچا خان ددغو بدمرغيو په زړه کــې رالــوی شــو او ددغــو ټولــو بدمرغيو په زړه کې يې خپلې مبارزې او هڅې ته ملاوتړله ، اوهغه يې دهند په نيمــه وچه کې په يوه غورځنګ باندې واړوله . پردې برسيره پاچا خان په دغــه مــوده کــې پرنړيواله غميزه پرسيره دهند په نيمه وچه کې هم يوه درنه تراژيدي وليده چې هغه ددغې نيمې وچې ويشنه وه ، داپه خپله داسې يوه انګيزه شوه چې دهغې په ترخ کې دپاچا خان مبارزه دهرې ورځې په تيريدو سره بياوړې کيده او پخيده ، او په دغه ترخ کې دی دومره په انسانيت باندې وځوريد چې بيلګه يې دهند په نيمه وچه کې خورا لــږه وليــدل شــوه ، همــداده چــې دی دغــې انســاني خواخــوږۍ پــه يــوه درانــه اوسترخواخوږي باندې بدل کړ، داسې چې دهغې له مخې په خپل قوم اوســيمه کــې دهرچا لپاره يومنل شوی او ددرناوي وړلاربنود شو، موږ وينوچې په پښتنوکې داډيره نادره خبره وه چې په هغوی به يوخوک او يومشر دهغه په ژوند نې په اوچتودرنــاويو سره يادشوی وي ، خو پاچاخان يوازنی څوک و، چې په دغه برخه کې يې يــوازې لــه دې امله چې انسانی خدمت اوچوېړ ته يې له عاطفې اوخواخوږۍ ســره يوځــای پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتينې توګه ورودانګل په خپل وخت کې نه يوازې خپلوخلکو په درنښت ومانه بلکه دسيمې اونړۍ دحساسواوانسان دوستوپه منځ کی يې نوم په وياړسره يادشو.
ددغه کاريوازنې لامل داو چې دده زړه اوفکر دواړه په عمــل اونظرکـــې دانســان پــه خدمت کې شول . ددغه ټکې ماناداهم ده چې ده په خپل وخت کې په شعوري توګه دانسان لپاره ترعصرلوړفکروکړ ،ده خپل قوم ته د رښـــتيايني ، وفــا ، او خواخـــوږۍ داسې درس ورکړچې دهغه په مرسته يې خپل قام په ميړانې سره دنوې نړۍ اوتمدن په لور ورلاربښونه کړ. داوه خواخوږې اوداوه ديوه فکرهغه انساني هڅه چې دهغې لــه مخې په خپل قوم کې دپاچان اوفخرافغان اوپه نوروټولنوکې په نورو خواخوږو اودرنو نومونو باندې په سرلوړۍ سره يادشو.
دپښتو غزل پلار هم دې دفخرافغان په اړه پرهغه مهال چې په ١٩٨٨ کال کې يې لــه نړۍ سترګې پټې کړې وويل :

فخرافغان لاړ

چې داعي و تل دامن او د امان لاړ — يو پيکر دپيرزويني دانسان لاړ
هسې نه چې پاکستان په هندوستان لاړ — دادغم خبر يې نن په کل جهان لاړ
چې غرور دپيرنګي يې و مات کړی — د دنيانه نن هغه سپين ږيري ځوان لاړ
اوس به تل دحريت ګلان تازه وي — پسرلی که دپښتون دګلستان لاړ
په خندا لکه دګل و په اغزوکې — چې و تل دقام په غم خيري ګريوان لاړ
پسته ډير ځلانده ستوري يې پرې ايښې — په دا څه شی که مو دا ما ه تابان لاړ
چې مدام به افتخار دقام اوملک وي — نن هغه ميړنی ځوان فخر افغان لاړ

حمزه فکر دتاريخ کړه هاتف ووې :
« اي الله يغفر له » لوی مسلمان لاړ
(١٩٨٨ جنوري ٢١)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) پاچاخان ،
خپلې فلسفې په برکت په نوي تمدن ورګډ شو

... زما مذهب رښتيا ، مينه ، محبت اودخدای دمخلوق خدمت دی
پاچاخان

ښايي داهم دډيرکسانو لپاره ديوې معما ځای ولري ، ښايي ډيريـــې ونــه منـــي چــې پاچاخان دخپل فلسفې ليد له مخې په يوه مدني ټولنه باندې ورګډشو، کيدای شـــي تاسې ته به دهندپه نيمه وچه کې دپښتنو اند اوژوند هم داســـې ښــکاره شـــي لکــه دافغانستان دپښتنو په شان ، همدغه ټکی کله کله داتيروتنه هم رامنځ ته کوي چې زياتره افغانان دپښتونخوادپښتنو په اړه هم دافغانستان دافغانانو په شان فکرکــوي ، ان کله کله خو داهم پسې وايې چې دوی نورهغه څه ، هغه ارزښتونه چې افغانان يـــې لري له لاسه ورکړي ، مانا داچې په نوي ډول پښتنوکې يې شميري .

زما لپاره ددغه بحث په ترخ کې همدغه ټکي په ځانګړې توګه دپاملرنې وړټکی دی ، په دې مانا چې دغه ليد په خپله پښـــتنې ټولنــه کــې پــه ټولنيزلحــاظ دټــولنيزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانونمندۍ له مخې په دوو برخو (پرمختللې) ، او د(پرمختګ په حال) یـا وروســته پاتې باندې ویشلې ده ، چې لومړی سستم په کوزه اودویم په بره پښــتونخوا بانــدې اطلاق کیدای شي .کوزه پښتونخوا له شکه پرته داقتصادی اوټولنیز سستم له مخــې دهندد نیمې وچې په سستم کې راځي ، ددغې سیمې پښتون ذهنیت د افغانستان له هغه سره په هراړخیزه توګه توپیرلري ، وګورئ داکوزني پښتانه دي چې دنوي تمدن له ښیګړو سره له نژدی یوې نیمې پیړۍ راپه دیخوا آشنادي اود ژوند تګلــوری یــې پرهغه خوا باندې روان اوعیارشوی دی ، ښاري ژوند اودنړیوال کلتوراغیز له ډیرپخوا څخه پردغو خلکو باندې سره له دې چې موږ یې د ناخپلواکو ورونوپه نامه سره یادوو برلاسی شوي او دټولنیزخوځون لوري یې دنوي عصرپه لور په هر اړخیزه توګــه روان دي . زده کړه ، دنوي تمدن لــه ځانګړنوســره آشــنایې ، ښــوونځی اوس پــه کــوزه پښتونخواکې دژوند له اړینوځانګړنوڅخه بلل کیږي ، دمدني ټولنې جوړول اوپه هغې کې دمدنې ټولنې مقررات په پام کې نیول اوس دپښتونخواکې په ښاري ژوند کې په یوې منظمې ټولنیزې قانونمندۍ باندې اوښتي دي ، ان چې ددغو ارزښتونوله مخې اوس ددوی اړیکي له لویدیزو ټولنوسره ترل شوی ، ددوی د ژوند یوه مهمه برخه په مستقیمه اوغیرمستقمه توګه اوس له لویدیزژوند اوپرمختګ څخه اغیزمنه ده ، چې داګردې نښې نښانې اودغه پرمختګ ددغو پښتنودژوند پرټولو برخو بانــدې خپلــه څرګنده اغیزه او ټاکونکی رول لرلای شي . زه په دې باوریم چې له دغه شان حرکت سره اړوند دپاچاخان اودهغه دهلوځلواغیزپه مستقیمه توګه دپاملرنې وړدي ، په دې چې دپاچاخان فکري تمایل په رښتینی توګه نوردنولسمې پیړۍ دلومړیو کلونو تمایل نه و،هغه تمایل چې پښتنوهلته یوازې دواکمنی اوبرلاســې لپــاره فکرکــاوه اویــایې پرسیمه باندې دخپل تیرخوبونه لیدل ،نه ، دې دپښتون فکري تمایل دودې اوسمونې لپاره دشلمې پیړۍ په ترخ کې داسې لکه اروپایې سمونوالي (ریفورمستان) ودریــد، دده لویه ستونزه له خپلې ټولنې اوخپل عصرسره داده چې دی نه شي کولای خپلــو لوړو غوښتنوته دیوه مرکزي سستم اوواکمنې دمرکزیت ترسیوري لاندې کاروکړی ، ځکه یې دفکري تمایل اغیز په پرپښتنې ټولنه باندې په کمزوري اوکمرنګې ډول سره ډیر ورو ورو راڅرګند شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دادپاچا خان فکري تمایل و چې پښتون ته یې دنوی فکر شعور ورکړ، اودغه ځواک یې په آرامی اوسولې سره ددې جوګه کړچې ځان دې د هغه وچ پښتنې قالب څخه راوباسي هغه چې دپیړیوپه اوږدوکې دپښتنو د وروسته والي لامل شوی و. یوشمیرخلک ښايي ووايې چې دپښتنو دغه نوي خوځون په پاچا خان پوري اړه نه لري خو زه وایم چې داپه تمامه په دغه بهیرپوري اړه لري ځکه چې دغه نظریه په خپله له یوه سوله ییزحرکت اویوه ځانګړي زما نې واتن سره ملګرې و ه چې دپاچاخان په عصرکې یې آني اثر په ظاهري توګه ډیرکمزوری ښکاریده خو له دې سره سره بیاهم دغه بهیررامنځ ته شواو وده یې وکړه ،کټ مټ کار ګاندي په هندکې رامنځ ته کړ، که داخبره وکړو چې دهندپه اوسنې فکري وده باندې دګاندی دافکاراغیز نه و، فکرکوم دابه یوه تیروتنه وي، بله داچې که داخبره نه وای نو نن خو به یوه هندي هم دګاندي نوم په خوله نه وای اخیستی .
ځکه نوددغې خبرې ویل اړین دي او باید په ډاګه وویل شي چې دپاچاخان فکري تمایل اومبارزې په پښتني ټولنه کې یو داسې پاڅون رامنځ ته کړ چې له پیړیوپیړیو وروسته یې دغه ټولنه داسې وخوځوله چې په پایله کې یې پښتون ټولنیزجوړښت ته دیوه نوي ژوند اوتمدن ویاړ هغه چې دوی دلودي اوسوري واکمنیو له راپرزیدو وروسته په معنوي او فرهنګی لحاظ لاسه ورکړی و بیا دنوي عصر اونوي تمدن په زړه کې ورپه برخه کړ. ځکه نو دا ویلای شو چې پاچاخان اوسني پښتون را ویښ کړ اونننی نسبي پرمختګ یې دده له برکته دی .

(۳) پاچاخان غواړي سوله او ورورولي رامنځ ته کړي ..

دپاچا خان اوګاندي له ګډومیراثونوڅخه یوه خورا ستره ډالۍ سوله او انسانی ورورولي اوخواخوږي ده چې دوی دخپل عصردیوې پیاوړې اړتیاپه توګه انسان اوانسانیت ته په دغه حساسه پیړۍ اودښکیلاک ترنفوذ لاندې په دغه حساسه سیمه کې ورډالۍ کړه . له هغه مهاله چې انګریزي ښکیلاک دهند پرنیمه وچه باندې راوخوت له هم هغه مهاله تراوسه پورې دغه سیمه په هرلحاظ له ډول ډول ستونزو سره مخامخ شوې ده ، دهند نیمه وچه اوپه دغه وچه کې اوسیدونکي ولسونه او ددوی ګاونډیان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هراړخیزه توګه په سیاسی ، ټولنیز او فرهنګي لحاظ له یوه درانه رکود سره مخامخ شول ، مانا داچې دوی په دغه ځانګړي پړاو کې سره له دې چې آزادي یې لـه لاسه ورکړې وه ، له خپل پخوانې معنوي بهیرڅخه هم په یوه خوا پاتې شول اوان چې په ډیرو وختو کې یې رابطه له خپل پرتمین تیرسره وشلیده ، یوازې یوه خبره چې په دغه ترڅ کې په ډاګه وه هغه داوه چې

Gandhi travels from village to village in India, spreading his message of nonviolence. Gandhi hoped that his presence would encourage Hindus and Muslims to cease hostilities.

ښکیلا ک اودهندنیمې وچې ته هغه څه راوړل هغه چې ددوی دګټواو موخو دخوندي کولو ضمانت یې کاوه ، تشدد په دغه ترڅ کې لومړنی توره وه چې دوی له هغې څخه دخپلې اداري اوثبات دپیاوړتیا په برخه کې کاراخیست .دایوواقعیت دی په هغه ځای کې چې دتشدد لپاره شعوری کارکیږي او دایی دسیاسی تګلارې برخه وي ، په هغه حال کې داخبره ګرانه ده چې سړی ووایی هلته به عامه خوندي ساتنه برلاسې وي اوهلته به یوه ټولنه دیوې پیاوړې عاطفي خوندی ساتنې ترچترلاندې ساه باسی ، نه ، په دغه حال کې یوازنی اصل دادی چې دلته خواخوږي اوعاطفي ارزښتونه یوازې او یوازې دټولنې دغولونې لپاره کارول کیږي ، همداده چې ټولنه په هراړخیزه توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یوه ځرګند رکود سره مخامخ کیږی . دټولنپوهانو له نظره هم داخبره داسې ارزول شوې چې په دغه ترڅ کې یوازنی ځواک چې کولای شي دټولنې مخکښی ته ورمخه کړي هغه به روښانفکران وي اوبس ، ددوی په نظرروڼ اندي کولای شي دټولنې مخې ته ترهربل ځواک دمخه راووځي او دهغوی دژغورنې لپاره دحل لاره اوکلي په ګوته کړي . هغه هم په داسې حال کې چې دغه کاربه ددوی لپاره هم دحلوا ویشل نه وي ، په دې مانا چې ښکیلاک اوبرلاسی کله هم ددې لپاره نــه حاضــر یږی چــې دهغــوی غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړي بلکې برعکس دهغودخولې پټولو په برخه کې لاس په کارکیږي ، وژنې یې او یایې له صحنې څخه پریوه خوا کوي .

په پاچا خان باندې همدغه کانه وشوه ، دهند دنیمې وچې دخبلواکی په برخه کې یې معامله اوسازش ونه منل ، کومه لوړه اوژمنه یې چې کړې وه هماغه یې ترپایه پــورې خپل شعارکړه اودهغې دتحقق لپاره یې خپل لاس له ګاندي اودهغــه لــه غورځنــګ سره مل کړ، ده په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه دایوه هیله درلوده او هغه داچــې دوی په سیمه او هیواد کې با ید سوله او وروروليې چې دښکیلاک او غلامی په له منځه وړلو کې یوازنې مرستدویه تګلاره وه دخپل مرام په توګه په ګوته اووټاکي . دوی پــوره باوردرلود چې دهند نیمه وچه دخپلې پیاوړتیا اوآزادی لپاره هغــه وخــت لاس پــه کارکیدای شي چې ځان په امن کې احساس کړي ، هندوان اوپښتانه دجنوبی آسیا په توکمی جوړښت کې ترډیره حده ورته ټولنیزاکرلری ، په دې مانا چې په هروخت کې چې دوی له جګړې اوشخړې څخه پریوه خوا پاتې شــوي ددوی لپــاره دهراړخیــزې فکری ، سیاسی او فرهنګې ودې لاره هم پرانیستل شوې ده ، همــداده چــې ګانــدې هندوانو او پاچان پښتنوته خپل دغه پیغام دخپلې مبارزې په ترڅ کې ورســاوه چــې باید دټوپک پرځای ځان دپوهې او زده کړې اوقلم لارې ته وقف کړي . دوي پــه دې پوهیدل چې زمانه نوره دیوه پیاوړي بدلون منګولو ته لویدلی ، ښکیلاک په هــرډول چې وي ځان له هغې سره بدلولای شي ، دوی هم همدغه خبــره کولــه چــې د دوی دولسونولپاره هم اړینه ده چې ددغه کاروان له خوځون سره ځان عیارکړي اوکه نــه داځپه به داسې څپېړه ورکړي چې بیا به یې دتلافی لپاره لسیزې لاځه چې پیړی په کاروي اوپه تلليو اوبوپسې به په افسوس افسوس سره منډې وهي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي اوپاچاخان دواړه په دغه برى باندې ورمخه شول، ننى هندوستان چې ځان دنړۍ له پياوړو ځواكونو څخه شميرې ، پښتانه هغوى چې دپاچا خان دمبارزې په چاپيريال كې وواوس ترډيره حده دعلم پرخوا شوي اودعصردپوهې ډيرارزښتونه يې دځان كړي دي. داټول دهغوى دهڅون بركت دى چې دوى دخپلو ملتونولپاره په ننبه كړ.

څكه نو ويلاى شو چې ددوى دسولې او ورورولۍ اصل ديوه فلسفى تفكرلـه مخې و چې ددغو دواړوملتو نونيكمرغي پرهغه پورې تړلې وه .پاچا خان له ګاندي سره په مرامي لحاظ په تيره دسولې او انساني خدمت په كاركې تل يوه خوله او په يوه نظر و څكه نو ليكي :

« دګاندي جى په زړه كې دټولو مذهبونود پوشان احترام و اوهغه به داټول مذهبونه حق ګڼل اوزما عقيده هم دغسې ده . دقرآن شريف اودګيتا مطالعه خوما په ښه شان سره كړې وه اوڅه وخت چې زه په ديره غازي خان جيل كې سكهانوسره قيدوم نو دهغوى نه مې دګرنته صاحب زياته حصه اوريدلې وه ،دبده مذهب دمطالعى سره زما ډيرشوق و ، ولې چې مورږخلك داسلام نه مخكې دبده مذهب پيروكاروو ليكن دبده مذهب كتاب ماله په لاس رانغى . انجيل مې دطالب علمى په زمانه كې په مشن سكول كې ويلى وو، ولې چې زه دهغوى دسكول طالب علم وم تورات مې لږ ډير جيلخانه كې كتلى و، دزردشت دپارسيانو مذهب دكتابونو دكتلومې هم ډيرشوق و، ولې چې هغه خداى مورږ له راليږلى و اوپه بلخ كې پيداشوى دى . خداى په قرآن كې وايى چې ما هرقوم ته دهغوى نه يوهادي ليږلى دى . ليكن ترديې وخته پورې ما دهغه متعلق هيڅ ليتريچر بيا نه مونده . خورشيدبهن اونورو پارسى دوستانو ماته ويلي وو خو هيچا دهغه يوكتاب ماته راونه ليږه . زما مذهب رښتيا ، مينه ، محبت اودخداى دمخلوق خدمت دى . مذهب هميشه دنياته داخوت اومحبت پيغام راوړى دى. دكومو خلكو په زړونوكې چې دبنى نوع انسان دپاره رواداري ، مينه نه وي ، اودكوم سړي په زړه كې چې نفرت ، بغض ، كينه وي نوداسې سړى دمذهب نه ډيرلرې وي ...

(جدوجهد ۶۸۷ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

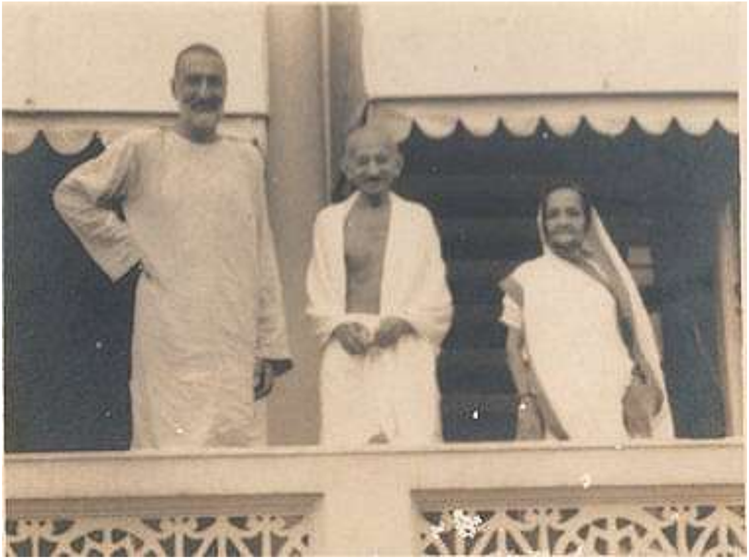

کتوربا ، گاندي او پاچاخان

پاچاخان له گاندي او دهغه له تعليماتو سره دزړه له کومې مينه درلوده ، کوم څه چې گاندي په خپله عقيده کې پرې باوری و ، هغو ته پاچاخان هم دزړه له کومي درناوي درلود ، دپاچا خان مخالفينو خو تل دا ټکی دده د شخصيت نيمگړی اړخ باله خــو ده يې کله هم پروا ونه کړه او هغه څه چي انساني وو هغه يې دخپل عمل محک وگرزول چي په دغه ټکي يې نه يوازې گا ندي بلکي د انسانيت ټول خواخوږي قانع وو. وايــي چې :

"When Gandhiji started Seagram Ashram, he invited Khan Abdul Gaffar Khan popularly known as the Frontier Gandhi, to come and live with him for sometime. Gaffar Khan lived in the Adi Nivas in the ashram with Gandhiji. The Frontier Gandhi lead a simple life of an Ashramite. He used to serve the sick also besides attending to other duties. Though looking to his habits Gandhiji had permitted him to eat meat yet, he never ate any meat and followed the Ashram discipline. He lived like a villager and called himself..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴) پاچاخان اوخدايي خدمتګار

ددغه کتاب په وروستۍ برخه کې سونيا ګاندي دکانګرس اوسنۍ مشرې پرهغه مهال چې د اکتوبرپردويمه يې د نه زورزياتي دورځې په وياړ دملګرو ملتو له ستر نړيـوال سيتج څخه وينا کوله ، دغه ټکی ته اشاره وکړه چې :

« يوځه شاته ګورو ، که شلمه پيړۍ دانساني تاريخ په ترڅ کې يوخونړۍ پيـړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزياتي هم په دغه حالت کې خپله پوره وړتيا اواغيزه وليده ، داسې چې په خورا مهارت سره يې ځان دوچواودوګمی بـاورونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترڅ کې داهم دپاملرنې وړده چې بايـد ووايـو دولسـې پاريدنې اوسرکښۍ په ډګرکې يوازنۍ پوځ چې په نه زورزياتي سره لاربښونه شو، هغه دخان عبدالغفارځواک و ، هغه ځوک چې په تاريخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره ياد شو».

خدايي خدمتګارله شکه پرته دنه زورزياتي هغه پوځ و چې ددغې لارې پيروانو پرهغه باندې د زړه له کومې باورکاوه ، دغه سوله ييزپوځ دلومړي ځل لپاره په پښتونخوا کې دپاچاخان په مشرۍ له پښتنوڅخه جوړ شو، خدايي خـدمتګار يـو سياسـې سـوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیزحرکت وچې په پښتونخوا کې دهندله کانګرس سره په مساوي اوموازي توګه رامنځ ته شو او موخه يې په يوه حساب دهند اوپه بل حسا ب دپښتونخوا خپلواکي وه ، په سياسی لحاظ يې دهند له ملي کانګرس سره نيغ اړيکي درلودل ، خو په نورو برخوکې يې خپل پښتني دريځ او ارزښتونه په تمامه مانا پـه خپلواکـه بڼـه پالـل ، ډاکترخان چې له کانګرس سره يې ديوالي پاليسی پرمخ بيوه له ۱۹۲۰ څخه بيا تـر ۱۹۴۷ کال پورې دخدايی خدمتګارو پرسر والی سره دپښتونخوامشري کوله او دلتـه يې له کانګرس سره په ارتباط کې خپل حکومت هم جوړکړ، دخدايی خدمتګارو نفوذ پردغه سيمه باندې ترهغو پورې و چې څه وخت محمدعلی جناح او يارانو يې داسلام په نامه پاکستان جوړکړ اودلته يې دډاکترخان حکومت له منځه يووړ.
په هرډول خدايی خدمتګارو په ربښتيني توګه دهند دنيمې وچې دخپلواکې پـه لاره کې درنه خوسوله ييزه مبارزه وکړه ، پرهغه مهال چې ګاندي دمـالګی لاريـون پيـل کړاو له هغه سره يې يوځای دنه همکاری اوعامه سرغړونې غږ هم اوچـت کـړ، دغـه حرکت ته خدايی خدمتګارو په پښتونخوا کې تود هرکلی ووايـه او داانګريزانـو پـه وړاندې يې دخاموشې مقابلې په نامه له ګاندي اوکانګريس سره يوځای بدرګـه کـړ، لاريون دګاندي په مشری په هندکې ترسره شو، انګريزانو دهغه لاريون په وړانـدې پرته له دې چې تر ځارنې لاندې يې ونيسی نورڅه ونه کړل ، خو دهغه پيوستون پـه وړاندې چې په کټ مټ ډول په پښتونخوا کې دهمدغه حرکت په شان اوملاتړ راپورته شو ، انګريزانوداسې عکس العمل وښود، چې خرګند وحشت يې په قصه خوانی کـې دخونړی عمل په ترڅ کې دخدايی خدمتګارو تاريخ ثبت کړی دی ، په دغه خـونړی پيښه کې په سلګونه خدايی خدمتګاراوانګريزي ښکيلاک ضدکسان شهيدان شول .
خويوه خدايی خدمتګارهم په دغه ترڅ کې دتشدديوه وړه نښه هم لـه ځانـه ونـه ښوده.
لکه چې سونيا ګاندي وايی خدايی خدمتګار دعدم تشدد خورا پياوړی پـوځ و ، څـه چې دغه سوله ييزپوځ درلودل هغه داوو چې دځان ساتنې په خـاطر يـې نـه وسـله غوښته او نه يې پرهغې باندې نازکاوه ، پاچاخان به همداويل چې انسان بايد خـدايی خدمتګاري دځان لپاره ديوې مقدسې دندې په توګه وټاکي ، ځکـه چـې دادانسـان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره هم وسله ده اوهم ویاړ ، که پښتون وغواړي چې په دغه ویاړ باندې سرلوړی شي اوهغه دځان کړي ، ماناداچې ده به دانسانیت له یوه ستراوابدي اصل سره ځان وصــل کړی وي . جالبه خوداده چې دپاچا خان په نظر عدم تشدد یاني عاطفه او خواخوږي ده ، ځکه یې خدایی خدمتګارانو ته ددغې ځانګړنې درلودل اړیــن بلــل اوپــه دغــه روحیه یې دهغو دروزلو سپارښتنه کوله ، ده ددغه سوله ییزغورځنګ پــه اړه خپــل تاکید په ټول ژوند کې له لاسه ورنه کړ، دعدم تشدد په اړه دپاچا خان نظر ان پرهغه مهال چې دده یارانو دده په مخ کې هندوستان تجزیه کړ اوده په وینا (بې وفــایی) یې ورسره وکړه هم بدل نه شو، همداده چې ده په دغه ترخ کې پرګاندي جی بانــدې هم داګوت نیوی وکړ چې ، دوی ځان د عدم تشدد پرپوله دوطن دبرخلیک ټاکلوپــه حساس وخت کې پابندونه ساته ځکه یې ولیکل چې :

« هرکله چې زه هندوستان ته تللی یم نوهغه مینه اومحبت دهغو هندوانو اوسیکهانو په زړونوکې محسوسوم . تاسې وګورئ چې څه وخت په هندوستان کې دتقسیم پــه وخت کې فسادات شروع شول . نوخدایی خدمتګارو دلته دخپلو هندوانو اوسیکهانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحفاظت دپاره خومره تکليفونه تيرکړي دي ، اوکوم ځای کې چې خدايي خــدمتګار وو نوهلته يې دوی بچ کړی او ددوی دمال اوځان حفاظت يې کړی دی ، بل طرف تــه تاسو کانګرس ته وګورئ چې دهندوستان په هندواومسلمان کې يې خــومره نفــرت پيداکړواوخومره تشدد يې وکړو ، خو حقيقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پاليســي وه او زموږ عقيده وه اوده . (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خدايي خدمتګاردسولي او امن رامنځ ته کولو په ترڅ کې نه يوازې پــه عملــي توګــه دپاملرنې وړځواک و بلکه کيدای شي هغه دټولې نړۍ په وړانــدې ديــوه ســمبوليک ځواک په توګه هم دځانګړې پاملرنې وړځواک وبولو، پاچاخان دخپل دغه ځواک پــه جوړولوسره نړۍ ته داوښوده چې دانسان اوانسانيت ننګه او ساتنه دداسې پــوځ پــه جوړولو سره هم شوني ده چې له هغه ســره د زور اوفشــار وســيله يعنــي (وســله) ګردسره نه وي . پاچاخان په خپل دغه ګام سره داثابته کړه چې انســان هغــه وخــت دانسانيت پراصلي وړتيا باندې پوهيدای شي چې هغه له انسان سره مينه ولري او لــه انسان سره دجګړې ، کرکې ، رخې او دښمنې احســاس پــه مينــه واړوي ، ده دغــه انسانی طرحه دداسې قام په وجود کې دلومړي ځل لپاره دانسان په مخ کې کيښوده چې دهغه نوم تل د جګړې او دښمنۍ پررنګ رنګول شوی و . يوشميرغرضي خلکوبه پسې ويل چې دايومات حرکت و او کومه بريايی له ځان سره نه درلوده ، خوپاچاخان په دغه اړه خپل ځواب په خپل عصرکې وهايه چې :

« دموږ په ملک کې ځينې کسان شته چې زموږ دبدخواهانو په لمســه زمــوږ خــلاف داسې پراپيګنده کوي چې خدايي خدمتګارو څه وکړل ؟ اوداهم وايی چې عدم تشدد څه وکړل ؟ اوزموږ ډيرساده ګان وروڼه دخودغرضو کسانو ددې خبرونه متاثره کيږي . نو زه دوی ته وايم چې دخدايي خدمتګارو دوه مقصده وو : يو دملک آزادي اوبل پــه پښتنوکې دقامولی ، وروروولی ، مينې محبت اتفاق اواجتماعي ژوند احساس پيداکول .تاسو خو وګورئ ، دااحساس خو پيداشو ، اوملک هم آزادشو اوبيادې ته وګورئ چې داهرڅه دعدم تشدد په ذريعه وشو، تشدد خو نه دی شوی . تاسو وګــورئ خــدايی خدمتګاری په خلکو کې دمسلمان ، هندواوسيک په زړونوکې داسې مينــه ، محبــت پيداکړو اوداسې د وروری جذبه يې راويښه کړې وه چې تراوسه پورې هغه هنــدوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسیکان چې دصوبه سرحد نه په زورایستل شوي دي اوهندته تللی دي ځان ته اوس هم خدایی خدمتګاروایي .. (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خبره روښانه ده او هغه داچې دپاچاخان دخدایی خدمتګارۍ طرحې عملي کولو تــه تراوسه هم لاوخت شته ، تراوسه هم نړیوال ځواکونه د وسلو په ســیالیو اختــه دي ، چې دغه سیالي ددغې ایدې لپاره داوخت نه ورکوي چې هرځواک باید په یوه داسې طرحه باندې لکه چې پاچاخان په خپل نبوغ سره رامنځ ته کړه ځان باوري کــړي ، دخدایی خدمتګارو طرحه دپاچا خان داسې یواوچت انساني تیزس دی چې لاتراوسه هم انسانیت دخپلې وړتیا هغه شعوراو ودې ته نه دی رسیدلی چې په دغه ترڅ کــې فکروکړي ، خو دازموږ دنده ده چې باید دنړۍ دانسان ترغوږ یې همدا اوس ورتیــره کړو چې که نړیوال په دغه برخه کې په دغه سترانســاني تیــزس بانــدې فکروکــړي اووکولای شي چې ددغه تیزس لپاره عملي لارې چا رې دنړیوال بشري تکل په ترڅ کې رامنځ ته کړي اونړیوال په ګډه دخدایی خدمتګارۍداصولو په رڼا کــې لاس پــه کارشو ، کیدای شي چې په ډیره اسانه توګه نړۍ دعامه وژنې او بربریــت لــه دایمــی خطر څخه دامن او نیکمرغۍ په لور لارښونه کړو .

دباچا خان په مرګ

جې فرنګ یې سرګردان کړو باچا ن و
چې سامراج یې نن حیران کړ باچاخان و
ټیټ کتل یې دپښتون د زړه نه ورک کړل
چې سرلوړی یې افغان کړو با چا خان و
چې خاني په فقیري یې کړه بدله
دغریب د زړه ارمان و با چا خان و
سره کافریې دنامې نه په هیبت وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې سپیڅلی مسلمان و با چا خان و

❊ ❊ ❊

جوړ ځوانی ته رسیدل څه کامل نه دي
ځوان هغه چې حوصله همت یې ځوان وي
که بوډا عبدالغفارمو وي لیدلی
بل به چیرته په دنیا کې داسې ځوان وي

❊ ❊ ❊

نمر که پریوځي نو بیاهم پریتوتی نه دی
چې تري پسته ځلنده ستوري روښان شته
پاچا خان که له دنیا کړې سترګې پټې
غم یې څه دی چې ترشایې ولي خان شته

دحمزه شینواري کلیات ، دکابل جاپ ۱۳۸۷ (۱۹۶۲- ۶۳) مخونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

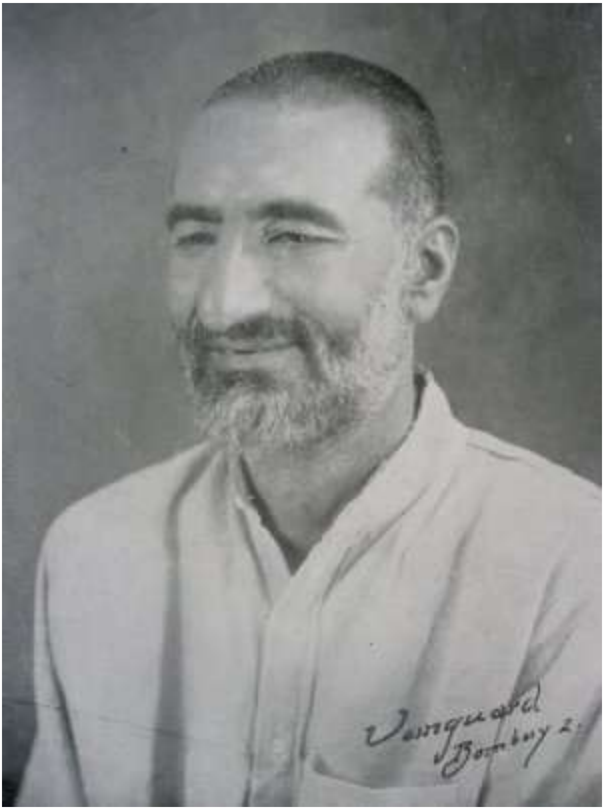

Khan Abdul Gaffar Khan (1890–1988)

Photograph by Vanguard Studio, Bombay –2

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی

ګاندی دیوشمیراوسنیوهندي اونړیوالو سیاستوالو په نظر

په دغه برخه کې چې کومې خبرې او لیکنې تاسې لولی ، هغه ترډېرې انـدازې هغـه لیکنې اونظریات دي چې هغه د نه زورزیاتي په اړه دهند اوله هنده دباندې داوسـنی نسل سیاست پوهانو نظریات اوانګیرنې د عدم تشدد او ګانـدي پـه اړه خرګنـدوي ، داسمه ده چې په دغو مقالو کې به یوشمیرپه سیاسي موخه دیوشمیرسیاست والو له خوالیکل شوې وي ، خو مهمه داده چې دغه مقالې په شلمه پیړۍ کې دګاندي ژوند، دهغه پراخ نظریاتي سستم او دمبارزې انعکاس په خورا ښه توګه زموږ پـه واک کـې راکولاي شي ،زه باورلرم چې موږ به په دغه ترڅ کې په ګـډه ډېـرې داسـې خبـرې ولولوچې هغه ما ددغه کتاب په نورو برخوکې نه دي راوړې .

په دغه ترڅ کې داهم دپاملرنې وړخبره ده چې یوشمیرلیکوالو دګاندي اوعدم تشدد په اړه هغه څه چې له هندوستان څخه دباندې ویل شوي اولیکل شوي په ګوته کـړي دي ، په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه داهم روښانه شوې چې ګانـدي اودهغـه دعـدم تشددتګلاره له هندوستان څخه دباندې دمقبولیت په کوم پړاواوکومه کچه کـې دي ، په اروپا ، امریکا اوجنوبي آسیا کې دعدم تشدد اوګانـد ي جـې څـومره سیاسـي ، ټولینزاو معنوي اغیز خور شوی اوهغه اوس په دغه عصرکې په څه شان په دغو وچـو کې دآزادۍ ، خواخوږۍ او اخلاقی وړتیا او روزنې سره په اړخ کـې څـه ډول ارزول

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی او په څه ډول اوس هم دګاندي دفکري تمایل په توګه دپراختیا او ودې په حال کې دي .

په دې کې شک نشته چې ګاندي او دهغه نظریاتو او مبارزې د نړۍ په معاصــر تاریخ کې د مبارزې یونوی ډول رامنځ ته اوتریوه حده یې په اذهانو کې دبري ترپولې پورې لاربښونه کړ، دده آواز دنړۍ دنامتو مبارزینو لکه مارتین لوترکینګ او په سلګونو نورو نومیالیو له خولو راووت چې په ډیره لنډه موده کې په نړۍ واله کچه دنړیوالو له خــوا په درناوي سره بدرګه شو ، کومه ساتیاګره چې مهاتما ګاندي دختیز په دغه ځنــډه کــې راپیــل کــړه ، هغــه دنــړۍ پــه یوزیــات شــمیر هیــوادو کــې دهغــو هیوادویوشمیرمبارزینودخپلومبارزوپه ترخ کې دبري ترپولې پورې دخپــل مــرام او هدف لاره کړه اودوی هم هغه دخپلو ملتو دخپلواکۍ ترلاسه کولــو پــه لاره دحــل یوازنې او تلپاتې لاره وبلله ، ګاندي خپل خلک اوخپله پیړۍ په دې باوري کړل چــې انساني بریا او آزادي ترلاسه کول یوازې دجنګ او جګړې له لیاره شونې نه ده بلکــې کیدای شي دانسان دنیکمرغۍ او آزادۍ دغه پیاوړي سرمنزل ته پــه ســوله ییــز ه توګه هم ورسیږو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

سونیاګاندي :

راځئ چې ځانونه دګاندي دلارې مله کړو

زماله پاره ترهرڅه دمخه دادویاړاودرنښت خبره ده چې دملګروملتو دعمومي غونډې په وړاندې دلومړي ځل له پاره دګانـدي دزوکـړې دکـالیزي پرمهـال د(نـه زورزیاتي دنړیوالې ورځې) له امله ویناکوم .زه فکرکوم چې دنړیوالې ټولنې له پـاره دایولوی درنښت دي چې پرسیاست برسیره دلویوکسانو،هغوی چې په ټول بشـریت پورې اړه لري هم خبرې کوي ،زه هم په دغه اړه ترهرڅه دمخه دغې عمومي غونډې ته دخپل هیواد تریوبلیون زیاتوخلکو درناوي اوښې هیلې وړاندې کوم . په عین حال کې دهغو دولتونودغړو هڅو او کړنو ته هم د درناوي سرټیټوم چې ددغه پریکړه لیک ملاتړیې له موږ سره وکړ اوهغه یې په درنښت سره ومانه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتماګاندي د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) دجنوبي افريقې په لـور خپـل سياســې اوروحاني سفر ساتياګره (رښتيانی پياوړتيا) غورځنګ پيل کړ. جګړو، شخړو او وينو تويدنوله ډيرپخواڅخه دانساني تاريخ په جرړو کې د واک اوځــواک ســاتلوپه خــاطر ځان کلک کړی دی ، ځکه نو زورزياتي ددرنــاوي دريــځ اوپــړاو تــه رســيدلی اونــه زورزياتی بيا دليونتوب اوغيرنورمال حالت پــه پړاوکــې ســاتل شــوی دی، داخبــره دپوښتنې وړده لکه چې يوه کتونکي داپه ګوته کړې چې د نه زورزياتي دکليمــی لــه پاره په يوه ژبه کې هم يووړاومناسب لغت نشته ، په دې چې دغه کليمه داســې لکــه چې مانا يې ده نه ده درناوی شوې ،بلکه داصلي مانا پرځای يوازې په ساده توګه ديوه بل مقصد په خاطرکارول شوې ده.
خونورمفاهيم بياخپل سيال اومخالف لري لکه سوله اوجګــړه ،ګنــاه اوخدمت،کرکــه اومينه . سره له دې چې دنړۍ ټول مذهبونه په يوه ډول نه يوډول له نه زورزياتي سره اړيکي لري ، خوهلته هم داسې ښکاري چې ددغه مفهوم لپاره وړتعريف اولغت نه دی په ګوته شوی ، همداده چې زموږ ډټولــو فکــري بهيرونــو پــه تــرخ کــې د تشــدد اوزورزياتي کليمه يوه مهمه اوآره کليمه بلل شوې اونه زورزياتی بيا برعکس فرعــي اوله پامه لويدلې پاتې دی .
داخه دحيرانتيا وړخبره نه ده چې وايي د نه زورزياتي ددغه فرعيــت يولامــل دادی چې ګواکي دغه نظريه ديوشميرپه نظر دکمزورتيا اوډارنښه ده.په داسې حــال کــې چې دلته له رښتياينې اوحقانيت څخه پرته نورڅه ځای نه لري . نه زورزياتی دولسي نافرمانی اومقاومت فعاله او دپاملرنې وړ بڼه ده ، په دې خاطرچې دغه تګلاره په سمه توګه دعمل ډګرته راوباسو،ترهرڅه دمخه بايددهغې له پاره په دغه برخه کــې ديــوه فعال نظم اودسپلين غوښتنه له پامه ونه غورځوو، د زورزياتي پــه وړانــدې دريــدل ،اخلاقي باور، دمخالف او موافق دواړو دهرډول ناوړتياووپه وړاندې د زغــم پياوړتيــا ددغې تګلارې عملي بڼه ده.

دمهاتما ګاندي دفلسفې زړې يا همدغه نه زورزياتی په خپله دهغه باور و، هغه چې دهغــه لــه رښتينوالي څخه يې سرچينه رااخيستې وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړتیا اوځواک تل له رښتیا څخه راپیل کیږي اواتلولي بیا په خپل واردخپل ماهیت له مخې د اوچتې روحیې هڅونه اوسمبالونه په خپله غیږه کې سمبالوي داسې چې پرچا باندې بایدپه زور ونه تپل شي . ګاندي وایی چې دیوې خبرې پیل او پای دواړه دیوه الهام په مانا دي،ځکه نو پیل په خپله دپای څیره اوبنه زموږ په واک کې راکوي . هغه په دې باوردی چې بې ارزښته مانا به کله هم ارزښتناک پایلیک ونه لري .

تاریخ ، په دواړه زمانو اوسنۍ اوپخوانۍ کې داپه ګوته کوي چې تشدد او زورزیاتی په ناپایه توګه په خپله تشدد اوزورزیاتی پیاوړی کوي ، ځکه چې دکرکې اوکینې لامل کیږي ، تشدد تل غواړي چې پرنرمۍ اوآرامۍ باندې برلاسی شي ، ځکه نو موږهغه ته باید داتلولۍنښه ونه وایو او نه باید داتلولۍ بڼه ورکړو ، خوبرعکس عدم تشدد بیا یوازې په دې لټه کې دی چې ځان پرهغه څه باندې بوخت وساتی چې په پای کې پریوه پایله اویوه بریا باندې واوړي اوهغه له ځان سره ولري .

سره له دې چې دګاندي دنه زورزیاتي تګلاره په څوبڼوکې راڅرګنده شوې ده ، خودی بیاتل په خپله ددې غوښته کوي او ټینګاریې په دې دی چې ځان باید له خپل مخالف اودښمن سره تل ښکیل وساتي ، هغه لویه وړتیا او اتلولي چې دهغې له مخې مهاتما ګاندي دغه ډګرته وروړاندې شوی داده چې ده په خپله په دغه برخه کې د روحانیت او زغم لویه او روښانه لاره اوورتیا دځان کړې ده ، هغه لاره چې له شکه پرته د (بل اونورو) له خواهم دتفاهم او ستاینې دتګلارې په توګه منل شوې ده . هغه پرموږ غږکړی چې له هغه څه سره چې زموږ له پاره دستونزو لامل کیږي باید ځان ښکیل کړوځکه چې دازموږ مسولیت دی ، آیادا کیدای اویا هرڅوک په دې توانیدای شي چې رښتیااوحقیقت باید دځان له پاره انحصارکړي؟ نه ، موږ باید دتفاهم له پاره فضا برابره کړوڅودهغې په ترڅ کې انسانیت په خپله ددې جوګه شي چې ځان له خواشینۍ اویوازیتوب څخه پریوه خواکړي ،داسې چې په عین حال کې انساني روحیه دغچ اخیستنې له خطرڅخه هم وژغوري.

له بلې خوا داهم زیاتره ویل شوي چې دمهاتما ګاندي زمان له دغه زمان سره چې موږپه کې ژوندکوو توپیردرلود ، یوشمیرپوښتنې په دغه اړه داسې هم شته چې ،له هغې تګلارې سره په تړاوکې دي چې اوس هغه په نړیواله کچه په نړې کې له رامنځ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شويوستونزوسره په ځنګ کې طرحه کيږي. هغه څه چې نن سبايې سوله ،امنيــت او ټولنيزه هم غږي په ټوله نړۍ کې له څرګند خطرسره مخامخ کړې ده .
دمهاتما ګاندي درښتيايني زړې او وړتيا دغه ټکي دی چې په هغې کې حقيقــت نــه دې بدل شوی ، په دې چې انساني طبعيت په خپله تراوسه له کوم بدلون سره نه دی مخامخ شوی.
يوځه شاته ګورو ، که شلمه پيړۍ دانساني تاريخ په ترڅ کې يوه خونړۍ پيړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزياتي هم په دغه حالت کــې خپلــه پــوره وړتيا اواغيزه وليده ، داسې چې په خورا مهارت سره يې ځان دوچواودوګمی بــاورونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترځ کې داهم دپاملرنې وړده چې بايــد ووايــو دولســي پاريدنې اوسرکښۍ په ډګرکې يوازنې پوځ چې په نه زورزياتي سره لارښوونه شو، هغه دخان عبدالغفارځواک و ، هغه څوک چې په تاريخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره ياد شو.
وګورئ نن سبا په ټوله نړۍ کې له انفرادي کسانو رانيولې بيا تر ګوندونو اوډلو پــورې دټولو ټينګارپه نه زورزياتي دی اودزړه له کومې يې ملاتړکوي ، هغوی په دې بــاوري شوي چې دغه تګلاره دتوپيرونو اوجګړوپه مقابل کې د دموکراسۍ په جوړولواورامنځ ته کولو باندې بريالۍ کيږي ، پرهغه څه چې له هغوسره دهيلواواميدونوشــمعې بلــې اوځلاندې ساتل شوې دي.
مهاتما ګاندي دخپل کرکتر دجوړښت له پلوه دعمل سړی و،پرخپل مهال هغه له شکه پرته دژورې هڅې اوتلاش ميړنی و. هغه په رښتياهم يوهڅاند اوځواکمن انسان و ، په داسې ځواک سمبال وچې ده ته يې داتوان ورکاوه چې بايد د توپيرپالنې اونــامعقول مخالفت له ډګره لوړپاتې شي . له هغه سره داسې يوځواک و چې ده ته يې که له يوې خوا ځواکمني ورکوله نوله بلې خوايې دده پــه نوښــت ســره دپرمختــګ او ودې پــه لورلاره هم پرانيستله لکه چې يومهال يې په خپله وويل: ((مونږ بايد ځانو تــه داســې بدلون ورکړو لکه چې غواړويی))
کله چې مونږ نن خپلې شاوخواته ګورو هره خوا زورزياتي نيولې ده :

(c) ketabton.com: The Digital Library

● دهریوه په وړاندې دترهه ګرۍ په بنه خطراوتشددهغه څه دی چې باید دنــادولتی لوبغاړو اوزموږ دډله ییزغورځنګ ناکامي ورته وویله شي، ځکه موږ ونه توانیدو چــې پرهغی باندې داتمی بې وسلې کیدنې په ترڅ کې بری ومومو.

● زورزیاتی دبیوزلو ، په تیره بیا دښځواوماشومانو په وړاندې په خورابې رحمۍ ســره روان دی . دې ته هغه ډالۍ ویلای شو چې دنړیوالتوب په هنګامه کې دنړیوال اقتصاد له امله رامنځ ته شوې اوپیاوړې شوې ده.

●اوتشدد زموږ دسیارې اومځکې په وړاندې ، دانسان په لاس دجوړوشــویو اقلیمــي فعالیتونواودژوند دبی ثباتۍ عکس العمل دی ، لکه څنګه چې موږ دمهاتما ګاندي لــه ژونده الهام اخلو ، راځی چې ځانونه دګاندي دلارې په کړو وړو باندې دزړه له کــومی سمبال کړو، په هغوکړو وړو چې هغه دجوړونکوپایلومله او لرونکي وي ، راځــی چــې دغه ورځ تل په یادولرو، هغه باید یوازې دکلنۍ نمانځنې په نامه خلاصــه نــه کــړو . راځی چې موږ دخپل عصر اوسني ګواښونه اوننګیینې اودهغوډولونه اورنګونه هم پــه پوره غوراوځیرکۍ سره په پام کې ونیسو.

ښاغلواومیرمنو ! نن ورځ دلته اوهلته هدف دانه دی چې ګواکي مهاتما ګاندي دنــن ورځې پوښتنه دی ، بلکي په دغه ترڅ کې ترټولو لویه اودپــاملرنې وړ پوښــتنه داده چې موږ باید ددې توان ولرو اوپه دې باید ډاډه شو چې ځانونه دخپل ژوند اومرګ په وړاندې په عملي توګه ساتلی اوخوندي کولای شو، آخوا یوشمیر په دې نظراوباوردي چې تشدد دانساني کرکتر اوخصلت اړوند توک دی ، خو لــه بلــې خــوا یوشــمیرنور بیادهغه په اړه وایې چې انساني کرکتر ددې توان لري چې په دغه برخه کې ځان لــه بدلون سره مخامخ اوپه هراړخیزه توګه ورسره غاړه غړۍ کړي .

نن سبا موږ په نړیواله کچه دمهاتما ګاندې شخصیت په درناوي سره نمانځو ، دهغه چا چې نه زورزیاتی اوعدم تشدد یې په هره خوا کې له لویو برپاووڅخه وګټل شو، (هغه کوم روحانی څوک نه و) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځی چې د نه زورزياتي دغه پرتمينه اوبريمنه لاره په بري سره ونمانځواوويې پـالو ثوپه دغه لاره کې مورږ د رښتينې بشريت په وياړاوځانګړنوسره ياداوسرلوړي شو.[*]

(*) دادسونياګاندي هغه ويناده چې دملګروملتو عمومي اسامبلې ته يې دنه زورزياتي د ورځې له امله د ۲۰۰۷ کال داکتوبر دمياشتې په دويمه نيټه واوروله ، اغلې ګاندي اوس دهند دپرمختګ په لور دټولنې اوکانګريس ګوندمشره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

سویتا سینګ

ساتیاګره ،

دګاندي دنه زورزیاتي عقیده

کیدای شي ۱۹۰۶ کال دمهنداس کرم چند په ژوند کې دپاملرنې اوبدلون د کـال پـه توګه وستایو، ځکه همدغه کال و چې ده ځـان پـه ځـانګړې او ژورې توګـه دیـوې روحاني ویښتیا په څپو کې دبشریت دچوپړ له پاره ډالۍ کړ. هغـه ځـان ددې لپـاره تیاروښود چې په څیرکۍ سره پریوه نرۍ کرښه باندې داسې ګام کیږدي چې له هغې دیوې بیولوژیکې کورنۍ له انګړڅخه ټول بشریت ته لکه دځان پـه شـان وګـوري او خپل یې وګڼي ، چې دغه کرښه اودا تګلاره هم کولای شو د ۱۹۰۶ کـال پـه تلپـاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغیزو کې وشمیروځکه چې مهنداس کرم چند ګاندي خپله دغه لاره په همدغه کال (ساتیاګره) وبلله .
دساتیاګرې دنبوغ زیږون په جنوبی افریقې کې پرهغه مهال چې هلته پرهندي مهاجرو باندې داپارتاید ناوړه چلند روان و ترلې دی ، ددغه نافذ شوي قانون له مخې له هندي استوګنوماشومانو اوښځو څخه غوښتنه کیده چې ددغه هیواد له ادارو سره باید خپل نومونه ثبت او ولیکي . ګوتې باید ولګوي اوداسې اسناد دې دوی جوړکړي چې هغه باید په هروخت او هره شیبه کې له ځان سره ولري ، په دغه اړه داهم ویل شوي وو چې که هرهندوستانی له دغه قانون څخه سروغړوي له هغه څخه به په دغه هیواد کې داستوګنې حق اخیستل کیږي ، زندان ته به اچول کیږي اویابه له هیواده شړل کیږي.
همداسې په دغه اړه داهم منل شوې وه چې که هرڅوک په کوڅه اومالت کې پرته له دغو اسناد وګرزي اویایې له ځان سره ونه لري ، هغه هم کیدای شي زنداني شي اویاهم له دغه هیواده وشړل شي . ان داسې څوک چې که په دغه هیوادکې شتمني اوتجارتی راکړه ورکړه هم ولري.
تردوو لسیزو راوروسته ،هغه تاریخی شیبې رایادوو چې دهغو په ترڅ کې مهاتما ګاندي دهغوناوړتیاوو په وړاندې داسې نسخه وړاندې کړه چې دده دژوند پیښلیکوال یې په داسې الفاظوکې زموږ په واک کې راکوي چې ته به وایی داخبره هم داپرون دلته تیره شوې ده :
« د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) نژدې دریوزروکسانو دامپراتورۍ دواک په وړاندې په جهانزبورګ کې داعتراض غړ پورته کړ، په هغه لوي تالار کې داسې آوازونه چې په هندي ژبو : تامیلي ، تیلګو، هندي اوګجراتي کې دپوهیدو وړوو په انګازوشول ، یوشمیرمیرمنې چې سارۍ یې اغوستی وې هم په دغه ځای کې ترسترګو کیدې ،نارینه وو هندي اواروپایی دواړه ډوله جامې اغوستې وې ، یوشمیرلا لنګوټې اوخولۍ هم په سرکړې وې ، یوشمیر مسلمانوخوسرونه هم ترلي وو (ماناداچې څادرېې اغوستي ول) . په دوې کې زیاتره بډای سوداګر، کان والا، قانونپوهان ، کارګران ،جوالیان ،کورنې مزدوران او واړه دکانداران ټول راغونډ شوي ول . عبدالغنی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته په دغه بریتانوي ترانسوال کې دټولنې مشراوديوې لويې کمپنۍ مدیرو دغه غونډه پرانیسته او سیټ حاجی حبیب الله په دغه غونډه کې ددغې غونډې اساسي وينا واوروله ».

دسپتمبرد يوولسمې ددغو پيښودپرمخ بیولو په خاطرګاندي جې ځان جهانزبورګ ته ورساوه اوهلته يې د هندي ټولنې له غړو سره وکتل ، دترانسوال حکومتي جريدې د ۱۹۰۶ کال د اګست په ۲۲ هغه مسوده خپره کړه چې دغو مقرراتو ته يې رسمي بڼه ورکوله ، که چیرې دامنل کيده نو په دې کې شک نه وچې دهغې عملی کیدو به دجنوبي افريقې ټولو هندیانوته سخت زيان رساوه. همداوه چې ګاندي جی وويل : « دداسې قانون ترمنلو خومرګ غوره دی».

د ۱۹۰۶ کال غونډه يوه مقدماتي غونډه وبلل شوه ، په هغې کې داعتراض اوګواښ پرډول باندې خبرې وشوې ،کوم څه چې ددغې غونډې په ترڅ کې روښانه وو هغه داوو چې داپه کې ومنل شوه چې : « یابايد مړه شو اوياهم بايد يوځه وکړو».

ګاندي په يوه ټکي د زړه له کومې باوري و اوهغه داچې ده به ويل چې ددغه قانون په وړاندې بايد مقاومت وشي ، ده داخبره کوله چې : « په نړۍ کې چیرې هم آزاد خلک له دغه شان ستونزو اودقانون له داسې غیرانسانی چلند سره نه دي مخامخ »

ګاندي په افريقې کې هندي ټولنې ته دامشوره ورکړه چې دوی بايد دهغه حرکت په وړاندې چې هلته يې ترسره کوي له آرامۍ اوسړښت څخه کارواخلي ، دوی بايد هغه څه اوس پريوه خواپريږدي چې هغه په هندويزم اواسلام کې دتوپيرونو لامل اوسبب کيږي.ده هغوی ته دا په ډاګه کړه چې :

« موږ ټول په يوه واحد اوورته خدای باندې باورمن يو» بايد چې دخپل ځان دخوښۍ اوخوشالۍ په خاطرله خدای سره دالوړه وکړو اوپه دې بايد دزړه له کومې باورمن واوسو چې هغه سيال اوجوګه نه لري ، که زه رښتيا هم دخپل ځان اوآرامۍ پرضد ګام اوچت کړم ، ددې مانا داده چې زه خپل باور ترپښو لاندې کوم او هغه ته اهميت نه ورکوم .که داسې وي نو موږ دخدای په وړاندې ګناه ګار يو. زما مراد په دغه برخه کې هغه کسان دي چې هغوی هوښياردي ، پوهيږي خو بياهم په دغه برخه کې په پټوسترګواوقصدی توګه ګام پورته کوي اوانساني ارزښتونه اوژمنې د ماتې پرخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیایی . هغه څوک چې تل په دغه باره کې خبرې کوي اوپه عمل کې دهغو پرضد وي ، هغه نورڅه نه شي کولای ، بلکی په دغه عمل سره یوازې خپل ځان ته سزا ورکوي » ګاندې په دغه ترڅ کې پرخلکوغږ وکړ چې : « که چیرې زمورږ په ټولنه کې کوم کړکیچ او ستونزه رامنځ ته کیږي ، دابه هغه وخت وي چې ټول به په یوه خوله په پریکړونې چلندباندې لاس پورې کوو. پریکړو ن به هم یوحداوشرط لري ، مانا داچې زمورږ دریځ به داوي چې حکومت باید خپل چلندته ځیرشي اودهغه ټول اړخونه باید په پام کې ونیسی ، په عین حال کې مورږ هم باید ددې جرات ولروڅوهغه نیمګړتیاوې چې مورږې لرو سمې کړو اوپه هرڅه کې دې ته ونه ګورو چې اعتراض به هرڅه زمورږ له پاره خوږه حلواکړي »

په پریکړه کې دباندنې نړی په اړه څه خبره نه وه په ګوته شوې ، رایه ورکونه په دغه نظام کې هغه څه نه وه چې په دغه ترڅ کې یې دهرچا واک اوځواک په ګوته کاوه هغه په تمامه مانا په دغه برخه کې په هرچا (ده اودې) پورې اړونده خبره وه. که به له دغه چوکاټه وتلې وه نو بیایې خبره زندان ته رسیده ،په زندان کې وهل ټکول وو، کیدای شوای چې هلته دوی دیخنې او ګرمی په سزاوو باندې هم وګواښل شي. ان چې کیدای شوه چې پایله یې دشتمنی په له لاسه ورکولو اوشړل کیدو باندې هم پای ته رسیدلې وای .

مبارزه تل یوه اوږده موده وي داسې چې کله کله کلونه غواړي ،زه په پوره باورسره لکه چې ګاندي په خپله په دې باوري و باوري یم چې خلک تل دخپلې خوښی اوخوشالی په فکرکې وي ، په مبارزه کې تل دایوه پایله شته چې هغه هم اتلولي ده.

اوریدونکودګاندي دغه وینې وستایلې ، خو ګاندې خپل غږ یوځه سره راټیټ کړ اوبیایې وویل : « له تاسې څخه یوزیات شمیرکیدای شي په دغه تالارکې نن ځانونه دلیوالتیا او غرور په لوړو کې لیدلی اواحساس کړی وي ،خودوی باید دسبا سهاراوراتلونکې میاشتې په اړه فکرهم وکړي ، دبیلګې په توګه یوازنی بریا چې په دغه برخه کې کیدای شی زمورږ له پاره وي هغه به له حکومت سره دمقابلې ډګروي » دداسې کسانو له پاره کیدای شي داهم بې توپیره وي اوپه دې ځان قانع کړي چې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(زما له پاره دلته یوازې یوه دوره پرانستل شوه) خوګاندي بیا پــه دغــه اړه پــه دې فکرکې نه وځکه یې وویل چې : ((موږ باید ومرو خو نه داچې دغه قانون ومنو)) .

دلته ډیرکسان راغلي وو، پرهندیانو باندې ټول تالار ، برنډې ، ســتیج اوګــالرۍ ډک شوي وو، په تیره پرهغه مهال چې دټولنې مشرغونډه پرانیسته ، په څلورو ژبو باندې تودو ویناوو د اوریدونکو د احساساتوکچه خورا لوړه کړې وه. ســیټ حــاجي حبیــب پریکړه لیک ولوست ، هغه پریکړه لیک چې ګاندي جــې دهغــه پــه لیکلــوکې د نــه راجسترکیدو غوښتنه د دلایلو په ترڅ کې یاده کړې وه . حــاجی صــاحب پرغونــډه باندې غږوکړ چې دغه پریکړه لیک ته باید په سرسري نظرسره ونه کتل شي اونه یې باید یوازې په خوله ومنی ، باید چې رایه پرې واخیستل شي ، ځکه چې که نورڅــوک نه پوهیږي خدای خوپرهرڅه باندې شاهد اوناظردی .

دغه انګریزي قانون په نیغه توګه دهندیانو خلاف و ځکه نو هندیانونه مانه ،که چیرې هغه منل کیده او یا پاس کیده ، نو هغه به دجنوبی افریقی دنورو برخو لپاره هم دمنلو وړکیده اوهلته به عملی کیده ،اوپایله به یې داوه چې نورنوبه په جنوبي افریقــا کــې دهندیانو له پاره ګردسره ځای نه و، برسیره پردې دغه قانون پولیسوته داحق ورکاوه چې په کوراوکوڅه کې چې هره هندي میرمن له کوره دباندې وځي اواسناد ورسره نه وي وپوښتی ، هغه څه چې دیوې هندي میرمنې په ژوند کې دهغې له پــاره ګردســره ناآشناوو. ددغه قانون دباواوفشارپر هندو اومسلمان دواړو باندې خورا زیات و، هرچا به همداویل چې :

((هرڅوک به راځي او زما دمیرمنې تصدیق به ګوري !)) ،دهمدغې ادعا په ترڅ کــې دهندیانوله غونډې څخه چې ګاندي هم په کې و داغږ راپورته شو:

((لومړي خوبه زه هغه څوک چې زما له میرمنې څخه دتصدیق غوښتنه وکړي ووژنم ، له هغه وروسته چې هرڅه راځي ، راځي به)) .

دادهغې غونډې آره موخه وه چې د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) باندې دجنوبي افریقی په جهانزبورګ کې جوړه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډې مشر خپلې تودې خبرې وکړې ، رايه واخيستل شوه ، هرچا لــه ځــان ســره يوګلاب راوړی و، ټولو لاسونه پورته کړل اودخدای په نامه يې لوړه وکړه چې دوی بــه دحکومت دهغې طرحې خلاف وي ،هغه چې دهنديانوحقوق ترپښولاندې کوي.
حساسو اواحساس لرونکو کسانوپه خورا چټکې سره دمهنــداس ګانــدی ترغــوږو دا وررورسوله چې د دوې دغه غونډه يوه خورامهمــه اودپــاملرنې وړ پيښــه وه اودايــوه مذهبي لوړه وه چې نوره نو ماتيدای نه شوای.
په رښتياهم داځه عادي حرکت نه و، بلکی دا داسې يوتړون و چې پــه آســانۍ ســره دهيريدو وړهم نه و، په بله ورځ دسپتمبر په (۱۲) دمقاماتو ډرامه په هراړخيزه توګــه تس نس اوهيڅ شوه ، زياتروهنديانو په دغه اړه دافکرکاوه چې دا قانون به نافــذيږی اوهنديان به دهغه تابع اودهغه ترسيوری لاندې خپل ژوند ته دوام ورکوي ، خوداسې نه شوه ، دګاندي جی له پاره دايوتصادف و،چې په پای کې مهنداس کرم چند پردغه بری باندې ورواوښت.
بله دپاملرنې وړ پيښه چې پر دغه مهال دګاندي جی په وړاندې طرحه وه ، هغــه داوه چې ده بايد ددغې غونډې هويت اونوم په ډاګه کړی وای ،د ((مثبت مقاومت)) خبره چې ددغې غونډې دګډون کوونکوله خوا دده ترغوږه ور رسيدلې وه . دغه ټکی هغــه څه وچې دجهانزبورګ صنعتګر هوسکين يې شاهد و :
« دهنديانوترانسوال ديومثبت مقاومت پيلامه وچې دنورو خوندي هڅو په شان يــې مخنيوی ناشونی و،دوی ډيرزيات نه ول ،ددوی شمير ډيرنه و ، دوی يوازې يوڅــو ول ،دوی وسله وال نه ول ، ځکه نو ددوی مقاومت يومثبت مقاومت و ، هغه چې دکمزورو وسله ورته ويلای شو»
ګاندي په خپله په دغه اړه ليکی :
((دغه حالت زه له حيرانتيا سره مخامخ کړم اوهغه ويناچې ما بايد کړې وای هغې زه خپله له يوې څرګندې پيچلتيا سره مخامخ کړی وم .د هوسکين پرخلاف زه له خپــل مقاومت څخه ديوه (روحی ځواک) په توګه ننګه کوم ، ما دغه غونډه وليده چې هغــه دمثبت مقاومت په نامه ياده شوه ،خو په دغه برخه کې بايد له يــوه توپيرڅخــه هــم سترګې پټې نه کړو ،هغه داچې زه به يې د (روحی ځواک) او مثبت مقاومت ترمنځ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توپیرسره وخیږم ، ما مخکې له مخکې څخه دیوې غونډې تابیا هم کړې ده چې دهغې په ترڅ کې به داهرڅه روښانه شي)).

هلته دځوان ګاندي په وړاندې څه شې ناشوني اوغیرفعال نه وو،ده په خپل اثر (په جنوبی افریقی کې ساتیاګره) کې ټول جزیات په دغه اړه په ډاګه کړي دي ، داچې دی ولې دمثبت مقاومت خبره په دغه اړه نه خوښوي ددغه کار سرچینه په خپله دواکمنی دډرامې په وړاندې د سپتمبرد (۱۱) نیټې د غونډې له لوړې سره په تړاو اواغیزکې بولي .

اوداټولون له شکه پرته دعدم تشدد هغه څرګنده نښه وبلل شو چې ددغې غونډې لپاره چې دحکومت ضد انتظام یوه په زړه پورې نښه وه دیوه ښه اوله هغې سره دوړ ټاکل شوي نامه لپاره یې هم دجایزې غوښتنه کوله .

مګن لال ګاندي دګاندي دتره دویم زوی هغه چې په فونکس فارم کې اوسیده ، ګاندي ته د(ساداګره) نوم وړاندیزکړچې مانا یې (له ښه دلیل سره هوډ اوکنترول) و.خوګاندي دغه نوم په ساتیاګره باندې سم کړچې د ساتیا مانا (رښتیا) چې له مینی سره انډوله وه ،او (اګره) مانا (هوډ اوځواک) وه. دساتیاګرې بله مانا (روحی ځواک) هم وه. دګاندي دلارې لاروي ډاکتر آر.آر.دیواکریې داسې تشریح کوي :

((ساتیاګره دژوند نوې تګلاره ده چې له روحي پیاوړتیا ، دنه زورزیاتي له تګلارې سره خپله هم غاړې ساتي ، روحی وړتیا دغه اصل ته د نه ماتیدونکي اونه بدلیدونکي توک ځواک اووړتیاوړپه برخه کړې ده.

دساتیاګری په اړه په خپله ګاندي ویلی چې :

دغه تګلاره دحقیقت لامل اودلیل ده خوداسې نه چې هغه باید پرمخالف لوري باندې دعکس العمل په ترڅ کې وزغمل شي ،بلکی دنورو پرځای باید چې په خپل ځان باندې تطبیق اووزغمل شي. ځکه چې دا ترهرڅه دمخه دځانی کنترول غوښتونکی تګلاره ده. دساتیاګرې وسله اوتوره په خپله په هغې کې ده چې دقناعت په رڼاکې خپله وړتیا اواغیزه ښندي. ګاندي چې په دغه پله باندې دپرمختګ تګلاره پیل کړه ، دهغه آرهدف داو چې په دغه ترڅ کې په ډله ییزه توګه دغه تګلاره هرچا ته څرګنده اودعمل ډګرته راوباسي . ده پرهغه مهال چې دتوربلاک په وړاندې یې پراخ غورځنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیل اولاربښونه کړ، زنداني شو،ماناداچې دی په نړی کې هغه لومړنې ساتیاګردی چې دبشري حقونودننګي له امله یې زندان ته اوړې ورکړې . دګاندي له پــاره دالــه هغــو تجربوڅخه وه چې دنړی دروازه یې دیوې لویې اوپراخــې هیلــې پــه لورپرانیســته . داتګلاره په عین حال له هرچاڅخه د ځان تیریدنې او اتلولی غوښتنه اوهیلــه کــوي داسې چې په ترڅ کې یې باید یوازې حیوانیت پیاوړی نه شی بلکی په دغه ترڅ کــې باید دیوې پراخی الهی رڼا په لورګام اوچت شي. دهمدغو ځانګړنوپربنســټ وه چــې ساتیاګره په خپله دګاندي جي د ژوند فلسفه شوه ، اودامذهب وچې له هغه ســره ده ژوند وکړ اوله هغه سره ومړ.

دیوه ځارونکي لیکوال په توګه باید ووایم چې دګاندي جي په دغه بې ساری دریځ نه یوازې محکومو خلکو وویاړل بلکی دهغه دغه فداکاري په خپله په جنوبي افریقا کې دسپین توکمو له خوا هم وستایل شوه اودهغوی له خوایې هم که څه هم هلته لږکــې وو درناوی وشو. ګاندي په دغه باره کې دخپل باور په اړه لیکي چې :

((لکه څنګه چې غورځنګ پیاوړی کیده انګریزانوهم په خورا جدیت ســره ســترګې ورته نیولې وې اوپه خورا لیواتیاسره یې ددغه غورځنګ ننداره کوله . سره له دې چې په دغه وخت کې دلته انګریزي ورځپاڼوداروپایانو دپیاوړي ملاتړ په ترڅ کې خپرونې کولې اوهم یې دتوربلاک د قانون ملاتړکاوه ، خوپر همدغه مهال یې دیوشمیرهندیانو دفعالیتونو اوبرخې اخیستې په اړه هم په زړه پورې لیکنې کولې .همدارنګه یــې پــه حکومت کې هم دهندیانوداستازیتوب په اړه لیکنې اویادونې درلودې داسې چــې ان کله کله خوبه یې دخپلو مهموغونډو راپورونه هم هندیانو ته استول. کله چې به کومه پیښه په زړه پورې نه وه ، موږ هم کولای شول چې دځینوراپورونوپه اړه خپلې رایــې اونظریې دوی ته ورولیږو. داکاران په هغه مهال کې چې لاســاتیاګره پــه غیررســمي حالت کې وه دهندي ټولنې له خوا ترسره کیده. موږ داسې اسناد هم په واک کې لــرو چې ګاندي په خپل نبوغ سره داندین امبولانس دبیوردجګړې لپاره برابرکړ هغه چــې په هغه کې نژدې خلورو سوو هندیانو برخه درلوده اوګاندي په خپلــه پــه هغــه کــې دسرجن میجر دنده ترسره کوله اوټوله هڅه یې پردغه ټکي باندې راڅرخیــده چــې دوی باید ځانونه په سیمه ییز سیاست اوستونزه کې ورګډ نه کړي .ګاندي جي خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولي هڅې په دغه مهال کې دهنـــدي ټـولنې پـــه مـنځ کـــې پرخپلوهلوځلوبانـــدې راڅرخولې .

په ۱۹۰۶ کال کې ده یومشال ورونکی یونټ دنژدې دوو درجنوهندیانوپه ګډون د زولو یاغیانو په خاطرجوړکړ. د ۱۹۱۳ کال داکتوبر په (۲۸) ګاندي جي هغه تاریخي لاریون لارښوونه کړچې له نیوکاستل څخه تر ولکسروټ پورې غزیدلی و، په دغه لاریون کې نژدې دریوزرو کسانو برخه اخیستې وه لکه چې دغه حرکت د (دندی) لاریون لپـــاره یوه وړاندوینه شو. ددغوخلکو اعتراض دهغو دریو پونډو مالیې په اړه و چې هغه بایـــد هندي کارګرانو دولت ته ورکړې وای .

اوپه پای کې جنرال سموټس د ۱۹۱۴ کال دجنوري په (۲۱) دساتیاګرې مقاومــت تــه غاړه کیښوه ، اوساتیاګره کله چې جنرال دګاندي جی وړاندیزونه ومنل وځنډیده.

په جنوبي افریقاکې دساتیاګرې غورځنګ په جوړولو ســره ګانـدي جـی دټــولنیزې برابرۍ په ترڅ کې دپاملرنې وړخدمت له هغې ورځې چې دغه هیواد ته په کال ۱۸۹۳ کال راغی اوتر۱۹۱۴ پورې دلته پاتې شو وکړ. ده له دغې لارې لـــه هیوادوالــو څخــه دعدالت دخوندي کولو له پاره په هغه هیواد کې چې دسختو توپیرونو قربــاني شـــوی وغوښتنه وکړه اوپه دغه برخه کې یې خپل غږ اوچت کړ،په تیره بیا چې کله دی ناتل ته د نولسمې پیړۍ په نیمایی کې ورسید.

پرهغه مهال چې ساتیاګرۍ په عملی توګه دټولینزعدالت له پاره پــه کارپیــل وکــړ ، ګاندي جي په دغه ترڅ کې بیاهم دیوه وتلي مشراوپیاوړي لارښود په توګه وســتایل شو. په جنوبي افریقي کې ګاندي جی دافکاروپه رنګارنګۍ باندې ولاړپاتې شوچې په دغه کارسره هغه داسې معنوي بوزغلی شوچې دراتلونکو له پاره دخپلې تجربــې پـــه ترڅ کې راوټوکیده. اودده خپلې ټولنیزې ، سیاسې ،او اقتصادي فلسفې هم په دغــه ځای کې خپله بنه دځان له پاره غوره کړه.

هغه په خورا بیړې سره دجان ریفکن (**تردغه پایه**) دلیوټولستوی (**دخدای واکمنې په خپله په ده کې ده**) دهنري دیویدتوریو (**ولسې سرکښې**) اونورآثارولوستل چـــې دغوټولودده پرذهن باندې ژوره اغیزه وکړه.دده د *سرواودایا* فلسفې په خپل ذات کـــې ددغو آثارو پرزناووباندې خپله رڼادځان کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمهاتماګاندي لپاره *ساتیاګره* او *سروادایا* دواړې دیوې سکې دوه مخونه وو چې په څرګنده توګه یې داوسني عصرله ټولینز ــ اقتصادي بدلون اودهغه له څرګند اهمیت اوفکري تمایل سره ځان داسې هم غږی کړ چې یوله بله پرته کله هم بشپړیدای نه شي. د*ساتیا*او*اهیمسا* دکلیمو آره موخه اومانا رښتیاینه اوعدم تشدد دی چې په دغو ماناووسره یې په زیاترومذهبواوفلسفي افکاروکې لیدالای شو.ګاندي چې کومه لویه دنده په دغه اړه په پاملرنې سره ترسره کړه هغه داوه چې دغو دواړو مفاهیموته یې عملي بڼه ورکړه ، دده *ساتیاګره* اونه زور زیاتی او *سروادایا* یادکایناتي همکاري دوکتورینو دواړو په خپل وارسره دغه لاره پرانیسته چې دانساني طبعیت بنسټیزه وړتیایې په سمه اوعملي توګه له سیاسي اوټولنیزسمون سره هم غاړې کړه.

په جنوبي افریقې کې هلته چې دده له مورنې هیوادڅخه لرې پرته سیمه وه ، هغه ځای دده له پاره دبیاهستونې په څیره کې دده دمینې وړ هیواد شو ،ده هلته داخبره تحلیل او راپورته کړه چې داوسني تمدن په زړه کې له ستونزوڅخه دوتلو لاره موندنه په خپله یوپرمختګ دی ، ده خپله دغه طرحه اودژوند فلسفي اړتیا راوسپړله اوهغه یې په خپل *هند سوراج* (دهندخپل واک) کې په ۱۹۰۸ کال کې ولیکله. *هندسوراج* چې دګاندي جې له مهمواودپاملرنې وړآثاروڅخه دی ،دغه اثردهغوخلکو له پاره چې دریجنریشن دهڅې پلویان اوپیروان ول دانجیل ځای غوره کړ.

په کال ۱۹۰۸ کې ګاندي جې په خپله دولسي سرکښی تجربه عملي اوپرهغې باندې زندان ته ورسید، دده له پاره داپه خپله *ساتیاګره* وه ، داسې چې ګاندي دلومړي ځل له پاره دهغې په ترڅ کې دښځینه ځواک ننداره دکستورباپه څیره او کړو وړکې وکړه، دی په دې پوه شو چې دښځوځواک دژوند په بهیراواندول کې یونه انکارکیدونکی آراواصل دی ، داسې اصل چې بیاده هغه د(*ستری شکتی*) یا سترې ځواکمنۍ په نامه سره یادکړ.

دجنوبی افریقی دغوټولوتجربو له ده سره دامرسته وکړه چې له هغوڅخه یې دهندپه راخوځیدو اودهند له لارې یې دنړۍ په راخوځیدو کې خپل ونډه په ښه توګه ترسره کړه. اودایې په ډاګه کړه چې نورنوځانونه باید دظالم ځواک په وړاند یا د کرکې اویاهم دمنلو په دریځ کې ودروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتیاګری یاعدم تشدد د ۲۰۰۶ کال دسپتمبر په (۱۸) نیټــه خپلــه یــوه پیــړۍ لاره بشپړه کړه،په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه په دغه ټکي باندې رڼاواچول شوه چې ،په هندکې دعدم تشدد لــه لارې څــومره بدلونونــه رامــنځ تــه شــوي لکــه چــې پــه نوروهیوادوکې دتشدد له لارې رامنځ ته شوي دي اوپه څه شان داثابتولای شو چــې څنګه کیدای شي په یوه ټولنه کې بدلون اوانقلاب پرته له وینې تویدنې څخه رامــنځ ته کړو._ساتیاګره_ دخپل مفهوم له مخې په بشپړه توګه دهمدغه ټولنیز انقلابــی پــوه مهاتما ګاندي دژوندپیغام دی ، چې دترهګرۍ او تروررویزم اوجګــړې چــې دمتمــدن ژوند له پاره دخطراصلي سرچینه ده یوازنې الترنتیف دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ایلا ګاندي

د مهاتماګاندي دجنوبي افریقې تجربې

د بدلون بیسارې بیلګه

موهن داس کرمچندګاندي دخپل عمر په (۲۴) کلنۍ کې جنوبي افریقې ته ورسېداو په (۴۵) کلنۍ له هغه ځایه راستون شو. دغه(۲۱) کالونه دهغــه دژونــد ترټولــوډېر ازمېښتي کالونوووځکه چې په همدغه وخت کې دګاندي د ژوندېې ســارې فلســفې خپله بنه راښکاره کړه . هغه فلسفه چې پرهغې باندې ګاندي دمهاتما لقب ترلاسه کړ او هغه فلسفه چې دهغې دلوړتیا په لاره کې ددومره وړتیا ترلاسه کیدل چــا نــه شواى اټکلولى .

مهاتماګاندي نه فیلسوف و، نه دعلمي هنري ټولنې غړى او نه هم یومسلکي لیکوال ، خوله دې سره سره هغه داسې لیکوال ولکه چې خپله وایي : ((**زما ژوند زما پیغام دى**)) . هغه خپله فلسفه لکه دیوه لیکوال اودعلمي هنري ټولنې دغړي په شان نــه ده لیکلې. په بنسټیزه توګه ، هغه یواکټیو (فعال) سړى و چې دلوړشعور خاوند ورته ویلاى شو . دا دهغه خپل شعور اود عدالت ټولنیزه نظریه وه چې هغه ته یې د بدلون په لور لارښونه وکړه .

موږ وینو چې لندن دده په دغه شعوري وده کې دپاملرنې وړ اغیزه رامنځ ته کړه . په لندن کې هغه دخپلولومړنیوورځو په ترڅ کې خپل زیات وخت پرخپلو کــالیو بانــدې خرڅ کړ ځکه ده غوښتل چې لکه د انګریزانو غوندې داشرافي ژوند پــه لورګامونــه اوچت کړي . خوهغه زر په دې پوه شو چې دده کورنۍ پرکوم څه اوکومــو ارزښــتونو باندې چې ډېرې قرباني ورکړې دي هغه له لاسه نه شي ورکولاى . همداوه چــې پــه خپل خرڅې کې یې کمی راووست اودخپل ژوند ورځني خرڅ یې دحسا ب له مخــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه . هغه په ارزانه ا ستوګنځي ځای ونیو او دسپرلی پرځای یې داسمه وبلله چې باید پلې له یوه ځایه بل ته ولاړشي راشي . ده په هرڅه کې دځان لپاره دانډول (تعادل) خبره په پام کې ونیوه . دغه ټول بدلونونه هغه څه ووچې ده هغه دخپل ضمیردننۍ آوازپه انګازوکې دعمل ډګرته راوایستل .

هغه سابه خوړونکی و، له شراب خوړلو څخه یې ډډه کوله او له ښځو سره یې هم ناسته ولاړه نه وه ځکه چې ده له خپلې مور سره ژمنه کړی وه چې هغه به له شرابو ، ښځو او غوښې څخه ډډه کوي . هغه ډیرزر په دې پوه شو چې سابه خوړل د ژوند یوه روغه لار ده چې هغه به نه یوازې دژمنې په خاطر بلکه دیوې طبعیي چارې په توګه په خپل عملي ژوند کې په پام کې نیسي . دی په دې هم پوه شو چې شراب خوړل یوداسې چل اوعادت دی چې له زیانه پرته بله ګټه نه لري . خپلې میرمنې ته یې وفادارۍ ده ته دااجازه نه ورکوله چې له نورو ښځوسره دې ایل وغیل شي . خووروسته په هر حال ، دی دښځمنتوب (فیمینزم) په ارزښت دپلارواکۍ په مقابل کې پوه شو، ښځوته یې درناوي دزړه له کومي شو،اوهغوی ته یې یوازې دجنسي موخي دنښې په توګه نه کتل .

په ۱۸۹۳ کال جنوبي افریقې ته دده تګ له لندن څخه کورته له راستنیدوڅخه دوه کاله وروسته ترسره شو کیدای شي دغه کال دده دبرخې اخیستنې له املــه دده دشعورې ودې کال هم ونوموو،ځکه ده دافریقې پر خوادیوې ودې اویوې ناچارۍ لــه امله ور مخه کړه ، دده اندیښنه دده دلږعاید په برخه کې وه چې پرهغه مهال پــه هند کې دده دژوند کولو له پاره نه بس کیده. هغه دخپل مسلک لپاره اندیښمن نه و ،بلکې ددې له پاره اندیښمن و چې دی لندن ته دتګ او زده کــړې پرمهـال دخپلـې کورنۍ دمرستې هم پوروړی و. جنوبي افریقې ته دده سفر د پیسـو ګټلـو او ددغـه پورد ادا کولو لپاره یوه ښه شیبه شوه . او دغه نښه دده له زیاتو کړو وړو څخـه هغـه هیواد ته له رسیدوسره سمه روښانه هم شوه ، دی په طبعیـي توګـه پـه طبقـاتي شعوراوژوندکې راپورته شوی اوپه هغه کې نښتی و .همداوه چې دی بایـد پـه هغـه سیمه کې اوسیدلی وای چې دده له مسلک اودریځ سره یې برابـري کولـه اودده پـه شان کټ مټ مسلکي کسان هلته اوسیدل . دده مسلک هم ده ته دااامتیــاز ورکــاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دی بایدځان له هغوی څخه چې عادي خلک دي لکه دخوراکی شیانوخرڅوونکي ، دهوټلو کارکونکي ، نایان اونورچې په مسلکی کسانو کې راځي لوړاوبیل وبولي .دده زیات پام دخپل فیشن اوخپلوکالیوپه لورو،پرته لــه دې چــې هغــه دهــوا اوموســم خرنګوالی په پام کې ونیسي ،ده تل دریشي اونکتایی په سمه توګه اغوستل اوو یښته به یې په ښکلې شان ږمنځول . دغه اغیز جنوبي افریقې ته دده په دویم سفرکې هــم له ورایه ښکاریده ، ده په دغه سفرکې خپله میرمن اوماشومان هــم لــه ځــان ســره راوستل اوهغوي ته یې هم ویل چې په لویدیزډول سره باید ژوند وکړي، په هم هغـه شان کالي اوجورابې لکه چې لویدیزو اشرافیانو به اغوستل دوی هم اغوستل .

خوکله چې ده ته په ډاګه شوه چې سپینان په جنوبي افریقا کې کله هم ددې له پاره تیارنه دي چې د ناسپینو دود دې ترسره کړي ،دغه تګلاره ده ته یوغروراوکبرمعلوم شو،دده وجدان ده ته دا اجازه ورنه کړه چې دی دې نورنایی ته ورشي ،همداوه چــې هوډ یې وکړ چې خپل ویښته باید په خپله جوړکړي . همــداوه چــې هغــه پــه دغــه پړاوکې دځاني درناوي اوویاړ په فکرکې شو، اوپه دغه کارسره یې ان چې دنوروخلکو ملنډواوخنداوو ته هم ونه کتل.

هغه له دې وروسته داهوډ هم وکړچې نورې خپلې جامې دمینځلولپاره دوبي ته هــم ورنه کړي اوبایدپه خپله یې ومنځي .

دده ضمیر دروحاني پوهې دمطالعې اوپرخدای باندې دپوره باورپه ترڅ کې وده کــړې وه ، موږ دغه اغیزدده دهغې لوستنې اوویني په ترڅ کې وینوچې دی په لنــدن کــې واوهلته یې دمقدسوکتابوله لوستلوسره ځانګړې لیواتیا پیداشوه ، پرده بانــدې دغــه بهیردومره اغیزه وکړه چې په ژوره توګه دمذهب تراغیزه لاندې راغی خو دیوه ټاکلي مذهب په وړاندې یې ګونډې ونه وهلې ، دی نه د مذهبې اوتعصبې تګلاروسره مــل شو اونه یې پرمذهب باندې دباورلاره له پامه وغورځوله ځکه دی په دې باوري وچــې دهرمذهب مثبتو اوښوټکوته بایدهم پام وشي اوهم درناوی . داده دمذهب پیژندنې په اړه دده ځیرکتیا وه په تیره پرهغه مهال چې دی کله په جنوبي افریقا کــې و، ان پرهغه مهال دی په دې باوروچې اسلام اویا مسیحیت ته په زوراوښتنه په خپله یوه درنه ستونزه ده ، ده پرخدای ایمان درلود ،خوکله یــې هــم دیــوه ځــانګړي مــذهب

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپارښتنه ونه کړه ، دی دیوه روحاني بهیرپه لورهغه مهال چې په افریقا کې و ورمخه شو، داچې په دغه ترخ کې يې ژوره مطالعه ترسره کړه اوپه دغه برخه کې يې ډېرمهم اودپاملرنې وړمعلومات درلودل همداوه چې دیوشمیرباورونو په یوشمیرعملي ناوړتیاوواونیمګړتیاوو باندې چې خلکود دودونوپه ترخ کې منلې اورامنځ ته کړې وې انتقادوکړ .له بلې خوا همدغه مهال وچې ده ډله ییزعبادت کولو ته په اهمیت باندې سرتېټ کړاوداېې هغه لاره وبلله چې په دغه بهیرکې هرچا کولای شول چې دخپل دین اومذهب لکه هندوییزم ، اسلام ،مسیحیت ، زردشتي اونورو مقدس مراسم اودعاوی دیوه اوبل په مخ کې په آزاده توګه ترسره اوولولي . په دغه ترخ کې دیوه مذهب نښې نښانې هم نه ترسترګوکیدې .

زه باورلرم چې په دغه ترخ کې دهرسړي ضمیردخدای په لوردودې اوپرمختګ خپله لاره وهي اوځان ترهغه پورې رسوي. . .په داسې توګه چې هلته دیوه مذهب نښه اوسمبول هم دچا پرمخ کې نه وي . زه یقین لرم چې د یو سړی د ضمیر پرمختګ په مستقیمه توګه له خدای سره دهغه داړیکوپه پیاوړتیا او پرمختګ پورې تړلی اصل دی . ننی آواز یا په بله وینا دزړه اووجدان غږ هم په دغه ترخ پیاوړتیا مومي او دباور وړکیږي . . ګاندي جي تل اوپه سمه توګه پخپله دننی ږغ په باره کې خبرې اترې کړې دي . اکثراً ، کله که غمولو سیاست پوهانوله ده څخه دکومې نابېرې فیصلې پر خلاف کومه پوښتنه کړې ، ده پرهغه مهال دخپل زړه غږ ته رجوع کړې ده . ګاندي جي د خدای ژبه لکه دیوه ځانګړي خدای په شان هغوي ته چې اړتیا ورته لري څرګندوي . . دی ټولو انسانانوته هرڅه دی (دی په مورږ کې دی ، له موږه پورته او له موږه ها خوا) . دده دا ټینګه عقیده د وخت په تیریدو سره پرمخ لاړه اودومره وده یې وکړه چې دهغې له مخې ګاندي جي دژوند له بېلابېلولارودعملي تجربې کار پیل کړ .

دده رنځورپالې مېرمن کستوربا دختواواوبه د عملي معالجې په ترخ کې دخپل زوی منیلال ناروغي دخښتوپه تهېراپې سره دارودرمل کړه ، دخپلې روغتیا اودرملنې په کارکې دطبعیي معالجې له بېلابېلو شکلوڅخه کاراخیستل دده لپاره هغه څه وو چې پرخدای باندې دپوره باور اونښې څرګندونه کوله اودایې په ډاګه کوله چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرخدای باندې باور دهرڅه اوهر درد درملنه ګڼلـه . دده لـه دغـه شـان طبیعـي درملنې سره لیواتیاهم له جنوبې افریقې څخه راپیل شوه .
. کله چې هغه دخپلې کورنۍ په وړاندې د خپل دین اوپورله ادا کولوڅخه ډاډه شـو، ده له هغه وروسته په رښتیانۍ توګه دیوې آرامۍ په ترخ کې دسـاده ژونـدکولو ډول دځان له پاره په تیره بیا په ۱۹۰۴ کال کې په فونکس له ځای پرځای کیدو وروسـته غوره کړ. دلته دده ساده اوبزګري ژوند وده وکړه ، اوپه دغـه کارسـره یـې دبیواکـو اومزدورانو دعزت دفلسفې بنسټ کیښوداوهغه طبقاتي بهیر چې تردغه وخته دلتـه دډیروپرذهن اوژوندباندې برلاسی و ، هغه یې له عملي ماتې سره مخامخ کړ . هغه په دغه ترخ کې دخاورې او اوبو په مرسته اوهمداسې دحیواناتو دسـاتنې پـه کارسـره دژوند اوروغتیا په برخه کې دآسانو تجربو له لارې دلاربښونې کار ترلاس لاندې ونیو. ده دلته دطبعیت له قانونه هغه زده کړه وکړه هغه چې دهرساکښ له خوا پـه خپـل خپل ډول سره کنترول او کارول کیږي . ده چاپیریال په تمامه مانـا درک اوولوسـت اوپه هغه کې یې دهغه دموجوداتو هراړخیزه څیره له ورایه ولیده. په دغه وخت کـې ده له منګوري څخه دډارطلسم هم له لاسه ورکړ اوځان یې په هغه رمز باندې پوه کړ ، چې له هغه سره باید په یوه چاپیریال کې ګډ واوسیږي . دمنګوري دډارکیسه هغـه مهال نوره هم روښانه اوله خطره ووته چې کله دی په فونکس کې په برنډه کې پروت واوهغه پرې تیرشو. ډیرخلک چې هغوی دارګانیک فـارمونو پـه کاربانـدې بـاورمن وو،ګاندي جي ان په هغوورڅوکې په دغه اړه د (بایو رنګارنګی) خبره کوله اوپه دغه اړه پردغه ارزښت باندې دزړه له کومې باوري و.
ګاندي په دغه ترخ کې ډیرڅه اوډیرارزښتونه زده اودځان کړل ، هغه په دغـه ځـای کې دومره جدي شو چې دخپلې میرمنې اوماشومانو دباورپه خاطر یې له خپلـوملګرو اودوستانو څخه هغه ډالۍ اوسوغاتو چې دده دکورنې له پاره به یـې راوړل نـه منـل اوهغه به یې په بې پراوایی سره ردول . ان چې پربدل کې یې هغه مهال چې دی پـه جنوبي افریقا کې اوسیده د سلوایکرو په اندازه ځمکه دټولینزو موخو اوخدمتو لـه پاره په فونکس مرسته کړه اوهم یې په دربن کې خپله دپاملرنې وړ شـتمنې د ناتـل اندین کانګرس (ان . ای .سی) په واک کې ورکړه ، برسیره پردې یې خپله یوه زیاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه ګینه یې هم د ان . ای . سي په واک کې ورکړه .له بله پلوه یې په هند کې هم دخپلې پلرنۍشتمنې ټول حق خپل هغه ورور ته چې دده په زده کړه کې یې ونډه اخیستې وه ور وبښله . اوپه پای کې کله چې ده په ۱۹۱۴ کال کې غوښتل له هغه ځایه دهندپه لور راشي پرهغه مهال یې خپل ټول پورونه هم خلاص کړل .

ګاندي جي جنوبي افریقې ته د دادا عبدالله سوداګر په امر اومرسته ته رسیدلی و. همداوه چې هلته دده زیات دوستان ا ویاران هم دغه سوداګر ول .یوکال وروسته چې کله هغه په جنوبي افریقا کې خپل دفتر پرانیست ، له هم هغه راپه دیخوا دده اړیکي له مزدورانوسره هم پراخ شول .اواوس دده ملګري ترمنځنۍ طبقې په کوزه هغې کې زیات وو . په تیره بیا پرهغه مهال چې دې په فونکس کې اوسیده په هغه ځای کې زیاتره دګنیو کروندې وې چې په هغوکې زیات کارګران په کاربوخت وو. اوهلته په کورونواوبارکونو کې اوسیدل . کله چې دی له جنوبې افریقې څخه راووت ده پرهغه مهال هغه کالي اوجامې اغوستې وې ، هغه چې همدغو کارګرانو به اغوستې . دقانون دکارولو په اړه دده په ناکرار تصوراوخیال کې هم دکرار یولوی بدلون راغی . دده په لومړنې دعوه کې چې هغه د دادا عبدالله له کورنې سره اړونده وه ، ده په هغه اړه محکمې ته دبل الترنتف دعملي کولو خبره ورپه ګوته کړه ، ده غوښتل چې په دغه اړه دهغې دندې آزموینه ترسره کړي ، هغه چې باید دقانون پوهانو اووکیلانو رول په کې وکتل شي ، هغه اوس په دې باوري شوی و چې د دادا عبدالله دعوه چې دکورنۍ دغړو ترمنځ یوه خورا پیچلې اوستونزه منه موضوع وه ددغه نوي وړاندیز په ترڅ کې حل کړي . ده په دغه اړه داخبره په ډاګه کړه چې : « دیوه وکیل دنده دانه وه چې یوقانوني کارپیچلی کړي ، بلکه دهغه دنده دخپل رښتیاني رسالت له مخې داده چې په ټاکلې موضوع کې سم حل او پخولاینه هم له پامه ونه غورځوي »

اوداهغه پای و چې په دغه توګه له هغه سره ده هم معامله وکړه .

مارتین لوتر کینګ (جونیر) دګاندي دارزښتونو په اړه وایي چې :

«دنه زورزیاتي تګلاره ټاکل ، دکمزورۍ اوډارنښه نه ده . له تشدد سره په عدم تشدد باندې جنګیدل په خپله دعمل یوه زړه ورتوب ته اړتیا لري . چې دنه زورزیاتي په واسطه لارښونه کیږي »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي جې وکولای شول چې دخپل عدم تشدد اونه زورزیاتي په لورخپل باورا وخپل پیروان اوشاګردان په جنوبي افریقا کې راوکاږي ، دوی دواړو ګاندي اومارتین هڅه وکړه چې دخپلو درسونو په رڼاکې خپل پیروان ددې لپاره وهڅوي چې دنه زورزیاتي دکمپینګ ددفاع لپاره لاس په کارشي .

دعدم تشدد اونه زورزیاتي آره موخه داده چې یوڅوک باید دنــورو لپــاره دســتونزو لامل نه شي ،بلکه یوازې په دغه حد کې باید وي چې دخپل ځان په سمونه اوزغمنه باندې ولاړ پاتې شي ، کړاو اوستونزه باید پرخپل ځان باندې وزغمي .زغــم اوتحمــل ترهرڅه دمخه دیوه ځانګړي ډول دسپلین او روژې نیولو په ترڅ کې عملي بڼه دځان له پاره نیولای شي ، دغه مهم په خپله دمعنوي پیاوړتیا لپاره دخــوړو اوډوډې ځــای لري . مهمه لاداچې له هغه سره دیوه روحانی ځواک شته والی هم اړین اودپــاملرنې وړدی، داخبره په دغه اصل کې یوه منل شوې ځان تیریدنه ده چــې کلــه یوڅــوک جریم کوي ، اعتراف کوي اوځان په خپله جیل ته سپاري ، مانا داچې په دغه ترڅ کې ددې لپاره اړتیا نشته چې پولیس دې تا ترلاس ونیسی او سزادې درکړي .ځکه عــدم تشددپه مانا کې دقانو ن یوه بله بڼه ده .

دیوه روا چلند په توګه په دغه مدرسه کې څوک باید له زده کړې څخه ځــان پریــوه خوانه کړي، نفرت اوکرکه بایدپه دغه بهیرکې دده موخه اودنده نه وي، له دښــمنانو سره باید دروغې جوړې اومینې تګلاره غوره کړای شي ، ددغې تګلارې پلــوی بایــد دتشدد دهرې بڼې په وړاندې دزغم اومقاومت په ډګرکــې ودریــږي. اوددې انســاني هڅې د عملي کیدوپه ترڅ کې باید په عمل اونظرکــې تیــاری ولــري . دغــه تګــلاره پردښمنانو باندې دبرلاسي اویرغل پیغام نه ده . ځکه کله که یوڅوک په دغه اړه پــه دغه نیت ګام اوچت کړي ،پرته له دې چې نور ورته وګوري ، دی په خپله هم په خپله تیروتنه له ورایه پوهیدای شي .

ددغې لار ې لاروی باید په دغه ترڅ کې هم هڅه وکړي چــې پــه کرکترکــې دعمــل اونظرواتې له منځه یوسي ، ســتاتول کوښښــونه بایــد دخپــل عمــل پــه اړخ کــې وي،دهغوی چې څه کوي باید پرضد نه وئ ، په دې چــې ترټولــو مهمــه اودپــاملرنې وړخبره په دغه ترڅ کې داده چې دغــه تګــلاره پرخــدای بانــدې دبــاور دپیاوړتیــا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوایمانداری په پیاوړتیا کې لویه مرستندویه مفکوره ده. همداده چې دهرچا له پاره دا اړینه ده چې په خپل ورځنې ژوند کې دغه تګلاره په پام کې ونیسي . ځکـه نـودغې چارې اوعمل ته دژوندلاره اوتګلاره هم ویلای شو.
دعدم تشدد آره موخه اوهدف هم دمخالف لوري ګواښل اوماتول نه دي ،بلکه پرسمه لاردهغه برابرول دي. ، دغه مفکوره هغه ستربنسټیز باور دی چې دهغـه لـه مخـې هرخوک پردې وتوانیږي چې په ځان کې بدلون راولي . راشی چې په دغه اړه دګاندي دفلسفې زړه ته ورننوزو اودهغې له دود اوآرونو سره سم په هغې کې ددرناوي هغـه نښې ووینوچې له هغه څخه په جنوبې افریقې کې دجنـرال سـموتس پـه وړانـدې څرګندې شوې .
کله چې موږ دده په سیاسی کړو کې دلویومعاملو اوکړنو یادونه کوو ،نوداهم باید لـه یاده ونه باسو چې په دغه پراخ بهیرکې له دغې وړتیا سره سمه دعادي خلکـو ونـډه هم دګاندي جې په فلسفې کې ترټولو مهمه اودپاملرنې وړځای جوړوي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لـه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .
لیکوال په جنوبي افریقې کې دګاندي دودې اوخیرښیګینې د ټرسټ مشردی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

تارا ګاندي بټاچرجي

دمالګې حماسي لاريون

د۱۹۳۰ کال دجنوري په (۱۸مه) هغه مهال چې رابيند رانات ټاګوردسابرمتې دسـيند پرغاړه دګاندي داشرم دليدو په حال کې و له ګاندي څخه وپوښتيدل چې :

ــــ زه شپه او ورځ په دې باره کې فکر کوم چې « ګاندي به دهيواد له پاره پـه ۱۹۳۰ کال کې په خپله خورجين کې څه لري ؟ »

ګاندي جي ځواب ورکړ: ((زه فکرنه کوم چې يوه رڼا به هم له دغه راچاپيرتورتم څخه راووځي)).

ان له هغې ورځې ماناد۱۹۲۴ کال له مى څخه راپه ديخـوا مهاتمـا ګانـدي پـه پـوره اوعملي توګه دسياست له اساسي تګلارې څخه ځان پريوه خواکړاوټوله پاملرنه يـې دجوړونکوتګلارو هغه چې ده (له صفرڅخه دجـوړوني خـورا مهمـه دنـده) وبللـه پرخواوروا ړوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بلې خوا داهغه مهال وچې ده دهیواد په اوږدواولنډوکې دګرزیدو اوسـفرونوکارهم راپیل کړ، دده ددغوکالوپه ویناوو اولیکنوکې پنځه ټکي له ورایه ځرګندوو: ځرخـې، کوزنې طبقه ، لومړنۍ زده کړې ،... اوپه فرقه یې هم غاړۍکې دښځوونډه ،او....

دده سفرونو ترهرڅه دمخه دایوه ښیګړه درلـوده چــې خلــک یــې داوږدې مــودې هیریدنې ، ډاراوخرافاتوپه منګولوکې راویښ کړل.ده هغوی په دې باوري کــړل چــې دوی به دده له پاره پیسې خوشې خوشي نه خرڅوي.

« دګلو دهرې غاړکۍ دپیسوپه سپما سره تاسې کولای شۍ چې شپاړسـومیرمنوته یووخت ډوډۍ ورکړئ ». په رښتیا هم ده دخپلو سفرونوپه ترڅ کې دغه پنځه مرامــې ټکي ترکلیو،ښارګوټواوښاروپورې ورسول. ده دخلکوغوږو ته داهم ور ورسوله چــې « ترهغه وخته چې جارواوبوکه په خپلولاسوکې ونه نیسۍ، تاسې به کله هم په دې ونه توانیږئ چې خپل ښارونه پاک کړئ »

په ۱۹۲۸ کال کې په کلکتې کې دکانګریس غونډې انګریزې حکومت ته دجـواهرلال نهروپه خوله په خورا ادبي توګه داوړاندیزوکړ چې دغه حکومت باید په ۱۹۲۹ کال کې هند ته ددومنیون هیواد دریځ ومني ،خوهغوې دغې خبرې ته زیاته پاملرنه ونه کړه. مهاتما ګاندي له دغه وړاندیزوروسته په خوراليوالتیاسره ددغه حالت څارنه کولــه ، د ۱۹۲۹ کال په دسامبرکې داخبره روښانه شوه چې په دغه ترڅ کې باید مبارزه وشي.. د ۱۹۲۹ کال د دسامبرد ۳۱په نیمه شپه کې هغه مهال چې کال رانوی کیده دهندملي کانګرس په لاهورکې دخپلواکۍ جنډه د روي سیندپه غاړه باندې جګه کــړه .چــې د ۱۹۳۰ کال دجنوري په (۲۶) د *پورنا سوراج* ژمنه اولوړه رامنځ ته شوه.

په دغه ترڅ کې یوځل بیا دټولوسترګې دسابرمتې په لورشوې څوپوه شي چې ګاندي جی به اوس په څه باندې لاس پورې کوي.

مهاتما ګاندي هم په دغه مهال کې ترخورا درانه فشارلاندې واوپه دې فکرکې وچــې څنګه کولای شي یوځل په داسې یوه تجربه اولاریون باندې لاس پــورې کــړي لکــه څنګه یې چې په ۱۹۱۹ - ۱۹۲۱ کلونو کې عملي کړی و. دشپړاوونیولپاره ګاندي جي په دغه اړه دیوه غیبي آواز په انتظارو، خوچې د ۱۹۳۰ کال د فبروري په (۲۷) یې خپلې پوښتنې ته یوجادویی ځواب په یوه کلیمه کې ترلاسه کړچې هغه مالګه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې ددغه نوی حیرانوونکي زیري دتحقق له پاره دڅواک په لټه هلې ځلې پیل شوې ، دګاندي له خوا دهیوادپرنارینه وو اوښځوباندې غږوشوچې دمالګې دقانون لـه امله باید دبریتانوي واکمنی په وړاندې راوپاریږي چې غواړي هغه (مالګه) هم پرموږ باندې وپلوري.داچې دګاندي دمبارزي په ډول اوتولنو باندې لـه اوږدې مـودې راپـه دیخوا خلکودزړه له کومي باوردرلود همداوه چې خلکو داورسره ومنله چــې ګانـدي دکوم څه لپاره لاس په کاریږي هغه دبري ترپولې پورې خامخاپه خپله درایت اوپوهې سره رسوي..

ګاندي په دې باوردرلودچې یولارښوداولیډر هغـه مهـال کـولای شــي یوغورځنـګ اوبهیررامنځ ته کړي چې هغه د غونډې اوټولون په هراړخ باندې له هره پلـوه پوهـه اوبرلاسی ولري . ګاندي جي په خپله داویلي دي چې : « هغه کله هم حالـت نـه دی راایجاد کړی » . هغه یوازې په دغه اړه داکارترسره کړی چې ځان یې دغونډې اوټولنې په رمزاوهدف باندې پوه کړی اوبیـایې دهغــې لــه پـاره دپروګــرام اوکــړنلارې پــه جوړولوباندې چې نښې نښانې یې هلته له پخواڅخه وې لاس پورې کړی دی..

دمالګې دساتیاګرې خیړنه داپه ګوته کوي چې مهاتما ګاندي په دغه اړه ټول توکونـه خپــل لــرل ،دایــوازنې ګانــدین غورځنــګ و چــې لــه هــره پلــوه ګانــدي پــه خپلواصولواوتګلاروسره عیارکړی و ، همداوه چې په پایلــه کــې لــه یــوې پرتمینــې برياسره دخلکومخې ته راڅرګندشو. دغه لاریون دګاندي هنراودده نبوغ دراتلونکــو اونویولرلیدونه پرلور راروښانه کړ. برســیره پــردې یــې دده دبریــاوود تګــلارې نــه زورزیاتی وړتیااواهمیت نورهم دپیاوړتیا ترپولې پــورې ورســاوه . دغــه بــري داهــم وښووده چې دعدم تشدد اصول اوتګلارې په څه شان بریاوې له ځان ســره درلــودې ،ګاندي جې په دغه ترڅ کې داروښانه کړه چې دده دعدم تشدد تګلاره دده دخلکــو دپوهې اودرک پیاوړې پایله وه.

دمالګې ساتیاګره یالاریون په رسمي توګه د ۱۹۳۰ کـال دمـارچ پـه(۱۲) دســهارپه شپږنیمو بجوپیل شوه،ټولویې ننداره کوله چې ګاندي جی له خپلو (۷۸) پلویانوســره ددندي په دغه تاریخ لاریون باندې پیل وکړ. له پیاوړی ګنې ګونې سره مل و، په میلو میلوسړک باندې اوبه پاشل شوې وې ،هرخوا په شنو پاڼو باندې پټه شــوې وه،بیــرغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغې غونډې ته په خپلې رپا سره نورپرتم هم ورپه برخه کاوه . ګاندي ددوي ټولو پـه مخ کې داسې چې خپل کالي يې په خپل لاس کې نيولي وو روان و.

« دزيارت لاريون په خپل اوږده سفرروان شو» جواهرلال نهرو دغـه بهيرتـه داسـې کتنه کړې ده : هغه کـالي پـه لاس ، رڼـې سـترګې اواسـتوارګامونه دګجـرات پـه خاورينولاروباندې له خپلورښتينويارانو سره چې پرده پسې روان دي اخلـي، هغـه پردغه لوري باندې پخواهم ډيرې ګامونه اوچت کړي ،ډيروپه دغه لاره کې دده دملتيا ضمانت کړی واوله ده سره يوځای وو. خوپه دغه برخه کې ټوله تودوخه اوټوله ليواتيا اومينه په خپله په ده کې وه اوله ده سـره وه، هغـه چـې دده دهيوادوالولـه خواپـه تودوخې اومينې سره هرکلی کيده.دغه هرکلی پـه مينـې اورښـتياينې سـره ، پـه خپلواکی اواغيزسره و، داسې چې هيڅا هم دده په وړاندې ددې توان نه درلود چې له ده څخه ځان پريوه خوا کړي اودی دې ورتې .له يوه خاورين انسان څخه دژونـد رڼـا راخرکيږي ، هو، دادهنددآزادی اوخپلواکی پرواټ باندې يوه اوږده لاره ده اويـواوږد مزل چې دهغې په ترڅ کې ددغه هيواد مليونونه وګړي له ښکيلاک څخـه دژغـورنې غيږې ته ګام ورپورته کوي..

دغه لاريون اودغه سفريوروحانی سفرو،داسې چې په څرګنده يـې ديـوې کاينـاتي رښتيا ينې په لورلاره پرانيسته . مهاتما ګاندي دغه خوځون دسابرمتي سيند له غاړې څخه د دسمندردغاړې (دندي) په لورپيل کړ،داچې دسابرمتې اشرم نوم په دغه ترڅ کې يادوو له هغه سره ټولې مادي نړۍ ته دناداری اونه تړاوپيغـام هغـه چـې دټـول بشريت له پاره اړين اودپاملرنې وړدی په خپلووړانګوکې په روښانه توګه رسوي. .

دمالګې دساتياګرې وړمې دټولې نړۍ پاملرنه پرخپله خوا راواړوله،له همدغه امله وه چې دګاندې نوم اوخيرې هرچيرې ځانته په زړونوکې ځای وموند. اودنـړې پـه هـره خواکې ګاندي ددوې له پاره داسې يوخوک شو،چې دوی فکرکاوه ، هغه ترهرچا دوی ته نژدې اود دوی مل دی ، ځکه نوهغه په خوراساده ګۍسره ددوی په ژوند کې ددوی له پاره په يوه الهامي اوددرناوي وړخيره باندې بدل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دمالګې دلاريون پرمهال

مهاتما ګاندي په خورا ليواتياسره دغې پوښتنې ته ځواب ورکاوه اوپه دې باورو چې دده خلک اوټولنه بايد ترهرڅه دمخه دالومړني څه دځان له پاره ولري ، زده کړه ، روغتيا،اوډژوندلومړنۍ اړتيا وې هغه چې دغه خلک هغو زياته اړتيالري. ، ده به ويل چې زماخيالې سوراج زمادبيوزلوخلکوسوراج اوخپلواکی ده،زما دخوب اوخيال آزادي کله هم پولې اوفاصلې نه پيژني ، دابايد يوازې ديوچا اويوې ډلې په واک کې نه وي، سوراج اوخپلواکې مانا داچې هغه بايددهرچا ،سترګور ، ړانده ، وږي اوتږي ټولوپه واک کې وی. رښتنې خپلواکي به هغه وي چې هغه ټول نارينه ،ښځې اوماشومان په خپل ژوندکې درک کړي اودځان يې وبولي..

رښتياخوداده چې موږ تراوسه هم رښتنې خپلواکۍ ته نه يورسيدلي ،هغه چې لاتراوسه هم اوږده ، خو نه ناشونې لاره يې برياوو ته پاتې ده. دمهاتما ګاندي دژوند پيغام تل هغې ته د رسيد ولارې اوبرياوې موږ ته په ګوته کړې دي..

همداده چې کله موږ دمالګې دلاريون ساتياګره هغه چې ګاندي جي په وياړسره دبرې پولې ته ورسوله په درنښت سره يادوو، موږ بايد دهغې په ترڅ کې دهغې مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبنسټوال ځواک چې هغه خلک دي هم له ياده ونه باسو. ځکه چــې داتر ټولودمخــه دهند دخپلواکې دمبارزې مهم او دپاملرنې وړ ټکی و.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

دمقالې ليکوال دګاندي سمرتي او درشن سمرتي مشردی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

ډاکتر سوشیل میتل

نه زورزیاتی په زورزیاتې نړی کې

« زه کوم نوي څه نه لرم چې نړی ته يې ور زده کړم ، رښتيا اونه زورزياتی دواړه دومره زاړه دي لکه دغه غرونه اوغونډۍ »
مهنداس کرم چند ګاندي

کله چې مامې یوملګري ته وویل چې موږ غواړو په جمیز مادیســـون پوهنتـــون کـــې دنړیوال نه زورزیاتي (عدم تشدد) مرکزجوړکړو ، هغه راوپارید اوزريې ځواب راکړ :
« زموږ ټولنه په داسې يوه جګړه کې راښکيل ده چې له منځني ختيزڅخه پيل کيږي اوان ترمرکزي آسياپورې رسيږي ، زموږ ولس مشر دترهه ګری پرضد دجګړې اعلان کړی ، فکرکوم دابه ډيره ګرانه وي چې موږ دي په دغوشیبوکې د نه زورزياتي نړيوال مرکزجوړکړای شو ».
خوله يوې لنډې چوپتيا وروسته زما ځواب داو :
« هو، دابه ډیره ګرانه وي ، چې یوڅوک دې ديوې لنډمدتې آرامی په هيله ويده شوای شي ، رښتيا خبره خوداده چې دااوس تربل هروخت ښه وخت دی چې خلک بايد پــه دغه اړه ديوه الترنتيف په باره کې فکروکړي اوپه دغـــه اړه لاس پـــه کارشـــي . تــول پردغه حقيقت باندې ښه پوهيږي ،چې زموږ هيوادوال سرتيري دهـــرې ورځـــې پـــه اوږدو کې دتشدد قرباني کيږي اومري ،همدغه نښه په خپله داپه ډاګه کوي چې زموږ لپاره دغه لړی ديوه ښه پای زیرې اورښا نه راپه ګوته کوي. ځکه نوموږبايد اوس خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولي هڅي او شونتياوې وكارو ، څووكولاى شو، دغواوسنيو روانو ګواښونواوننګينوته خپل ځواب ومومو»

خوهغه لاهم ټينګاروكړ:

« آيايوازې عدم تشدد كولاى شي چې دنړيوالو ټولوستونزو په وړاندې ځواب ووايې ؟

ما په زور سره ځواب وركړ : ((نه)) ،

زما ملګرى څكه په دغه اړه زړه نازړه و چې هغه نه شواى كولاى د نه زورزياتي اوهغه غيرفعال دريځ چې ديوچا له خوا ښودل كيږي ترمنځ توپيروكړاى شي ،پـه عمـومي توګه نه زورزياتي(عدم تشدد) ترعمل كولودمخه دځواب وركولو ترټولوښه اوپـه زړه پورې وسيله اوتګلاره ده . داسې يوچلند دى چې په څرګنده توګه هرچا ته يوناشونى كاراودنده ښكاري.

خوداچې آياد نه زورزياتى تګلاره يوه غيرريالستيكه تګلاره ده؟ هغه پـه دغـه اړه تراوسه هم باوري نه و، نوځكه يې وويل :

« كيداى شي دايوښكلې څه وي ،خوبايد فكرپرې وشي .كيداى شي په دغه ترڅ كې ارزښت څه ترسره كړو. څنګه چې زما ملګرى يوحساس اوځيرک سړى دى ، كيـداى شى تاسوهم له هغه سره دم ګړى هم نظره اويوه خوله شئ ،خوكه تاسې دنه زورزياتي دتګلارې تاريخ ته لړ وګورئ اوپه دې لټه كې شئ چې بريايې څه وه ، تاسـې كيـداى ددغه حقيقت له مخې په دغه اړه له يوې حيرانتياسره مخامخ شئ.

دنه زورزياتى اغيـزه دبيړنـي بـدلون پـه بهيركـې پـه څرګنـده توګـه خطرناكـه ،غيرعملي،ځورونكي او ان چې بې هدفه معلوميږي ،همداده چې كيـداى شـي دغـه چلند پرواكمن دود باندې دهغو له ګټوسره چې په بې اتفـاقي اوغيرعادلانـه بنسـټ باندې ولاړې دى يورنګي اوجوړجاړى ونه ښيي ،څكه نو (ناش ويلي) موږ ته دادرس راكوي چې كله په ١٩٦٠ كال كې جميز لاسون دخپل ښارپه مركز (ډون ټـاون) كـې لومړنى سوله ييزه ناسته سره له دې چې دسوداګرواوسيمه ييزحكومت له مقاومـت، دپوليسوله بنديزونو سره مخامخ شوه اوهڅه كيده چې دغه په نظم برابره غونډه لـه عادي تګلارې څخه پريوه خواكړي اوراوېې پارول ،خو له دې سره سره دغـه ټولـون اوغونډه په برياليتوب سره په خپل هغه هدف چې دوى لاره اوځاره يې بريالى اوپايله

(c) ketabton.com: The Digital Library

يي هم په ښارکې ديوه مثبت بدلون سبب شوه . دغه تګلاره پــه (نــاش ويلی)کــې ځوکاله هم داسې چې بدلونونه ورسره مــل وو د لوســـون ترنــه زورزيــاتې لارښــونې اومشری لاندې ترسره شوه ،ان ددغه ښارپوهنتون يې ترډيروپورې په خپله غيږکــې ونيو، دوندربيلټ پوهنتون مقاماتو لوسون چې پرهغه مهال دالهياتوزده کوونکی و له پوهنتون څخه ويوست،اوهم يی د مذهبی پــوهنځي تکــړه اوځــواکمن ځــوان زده کوونکی (دين) وشاړه. ځکه چې ده دخلکو په وړاندې دلوسون دشړلو په عمل باندې انتقاد وکړ.

جی .رابرت نلسن هم خپله دنده له لاسه ورکړه ، خو ترهغــه يــې ښــه اود درنــاوي وړدنده په بل ځای کې ومونده. په پای کې ريورند جميز لوســون داوږد مــدتي ځنــد پيژند ونډه هغه وخت ترلاسه کړه کله چې په ۲۰۰۵ کال کې د (وندربيلټ) لــه پــاره ونومول شو.

 نه زورزياتی اغيزمنه تګلاره ده خو له دې سره سره زده کړې اونظم ته لــه کــارکولو سره په ځنګ کې اړتيا لري ، همداده چې برخه اخيستنه يې ګرانه تماميږي. .

لوسون له څه الهام واخيست ؟ په دغه ترڅ کــې ترټولــو مهمــه خبــره لــه مــارتين لوترکينګ سره هغه کتنه وه چې داوهايوپه اوبرلين کالج کې په ۱۹۵۶کال کې و شوه . خو په دې کې شک دې چې ددوی کتنې به يوپه يو په دراماتيکه توګه دومــره شــوې وي چې دومره لويه بريا دې ولري ، ددوی په اړه دايوه خبره له مخکې څخه ځرګنــده وه چې دوی دواړه له مهنداس کرم چند څخه مخکې تردې چې ددوی دغه کتنه سره و شي اغيزمن وو. لوسون په هند کې د مذهبی مبلغ په توګــه کــارکړی واودګانــدي دژوند اوکارونو په اړه يې نيغ معلومات په هند اوجنوبي افريقا کې ترلاسه کــړي وو ، کينګ په بوستون پوهنتون کې له هاورد تورمن سره زده کړې کړې وې ، اوتــورمن (دشمالي فلوريدا دمريانوبچي) له اوږدې مودې دګاندي نه زورزياتي تګلارې ته دزړه له کومي درناوی درلود. کينګ دامشوره ورکړه چې لوسون بايد امريکا يې جنوب لــه يوه بدلون سره مخامخ کړي،ځکه نودی له اوبرلين څخه وندربليت ته وليږديد. ددغه غورځنګ دجوړيدو دغه کيسه په ناش ويلی کې دمنطقي قضاوت په خاطر د ډيويــد

(c) ketabton.com: The Digital Library

هالبیرستان له خوا دهغه په ډیرعالي کتاب (ماشومان ، درنډوم هوس چاپ ، ۱۹۹۸) بیا ویل شوی ده .
ګاندي ، هغه څوک چې په خپل عصرکې پردووپیړیــو اودریووچوبانــدې راوڅلید،پــه پراخه توګه دشلمې پیړۍ دجوړونکي اوددې پیړۍ په ترڅ کې دیــوې ســترې اړتیــا اوهم دیوه نه وړاندې وینه کیدونکی وحشت په مقابل کې راوپړکید. دی دنه زورزیاتي په دواړو (سیمه ییزو اوملي) دولومقاومتونو په مشرتابه کې مخکښ و داسې چې پــه دغه ترڅ کې نه یوازې یې دهندیانو دخپلواکۍ لپاره دوچ سرو انګریــزی حاکمانوپــه وړاندې سرښندنه وښوده بلکه ده له خپلې دغې تــورې ســره د عقیــدوي ، جنســي ،قومې توپیرونو اوهمدارنګه دمسیحي کولونیزدآزادۍ لپــاره هــم هڅــه وکــړه چــې دپرمختللی تکنالوژۍ په مرسته یې تریوه صنعتی انقلابه ورساوه. هغه غوښتل چــې انګریزان هم باید آزاد شي.
دده عمل په تمامه مانا اوخــورا جــدي دول ســره دده دعقیــدې ترســیورې لانــدې دارپایانو دماتې په لور داسې یوخوځون وچې دده دخپل هندي کلتوردلارښــونې پــه زورپرمخ روان شو. په رښتیانۍ توګه دګاندي په اړه ویــل کیــږي چــې ده پــه دویــم غورځنګ کې دهندیانوډناهیلی اوکمزوری‌کچه راټیټه کړه ،څکــه چــې دوی لــومړۍ ځانته اجازه ورکړه ،خو سره له دې یې بیا په دغه برخه کې ګامونه اوچت کــړل چــې دبې روحه تکنالوژیکي پوهې دودې په لورلاره پرانیزي. (دګاندي تحلیلونه تراوســه پورې له خپل باورځخه نــه دي رالویــدلي،چې نښــې یــې اوس هــم مــوږ دمتحــده ایالاتودسیاست په آرامي ،دشمالي امریکا اوپه پای کــې دتــولې بشــري تــولنې پــه اندوژوند باندې لیدای شو) .
هغه په ۱۹۶۹ کال کې وزیږید، زده کړې یې په هنداوانګلستان کې وکړې ،پــه ۱۸۹۳ کال کې جنوبې افریقې ته لاړ،هلته یې په انتروالزکې ترهغه مهاله چې بیــا هنــد تــه راستنیده کاروکړاود لومړۍ نړیوالې جګړې په ترڅ کې بیرته هند تــه راســتون شــو. دجګړې په شپوورځوکې یې د ۱۹۱۹ تر ۱۹۲۲ اوبیایې د ۱۹۳۰ او۱۹۳۳ کالونو تــرمنځ دعدم تشدد دوې پاریدنې لارښونه کړې . هغه دلومړۍ هغې په ترڅ کې وویل چــې ، ګډون کوونکي په سمه توګه نه وولارښونه شوي، داسې چې دتشدد داکرپه وړانــدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت وکړای شي، خودویم حرکت یې په هراړخیزه توګه یوبریالی حرکت و ان دسمندرپه لوردده دحرکت په ګډون . دده دژوند لویه غمیزه دښکیلاک ددورې دپای په شپوورځو ۱۹۴۷- ۴۸ کلونو کې رامنځ ته شوه. له دویمې نړیوالې جګړې راوروسته انګریزي حکومت دجګړې له امله نورپه اقتصادی لحاظ لـه پښولویدلی اوخالي لاس شوی و. هندهم ډیرزر په دووبرخو دمسلمانانواوهندوانودمذهبې توپیرونو له مخې وویشل شو،اودانګریزهغه ګډ اتباع اوس په دوو هیوادو کې دنوي نوي هویت په نامه سره یادشول .. خومشرګاندي دهیواد په لورپه سفرونوباندې پیل وکړ اوپه هرلوري یې دعدم تشدد اوسولې هنګامه خوره کړه.. ګاندی خپل ټول ژوند خپلونه زورزیاتو اصولو ته ونډه کړ.

دګاندي دژوند دغه پیښې هغه څه وې چې هغه ټولې تورمن، لوسون اوکینګ ته په سمه توګه معلومې وې، دوی په دغه اړه په کوم خیال کې نه ووراګیر ،دوی په دې ټولو شیانو پوهیدل څکه یې خپل ژوند دعدم تشدد تګلارې ته ونډه کړ، دوې په دې پوهیدل چې : څوک چې دخپلواکی په قدرپوهیږي اوپه دغه ډګرکې لاس په کاراومبارزه پورې کوي ،هغوی باید دپوره زغم په زور دعدالت غوښتونکي واوسي. په ۱۹۶۳ کال کې کینګ په لنکلن میموریل کې د (*زه یوخوب لرم*) تر سرلیک لاندې یوه وینا وکړه چې دهغې په ترځ کې دده خورا مهمواورښتینوپلویانو دګاندي خولۍ پرسرکړې وې ، هغه چې په نیغه یې ددوی اړیکې دهغه سرې له اصولو سره ښودل چې هغه په مهاتما باندې نامتوو ، اوهغه چې دهند ستره اروا بلل کیده.

دګاندي اصول دنړۍ زیاتروبرخوته دنه زورزیاتي دمبارزې په موخه دهغو پلویانو اوانقلابونوته ورسیدل ، دابه دلته ګرانه وي چې د هغولست په بشپړه توګه راوړل شي، یوازې یوه اشاره باید هغو هڅواوهغو بریاوو ته وشي چې ددغې تګلارې په رڼاکې له پولنډ څخه لیچ ولیساراپیل کړې اوسریې دبرلین ددیوال په رنګیدو باندې ولګید،همداسې په جنوبې افریقا کې دپخولاینې غورځنګونه چې دولس مشر نلسن مندیلااو ارچ بیشیپ دسمونډ ټوټو په نوښت سره رامنځ ته اوپرمخ بوتلل شول.

همدارنګه ددغه غورځنګ بله ځانګړې بیلګه هماغه سوله ییزخوځون دی، چې د دلی لاما له خوا پرتبت باندې دچین دبرلاسي په وړاندې لارښونه کیږي. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي دنه زورزياتی تګلاره دبشريت دراتلونکې لپاره يوه هيله ده ،دګاندې له نظره دجګړې خلاف ټکی سوله نه ده بلکې اهيمسا (نه زورزياتی) ده ، مهاتما ګاندې کله هم د شانتې کليمه نه ده کاروله هغه چې دانګريزی ژبې د (سولی) سره يوډول مانـا لري. هغه چې له حقيقی يوالی سره مطلق پيوستون هم دی. ، سوله دکوم ارمـان لـه پاره چې موږ تل دعاکوو اويا پرنورودهغې له پاره غږکوو، هغه کيدای په

(سن-دی) باندې مانا کړو،چې د جګړې د دريدو اوځنډيدو مانا ورکـوي.. څـه چـې دګاندي فکرو اوڅه چې دګاندي ايجادو هغه (اهيمسا) وه چې دهغـه مانـا پـه عمـل ،خبرو اوفکرسره دنوروله ځورولو اوتپي کولوڅخه ځان په تمامه ماناژغورل دي. .

دهغه لپاره دانه د دکتورينوځای لري اونه هم دکومې دګما : ځکه دايوعمل اوکړنـه ده چې په هره شيبه کې ترسره کيږي . له دې سره سم، د(سولې!) لپاره ډيرښه مفهـوم اووړانديزولکه چې هاملت يې ((خبرې، خبرې ،خبرې) بـولي او پـه دغـه اړه يـې وړځواب بللای شو.

ګاندي له نه زورزياتي سره نه و۔ هغه کله هم له نوروڅخه هيله ونه کړه چـې دهغـه لپاره دعاوکړي ،هغه دخپلې اهيمسا پربنسټ روان و.

هغه په خورا ځيرکی سره دادليل وړاندې کاوه چې يوشميرشيطانی کړه کيدای شـي دبښنې پرپوله باندې سر کيږدي ، هغه هم داسې چې که چيرې واقع کيږي او دقناعت وړوي. هيڅوک ددې وکالت نه شي کولای چې که يوه وړه ناوړتياترسره شي نو هغه به دومره زياته ستونزه نه وې لکه يوه لويه ګناه ،نه داسې بايد نه وي ځکـه چـې بـدې اوګناه په هروخت اوهرمهال کې بدې ده اوګناه ده .

زده کړه اوښوونه دنه زورزياتي په لاره کې يوازنی اودپاملرنې وړکلي ده ،دنه زورزياتي چار پوتنسيال چې ديوې غوټې په شان دی هغه په ټولنيزمسووليت، په ننی طبعيت اوبشري تجربې پورې اړه لري. د(ناش ويلی) د ګډون کوونکو ډيری برخه چـې هلتـه راټول شوي وو، ځوان زده کـوونکي وو، هغـه څـوک اوهغـه رښـتيا چـې د ديويـد هالبرستام په کتاب (ماشومان) کې په ډاګه شوې او اشاره ورته شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جیمزمدیسون پوهنتون د مهاتما ګاندي دنه زورزیاتي پــه نړیــوال مرکزکــې مــوږ داوسنې نړۍ لپاره دهغې سترې دندې اوچوپړپه کاربانديې بوخت یو، هغه چې ګاندي دځان اوموږ ټولولپاره دعملي تجربې په ترڅ کې ازمویلې ده . هغه ویلی چې :
« زما پلاوي ،نړۍ دنه زورزیاتي په لور ددوه اړخیــزو سیاســي ، اقتصــادي ،ټــولنیزو اومذهبې اړیکو په ترڅ کې په خوځون راوستې ده ».

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

لیکوال د ویرجنیا دهرسون بورګ جیمزمدیسون په پوهنتــون کــې د مهاتمــا ګانــدي دنــه زورزیــاتي دمرکزدایرکتراودهندیزم دبرخې اسوشیت پروفیسوردی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

پروفیسور ساتیندرا ننډن

مهاتما ګاندي ،

لوستونکی اولیکوال

د مهنداس کرم چند ګاندي ژوند اوپیغام دنیمي وچې په اوږدو اولنډوکي لکه دګنګـا دســیندپه شــان روان دي ، دده دفکــر څپــې اوکړنــې دزیــات شــمیرانفرادي کسانواوټولنوترلمنوپوري لکه دسمندراوچتي څپي ځانونه غزوي. زموږ په اوسنی نړی له داسي یوه پیچلي ژوند سره ،څنګه یوڅوک کولای شي چي د یوې رڼا په شــان دي دګردي نړی پرسروي ، آیاداسي رڼا هم شته چي هم کوټنی رڼـا کـوي اوهــم دنــړی سترسترښارونه ؟ هوشته ، اوهغه ایوازې دمیني ، هیلي اوسولې رڼا وه .
هغه په رښتیني توګه دشلمې پیړی یوه معجزه و. دهغي پیړې چي یوازې په لــومړی نیمايي کې یې اویاملیونولیونوخلکو خپل سرونه له لاسه ورکړل .کیدای شي ووایوچې ګاندي وکولای شول په خپل روحاني ځواک سره دیوزیات شمیرخلکو ژوند له مړیني وژغوري . یوازې دیوې شیبې لپاره ځیرشی اوفکروکړئ چي څوک یې معاصرین وو : یوازې اشاره ورته کوو هټلر، موسولیني ، ستالین اوماووـ . دده په شاوخوا کې هرڅه یوازې یورنګ درلود اوهغه داچې ټول په وسله والویونیفورمونــوکې نــه ماتیــدونکي ولاړکسان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونستن چرچل ګاندي (نیم لوڅ سرکښ ملنګ) وباله اوګاندي بیا چرچل دلوڅ پاچا په نامه یادکړ،خوهغه دچړې ترڅوکه لاندې راونه نیو. ځوک به دګاندې هغه نامتو وینا له یاده وباسې چې په ۱۹۳۲ کال کې یې دلندن دګردي میزدکنفرانس په ترڅ کې وکړه. انګریزي ژورنالست له هغه څخه په بکینګهم ماڼۍ کې خبرو ته دتلوپرمهال وپوښتیدل :

ـ ښاغلی ګاندي ، پوهیږې تاسې دیوې سترې امپراتورۍ له واکمن سره دخبرو له پاره په دغو کالیو کې لکه لوڅ ملنګ روان یاست ؟

ګاندي ځواب ورکړ :

ـ ته اندېښنه مه کوه زما ملګریه ،دامپراتورۍ واکمن کیدای شي زموږ دواړو لپاره ډیرکالي واغوندي .

له دغه ټکي سره کیدای شي تاسې له ماسره یوه خوله وی، چې ډیرښه اوپرځای ولګیده. اوکله چې له لندن څخه روانیده یوه بل ژورنالست له ده څخه پوښتنه وکړه چې دی دلویدیزتمدن په وړاندې څه فکرکوي ؟

دی ورته موسکی شو اوځواب یې ورکړ :

ـ کیدای شی دایوه خورا ښه نظریه وي ...

مهنداس کرم چند ګاندي لکه زموږپه څیریوعادي زده کوونکی و،هغه دیوه شرمناک وکیل په توګه ځان دمنصب لوړتیا ته ورساوه. ددې لپاره چې خپله کورنې وساتي هغه هوډ وکړ چې خپل عملي کارپه جنوبي افریقاکې دوړو هندي سوداګرو،کارګرو اوځایي اوسیدونکو په منځ کې پیل کړي . هغه په ډیره اسانۍ سره جنوبې افریقا ته راغی .

په فیجې کې دتښولنیز سم سمکي خبره ډیره وروسته تردې پیل شوه . په ۲۳ کلنۍ کې کله چې دی په ناتل کې پریوه دنده باندې وټاکل شو له بمبی څخه ددارېن په لورپه بیړۍ کې وخوځید. دی سره له دې چې هلته دیوې لندې مودې لپاره ولاړخوتقدیر هلته د (۲۱) کلولپاره پاتې کړ. ده دانګریزي واکمنۍ تاریخ له یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیساري بدلون سره مخامخ کړاودنړی په هره خواکې یې نرواوښځوته دا ورالهام کړه چې دوی بایددخپلوسیاسي حقونو له پاره مبارزه وکړي..

دګاندي جي ژوند له زیاتوایجادي ماتوځخه ډک دی، زموږ په ټولنه کې موږ زیاتره په ډېرو وړوخبروباندې دزیات بري احساس کوو، خوژور اوحساس فکرونو تل پـه خپـل دوران کې ماتې زغمي . دګاندي جي ټولې ماتې پرتمینې اومهمې وې ،ځکه نوموږ دې ده ترنوروماصرینوزیات یادوو. په دغو ډېرو خبرو برسیره دی له خپلې ټولنې ځخه یوشړل شوی اولرې کړل شوی ځوک و . ځکه نودې دهنـددځانګړي ډول مشـرانوپه ډله کې راځي . هغه خپله پاملرنه دټولنې هغه ځواک ته وکړه چې هغه له پامه لویدلی اوله هرځه لرې پاتې کړل شوی ولکه بیـوزلان ، هـري جـن ، کونـډې ، بـې ځواکـه اونورسرماتي اوپښې ماتي .

ګاندي جي هغوی ته ځواک ورکړ چې په رښتیاهم بې ځواکه وو،هغـوی تـه چـې دی پوهیده اوویل یې چې انسانی روح دپاک خدای ترټولو لویه اوپوره ډالۍ ده.

هغه ترهرچا زیات دانسان دتاریخ په اوږدوکې دبشری روح پـه پیاوړتیـا اوبرلاسـي باندې داسې پوهیده لکه په هغه ځواک باندې چې په یوه اتوم کې پټ دی ،کارپوهان پوهیږي هغه د روح (اتما) په ننۍ (درونی) پیاوړتیا باندې باوردرلود اوپه دې هیله و چې هغه باید له هرډول بندیزونو ځخه آزاده اوپه امن وي .

هغه دغه لوړه اوفوق العاده اخیستنه له خپلې لوستنې اومطالعې ځخه ترلاسـه کـړه ،هغه یوژور لوستونکی و،دهغه لپاره یوانساني تفکراودهغه تاریخ هم پټ اوناسپړلی نه و، په لندن کې ده پرهغـه مهـال چـې لا (۱۹) کلـن زده کـوونکی و،دلویـدیزکلتور دستروليکوالو لکه : *روسکن،تولستوی* او*تریو* په باره کې لوستنه وکړه . په لندن کـې دده پاتې کیدو له ده سره دامرسته هم وکړه چې پام یې دهندي تمدن پرلورشـو. ده ترهرځه دمخه د*بګوت ګیتا* انګریزي ژباړه ولوسته . کله چې دده پرځـوانی کـې دده مور، دده چاپیریال اودماشومتوب ملګرو پرده باندې دخپل حساس اغیز نښه کینښوده ،هغه له ده سره ترلویوالي پورې لکه (سرمون اف ده مونټ) اوهمداسې په لاتینـي ، یوناني اوانګریزي باندې لیکنې پاتې وه . دهغه له ذهن ځخه یولوړفکراو نظریه هم په

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه خوا پاتې نه شول.دوی ټول لکه په سمندرکې څپې ، په ونه کې دپاڼو ، پرهسـک باندې دستورواوپه فکرکې د ناسپړلو ِغوټيو په شان وو.
کله چې هغه دخپل عمرپه (۲۳) کلنې کې جنوبي افريقې ته ديوه وکيل په توګه ولاړ ، دغه تلون دده په ژوندکې يونوی څپرکی اويونوي ځواک شو،دهرپاټکي اوهرې ډلـې اړوندان لکه يهود، عيسايی ،مسلمان ،هندوـ سوداګر، مزدور ، ښوونکي ،سياست وال ،منورين ، کاتبان اوروحانيون دده ملګري شول .دوی ټول دهغـه سـازمان لـه خـورا مهمواړوندانوڅخه وو هغه چې ده په خپله را پيل اوجوړکړی و. هغه يوه جګړه را پيل کړه اوهغه يو ځراغ ددغې وچې په خورا تيـاره کـنج کـې دښـځواونروپه ذهنـوکې ولګاوه. ده وويل چې : ډار يوازې دډارلپاره ، خوتيېنګاريې پردې وچې که تـه انصـاف غواړې ، بايد دنوروله پاره اودنورو په چوپړکې وې .
اودده په نړۍ کې دبهر له پاره ځای نه و، ژوند ټول هلته ګردسره ننی و.
داټول هغه څه وو چې شوي وو ،هغه مهال چې د ۱۸۹۳ کـال دجـون پـه اوومـه ،دی داورګاډي له لومړۍ درجې کوټې څخه راوغورځول شو ، پرهغه مهـال دی لـه دربـن څخه پريتوريا ته روان و اود دوندي وکيل په شان يې ځان سمبال کړی و،هغـه ګـارد چې دې يې په غيرمهذب ډول له اورګاډي څخه کښته راواچاوه ، کيدای شي هغه پـه خپل دغه غيرانساني عمل باندې ترخپل کړن وروسته پوه شوی وي . دنژدې پنځوسو کالو په ترڅ کې دغه لويه امپراتوري تس نس شوه اودمنطقی توپيرونوپه داسې يـوه ښکيل کې راوچورليده چې په پای کې ديوې کورنۍ ناروغۍ په منګولوکې ور ولويده ، ماته شوه ، ټوټې ټوټې شوه ، داسې چې ددې ټولو کړو وړاصلي لامل بيـاهم مهاتمـا ګاندي و.
دپيترماريتيزبورګ داورګاډي تم ځای يوتياره اوګوښه ځای دی چې له دربـن څخـه (۸۰) کيلومتره واټن لري. مادغه ځای په ۱۹۹۹ کال کې نژدې يوه پيړۍ وروسـته لـه اورګاډي دګاندي له غيرانساني راغورځولو وروسته وليد. له سلوکالووروسته له دغـه ځای سره دهغه اغيز له مخې چې زه يې دلته په خپلـه غيرکـې ونيـوم ، ماتـه يـوه ځانګړې خواخوږي پيداشوه، داسې چې زما لپاره دغه ځای دزيارت بڼه ومونده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیترماریتیز په ساړه تم ځای کې ښایې پرهغه مهال اوهغه شیبه کې ګاندي داسوچ کاوه :

چې دی بایدڅه وکړي ؟ هندوستان ته ستون شي اوکه همدلته ددغې بې انصافۍ اوتوپیرونو سره دمبارزې جنډه پورته کړي ؟ هغه هوډ وکړ چې ودریږي اوخپل غږ دلته دهغې بې انصافۍ په وړاندې پورته کړي .هغه چې په راوروسته کې بیا یوانکارنه کیدونکی تاریخ شو. په دې چې یوه پیړۍ دلته له داسې کړو وړو سره تیره شوه چې په پای کې یې داپارتاید بدمرغ ځلی راونړید. اودابه سل نورکالونه هم ونیسي چې دهغه دردونه اوزخمونه دې پټې اودرمل شي. نن تاسې د پیترماریتیزپه ښارکې وینۍ چې دمهاتما ګاندي لوړه مجسمه ددغه ښاردیوه نامتو مجسمه جوړونکی له خوا دلته دنګه شوې ده.

په ۱۹۹۳ کال کې دغه مجسمه دولس مشر نلسن منديلا له خوا دهغه له نامتو وینې ، *زما ژوند زما پیغام دی* ، له کرښوسره مخ لوڅې شوه . که وایوچې جنوبې افریقا دنړۍ یوشمیرخورا نومیالي مفکرین رامنځ ته کړي ددغې خبرې لامل هم ګاندي جي دی چې هغه دلویښت اولویوالي دغه تخم په دغه ځمکه کې وکاره.

دجنوبې افریقې مشرانو دخپلې رښتیاینې په ترڅ کې دپخولاینې یوه بې سارې دنده اوکمیسون رامنځ ته کړ، هلته چې له دردو اوزخمي روحیاتو پرته دنورڅه تاریخ نه ښکاریده، دوی هلته دخپلې ټولنې دپیل اوجوړښت بنسټ په رښتیااوحقیقت باندې کیښود. ګاندي جي پرهغه دښته باندې چې دتعصب اوتوپیرونو اغزي کرل شوي وو، دروح مناورودراوه اوهغه ته یې د ساتیاګرې یا رښتیا په عمل کې جادویې نوم ورکړ.اوبیایې رښتیا اورښتیاینې ته یوبل اړخ اومفهوم ورکړ چې هغه یې د (مینې او*هیمسا*) یانه زورزیاتي په نامه سره ونوموله .. دغودواړه یوځای بیادده په فکراوایدې کې دسترې هستۍ ځای ونیو، چې دیوې شته والی له بلې څخه پرته ناشونی و. دا په رښتیاهم لکه یوژور، مثبت اوفعال ځواک ،لکه رښتینې مینه دتل لپاره و.

په عین حال کې داکارپه ژورتوګه دیوه لوي توپیراوبدلون سبب هم شو،خلکو له ډیرپخواڅخه یوبل دپیغامبراو مذهب په نامه سره وژل ، زه فکرنه کوم چې یوچا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله هم په یوه ځای کې یوبل دګاندي په نامه وژلی وي. زما په نظردایـوه بـې سـارې بیلګه ده. خودبې شمیره نارینه اوښځینه خدایانوپه نړۍ کې ګاندي چې له دغوڅخـه یوهم نه شو. ځکه هغه پوهیده چې دازمور په بشري شته والي پورې اړونده خبـره ده ،هغه په دې پوهیده چې دبشري ستونزودحل له پاره بشري اساسات اوبشـری لارې چارې دحل ترټولوښه اوسم حل اوځواب دی. هغه زمـور پـه مـنځ کـې ترنوروټولـو سرپواوښځو زمـور پرخپـل ځـان اوزړه کـې دانسـاني حـس اوانسـانیت دژونـدي ساتلواودهغه دپاملرنې ور لیوال و. هغه مور دبیلابیلو وچو له بیوزلواوخورانوسره پـه دې خاطروتړلو چې له یوه اوبل سره خواخوږي اومرستندوی شو.
اوداهرڅه دهغو خلکو لکه زمورله نیکونواوغورنیکونوڅخه راپیل شول ، هندوسـتان خورا زیاتې حماسې په بیلابیلوژبوکې مخکې تردې چې انګریزان دې لیکل زد ه کړي رامنځ کړی وې ،زمور ه زیاتره د *مهابهارت* او*رامایـن* دکیسـوله سمندرونوسـره لـوی شوي یو،خوزماپه فکر له خورا حیرانوونکو حماسوڅخه یوه هم ددغوساده نارینـه وو اوښځینه وو(زمور دپلرونو) ادیسې دی چې بیلابیلو سیموته ولاړ، هغه یې ونه نیـولې بلکه هلته یې دکوچنیوسوداګرو،دبیلابیلوټولنودایجادګروپه توګه کاروکړ. هغه ځمکه چې ده ته وریانه وه ، هغه اوس دده دروح یوه برخه شوه. داپه خپله یـوه حماسـه ده داسې چې په هغې کې وژنې اوجګړې نشته ، دوی د خوروشنه کرونده رامنځ ته کـړه نه دزهرو، ددوی له ژوند سره یوازې یوپیغام مل دی اوهغه داچې :
مخکې تردې چې بدوکړو ښه داده چې ویې زغمو.دفیجي پیښې دغه پیغـام اودهغـه ورتیا په عمل کې مور ته ثابتوي اودا راښيي چې :
په فیجي کې دیوې ټولنې په وراندې دجنایاتو ترسره کول،په نیغه زمور له انسـاني چلند اوزمور له ګردې نړۍ سره ژور تړاو لري.هغه څه چې هیڅا هم په دغه شـان نـه شواې تصورکولای . خویوه خبره ده اوهغه داچې دوی زمور دژوند له هیلې سره سـم دیوه پرتم اوویاړ په لوردپاملرنې ور ګامونه پورته کړل. زمور پرخاطرو باندې به ددوی دهدیرو اود شمشان ګهاټ دایرو برېوکی ترډیروپورې خورې وې. دوی له مورسره دې اودوي مور ته دومره رانژدې دي لکه اوښکې زمور سترګوته .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمهاتما ګاندي جوړوني ، کره وړه اوموخې چې په راديکاله توګه دده له ژوند سره پــه تړاوکې وې ، په جنوبې افريقا کې زياتره دکارګرانو اووړو سوداګرواودکاندارانو له خوا وڅارل شوې ،دهغه لپاره هغوی له شکه پرته رښتينې اتلان هم وو. هغــوی ده تــه دا معنوي پياوړتيا ورکړه چې بايد دبرابرۍ اوعدالت ، اواستوګنې لپــاره دمبــارزې غــږ دهغې بدرنګې او ظالمې واکمنۍ پرضد چې په توپيرونــواو تعصــبونو بانــدې ولاړه وه پورته کړي. له همدې امله وه چې ګاندي جي دهغوی څرګند حضورپه عمل اونظرکې داسې په پام کې ونيوچې ترده دمخه بل هندي داکارنه و ترسره کړی.

همداسې ده خپل ژوند دخطرمنګولو ته هغه مهال ورواچــاوه کلــه چــې ده غوښــتل دبويرپه جګړه کې داراستوګنو خلکو ساتنې اوژغورنې ته اوړې ورکړي . ده دهغوی په منځ کې هم دخپلې پياوړې تورې (*ساتياګرۍ*) دودې اوڅرګندونې ، ددفاع اوتشريح په برخه کې دپاملرنې وړ پرمختګ وکړ.

مهمه خولاداچې ، دده دغې ودې اوپرمختګ ده ته دهندي رښتيني دولت په اړه يو نوی فکر اويوه نوې کتنه نه يوازې له بهرنۍ خوا بلکې له ننــۍ خــواهم ورکــړه لکــه : دبډاياونوبرلاسي ،دخوارانو خوارۍ ،پربې دفــاع کســانو بانــدې زورزيــاتی ،دښــځوپه وړاندې ناوړه چلند، په کليوکې زورزياتی اودليک لوست نشتوالی داټول هغه څــه وو چې دده زړه اوفکريې وخوځاوه چې ترنن پورې زموږ پــه ټولنــه کــې ديــوې لــويې ستونزې په شان ترسترګوکيږي.

اوګاندي ددغوټولوپه اړه دهرې ورځې په ترڅ کې ټول څه ليکل .

ده دفيجي په اړه ليکنې وکړې اوان چې هلته يې خپل پلويان زموږ له دغو خلکو سره دمرستې په خاطرواستول څو هغو له زندۍ اوزندان څخه وژغوري. .

مهاتما ګاندی په خپل ژوند ليک (*له رښتيا وو سره زمادتجربو کيسه*) کې دهنــدي زيارکښ بالاسندرم په اړه دپاملرنې وړڅپرکې لري .مادلته دده له دغه کتابه دهغه له وروستۍ برخې څخه يوه برخه رانقل کړې اوداپه ډاګه کوي چې عادي هنديان کله هم نه شي کولای د داسې څه په ليکلوباندې لاس پورې کړي .

ماوويل چې بالاسندرم زما دفترته داسې چې پټکې ياسرترونی يــې پــه لاس کــې و راننووت . هلته په عين حال کې يوځانګړې حالت و چې په ځانګړې توګه يــې زمــوږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتری اوزیاتی هم نبود،ما لا پخوا هغه پیښه په ډاګه کړې وه چې دهغې په تـرخ کـې زما لنګوټه زما له سره پورته شوې وه.داډول زبردستي دلته دود وه چې ته باید خپل پټکې یا خولۍ پرهغه مهال چې له اروپا یانوسره مخامخ کیږې له سره پورتـه کـړې. داکه پرسرترلی یاا ینبی خولۍ وي که پټکې اویاهم دسمال چـې پرسرراتاوکړشـوي وي. ان چې درناوی په دواړو لاسونو هم بس نه دی،بالاسنډارام فکرکاوه چې دې باید له ماسره هم دغه چلن وکړي . دازما په تجربوکې لومړنې هغه وه . ما په دغه کارسـره دلوړتیا اوغرور احساس وکړاو ورته ومې وې چې خپل دسمال دې پرسـروتړه ، هغـه داکار پرته له دې چې پرې وځوریږي ترسره کړ، اومادهغه پرمخ باندې دخوښۍ نښې ولیدې .

زما لپاره داخبره په تما مه مانا یوناسـپړلی رازدی چـې څنګـه یوشـمیرخلک ځـان پرخپل هم نوع باندې دلوړتیاغوښتنې په ترخ کې ددرناوي اوعزت وړبولي .
زه فکرکوم کله چې وايو انسان یعنې څه ، داخبره په خپل ذات کـې دیـوه رادیکـال بدلون اوانقلاب نښه ده. لکه چې یوه نه ایساریدونکې هیله دعام انسانیت په ترخ کې راپیل شوې ، نړې به کله هم نوره پردغه پوله خپل کاروان ونـه دروي چـې :(خـوار یوازې خواراوبایلوونکی دی) . جګړه اوس هم له جنوبي افریقې څخه ترآسیافاسفیک پورې روانه ده. لکه چې دغه شاعروایی :
هلته ، شمال لرګې په دوړوکې وړي ،
اوبیایې اچوي پر هسکو ټیټو
یوې انساني ونې ځان کله هم آرام ونه نیو،
هماغه ونه وه په خپله ګاندي ،
خواوس زه وته یو دهغه پرمینه !

دهغه آثاردا په ډاګه کوي چې هغه ځان وپیژاند،په ډله ییزه اوانفـرادي توګـه دهغـه ژوره موخه مورال اومعنویت ول. په سیاست کې دهغه دفعالې ونـډې هـدف دهغـه ټولنیزې څرګندونې وې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(زه به ترهغوپورې يو مذهبي ژوند ونه لرم ، ترڅـوچې مـامې خپـل هويـت دټـول بشريت په وړاندې نه وي په ډاګه کړی ،همداسې زه به کله هم دسياست پـه اړه څـه ترسره نه شم کړای ترڅوچې زه خپله سياست ته نه وم ورننـوتلی.د سـړی د ګـردو فعاليتونولاملونه اوکچه ديوه ناپايه ټوليزحالت څرګندوی دی) .

داچې سياست يې بيا يوه ځاني خبره وه. هغه په دې نه پوهيده ، هغـه داڅرګندولـه چې هرمذهب اوروحانيت دانساني فعاليتونويوه برخه دی ، روحاني قـانون لـه پيلـه ترننه په خپله برخـه اوسـاحه کارنـه ورکاوه،خوخپلـه اغيـزه يـې دژونـد دعـادي فعاليتونوپه ترخ کې تل په ډاګه کوله . بايد چې رښتني مذهبي واوسو، يوڅـوک هـم بايد ځان په دې ډاډه نه کړي چې ګواکې هماليا به دکور په انګړکې راښکيل او په امن سره به يې وګوري .

. رښتيا ، خيرښيګينه اومينه ديوه معنويت په توګه تل دبشرداندېښنو لپـاره تسـل توکي وو. روحانيت اوسکيولريزم پـه پايلـه کـې د ټوليزشـتـه والـي اړونـد توکونـه دي،ګاندي دغه اړوندوالی په بې شميره توکونواومثالونوکې د نني غړاونظر اوبهرنړی ته دخپلې کتنې په توګه تشريح کړی دي .

ساتياګره په دغه برخه کې دده تخنيک شوه، چـې ديـوه عصـري اونـوي وړانـديز اوپديدې په توګه يې خپلې چارچاپيره نړې اوپرهغې برسيره خپل ځان تـه ورډالـی کړه . دربتياني څواک په مفکورې سره هغه له خپـل نظرسـره سـم د خـدای مانـا اومفهوم تشريح کړل:

زما دباورچوکاټ دادی چې هغه هم ځان له بشرسره سيال کوی. ، خوموږبايد خپـل غوږونه بياهم دننی انګازې (دزړه آواز) په ولولوپورې تړلي وساتو.

دګاندي لپاره له ننې مخالف سره مبارزه ترباندنې هغه خورا مهمـه اودپـاملرنې وړده. هغه *مهابهارت* په خپله ديوې ننی جګړې په توګه چې له انفرادي روح سره پـه دننـه کې وه تشريح کړه . کوروکشترا ديوچا خپـل شـعوردی، اوده پـه خپلـه دبشـريت دشعورملتيا وکړه.

ګاندي په روحاني توګه هره فکراوهرعمل له خلکو سره شريک کـړ،دده ليکنـې پـه سلوټوکوکې راغونډې شوې ، چې يوه انساني لاس هم دومره څه لکه چې ده ليکلي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ليکلــي. دده پــه خاموشــۍ ، ليکنــې اوعمــل کــې يوناپايــه پانګــه اچونــه وه دليوتولستوی په باره کې ده وليکل : " د تولستوی تش په نامه تنوع درښتيا پــه اړه دپرمختګ نښه وه درښتيا اوحقيقت په باره کې دي زياتره غيــرمنظم ښــکاريځکه هغه ددغې تګلارې د دوام په ترڅ کې دخپلودکتورينو دودې په فکردی، دهغه مــاتې دهغه اتلوالۍ وې ، دهغه مبارزه او اتلولي دهغه ځانګړي وو".

داهم دګاندي رښتياده چې هغه کله هم د رښتيا دزيري ورکول په شان نه ده کارولی، ده داګواښ کړی چې که هغه ان دمهاتما له خواهم راشي ، يوڅوک کولای شي ، يانــه چې دده ژوندليک ولولي څو پرهغه پوړۍ اوکچه باندې پوه شي ، هغه چې دده خــوب اوخيال دي . هيڅ هم په دې کې دپټيدو نشته، هره چار ښه اويا بــده دده لپــاره يــوه تجربه ده چې په څرګنده توګه ښينه کوي، پــه هــره ټولنــه کــې ديــوې رښــتيانۍ پخولاينې خبره هغه وخت په ډيره اسانۍ سره رامنځ ته کيدای شي چې هغــه ټولنــه ځــان لــه رښــتيا ، اولــه رښــتيا نــۍ مينــې ســره مخــامخ کړي.پرهديروبانــدې دوښواوشنليوغوړيدل دبياژوندي کيدو اوپه پای کې دمرګ اوژوند ترمنځ دپخولاينې نښه ده.

هغه ترخپلې وروستۍ سلګۍ پورې خپل نبوغ اوراديکال اکشن پــه دغــه تــرڅ کــې وکاراوه چې :

مورږ بايد مخکې تردې چې نوربدل کړوخپل ځان دبدلون خــم تــه ور واچــوو، دغــه دکورنۍ قانون دی، خو رښتيا ، مينه اوخيرښيګنه بيا دډلې، ټولنې اوملــت لــه پــاره دپاملرنې وړده. برسيره پردې نه زورزياتی بيا زمورږ دنسل لپاره داسې قانون دی لکــه چې زورزياتې دزورواکواوژونکولپاره دی..

زمورږ په اوسنۍنړۍ کې کيدای شي دايوه له رښتياينې څخه لرې مفکوره ښکاره شي. تراوسه پورې په دغه اتومي عصرکې که چيرې تمدن نه شي کولای چې دپراخوپرګنو منځ ته دځليدونکو اوسپينوپه زور ورننوزي ، دګاندي انساني فلسفه پــه دغــه تــرڅ يوازنې اوبشپړخواب دی چې دنړې په مخ کې بايدکيښودل شي..

دګاندي په اړه دخيړنې په خاطر ما ډيرځايونه له پيترماريتيزبورګ څخه ترسامبرمتي اشرم پورې ، له بريلا هوس څخه هلته چې هغه ومړ،ترراج ګهاټ پورې ، هلتــه چــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وسوزول شوو‌پلټل . دسامبرمتې په يوه کوچنې دکان کې مې يوکوچنې کتابګوټې دجان بريلی ليکنه تلويزيونی درامه چې د(ګاندي) په نامه فلم له پاره يې کښلـې وه ومونده چې په کې ليکي :

مادګاندي خپلوليکنوته لاس وراوړد کړ، هغه نژدې هره ورځ دهغې خبرپاڼې لـه پـاره چې ده په جنوبي افريقا کې خپروله يوه مقاله کښله ، اونورې هغه چې ده بياوروسـته په هندکې ليکلې اوايدت کړې وې. دهغه همداسې ليکونه دي چـې ترسـلوزياتيږي. دغه ټول يوهم ادبيات نه و، خو ورووړو ددغه پرانيستې ، هيله من اوناسپړلي سـړي شخصيت زما له پاره نا سپړلی پاتې شـو،دهغه نيکمرغـه هڅونـه ،دهغـه انسـانيت اوسړيتوب، دهغه دناچارې ځواک اودهغه دانساني معما شعوري هڅون ، يوځواک چې دده د تواضع (کيدای شوچې ډيربه لوړنه و) چې دخلکو له خوا پيـروي کيـده اولـه کلتوري رنګا رنګي سره يوشان مل و ، هماغه يې نهرو ته ورزده کړه ... او دکلي بسنت له خاورو خښتو جوړ انګړځخه هلته چې دی په کې زيږيدلی و پنځه ميله واټـن نـه درلود.

او ورو ورو ما هغه ګاندي هم وليد هغه چې نه امپررکټيکل او نه هـم ايديالسـت و ، هغه چې ايده اومفکوره يې يوه درد دونکې تجربه اودژوند په تـرخ کـې يـوه درنـه ستونزه وه اويوه سختي چې زه هروخت ورسره آشنا وم ...

د ګاندي په ليکنه کې ما هڅه وکړه چې هغه ديوه زړور، هوډمن په توګه انځورکړم ، زه په دې برياليې شوم چې دده په شتون اودانسان دپيچلتيا اودهغه نه ترلاسه کيدونکې باور او جوړښت په اړه يوه نه پاريدونکې رښتيا اوصـداقت کشـف کړم.داسـې چـې وکولای شي د ښه اوبد ترمنځ انډول وساتلی شي ... هغه انډول چې دهغه لـه مخـې يوجوړونکی ګام ان ددغه اتومي عصرپه زړه کې پورته کړای شو.

ګاندي ژوندی و ... هغه ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ ډرامه ،

هغه زموږ په زړونو کې دميني اوکرکې درنه جګړه، هغه په رښتيا هم په دې پوهيده چې دايوه جګړه وه ،يوه جګړه له زياتو ماتواوبايلونو سره ، اوهغه يوازې په يـوه اتـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې باوري و. چې هغه اتلولي په خپل ذات کې یوه رښتیا ینه اوسوله وه ،داسې چې هغې کله هم بلهاري اوقربانیان نه درلودل .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپرېږي لــه انگریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.

لیکوال دفیجي پوهنتون دتولنیزو علومواوآرت دپوهنځي او همدارنګه د کانبیرا پوهنتون افتخاراســتاد دی . دغه مقاله دلیکوال هغه وینا ده چې په مهاتما گاندی های سکول کې یې دمهاتمـا گانــدي زیږیــدو دکالیزې په ترخ کې وکړ ه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

ګاندي سمرتي،

یوه شېبه د بشریت له وجدان سره ؛

د ۲۰۰۸ کال لمرخرک به له یوه خواشینونکي یادسره راوپرکیږي ، هغه یادچې شپیته کاله مخکې دهیوادپرتم اوپلار مهاتما ګاندي دهغه په ترخ کې دابـدیت پرلاربانـدې ګام کیښود، هغه دشهادت اوعبادت کتنه له خپل خواخوږي خدای سره دپیوستون په ترخ کې په داسې حال کې چې دهغه نوم یې پرشونډو باندې و وکړه .

مهاتما ګاندي د ۱۹۴۷ کال دسپتمبر په (۹) نیټه دنوي خپلواک شوي هند پلازمینـې دډیلي ښار ته له کلکتې څخه ، له هغه ځایه چې ده هلته په معجزه یې توګه دسـولې تابیاوکړه راستون شو.،داهغه شیبه وه چې هغه له ویش څخه وروسـته دخپـل ژونـد خوراسختې اودرنې شیبې په کې تیرولې . په ډیلي کې ده پخـوانی کـور *بـالمیکي بستی* اوس دهغو ګنو مهاجرو کمپ شوی وچې دوی دپولې لـه اخـوا تردغـه ځایـه رارسیدلی وو. ګاندي جي داومنله چې دی باید په دغه ټاکل شوي مینـه کـې چـې (پلاتیل بریلاهاوس) نومیده واوسیږي ،داده له پاره څکه مهم استوګنځی و چې لـه دغه ځایه ده له ملي مشرانوسره په ښه توګه تماس نیولای شو. له دې سره هـم چې دغه وړتیایې درلوده داځای ده له پاره په زړه پوري نه و، خوداچې ده دخوندي ساتنې په اړه اندیښنې وې ، څکه داځای ده له پاره ترټولو ښه اوخونـدي ځـای پـه نښه شوی و. همداوه چې ده په دغه اړه په خنداسره یوځل وویل:

« تاسې فکرکوئ چې که زموږدوران راشي ، تاسې به په دې وتوانیږئ چې ما وژغورئ ؟ » .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده استوګنځی په بریلاهوس کې په خورا احتیاط سره سمبال شوې وه،تشـناب یـې هم له کوټې سره تړلی و،کوچونه اوڅوکې یې اوس دنوي خاوند داړتیا له مخـې بـدل شوي وو. دغه مانۍ دهنددآزادۍ په شپوورځوکې یوه له خورامهمومانیوڅخه وه چـې ددغه مهال دتاریخې پیښوشاهده هم ورته ویلای شو.

خلک له هرې خوا پردغه لوري رامات شول اوپه دې هیله ول چې مهاتماګاندي بایـد دهند دګورنر جنرال اویاهم لومړی وزیرپه توګه له خپلوملګروسـره پـه دنـده پیـل وکړي. ،دده په اړه ترټولومهمه داوه چې هغوخلکو ترهرڅه زیات د (بپو) په زړه کـې ځای درلود چې هغوي بیوسي اوخواروو، ده تل دهغوله پار ه وخت درلود، اویوتن یـې هم له ځانه خواشینی اوخپه نه ستناوه،ځکه نو ګاندي جی هم ددوی په زړو کې اوچت اودرند ځای وموندد.

ګاندي جي پردغه مهال دادنده هم دځان کړه چې دهندمشـر ان بایـد دنـوي هنـد دجوړولو کارته ځیراووهڅوي په سلګونونړیوالو وتلوڅیرو ، لیکوالواوژورنالستانو سره یې په دغه وخت کې وکتل ، هغوي ټول له مهاتما ګاندي سره لـه خپلوکتنووروسـته دهغه دخدمت پر ټکي باندې باوري شول همداوه چې داسې لیکنې لکه (یوه شـیبه دبشریت په فکرکې) یې ولیکلې اوهغه یې خپرې کړې .

له همدغې کوټې څخه ده پرخپلو خلکو باندې دپاملرنې اود دوی دپیوستون په خاطر د ۱۹۴۸ کا ل دجنوري له (۱۳) تر (۱۸) پورې روژه ونیوه.

(دنفسی سپیځلتیا) دغه نبښه اوورو‌ستۍ روژه یې دجوسو پرهغه ګیلاس باندې ماتـه کړه هغه چې مولانا ابـوالکلام آزاد ده تـه ورکـړل ده دا روژه پـه دې خـاطرونیوه څودهغوی په وړاندې مقاومت وکړي چې غوښتل یې دغچ اخستنې اوړپه هیـوادکې بل کړي،، ده غوښتل چې پردغه اورباندې اوبه تویې کړي اوپه هیـواد کـې دهـرډول فرقه یې ټکرلمنه ورلنډه کړي .

له دغې روژې نیولو دوې ورځې وروسته د ۱۹۴۸ کال په (۲۰) کله چې دی په خپـل عبادت کې ډوب شوی و،په همدغه وخت کې دده پرژوند باندې د تیـارې دخوریـدو شونتیا نژدې شوې وه ، خودده ددعااوهڅې په پایله کې دډیلي په ښارکې دفرقه یې ټکرمخه ونیول شوه اوټول ښار بیرته امن په خپله غیږه کې ونیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۰) دجمعې په ورځ دمازدیگر په پنځوبجو گاندي غوښتل چې له همدغې کوټې څخه ووځي او دوروستي ځل له پاره دعبادت په خاطرله خپل (خالق) سره وصل شي ، څوشیبې وروسته دده په وینو لړلی جسد بیرته همدغې کوټې ته راستون کړشو، اوپه پای کې د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۱) له همدغې کوټې څخه بېوخپل سفر په ابدي توگه دجمنا دسیند دغاړې په لورپیل کړ.

دمهاتما گاندي وروستی ورځ اوګړی د ۱۸۴۸ کال دجنوري (۲۸) نیټه وه ، په هغه ورځ ده ځانګړی حالت درلود ، دی په بریلا هوس کې له خپلې کوټې دباندې په یوه تاوده ماسپښین کې لمرته ناست و، په همدغه شیبه کې یې راج کماري امریت کور ته وویل :

« که زه دیوه لیونی سړي په گولی باندې مړشم ، زه باید ډیر خوشاله شم ، ځکه چې نور به پرما کې دقهرڅه نه وي پاتې ، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وي .»

دوې ورځې وروسته دې هغه سړي چې دده پرعبادت ځای کې یې ده ته تیارې نیولی و، ده ته وروړاندې شو ، هغه یې د درځلې ماشې په کښیکلوسره راونړاوه اومهاتما گاندي یې دتل پاتې مرگ په سفر، په هغه سفرچې دده هیله و په داسې حال کې چې دخدای نوم یې پرشونډو جاري و ولیږه اوله دغې نړی څخه یې سترگې پټې کړې. .

شاوخواټوله آرامی نیولې وه، په هغه شیبه کې چې دده په وینولړلی جسد یې دلته راووړ ، دده جسدپه پاڼواوخلوباندې پوښل شوی و، یو چا یې ترځنګ شمه ولګوله ، په همدغه تیل ماتیل کې چې په البوقیورقیو واټ باندې جوړو گورنرجنرال لاردمونټ بیټن راورسید، ورپسې جواهرلال نهرو راغی ، نژدې نیم ساعت دوی دواړه دننه دمهاتما گاندي له جسد سره وو، بیاراووتل اونهرودملت دپلارخبردملت په وړاندې په خوراجذباتي الفاظوکې اعلام کړ:

« ملګرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ گران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ سره نشته ... هغه رڼا چې پردغه هیواد راوپرکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼا چې دغه هیواد یې ډېرکالولپاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړي ، اودغه رڼا به زرګونه کلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته پردغه هيواد اوګرده نړۍ باندې راوځليږي اود زرګونو زړونو لپاره به يوتلپاتې ډاډ اوتسل وي . »

بريلاهوس دملي غورځنګ دمبارزې پرمهال خورامهمه دنده ترسره کړه ، په تيره بيا د ۱۹۴۵او ۱۹۴۸ کلونو په اوږدوکې ، په دې چې دلته دملـي مشـرانو اوګانـدي جـې ترمنځ په وارو واروناستې ولاړې ترسره شوې اودلتـه دګانـدي اوانګريـزي مشـرانو ترمنځ تاريخي اوبرخليک جوړونکې خبرې هم ترسره شوې دي. .
بريلاهوس په ۱۹۷۱ کال کې دحکومت له خوا دملت دپلار دياد‌ون دمانۍ په نامه يـاده شوه او دمهاتما ګاندي په ياد ددغې مانۍ نومولو مراسم د ۱۹۷۳ کال داګست پـه (۵) ترسره شول .
د (ګاندي سمرتې اودرشن سمرتې) په نومونو چې کوم جوړښت اوس نومول شـوې ددغه جوړښت بنسټ د ۱۹۸۴ کال په سپتمبر کې د ګاندي سمرتي په نامه پـه تـيس جنوري مارګ اودګاندي درشن نامه په راج ګـاټ کـې کيښـودل شـو، اوس دايـوه خپلواکه موسسه ده چې چارې يې دکلتور وزارت ترسرپرستۍ لاندې ترسره کيږي ، دهندلومړی وزيردغه مشردي ، اواصلی موخه يې داده چې دګاندي دژوند اوافکـارو په اړه په بيلابيلو ټولنيزو او روزنيزو پروګرامونو اوخپرنوباندې لاس پورې کړي..
ګاندی سمرتي مانۍ چې اوس په تيس جنوري مارګ کې ده ، دادګاندي دژوند د ۱۴۴ وروستيوورځو په زړه پورې خزانه ده چې په عين وخت کې يې دهند اونړۍ دمليونـو خلکولپاره دزيارت ځای بنه هم غوره کړې ده، دګاندی جې کوټه په هماغه شان سره ساتل شوې لکه څنګه چې ده د ۱۹۴۸ کال دجنوري په ۳۰ دخپل وروسـتي عبـادت پرمحال پرېښې وه ، دده نړيواله شتمني دلته ده اوپه دغه کوټه کې هرچا ته په خپله وړتيا سره ځان ځلوي .

دمقالې ليکواله يې سويتا سينګ ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

لارد بیخو پریخ :

ګاندي اوسوراج (خپلواکي)

دګاندي په وړاندې سوراج یاخپلواکي په غوځه توګه یوه اخلاقي اوسیاسي مفکوره وه. اوپه انفرادي کچه دغه مفکوره دځاني هیلو اوغوښتنوپه وړاندې یودلیل اوپه پای کې داپه خپله یوه ننی هم آهنګي وه. خوپه ملي کچه دغه مفکوره پرهغه څه بانـدې ولاړه وه چې دهغې په واسطه دټولنې ګرد برخلیک دبدلون اوتحول منګولو ته لویده داسې چې دهغې ټولنې هرغړي ترهرڅه دمخه په دغه بدلون اوتغیراودهغه په وړتیا اوپایلوباندی باوري و.دګاندي له پاره هم هرانفرادي وګړی دواک اوځـواک سـرچینه و.هیڅوک باید بل څوک ددې له پاره ناچارنه کړي چې دده دارادې خـلاف دې څـه ووایي اوکه یې وایی نوپایله به یې دهغوپه مړینه اوځورونه پـای تـه ونـه رسـیږي . اویوازې به هغه څوک په دې وتوانیږي چې دځانی اوچتیا په ترڅ کې پرخپـل ځـان باندې بسیااوډاډمن واوسیږي .

په دغه برخه کې ترټولومهم اودپاملرنې وړ ټکی دادی چې خوباوري شـوچې هرانفـرادي وګړی ترهرڅه دمخه دلوړتیا غوښتنې اودځان غوښتنې خوراپیاوړی شعورلري. ځکه نو دا اویا دی به ځانو ته ددې اجازه ورنه کړي چې دنورو دیکتی اوانحصارته دې غاړه کیږدي. اونه نورچا ته ځواک اوپیاوړتیا ورکولای ،ځکه نوداپرهرانفرادي وګړي پـورې اړه لري چې هغه ترلاسه کړی اوویې ارزوي .

په جنوبی افریقا اوهندکې دګاندي دژونداوږدې مبـارزې دی پـه دې بـاوري کړچـې دزورزیاتی یوسستم کولای شي رامنځ ته شي ،خودابايد په دغه اړه په پـام کـې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې که له هغه سره يې دقربانيانو مرسته نه وي هغــه لــه منځــه تللــی دروشــميرئ ،بريتانيا ونه شواى کولاى چې هنددځان کړي ، هنديانوپه پرله پسې توګــه دهغوپــه وړاندې خپل عکس العمل ،بيلتون اوسرټکونې اوپاريدنې وښودې. خوله دې سره هم انګريزانو پرهندباندې خپله واکمنی ترډيرو پورې وساتله ځکه چې هنديانوخپله لــه هغوی سره مرسته اوهمکاري کوله، اوان چې دوی يــې اصــلي انســاني ځــواک لکــه سرتيري هم ورته برابرول ، په دغه ترڅ کې دوی خپله په ځان بسيا ايدلوژي په خپل واک کې له لاسه ورکړه ،لکه څنګه چې ګاندي په دغه اړه داخرګندونه کوله، هغــوی چې لکه دچنجيوپه څير چلن باندې روړدي شوي وي اونورددې له پاره رابولي چــې پردوی باندې برلاسی شي داهغه ناداني ده چې دوی دخپلې ناپوهې په ترڅ کې دځان کړې ده ، دزورزياتی په وړاندې دبې عدالتۍ په نامه قربانيان چې دوی خپله هغه تــه په خپله خوښه غاړه ږدي اولاره ورته برابروي کله هم بې ګناهان نه شوبللی.
دګاندي له پاره دواک مانادلوړواوپيچلواړيکو سمبالول دي. دواړه واکمــن اودعــدالت قربانيان په دې باوردي چې ټول واک بياهم له پخوانوسره دی،کله چــې زورزياتوتــه پرځان دواکمن کيدوډاډ ورکوي اوهغوی بيا دخپلوقربانيانوپه بې روحيې کولو بانــدې لاس پورې کوي او ددوی دزيرمه والوپه توګه دوی ته په خپله دچوپړلاره پرانيزي ،په دغه ترڅ کې داخرګنده چې هرهغه څوک چې دوی ته خدمت کوي اولــه دوی ســره دملاتړندي ته اوړې ورکوي ددې ټولومانا داده چې دوی په خپله دزبيښاک له پاره په څرګنده دعمل ډګرته راوتلي اوورسره يوشوي دي چې په دغه کارسره دغــه کســان دبرلاسودريځ اوځواک دواړه پياوړي کوي .
له هغه ځايه چې محکومان تل دځان لپاره دادليل راباسي اووايی چــې موږخوبيواکــه اوبې ځواکه يو، دوی په دغه حال کې دهغه چا په دريځ کې دريږي چې يوخودځان په باره کې فکرکوي اوبل داچې په دغه ترڅ کې نور ددې توان له لاسه ورکوي چې دځان په سمبالولو باندې لاس پورې کړي ،دغه هڅه هغه څه ده چې دمقابل لــوري ځــواک پياوړی کوي اوپــه عــين حــال ددې ســبب کيــږي چــې دهغــه ترســيوري لانــدې بياددارفضاهم پرهره خواباندې خپل وزرونه وغوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخبره چې زورولا تل دهرډول ځواک لرونکی دی ،په ربښتیا هم یوحقیقت دی ،خوله دې سره کوم څه چې تراوسه ددې دواړوخواووپه مـنځ کـې د ربښـتیا ځـای نیـولی اوترزیاتې اندازې هغه ددوی پرهیلواودلایلو باندې ولاړدی هغه دادی چې هرڅه باید په خپله ترسره شي اوسړی باید په خپلوپښوباندې ودریږي .

په دغه اړه داهم ځکه مهمه اودپاملرنې وړده چــې دوی بایــدد سســتم پــه اهمیــت اوطرحه باندې فکروکړي . په تیره بیا هغوی چې دژوند په اوږدوکې دپیاوړ تیـا لـوړې پولې ته رسیږي اوپه څرګنده په یوه سایکولوژیکی پاملرنه او لیوالتیـا بانـدې اوړي. دګاندي په نظر ددغې پوښتنې اوستونزې له پـاره ځـواب دخلکوپـه لـور لاربښـونه اوخوځیدنه، ځان برجسته کول اوکمپاین دي، اوداپه ګوته کول دي چې واک په کـوم ځای کې اوله چا سره دی . چې داپه خپله دساتیاګرانو لــه موخواومرامونوڅخـه بلـل کیدای شي .

په جنوبی افریقی کې د ۱۹۰۶ کال په ترڅ کې دهلوځلو ترسره کول اوپه پرلــه پســې توګه بیا په هندکې دهغوتجربوعملي کول ،داهرڅول هغه څه ووچې دهغو په ترڅ کــې پربې عدالتی باندې زیاته رڼاچول شوې وه اوداغوښتنه یې رامنځ ته کړې وه چې له یوه بل سره وګوري،اوپه یوه ځانګړې انتخاباتې حوزه کې سره وخوځیږي چې بالاخره داکارترســره شــوخوله لــړو وړتیــاوو اوستاینوســره. هســې نــه لکــه چــې دیوشمیرنوروبریاووپه برخه کې په په سمه توګه دعملي توب جوګه شوی وای .خولـه دې سره سره هم داکاردخلکو په وړاندې ددې سبب شو چې هغــوی یــې راوهڅــول اوهغوی ته یې داتوان ورکړچې دیوه عمل په لورځانونه سره منظم کړي، ددغه عمــل یوه بریا داهم وه چې دهغوی چې پرواک باندې وو دهغوروحیه اوځان غره والی یې هم له سختې کمزورتیاسره مخامخ کړ.اوپه ځواک کې دخلکو پــه ګتــه یوڅرګندانــډول رامنځ ته شو.

ددموکراسی په ترڅ کې تل واک دخلکوله استازو سره وي ،ګاندي هم فکرکاوه چــې داخبره سمه ده، خودخلکو لپاره بایــد چــې دنورشــیانو ترســره کیــدل هــم اړیــن وي،داسمه نه ده چې دهرې ورځې په ترڅ کې باید هغوی خپل تصمیم ونیسي ،په دې چې په دغه کارکې کله کله داستعدادونودوړتیاخبره ترپښنولاندې کیږي. دغه اصل په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل وارسره دعامو اتباعودادعاوو له مخې له دووخواڅخه دپاملرنې وړوي ، لــومړی داچې دوی بایــد خپــل کســان اواســتازي ښــځې اونارینــه دې تــه وهڅــوي چــې بايددنياوكولواودرناوي وړتیاولري اوپه عین حال کې باید دملي ګټوخبره هم پــه پــام کې ونیسی.

دویم داچې ددوی استازي ددوی په نامه عمل اوخبرې کوي ،ددوی دپریکړو دعملــي کولو په تکل کې کیږي ،خلک باید ځانونه په دې ډاډه کړي چې دوی دخپلو استازوپه واسطه کولای شي خپل مرامونه اوغوښتنې عملی کړي. ګاندي داوايي چې له همــدې امله خلک باید دخپل سیاسي ژوند په ترڅ کې په پوره لیواتیاسره برخه واخلي.

له هرحکومت سره داتړلې چې دوی واک په ناوړه توګه کاروي ان چــې دموکراتیــک حکومت هم بیاپه دغه برخه کې له اتوکراسی څخه بیل نــه دی ، خوکــوم تــوپیرچې ددغودواړو ترمنځ شته هغه دادی چې یوله دغه چلن سره غاړه وړي اوبل یې نه وړي، اوهمداده چې دا په ډیرووختوکې داتوکراسی لپارغیراحتمــالي وي، یودموکراتیــک حکومت په دې پوهیږي چې که داکاروکړي ،دهغه اتباع به د هغه حکومت له مرستې څخه لاس په سرشي.اوپه پایله کې داهم شونې ده چې هغه دموکراتیک حکومت پــه ډیره اسانۍ سره خپله خیره دخپلووګړو په وړاندې شیطانی کړي اوخپل خلــک پــه څرګنده توګه ددرغلۍ اوانحصارښکیل ته وراچوي . لکه چې ګاندي هم دغه خبره په ګوته کوي:

« رښتنې خپلواکي به کله هم دواکمنواویوڅوتنوپه واسطه رامنځ ته نــه شــي. بلکــه داهغه ډالۍ ده چې ټول خلک دهغې په مرسته دکمزورواکمنوپه پرضدکه چیرې هغه ونه مني راپورته کیدای شي... دخلکودپوهې دهغوي دويښتيا پــه شــعوراوځواکمنې سره کیدای شي ، هغه وچلیږي اویاترکنترول لاندې راشي »

هندي ولس ان تراوسه پورې سوراج ته اړتیالري چې باید پرهغــې بانــدې لارښــونه شي،ګاندي فکرکاوه چې په دغه ترڅ کې ښه اوپه زړه پورې لاره داده چــې ترهرڅــه دمخه مور

په هیوادکې دیوې سراسري ټولنې یاارګانیزیشن له لارې چې په هغه کې دهیوادټول وګړی نراوښځې برخه ولري اوپه خپل پراخ ګډون سره دخپلوستونزو،دخپلوسیاســي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواکمنیودبسیاکیدنې اودبی عدالتیوپرضد دخپلوسازمانودجوړولوپه کارباندې لاس پــورې کــړو . ګانــدې دخپــل ژونــد پــه وروســـتیوڅوکالوکې پــه دغــه اړه یوشمیرجالبواودپاملرنې وړوړاندیزونو سره دعمل ډګرته راووت .
ګاندي فکرکاوه چې دخپلواکې له پاره دمبارزې په اوږدوکې کـانګرس پـه روحیـاتی برلاسي باندې تینګارکاوه چې داهځه ان ددولت له مهمواولومړنیودندوسـره یوشـي اوان چې ترې لوړه هم وه.ددغې طرحې بـې سـاری والـی پـه دې کـې وچـې دغـه کاردخلکوله خوالارښونه ، اودتولنې له خوا پالل کیده چې په پای کې ددغه اغیـزمن مورال په ترخ کې دولت په خپله دیوې مهمې اودپاملرنې وړ وړتیادځان کولای شوای . دده خپله ویناده چې ویل یې ، له هغه ځایه چې کانګرس دآزادۍ په لاره کې دخلکو په مرسته واک ترلاسه کړې نواوس داورته وړده چې دوی باید خپـل (لـوک سـیوک سنګ) یانې دخلکودخدمت لپاره ملي تولنه ولري . دهغې غړي بایـد پـه کلیـوکې ځاي پرځای وي څوچې د (سم ګره ګرام سیوک) پـه پـوره واک اوځـواک سـمبال کارکونکي چې ځان یې په دغه اړه خپلوژمنوته ونډه کړی وي لاس په کارشي . دوی باید دخلکو پام خپلوحقونـو، ددوی اودولتـي نماینـدګیوترمنځ منځګړیتـوب اوپـه سیموکې دبې عدالتۍ هلته چې اړین وي راوګرزوي اوله ساتیاګرانو سره دې په تفاهم کې شي.
ګاندي په دغه اړه تیروتی و چې دکانګرس بیوسي یې په ډاګه کوله ، خپلواک هند په سخته توګه پردغه مهال دیوه داسې ګوند لپاره اړتیادرلوده چې هیواد اوحکومت بې په ښه توګه لارښونه کړي وای.کانګرس په دغه مهال په سازمانی لحاظ هغه پیاوړتیـا نه درلوده چې په دغه مهال یې په اوچت مورال اوسیاسی قانونیت سره لکه چې دوی ددولت لپاره دژمنې په توګه پاس کړې و عمل وکړای شي .
دګاندي له خوا د لوک سیوک سنګ اویاورته سازمان نظریې سره له دې چـې خپـل ارزښت یې درلود، خودابايد ووایوچې دهند دبیاراژوندي کولو دکاراوپه دغه برخه کې هلوځلو پرسیاسې اوبیروکراتیکوکړیوبرسیره په خپل واردپرګنیزو او وګړنیوسـازمانو مرستې اوملتیاته اړتیا درلوده. خوبرعکس سنګ او دې ته ورته تولنې په دغه وخـت کې په داسې توګه رامنځ ته شوې چې هغوی په مخامخ توګه له دولت سره دسـیالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوالترنتف ځواک خبره په خپل مرام کې تر لاس لاندې ونيوله ،خپله خارنه اوكتنه يې په داسې توګه عياره اوبرابره کړه چې هرچا فکرکاوه دوی په خپله دګوند اودولت لـه اړوندو اداروڅخه دي. ددوی دغه چلند دهغوکسانو له پاره يوالترنتف چينل پرانست چې هغوله سياست اوسياسي ژوند سره لبوالتيا اومينه درلوده. بله داچې دوی داهـم په ګوته کوله چې دولت په سياسي لحاظ په دې نه دی توانيدلی چې پرګډوډيوباندې برلاسی وومومي. دغه کارددې لامل هم شوچې درغل مامورين رامنځ ته کړل، دولتـې بودجه دچوراوتالان منګولو ته ولويده اوپه پـای کــې قــانون ، حکــومتي مشــورتی سرچينوخلکوته دامشوره ورکړه چې دوی بايد دسيمه ييزې بې عدالتۍ پرضد خلک لارښونه کړي .
لنډه داچې ، دوې داوړتيا درلوده چې له قانون سره مرسته وکړي اودځان اوحکومـت ترمنځ ديوه پله په جوړولو باندې لاس پورې کړي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويد ه .
ليکوال دانګلستان دويست مينسترپوهنتون ددموکراسۍ دڅانګې استاد اودمشرانو جرګې غړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

مارس اپستين :

ګاندي په اوسني عصر کې

هند د ۲۰۰۷ کال داګست په میاشت کې دخپلواکی (۶۰) مه کالیزه ونمانځله، په دغه پراخه سیمه کې چې نن سبا تریوه بیلیون زیاتووګړو ټاټوبی اوهیــواد دی، پــه دغــه پراخه سیمه کې هرڅوک ځان له ورایه پراخ ، بډای اوترنوروپیچلی پــه ګوتــه کــوي. دلته چې نه یوازې یوملي لارښود او پلاربلکې دوه جــواهرلال نهرواوګانــدي ددغــې ټولنې ملی ویاړونه بلل کیږي لري .
لومړنی یې په ریشنلست لیدباندې ولاړاوباورمن دی،ځکه هنــد هغــه دخپلــې ودې لامل اوهڅوونکی بولي چې هندته یې اجازه ورکړه څوپه نړۍ کې دپیاوړې دموکراسي په پربنسټ باندې آن له خپل ایجاد څخه ترننه پوري پرته له کوم ټکراوکړکیچ څخه له قانون ، پارلمان اوفیدرالیزم سره یوځای وده وکړي . برلاسي او زور زیــاتي دلتــه داسې څرګنده بڼه نه درلوده لکه څنګه یې چې دپوځیانو ترسیوري لاندې په ګاونډي پاکستان کې درلوده.
دګاندي برخه اخیستنه په دغه ترڅ کې هم بنسټیزه وه اوهم دپاملرنې وړ، مهاتما هغه لغت چې په سانسکریت کې یې مانا (ستره اروا) ده دیوه هڅون اوودې پــه کاربانــدې لاس پوري کړچې اغیزې تراوسه پوري په عامه توګه دپاملرنې اویادونې وړدي، دده دسوله ییزمقاومت فلسفه نه یوازې په شپیتموکالونو کې په متحده ایالاتوکې دمارتین لوترکینګ له پاره لارښوده شوه بلکه دنلسن ماندیلا له پاره په جنوبی افریقاکې هــم

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپارتايد په وړاندې ډاډمنه تکيه ګاه شوه. دعدم تشدد بهير هغه پراخه اولويه وسيله شوه چې په خوراځيرکۍ اوله مطبوعاتوځخه دکاراخيستلوپه ترڅ کې يې په يوشميرهيوادولکه سربيا، جورجيااواکراين کې د ((رنګينه خوبونو) په ځيره کې په دې وروستيوکالوکې ځان راوپړکاوه.

دهندپه باره کې ځنګه؟ په دغه هيوادکې چې خدايان يې پرهره خواکې دي ،ګاندی وکولای شول چې دځپل روحاني اوفلسفي ليدپربنسټ ددموکراسۍ له پاره لاره چاره اواره کړي.

دده دهڅې اوبلنې په ترڅ کې داآسانتيا رامنځ ته شوه چې دهندهروګړی بايدځانته حرکت ورکړي اوټول هند وان اومسلمانان ، نراوښځې بايد په دغه پراخ ډګرکې دبرخې اخيستنې په ترڅ کې خپل ځان عملاً احساس کړي . ددموکراسۍ لپاره رښتينې جګړه موږته ګاندي رازده کړه،چا چې په دغې ځانګړې لاربنونې سره يې زړونه ددې له پاره راوخوځول چې بايدله خپل ګاونډي سره په ځنګ کې دسولې اوخوندي ساتنې په فضاکې ژوندوکړي

او دهغه يوازني چاچې دې ته يې پام شوچې بايد انسان دننې کړکيچ له احساساتوسره سره ددې توان ولري چې نوروته درناوي وکړي اوديوه اړين اصل په توګه بايدپه خپل چاپيريال کې يوښه اوپه زړه پورې استوګنې شي . دګاندي داځرګندې اوسنۍ ځانګړنې دعصر داوسنی نوي پرمختګ په ترڅ کې دمځکې پرمخ داسې ډالۍ شوې چې دهغوسرچينه بياهم له همدغه نالوستی اوبيوزلي هندوستان ځخه په ۱۹۴۷ کال کې راپيل شوه. که اوس په دغه ترڅ کې دپرتلې په لورګورو ،تاسې وينې چې پرتګالي ميرمنو تر ۱۹۷۶کال پورې چې دراييورکولوډګرته راووځي منتظرې پاتې شوې ! البرت انشتاين وويل : ((نسلونه بايد راپورته شي ، ځويې په رښتينې توګه باورراشي چې دده په شان بل چاکله هم دمځکې پرمخ له وژنواووينوتويونوپرته ژوند نه دی کړی)).

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې ځخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

دليکوال دغه مقاله له له اکسپرس فرانس ځخه را اخيستل شوې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

جاکويس اتالی :

"اونت ګاري " يا ستر ګاندي " ،

تاسې ولې دګاندي ژوند ليک وليکه ، آيا ددې لامل دهند دخپلواکۍ شپيتمه کاليزه وه ؟

ماکله هم ددغې کاليزې په اړه فکرنه وکړی ،زما ددغې ليکنې په اړه ، زه بايد ووايم چې زه تل دهغوخلکو په ژوندليک ليکل کوم ، هغوی چې نړۍ يې دخپل روحانيت اومعنويت په زور له يوه بدلون سره مخامخ کړې وي ، لکه داوسنې مالي سستم کاشف زيګموند واربورګ ، داوسنې رياضۍ مخکښ باليوس پاسکال ،زما لـه پـاره، اوسنې فرانسوي ادبيات ،کارل مارکس . په دغه اړه هم ماپه داسې يوچا پسې چې هغه دلويديزنه وي کتل . دنړې زياتولويوکسانو په خپلوهڅوسره نـړۍ لـه بـدلون سره مخامخ کړې چې ګاندي هم دغه خبره په خپلونظرياتوسره په رښتيا باندې بدله کړه.

تاسې هغه څنګه ومونډ ؟

دامارتين لوترکينګ و چې زه يې ګاندي ته ځيرکړم ، مخکې تردې چې زه هندکشف کړم اوپه دغه باره کې لاس په کارشم ، هغه زما پـام دعـدم تشـددپه لـورراواړاوه ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته نلسن ماندیلا دګاندي اوپه جنوبي افريقاکې دهغه داوسیدواوکړووړو په اړه له ماسره خبرې وکړې ،ګاندي دهغه روښانګرلارښودو ، هغه دځان په اړه فکرکاوه چې داوړنه ده چې سړی بايد په زندان کې هم ياغي وي، هغه په دغه ترڅ کې په دې باورو چې يوننې څواک بايد له سړي سره مل وي ، هغه له میدیشن څخه منندوی و ، هغه ځان ماته له هغه سره په تړاوکې راوښود.

آيا ګاندي په اوسني عصرکې مهم دی ؟

هو، هغه ډېراړين اوضروري دی، ګاندي فکرکاوه چې هند بايد په خپل هويت سره جوړشي ، هغه ښايی ځان په دې ملامت بللی وي اويايې نه غوښتل ، چې هغه هند ته دلويديز ترنامه اوهويت لاندې دپيژندنې وړتيا وريه برخه کړي، ګاندي وليدل چې دهغه هیواد ددښمنانو له خوا غوبل غوبل شوی، هغه هیواد چې په دغه ځواک سره بايد اوچت پاتې شوی وای ، هغه فکرکاوه چې هند پیاوړی ملي وياړاوبرم لري هغه بايد له ورکې سره مخامخ نه شي.

دهغه اصلي دنده څه وه ؟

ګاندي دهندي هويت ايجادونکی و، هغه دهندي ټولنې ملي والي ته عملي بڼه ورکړه ، وياړپرهغو تبليغاتي هڅو چې ده ته يې په جنوبي افريقا کې دمهاجرو دحقوقو ددفاع له امله لوړتيا وريه برخه کړه ، په هندکې هم ده خپلې ټولې هڅې ددې له پاره وکړې چې دخلکو پاملرنه يې لاريونو، دمالګې دنامتو لاريون اغيز، روژو ، سفرونواونورو کړو وړو ته راواړاوله . ګاندي له شکه پرته لومړنې څوک و، چې ترهتلردمخه يې ميډيا دانځورونو ، بحثونو اوخپرونو په ترڅ کې دځان په ګټه وکاروله ،په دوديزو کاليو ، لوڅوپښو ، لکړې ، اوعينکو سره يې داکشف هم وکړچې هنديان بايد څنګه دځانو له پاره هندي کالي وکاروي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي څه ډول هندوستان غوښت؟

هغه يوخيالي هندوستان ، چيرې چې کښتنې پاټکې نـوردکرکې اونفـرت وړنـه وي، هندواومسلمان بايد په سوله کې له يوه اوبل سره ژوند وکړي. هلته چې هندوبايد په اوونۍ کې څوځلې روژه ونيسی ،هلته چې بايد تشدد نه وي.

ګاندي ډېرلوړانسان و، هغه ته چې څه په فکرکې ورتيريدل هغه يې په خولـه ويـل، همداوه چې کله کله ډېرې تيروتنې هم ترې کيدې،لکه دهغه ليک په ترڅ کـې چـې هټلرته يې وليږه اوهڅه يې کوله له هغه سره استدلال وکړي خوبيايې دهغه له امله له هټلرڅخه ښننه وغوښته.

ګاندي ددموکراسۍ په ټاکنه کې څه ونډه درلوده ، داسې يوسستم يې غوښـت چـې هغه به لکه دلويديزپه شان وي اوکه برعکس ؟

هغه سياسي ګوندونو ته زيات درناوي درلود،ان که به هغو له دوی سره اړيکې هم نـه درلودل، دموکراسي دده له پاره يوځرګند انتخاب و، په اقتصادي برخـه کـې دنوبـل جايزې وړونکي امرتيا سينګ ذدداپه ګوته کړې چې دموکراسي لويديزه هڅه نـه ده ،بلکې دايوه هندي فکري برياده. چې کيدای شي خبرې پرې وشي .

هغه څه ځانګړې کرشمه درلوده ؟

هو، هغه داسې يوفوق العاده ځواک درلود چې کولای يې شول خلـک پرځـان پسـې راوکاږي. ان هغوی چې دده له کړنوڅخه کومه ګټه هم نه ورته رسيده، ګاندي ډېرڅه وليکل، هغه په خپل ژوندکې تل موسکی او هڅاندو ، ګاندي همدارازله تلپاتې والـي سره ليواتيادرلوده. دهغه خوښيدل چې يوځوک دې ووژني ، هغه کيدای شول دخپل مرګ له پاره څه په نښه کړي وي، هغه دېرتم اوشوکت په لوړتيا کـې ووژل شـو، پـه داسې حال کې چې ده ته وړوه چې يوځه دمخه مړشوی وای، مانا داچې يوځه ترويش دمخه. له ۱۹۲۰ څخه تر ۱۹۴۵ کال پورې هندپه خپله ګاندي و، ستاسې لـه پـاره بـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس داگرانه وي چې دنړۍ دپوهیدوپه راز باندې پوه شی داسې لکه چې ګاندي دغه رمز درک اوپرې پوهیدلی وو. ده هغه برلاسې اوزورزیاتی چې دیوځو سپینوله خوا پرتول بشریت باندې زغمل شوی و وغانده،دا اوس په هرذهن کې یوسمبولیکه طرحه ده چې کله ګاندي جنوبی افریقې ته په رسیدو سره له ګاډی څخه دباندې غورځول کیږي . داهغه شان کیسې دي چې دزیاتو انسانانوله خوا تجربه شوې ، خونه پر موږ ،پرموږ لویدیزوالو باندې څکه چې موږ د زورزیاتو خلکو په اړخ کې یو، اوهغه زورزیاتي وهلي خلک له خوبه راویښ کړل .

کوم درسونه له هغه پاتې شول ؟

یوساده سړی کولای شي چې نړۍ بدله کړي ، ویاړدهغه په سوچونو ،
تشدد کله هم دځوریدلي اوترستم لاندې انسان له پاره دمنلوړلاره نه ده .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.
لیکوال لوي ژوند لیکونکی دی، جاکویس اتالی به په راتلونکي منې کې دمهاتما ګاندي ژوندلیک ولیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

پروفیسور تسیوشي نارا

څه شی ما له مهاتما ګاندي څخه زده کړي دي...

پر دغه نړۍ زه دخپلې ۷۴کلنې اوږدې تجربې په اوږدوکې په دې باوري شوم چې هرانسان دیومطلق موجود په توګه دی وي اوکه دابايد په خپل ژوند کې په خپله ننۍ خوشالۍ باندې پوه کيدای شي. له دغې پوهيدنې سره سم دمطلقيت ترڅنګ دوه آره نورهم دي چې هغه په خپل وارزمونږ انسانانو له پاره له يوې خوامهم اوله بلې خوادپاملرنې وړدي ، دغه دوه توګه ، خپلواکي اوآزادي اوسوله اوامنيت دي. له خپلواکۍ پرته به يوکس هم په ډله ييزه اوهم په انفرادي توګه دخوشالۍ احساس ونه کړي. په ورته شان ، دامنيت اوخوندي ساتنې نشته والی په څرګنده توګه هرڅوک انديښمن اوخواشينی کوي . دلته

(سوله) هغه دانسان په لاس جوړشوی دولت په ګوته کوي چې دهرډول ځوراوستونزې ، مقابلې ياجګړې څخه په يوه خواوې، همدارنګه (امنيت) هم په خپل واريوازې کوم مصنوعي مفهوم نه دې بلکه داپه خپل وارهغه اصل اوحالت دی چې په طبعيي توګه ديوې غميزې په مخ کې ډال کيږي .

دهند دخپلواکۍ دمبارزې په ترڅ کې سياسي مشرانواوانقلابيانو دالويه بريا بلله چې دوی بايد له انګريزي ښکيلاکي واکمنې څخه خپله خپلواکي واخلي ، ددغې موضوع په اړه شرې اربندوديوه انقلابي لارښود په توګه هڅه وکړه چې دپوځي مقابلې په ترڅ کې انګريزان له خپل هيوادڅخه وباسي اودهغوې واکمنې پردغه خاوره باندې پای ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسوي.خوورسته چې کله هغه تقاعد شونوبيايې په پاندي چري کې پــه خپــل ننــي انقلاب اوننې صفايې باندې دخپلې روحاني خپلواکۍ له پاره چې په هغې کې به هــيڅ ډول رنځ اودرد اړول نه وي پيل وکړ.

خو دمهاتماګاندي دلارې په ځارلوسره دی په خپل ژوند کې په بې ساروبرياوو باندې برلاسی شواوداېي باورشو چې انساني خوشالي يوازې دهغه دټــولنې پــه سياســي ـ اقتصادي وړتيا پورې نه ده اړونده بلکي په دغه ترڅ کې هغه ته داهم اړينــه ده چــې هيوادوال يې دسوسيوـــــ کلچر او معنوي خپلواکۍ په فکرکې هم شي.

زه غواړم دلته دغه ټکی په ګوته کړم چې هغه (اربندو) په خومره ژورتياسره دګاندي دژمنې اوژورزغم تراغيزلاندې وچې دخپل هيواد دسوله ييزحالت له پاره يې نه يوازې دهندیانودګټې په خاطربلکی دانګريزي ولس په خاطر هم ګام اوچت کړی دی.

ده کله هم ددې له پاره هڅه ونه کړه چې بريتانويان بايدووژني. ددې پرځــای ده تــل هڅه کوله چې انګريزان په خپله بې عدالتي باندې باورمن کړي ، اودايې ترغوږ ورتيره کړه چې دوی بايد هغه تګلارې ترلاس لاندې ونيســي پــه هغــه کــې چــې دانســان اوانسانيت دواړو خيروي. ګاندي جی هم په خپل وارسره دخپلې مبارزې په ترڅ کې کله هم نه څوک و رټل اونه يې دچاپه وړاندې په هغوشپوورځوکې چې دبې عــدالتې پرضدېې مبارزه کوله له سپک نظرۍ څخه پــه خپــل ټــول فزيکــي ، روښــانفکري اومعنوی ځواک سره کاروا خيست .

ديوه جاپاني اوسيدونکي په توګه چې داتومي بــم ســپيرې تجربــې اومــزې مــوهم ددويمي نړيوالې جګړې په ترڅ (۱۹۴۵) کې وليدې ، په دې نظراو بــاوريم چــې بايــد داسې يوه نړيواله خوندي اوسوله ييزه تګلاره چې دهغې له مخې نړۍ نوره له اتــومي ناتاراودړله ييزې وژنې له نورو ډولووسلوڅخه خوندي پاتې شــي رامــنځ تــه شــي .

برسيره پردې ديوه نړيوال تبعه په توګه په دې هيله يم چې بايد بشريت دابدله پــاره په يوه بشپړه هم غاړی اولوی طبعيت کې سره پاتې شي. ما دتيرو دريولسيزوپه ترڅ کې له زياتو نړيوالو رضاکاروسازمانونو او روڼ اندوانفرادي کسانو سره کاروکړ . ددغــه شاليدپه پام کې نيولوسره زه اوس غواړم له ځان سره په لنډه توګه داوواېم چې ،کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ما له ګاندي جي خخه زده کړي اودده دژوند کوم اړخونه زما دژونـد لـه اوســنې حالت سره څه شان تړاولري ؟

زه کله هم په ګاندي جي پسې دلته نه وم راغلی اونه هم زماله پاره داشیبه برابره شوه چې له هغه سره دې دده دژوند په شپو ورځوکې وګورم ،کله چې په ۱۹۵۸ کال کــې زه دلومړي ځل لپاره دهند په خاوره باندې پلې شوم ، دی پرهغه مهال نورپردې نړۍ نه و اوهغه دیوه ځوان افراطي په ګولیوباندې په ۱۹۴۸ کال کې له نړۍ څخه ســترګې پټې کړې وې. خوکوم څه چې ماله هغه څخه زده کړي هغه ګردسره هغه څه دي چې ما دده له ژوندلیک اونوروآثاروڅخــه چــې نورولیکوالــودده پــه اړه لیکلــي اویــاهم دهغوکسانوله کیسوڅخه چې هغوی له ده سره لیدلی کتلي اویایې کارورســره کــړی وپه غیرمستقیمه توګه اوریدلي دي.

له هغوځانګړنوڅخه چې ګاندي جي درلودې اوپرمــایې اغیــزه کــړې یــوه هــم دده ربښتینولي ، صمیمیت ، ساده ګې اوګذشت دی، دده دشخصیت دغه جــذابیت داپــه ګوته کوي چې داده له خپلوپلرونواونیکونو څخه ترلاسه کړی دی. خــوزه پــه ځــاني توګه په دې باوري یم چې ده دغه ځانګړنې ترهغوچې ده ته میراث وې په خپل وخت کې پیاوړې اوبډایې کړې . هغه ترزیاتې اندازې دخپلومعنوي آثارولکه(بهګوت ګیتا) اونورو په زړه پورې لیوال اومینه وال و. کله چې ده په دقیقه توګه دغه کتاب ولوست، هغه په دغه برخه کې ترهر څه دمخه دلاردکرشنا اوارجن ترمنځ خبرواتــرو ســخت ترخپل اغیزلاندې راووست. همداوه چې ګاندي دخپل عمرپه اوږدوکې تــل دکرشــنا لارښونې دخپل ژوند دلارښود په توګه دخپل باورپه توګه وڅارلې.

لارد کر شنا ، لویې هستۍ ارجن ته وویل چې که چیرې دبشراستازي پــه ربښــتیاهم غواړي چې دتل لپاره خپلواک اوله ننۍ خوشالۍ څخه برخمن وي باید دالاندې ټکــي په پام کې ونیسي.

۱ - باید چې خپل نفس اوذهن له بیکاره شیانوڅخه په یوه خوا کړي اوپرخپــل نفــس باید واکمن پاتې شي.

۲- هرڅه ته باید دخدایی خدمت په رڼاکې ملاوتړي نه داچې دهغه دبــدل اواجرپــه هیله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- هرچا اوهرڅه ته باید پرته له هرډول توپیراوتعصب څخه درناوي وکړي .
۴ـ دلويې هستې اودهغې په مطلق شتون باندې باید دزړه له کومي ایمان اوباورولري.
۵- پرڅان اوخداي باندې باید دزړه له کومي اوله شکه پرته باوري وي .
تاسې کولای شی په دغه برخه کې فکروکړئ چې ګاندي جي دغه پورتنې ټکـي پـه خپل ژوندکې په پام کې نیولي وو که نه ؟
دلومړي ټکي په اړه څرګنده ده چې ده څومره اوپه څه شان خپل ژوند په دغه تـرخ کې عیارکړی و. ددويم ټکي په اړه موږ وینوچې دی په څه شـان دپـرتم اوغرورپـه وړاندې دریده. په دریم ټکي کې موږټول وینوچې هغه له هرچاسره چې له ده سره به مخامخ کیدل په څه درناوي اوویاړسره پر ته له دې چې دهغه اویاهغې پاټکی ، عمـر، جنس ،شتمني ،عقیده اوقومي هویت په پام کې ونیسی چال چلندکاوه.
اوپه څلورم ټکي کې موږ ولیدچې هغه په څه زړورتیا سره دلويې اروا اومعنوي ځواک په باورباندې مغروره خپله هڅه ترسره کوله. اوپه پنځم ټکی کې وینوچې ګاندي پـه څه شان وکولای شول چې په عملی توګه دلـوی خـداي پـه مرسـته د سـاتیاګری شعاراوبیرغ اوچت کړي.
ددغوپورتنیوشعارونوپه پام کـې نیولوسـره ده داسپارښـتنه کولـه چـې هرڅـوک اوهرموجود باید پر(لوی خدای) باندې دباورله پاره هڅه وکړي ، ګاندي په پیل کې په همدې باور وخو وروسته یې دغه دلوی خدای مفهـوم اووینـه پـه (رښـتیااوحقیقت اورښتیاینه) باندې واړوله. ښايې دګاندي موخه به له دغه چلندڅخه داوه چې په دغه کار دنورو مذهبوله پلویانوسره د خواخوږی څرګندونه وکړي ځکه ده فکرکـاوه چـې دخدای ترنامه بیاهم رښتیاینه چې هغه خپله له هغه پرته بل څه نه ده په یوه پراخـه مفهوم سره کارول کیږي.
ګاندي به تل پرهغه مهال چې په هیوادکې به یې کوم فرقه یی اخ وډب رامنځ ته شو، نوبیابه یې روژه نیوه ،دده دغې تګلارې هم داپه ګوته کوله چې دی څـومره پرخپـل نفس واکمن دی اوعمل یې څومره پر(ساتیا، رښتیاینه) باندې برابردی ، ترنامعلومې مودې پورې دروژې نیول چې ان دده ژوندیې له خطرسره مخامخ کاوه ، په دې ماناوو چې دخپلې هستی په وړاندې داثابته کړي چې دی پـه رښـتیاینې سـره پـه عمـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونظرکې دهغې په وړاندې رښتنې دی ،په عین وخت کې ده په دې هم باوردرلود چې دی کولای شي دهرډول شرایطو اوحالاتو په ترڅ کې دخپل باور اوهـوډ پـه وړانـدې داثابته کړي چې دی هغوته رښتینې اومتواضع دی.

یوځوک کولای شي درښتیاینې په ترڅ کې دروحانیت اوروح دحلـول پراغیزبانـدې چې په هرژوندي موجودکې لکه دنوروپه شان خپله وړتیـالري بـاورمن پـاتې شـي، دهمدغه تسل اوباورله مخې یوڅوک کولای شي پرته له هـرډول ډاراوترهـې څخـه اوپرته له دې چې لاس تشدداوزورزیاتي ته واچوي دهرډول بې عدالتې پـه وړانـدې بریمن شي.

دغه عملي بیلګه اودغه عادت چـې دګانـدي جـې لـه خواڅـارل کیـده زمـااونورو جاپانیانوله پاره چې په خپل قانون کې یې له جګړې سره دتل لپـاره خـدای پامـانې کړی اوپه دې باوري دي چې دزورکارولومانا په خپله دنړیوالې شخړې پیـاوړي کـول دي ، په زیاته اندازه الهام ورکوونکې وه .داځکه چې څـومره ښـه ویـل شـوي چـې مځکنی ، سمندري اوهوایی ځواک اونورې دې ته ورته زیرمې به کله هم ونـه سـاتل شي.

یوشمیرجاپانیان دخپل دغه همیشني نه وسله وال کیدو اونه پوځی کیـدو پـرخلاف دي،

دوي وایې چې نه ، موږ بایددقانون ددغې مادې دبدلون په فکرکـې شـواوموږ بایـد لږترلږه دیوشمیرناڅاپې حملواونیواک اودباندنیوحملوپه وړاندې دځـاني دفـاع وس ولرو. خوکه موږپه تیرکې دجګړې تـاریخ اوددوولوریـوترمنځ دواک پرسرشـخړوته کتنه کوو، موږ په دې پوهیږو اودا درک کولای شو، چې یوه لورنه یوه لـوري پـه څـه شان دخپل غرورله مخې دجګړې له پاره دناوړه تفاهم په ترڅ کې یوه لاره دجګـړې کولو لپاره موندلې اوپه ګوته کړې ده. چې په دغه ترڅ کې یـې ترهرڅـه ښـه دلیـل همدغه ځاني دفاع دځان دبرحق بللو له پاره تاویزکړي ده ، هغه چې پایلـه یـې پـه هماغه تشدداوجګړه ، عام وژنه اواتومي جګړې اوناتاربانډې دریدلې ده.

هرډول متقابل عمل چې دځاني دفاع بنـه هـم لـري پـه خپلـه کلـه کلـه دډارلـه منګولوڅخه وزي اوهغه دیرغل کوونکوپه ماغزوکې ځان په بله بنه اړوي چې زیـاتره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وختونه يې بنه په غچ اخيستنه باندې وراوړي ، لکه چې موږ يې نن سبا نه يوازې پــه منځني ختيزبلکي په ګرده نړۍ کې څه ناخه شاهدان يو. ددې لپاره چــې دجګــړې جرړې موله بيخه ايستلې وي په دغه اړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتيالرو چــې دځــاني کنترول په ترخ اوهڅونه کې ترپوځې وړتيا درښتنې اوبې حده انساني مينې په تــرخ کې له يوه اوبل سره په خواخوږۍ اوهمدردۍ کې ځانونه وساتو. په لنډه توګــه، لکــه څنګه چې ګاندي جي باوردرلود چــې دچاپرضــد بــه کلــه هــم لــه زوراوځورڅخــه کاروانخلي ان که دی دنوروله خواوهم ځورول شو او ووهل شــو، مــوږ هــم بايــد دده هماغه درس په پام کې ونيساوله ده څخه بايد دزغم درس ولولو.

داچې داڅه اسانه خبره نــه ده چــې لکــه ګانــدي جــي غونــدې دې ژونــد وکــړای شو،خودلته يوشميرداسې کسان وو لکه مارتين لوترکينګ (جونير) اونورچې هغو ی په خوراميړانې سره دګاندي لاره وڅارله اوهغه يې دځان لاره کړه. هغه لاره چــې پــه خپل ذات کې يوه يونيورسل لاره اوتګلاره وه. پــه جاپــان کــې هــم دګانــدي دلارې خورازيات لارويان شته چې دګاندي دژوندلياريې خپله لاره کړې ده. زه په خپله هــم يوله دغوکسانو څخه يم چې ځان په دغه لاره کې دګاندي لــه پلويانواوپيروانوڅخــه بولم .

ترکومه ځايه چې څرګنده ده زما مذهبې والې په دغه ترخ کې دپوښتنې وړدی ځکه چې زه ځان (ديونيورسل مذهب) پلوی ګڼم .زه هغه څوک يــم چــې پــه نــړۍ کــې هرمذهب زما مذهب دی اوزه پرته لــه دې چــې پــوه شــم داکــوم دی اوهغــه کــوم دهرمذهب چې پرمعنويت باندې ولاړوي پيرويم. ددې له پاره چــې رښــتياووايم،زما مذهبی ايديا اوليواتيا په بشپړه توګه درام کرشنا، پارامهانسا اودهغه دشاګرد سوامي ويويکانانداترنيغ اغيزلاندې دي .

له ګاندي جی څخه ما ډيرشيان زده کړي ، زه به هڅــه وکــړم چــې دهغــه روحــاني ارزښتونه په خپل ژوند کې هم په هراړخيزه توګه په پام کې ونيسم.له نيکمرغه چــې زه په خپل دغه کارکې ترډيره حده بريالی شوی هم يــم .پــه هــرډول کــوم مشــکل اوستونزمن شی چې زما له پاره ګران واوتراوسه هم دی ،هغه دګاندي جې رښــتيااينه اوصداقت دی. هغه په خپل ژوندکې په دغه برخه کې دومره رښتينې و چــې دخپلــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیوګرافی له لارې یې خپلې ټولې کړنې ان خپل جنسي اړیکي هم له مورړ څخه پټ نه کړل.هغه په خپل ژوندلیک کې په خپلوټولوهغوتیروتنواوګناووباندې چې له ده شوې وې په صادقانه توګه اعتراف وکړاوځان یې زمورړ په وړاندې دیوه فوق العاده انسان په توګه رابرجسته کړ.
اوپه پای کې یوځه چې یقیني دي هغه دادي چې زه به کله هم خپلې هغه هڅې چې ددغه بري پولې ته مې که څه هم په ګرانۍ سره ورسوي ، ونه دروم.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.
لیکوال دجاپان دتوکیوپوهنتون دباندنیوڅیړنو استاد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٣)

دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

ګاندي دسولې نښه

دالاندې ليکنه دهغې وينا يوه برخه ده چې دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند د ۲۰۰۷ کال داکتوبر په (۲) دګاندي په ياد دهغه دمجسمې د مخ لوځي له امله د ويلينګتون داورګاډي په تم ځای کې وکړه .

زه ترهرڅه دمخه دهغې بلنې له امله چې د ويلينګتون ښارښاروال دمهاتما ګاندي د زيړو ددغې مجسمې دمخ لوڅي دمراسمو له امله ماته راکړې د زړه له کومې مننه کوم.

همدارنګه په دغه شيبه کې زه غواړم چې په لنډه توګه په اوسني نړۍ کې دمهاتماګاندي په تلپاتې ميراثونو باندې لنډې خبرې وکړم اوهم به دهند اونوي زيلاند داړيکو په اړه يوه يادونه ولرم.

مهنداس کرم چند ګاندي (١٣٨)کاله پخوا په ګجرات کې چې دهندپه شمال لويديزه برخه پرته سيمه ده وزيږيد ، نه اويا کاله وروسته د ١٩٤٨ کال دجنوري په (٣٠) دهندله خپلواکۍ څخه نژدې شپږمياشتې وروسته ، دهغې ډالۍ له پاره چې ده دخپل ژوند نژدې ديرش کاله دهغې له پاره ونډه کړل ديوه هندي ترهه ګر له خوا ووژل شو.

دخپلې نه زورزياتی يا عدم تشدد دفلسفې له مخې يې د زورزياتي اوبې عدالتۍ پرضد دانتقاد غږ پورته کړ، دخپل ژوند په لومړيو کې يې په جنوبي افريقاکې د قانونپوه په توګه دنده پيل اوله پوره ځواک سره هند ته راستون شو.ده له انګريزي واکمنۍ څخه دخپلواکۍ ننداره په خپلوسترګووکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی دویش اوبیلتانه پرضد و، هغه چې اوس یې هند اوپاکستان شپیته کلني ونمانځله ، هغه ویش چې په (۱۹۴۷) کال کې دهندپروچه باندې وتپل شو. دې پرهغه مهال په کلکته کې و چې په هیوادکې اخ وډب رامنځ ته شواوپه ترڅ کې یې په زرګونــه مــړه اوبې کوره شول . دنوي زیلاندپیژندل شوی هندي آري روتریایي جــراح منیرقــادري دګجرات په احمدآبادکې زیږیدلی اودګاندي له کورنۍ سره یې ملګرتیا درلوده.په هغه مقاله کې چې تیره میاشت په هندکې خپره شوه،منیرقادري هم په هغې کې دآزادۍ په شپوورځوکې دخپلوسترګولیدلی حال ولیکه ، هغه ولیکل چې کله هغه ګاندي تــه وویل چې :

زه غواړم ډیلي ته ولاړشم ، ځوهلته دخپلواکۍ دنمانځلو ننداره وکــړم ، ګانــدي پــه ځواب کې ورته وویل چې :

« هلته څه شي دي چې ویې نمانځو، په هغه ورځ زه بایداوښکې اووینې وژاړم »

دهیواد دخونړیو پیښنو په درشل کې هم هغه هڅه وکړه چــې هیــواد دهندو،مســلم اوسیک ترمنځ دفرقه یی کړکیچ له لمنې وباسي. دهند لومړنۍ لومړي وزیرجواهرلال نهرو په هیواد کې ددغه نومیالي له مړینې وروسته وویل :

« ملګرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ ګران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ ســره نشــته ... هغــه رڼــا چــې پردغــه هیــواد راوپرکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼــا چــې دغــه هیــواد یــې دډیرکالولپــاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړي ، اودغــه رڼــا بــه زرګونــه کلونــه وروسته پردغه هیواد اوګرده نړۍ باندې راوځلیږي اود زرګونو زړونو لپاره به یوتلپاتې ډاډ اوتسل وي»

رڼا کډه وکړه ، دهغه فزیکی شته والــی نورنــه ترســترګوکیږي ، یــوازې دهغــه روح اودرسونه چې دده سترمیراث دي هغه به له موږ سره تلپاتې وي.

ګاندي دربنتیاینې په لورخپله لاره پرانیســته ،هغــه نــه زور زیــاتی ، نــه همکــاري دانګریزي واکمنۍ پرضد ځکه وکارول ځوله یوې خوا پرځان ډاډمن شي اوله بلې خوا بې عدالتۍ ته دپای ټکی کیږدي.هغه همدارنګه په ژوند، روح اوفزیکي سپیڅلتیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسادګۍ اصل رامنځ ته کړ ، ده په خپل ژوند کې داوړتیاهم دڅان کړه اودازغم یې هم رامنځ ته کړ چې نورمذهبونه هم دخپل هغه ترڅنګ هم وزغمي اوهــم یــې درنــاوی وکړي . دده غړ دځوریدلیو خلکوله پاره دنړۍ په هره برخه کې دهیلې زیرې و. لکــه چې ده خپله وویل :

« کله چې زه خواشینې کیږم ،تاریخ ته ګورم ، اوهلته ګورم چې رښتیاینه اومینه پــه هروخت اتله او وړونکې وې. سمه ده چې هلته به یووخت داسې وحشــت اوبــدمرغي برلاسي وي چې هغه به هرناوړتیا ترسره کوي، په داســې حــال کــې چــې هغــه زور اووحشت رانسکوریدونکی دي »

یوسرسپارلی هندو ، ښایې یومهال په ټولو مذهبوکې یوه ننۍ واقعي رښتیاینه داسې هم وګوري چې دهغې په زور دبې عدالتۍ په وړاندې ودریږي، په دغه تــرڅ کــې کــه بیایوڅوک داسې هم پیداکیږي چې مذهب ته داسې فتواپه خوله ورکوي چې دهغــې له مخې دې تشدد عادلانه وبولي ، دغه شان طرحه اوخبره دګاندي په وړاندې په دغه ترڅ یوه بې مانا اوبابیزه خبره ده. لکه چې هغه په دغه برخه کې په خپله ویلي دي :

« ترمذهب بل څه رښتنې نشته چې پرمعنویت باندې واکمني وکړي، یوڅوک دبیلګې په توګه هم نه شي کولای پردغه باندې په بې ارادتۍ والي اوقهرجن توب سره داسې چې خدای یې مل شي شونتیاوومومي »

ټایمز مجلې چې په ۱۹۳۰ کال کې ګاندي دکال سړی ونوماوه ،همداسې یې پــه ۱۹۹۹ کې البرت انشتاین دپیړۍ سړی ونوماوه ، په دې نژدې وختوکې دامنــل شــوې چــې دګاندي دمیراث په پام کې نیولوسره باید هغوی چې د زورزیاتۍ په وړاندې جنګیږي اویامري هغوی باید ((دګاندي دماشومانو)) په نامه سره یادشي،

لکــه دپولنــډدیووالی لارښــود لــیچ ولیســا، ډاکترمــارتین لوترکینــګ ،دماینامــار ددموکراسۍ مشره انګ سان سوکي اودجنوبي افریقې داپارتاید خلاف مشران نلسن ماندیلا اوارچی بیشف .

دګاندي دغه مجسمه چې په نوي زیلاندکې له ده سره دمینې اوارادت لومړنۍ نښــه ده داد ویلنګتن ښارته دهنددکلتوري اړیکو ډټولنې له خوا ډالــۍ شــوې ده ، داســې ډالې چې هغه به دهند اونوي زیلاند ترمنځ د دوستۍ اوښواړیکو په زړه پورې اوغوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نښه وي ، هغه به پردغه ځای دتل لپاره دسولې دسمبول په توګه ولاړه وي اوپه نړې کې به په مليونوهغوی چې دګاندي له حقانيت ، درسونواولارښونوسره دزورزياتي پــه وړاندی په هره خواکې راپورته کيږي خپله ملتيا په ډاګه کوي ، په تيره بيا پــه نــوي زيلاندکې به هغه درناوي ترلاسه کړي ، لکه چې (تی وي اورنګمای)) په پاريهکا کې په ۱۸۷۰کلونوکې ترلاسه کړی و.

زه دلته په نوي زيلاند کې زيږيدلی يم اودلته مې دهندي ميراث ديوه غړي په توګــه وده کړې نن ځان په دې وياړن بولم چې دهمدغو اړيکو له امله ماته بلنه راکړه شوې اودلته ستاسې په مخ کې ولاړيم. زه باورلرم چې ددغې مجسمې درول بــه لــه شــکه پرته دهنداونوي زيلاند په جوړونــه او وده کــې دهنــدياناونوي زيلانــديانو دبرخــې اخيستنې په زړه پورې بيلګه وي، هندي آرو خلکو زموږ ټولنې ته ډيرڅه ورپه برخــه کړي دي، زموږدټولنې په اخلاقــی اوټــولنيزه روزنــه ، ديــوه پــراخ ټــولنيزنظم پــه جوړولواودنوي زيلاند په اقتصادي وده اوجوړښت کې د دوی ونــډه پــه روښــانه تــه هرچاته څرګنده ده.

د ۲۰۰۶ سرشميرنه په ډاګه کوي چې په دغه هيوادکې دهنديانو دشميرکچه ډيره مخ په زياتيدوده، دم ګړی (۱۰۴۰۰۰) هنديان نوی زيلاند خپل کوربولي اودلته ژوند کوي. دهندي آرو استوګنو دټولنيزواړيکو له لارې نوی زيلاندپه دې بريــالی کيــدونکی دی چې دخپلې اقتصادي ودې اوکلتوري وړتيا په برخه کې رغنده ګامونه اوچت اوله هند سره دخپلواړيکو دپياوړتيا په برخه کې نورهم اوچت ګامونه پورته کړي.

اوپه پای کې زه په دغې مجسمې اودهغې په رغنده درسونو بانــدې دزړه لــه کــومي باورلرم اودابه داوړدې مودې له پاره زموږپه پلازمينه کې دســولې دنښــې پــه توګــه اوچته اودنګه ولاړه وي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

ليکوال او ويناوال : دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴)

فرانسسکو روتلي

مورِ يې بايد له مهاتما ګاندي څخه زده کړو

دادښاغلي روتلي هغه ويناده چې په روم کې يې يوې ټولنې ته دګاندي دزوکړې پرکاليزه کې اورولې وه .

دمهاتما په نامه دغه مانۍ له نژدې ديرشــوکالو راپــه ديخــوا دلتــه ولاړه ده. مادلتــه خوخوځلې دګاندي دافکارو اويادو په خاطر په تيرخوکالوکې برخه اخيستې ده .څــه شی چې زما له پاره دلته ددغې تاريخې مانۍ په اړه دپاملرنې وړدي ، اوځه چې ددغو کلنيومراسموپه اړه دلته ويل کيږي دهغوترځنګ داهم ديادولووړده چې دغــه ځــای اودغه سيمه په خپل وار په داسې ځای کې پرته ده چې دلته آرامي اوخاموشــي پــه رښتيانی توګه ژوندپه خپله غيږکې نيولی دی.

کله چې نامتواولوی تاريخپوه توين بي له هنده دانګريزانودوتلوپه اړه خبــرې کــولې ،ويې ويل :

« مورِ نورځه نه شوترسره کولای اوناچاريوچې بايد دې ته غاړه کيږدو، دګاندي عمــل ددې له پاره لاره پرانيسته چې مورِ بايد هندله رسوايۍ پرته پريږدو »

دادعدم تشدد زوراوځواک و، کله چې مورِ دساتياګرۍ تجربه اورو، هغه کليمــه چــې مانا يې دحقيقت اورښتيايني ځواک دی ، کله چې مورِ وينوسونياګاندي اولــه هغــې سره دهند ټول ملت ددې لپاره هوډ کوي چې دساتياګرۍ پيرۍ ونمــانځي ، کيــدای شي چې دنړۍ دټولومشرانوپه وړاندې داووايي چې داکتوبر(۲) دګاندي دزيږيدو ورځ بايد دعدم تشدد دورځې په نامه سره ياده شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ګاندي به ويل، زه بايد يوځه تاسې ته درزده کړم اوهغه داچې دعدم تشـــدد اونه زور زياتی مفکوره دومره لرغونې اوپخوانی ده لکه دغه غرونه ، هغه څه نـــورهم ويلي وو، خوترټولويې دامهمه ده چې وايی ، چې درښتيايني ترټولو مهمه برخه دنړۍ دتاريخ په اوږدوکې لکه څنګه چې تشدد لرغونی دی ، هماعسې عـــدم تشـــدد هـــم لرغونی دی.

زه هيله من يم چې دګاندي تجربه اودرسونه به دهغوکړووړله پاره يودرس اوالهام شي لکه څنګه چې نن سباپه ماينامار(برما) کې روان دي اومور يې خورا زيات انديښـــمن کړي يو. دګاندي په خورامهموخبروکې يوه داخورامهمه اودپـــاملرنې وړده لکـــه چـــې وايی :

« که سترګه دسترګې په ګناه راوباسو، نويوه ورځ به ټوله نړۍ ړنده شی »

.مورهيله من يوچې دموکراتيک ارزښتونه اوپوره زغم به آخر خپل ځای ونيسي.

نني سترهندته زما پيغام دادی چې ، تاسې مورته پرهغوکړو وړو چې تاسې له ګاندي څخه راپه ديخوا ترسره کړي د درناوي وړياست. داسمه ده چې هند تـــه هـــم ډيـــرې ستونزې لکه چې دنـــړۍ نورهيوادونـــه ورســـره لاس اوګريـــوان دي وردغـــاړې دي ، خوموږبياهم وينوچې ستاسې هيواد تراوسه ديوپياوړې دموکراسی په لـــورچې پـــراخ پلوراليزم ، پراخ توپيرونه ،او دبيلابيلومذهبوپيروان يې ترسيوري لاندې ژونـــد کـــوي مخ په وړاندې حرکت کوي. زماپه اندداهماغه زغم دی ، هغـــه چـــې دګانـــدي دخـــورا ستراوپراخ ميراث په توګه تاسې روزي ، هغه چې مور بايد ډيرڅه ترې زده کړو.

پردې برسيره ، نن سبا مور بايد دهغوی چې خالي لاس ښکاري اوخالي لاس نـــه دي، هغه چې وســـله وال نـــه دي ،اوپـــه خپلوافکـــارو وســـله وال ښـــکاري ، ډيرڅـــه زده کړو،دهغوی روحی ارزښتونه داتوان لري چې ديوه آزاد اوخپلـــواک جهـــان لـــه پـــاره وجنګيږو اونړۍ دتشدد له غم څخه بې غمه کړو. دهمدغه اصل په رڼـــاکې زه پـــه دې ډاډه اوباورلرم چې دګاندي پيغام داسې دروند اوتلپاتې دی، لکـــه چـــې ددغوپيـــاوړو غرونوډبرې دي، لکه دغه ټولې هيلې چې دلته دګاندي درناوی کوي ، دهغه پرهيـــواد وياړي اودهغه له مخې دعدم تشدد دغه ورځ چې ملګروملتوپه دغه نامه اعلام کـــړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نمانځي ، دابه ټول هغه څه وي چې راتلونکي نسلونه به هم له دغې جادویی تګــلارې څخه ډېرڅه زده کړي ، له ده څخه مننه !

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپرېږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

لیکوال : دایتالیا دلومړي وزیرمرستیال اودکلتور وزیر و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۵)

راج مهان ګاندي

ګاندي دشلمې پیړۍ یو لوی اتل

لی نویل ابزیروتیور ، له راج مهان ګاندي سره دګاندي دژوند اوعصرپه باره کې مرکه کړې، دغـه هماغـه مرکه ده چې ددغه فرانسوی اخبارکې د ۲۰۰۷ کال په اګست کې خپره شوې ده.

هغه دشلمې پیړۍ له لویو اتلانو څخه دی،یوشمیرخلک هغه داوسنی عصردمسیح په سترګوګوري ،خوهغه په رښتیاهم داسې څوک وچې خپل خلک یې دخپلواکۍ په لور لارښونه کړل ؟ هغه څنګه عدم تشدد رامنځ ته کړ اوڅنګه یې پرانګریزانو باندې بری ومونډ ؟

(وینسټ جوورل) ددغه لوی اوبې ساري اتل وروستې ځان ناستی موندلی . دګاندي زیات پاتې شوني اوملګري داسې چې دمهاتما لاره یې وڅارله دوی ټولو خپلـې هغـه کیسې چې دګاندي دآزادۍ دمبـارزې، دزنـدان دشـپو، دلیـدرانو دماتواوشـکونو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومتوب ،له ماشومانو اومیرمنې سره دهغه داړیکو، دهغه داغیزناک توب ، نړۍ لید اوباورنه کیدونکې کړو وړواوکرکترپه اړه درلودې هلته دلته یوبل ویلې او رسولې دي .
هغه دخپلوخلکوله پاره مهاتما یالویه اروا اولوی اتل و، پیروانواوپلویانویې هغــه دبپــو (پلار) په نامه باله ، دهغه نوم مهنداس کرم چند ګاندي و، دهغه په مړینه نــامتو پــوه انشتاین خپله خواشینې څرګنده کړه اوویې ویل :
« راتلونکي نسلونه به پرداسې یوه سپیڅلي سړي باندې دزړه له کومي باورمن وي » .
اوپه رښتیاهم چې حیرانوونکې خبره ده .
په هند کې ،چیرې چې خلکو همدا اوس دخپلــې آزادۍ شــپیتمه کــالیزه ونمانځلــه ،ګاندي دغه بوډا سړي یې پرفضا باندې ولاړدی اوپه موسکا سره هرې خواته ګوري :
بانک نوټونه، پستي ټکتونوته ،دکورونو ، ښوونځیواوتالارونو دیوالونو ،ان چې دبالیود سینما هم په خپلوشــعارونو کــې بېوتــل پــاتې لــوړاو اوچــت اودهنــد لــه پیــاوړو لارښوونکوڅخه وباله اوپه دغه ترڅ کې یې ځان ښودنه وکړه .
خودنورې نړۍ لپاره تردې هم لوړدی ،هغوی ټولوګاندي په شــلمه پیــړۍ کــې دیــوه مورالي ځواک په توګه منلی داسې لکه دنوي عصرمسیحا، هغه دبیلابیلووچو نومیالیو مشرانو لکه مارتین لوترکینګ، لیچ ولیسا اونلسن ماندیلا ته سترالهام شو.
همداسې موږ په دې نژدې وختوکې دنړۍ پــه یوشــمیرزیاتو برخــو کــې د نــارنجی انقلابونو لکه په جیورجیا، لبنان اواکراین کې چې دګاندي پــرتګلاره بانــدې ترســره شول شاهدان یو.همداسې په ۲۱ پیړۍ کــې هــم دده دســولې ،رښــتیاینې او زغــم پیغامونه تربل هروخت اړین اودپاملرنې وړدي .
ګاندي څوک و ، دغه دزړونو اویادونو اوپرهرچا ګران سړي ، دغــه ســیکیولرروحانی ،دغه فداکاره انسان ولې په خپل ژوند کې دژوند دغه نوې تګلاره دخپــل پیغــام پــه توګه ترلاس لاندې ونیوله؟
دده لمسی راج مهان دمهاتما ګاندي مهم ژوند لیک چاپ کړ. هغه نویل اوبزرویتور ته ددغه ایالتې وکیل ، سابه خوري ،څوک چې نیمه پیړۍ دعملي مبارزې اوکړنې له امله دخپلواودنړۍ دخلکو لپاره ازمویونکی کتونځی اوتکیه ځای شو.
نویل ابزرویتیور :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه په ۱۸۶۹ کال کې وزیږید، دهغه کورنۍ په هغه وخت کې دپوربندرچې دبمبۍ په شمال کې یوه کوچنې سیمه ده له نومیالیواو درنوکورنیوڅخه وه، پلاریې کرم چند ګاندي پرهغه مهال لوی دیوان یانې دهغې سیمې شهزاده اولومړي وزیر وچې هغه سیمه اودهغې خلک یې لارښوونه کول. په لنډه توګه که چیرې دهند ددغه راتلونکي خپلواکي غوښتونکي بډای میراث نه وای ، هغه به په رښتیا هم دغې لوړتیا ته رسیدلی وای.

ن .ا : اوپه ډیرمذهبي ډول ؟

ر.ګ : هو، په کورکې یې دهندویزم مقدسات، په کوموپورې چې ګاندي اړوند وتول عملي کیدل،دعا وې اوعبادت به په ورځ کې ځوځوځلي ترسره او ویل کیدل ، هلته نه څه ځکول کیدل، نه شراب خوړل کیدل، غوښه نه یوازې منع وه بلکه ددې اجازه هم نه وه چې پرهغې باندې ځوک ولګیږي.

ن.ا : هغه په خوراځواني کې واده هم وکړ؟

ر.ګ : دې دخپل واده پرمهال (۱۲) کلن و،دده پلاراومور یوه نجلۍ ومونده چې دده له پاټکي اودده په عمروه ، کستور. هغه خورا ښکلې ، خو نالوستې وه ،هغه ترمړینې پورې دده دمیرمنې په توګه له ده سره یوځای وه . یوشپیته کاله وروسته په ۱۹۴۲ کال کې مهنداس تل دخپل پلاردغه عمل چې ده ته یې په کوچنوالي کې په زور واده کړی و انتقاداوه، دی دخپل ژوندپه اوږدوکې دماشومانودواده کولو پرخلاف و.

ن.ا : په ۱۹ کلنې کې دې دزده کړې لپاره لندن ته ولاړ، لامل یې داو چې دې په هندي لوړوکورنیوکې راته ...

ر. ګ : هو، په هغه وخت کې ، یانې د نولسمې پیړۍ په وروستیوکې یوازې دوو سووتنود امپراتورۍ پلازمینې ته سفروکړ،مهنداس یوله همدغوزده کوونکو څخه و چې ده انګریزي واکمنې ، دهغې قانون ، دهغې دود په ښه توګه پیژندلې وو. هغه چې په رښتیاهم ده بیا دهغې پرخلاف خپله جګړه پیل کړه. خولندن ته تګ هم دځوان ګاندی دآزادخیالۍ یوه نښه وه ، په داسې حال کې چې دده دپاټکي مشران په دې نه ووخوښ چې هغه دې لندن ته ولاړشي. دهغوپه وینا چې بنیا (هغه پاټکې چې ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرهغه پورې اړوند و) یورپ ته ځي چې هلته له انګریزانو سره وخوري اووښيي .
خومهنداس دا هوډوکړ چې ددوی پرخلاف په دغه ترځ کې ګام پورته کړي .

ن. ا. : په لندن کې دریوکالو زده کړې پرده باندې ژوره اغیزه وکړه ؟ خو دایې ردوله چې باید عیسوي شي ؟

ر.ګ : ګاندي د مسیح تراغیزه لاندې و، هغه چې په هندویزم کې هیڅ ډول بیلګه نه درلوده، هغه (سیرمون ان ده مونت) ولوست ،خو کله یې هم ددې له پاره خپله لیواتیا،سره له دې چې عیسوی دوستانویې زیات هڅاوه ونه ښوده چې هغه دې ومنې اووراود وړي. ځکه دې په دې باورنه وچې مسیح دې دخدای یوازنې زوی وي. په دې چې که ده دامنلې وای ماناداچې ده بایدهندویزم رد کړی وای ،مګرهغه دعمرترپایه په هندویزم باندې ولاړ هندوپاتې شو.

ن. ا. : له کله یې دمبارزې په ډګرکې دپاتې کیدو اودریدو ژمنه وکړه ؟

ر.ګ : دا ۱۹۰۶ کال و، په دغه کال زولوقبیلې دانګریزانو پرضد پاڅون وکړ، ګاندي سره له دې چې له زولوسره یې خواخوږي درلوده ، خو ده داسمه وبلله چې باید دانګریزانو اطاعت وکړي ،په حقیقت کې داهغه وخت وچې ده کله هم دافکرنه کاوه چې دی به دهنددخپلواکی له پاره متې رانغاړي. ده پردغه مهال یوازې هلته دهندیانو له حقوقونوځخه دسستم په دننه کې دفاع کوله. همدا لامل وچې ده ځان دانګریزانواوزولو دجګړې په ترځ کې دامبولانس په ډله کې ونیو. جګړې خورا دردونکې وې ، سراسرتشدد،وژنواوسادیزم دهغه احساسات وځپل اودناروغی احساس یې وکړ، اودغه عمل دده ژوند له بدلون سره مخامخ کړ. هغه به وروسته دجګړې انځورایستلی وای،خوده خپل (پلاوی) ته لارښوونه وکړه چې دوی باید دحقانیت او نه زورزیاتي له پاره تبلیغ وکړی . اومهاتما له همدغه ځایه راوزیږید.

ن.ا : ولې ګاندي د نه زورزیاتي مبارزې ته ډیراهمیت ورکړ ؟

ر.ګ : هغه دامریکایی لیکوال (دیوید توریو) تراغیزلاندې و،هغه چې دولسي سرکښی دمفهوم کاشف دی ، لکه دهغه په شان دې هم په دې باوروچې یوتبعه باید داحق ولري چې دغیرموراللي واک په وړاندې سرکښي وکړي اوراوپاریږي.برسیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردې هغه په دې باوروچې څه په تشدد سره غوښتل اوعملي کيږي ،هغه بايد په تشدد سره وساتل شي ،هغه وويل :

(پای په ماناکې دی ،لکه څنګه چې ونه په تخم کې ده) .

ګاندي په دې پوهيده چې دانګريزي واکمنې په وړاندې وسله وال مقاومت سم نه دی ، ځکه چې ماتيږي . همداوه چې هغه (ساتياګره) چې مانا يې په هندي کې (درښتيا پياوړتيا) ده رامنځ اوومنله .

ن.ا : څنګه ساتياګره ، بالاخره انقلابي شوه ؟

ر.ګ : ګاندي هغه څه ترسره کړل چې نورچا هغه کله هم په دغه پراخه اندازه اودغې ځواکمنۍ نه وو ترسره کړي. هغه خپل پلويان د نه زورزياتی تګلارې ته راوبلل اوهغه يې دساتياګرانوپه نامه يادکړل. په دغه لاره کې ده دپاملرنې وړپيروان په نښه کړل چې دساده ژوند، مذهبي باور اوعدم تشدد پربنسټ روان شول.

ن.ا : هغه په رښتياني ډول ، دتبليغاتواورسنيولوی تاريخ جوړونکی و ...

ر.ګ : هو، هغه تربل هرچا دميديا په اهميت اووړتيا باندې پوهيده،هغه تل ددې له پاره هڅه کوله چې دخپل مرام لپاره تبليغ وکړي، هغه خپله ورځپاڼه راوايسته ،هغه په هدف کې ځکه وړونکی شو چې ده تل خپل اړيکي دنړۍ په هره برخه کې له ژورناليزم سره وساتل اوهمدايې ويل چې :

(زه دنړۍ خواخوږي غواړم).اوبيايې دخپل هويت اوله پرګنوسره دخپلواړيکو لپاره خورا پياوړي سمبولونه په ګوته کړل . له څوڅوهلوځلووروسته يې په ۱۹۲۱ کال کې ساده نري کالي (دوتی) واغوستل ، اوڅلورسوه مليونو هنديانوته يې وويل :((زه هم يوله تاسې څخه يم)).

ن.ا. : څه شی ده په رښتياهم دخپلوخلکولپاره غوښتل ؟

ر.ګ : خپله واکمني .

ن.ا : ده دانګريزانو دايستلوپه اړه څه فکرکاوه؟

ر.ګ : دنه زورزياتي تګلاره ، هغه فکرکاوه چې دغه واکمنی تريوه کال زيات عمرنه شي موندلای په دې شرط چې خلک له دوی سره ملتيا پرې کړي ، ماليه ورکول ودروی ،ښوونځيوته ولاړ نه شي همداسې پوليس اوپوځ ... څرګنده ده چې ، دده په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغو ټکو اونه اطاعت باندې دخلکوقانع کول په خپل وارخه آسانه خبره نه وه .
انګریزانو لامخکې ان پرمالګه چې دژوند ترټولو ساده اوبې ارزښته څیز و هم مالیه لګولې وه. هغه څه چې دهندپه سواحلوکې په پراخه اندازه پرته وه ،خو هندیانو داحق نه درلود چې هغه په خپل سردانګریزانو له اجازې پرته راټوله کړي . دی دهمدغې بې عدالتې په وړاندې راوپارید اودمالګې لاریون یې پیل کړ.
د ۱۹۳۰ کال دمارچ په ۱۲ سهار ګاندي له خپلو اتیا ساتیاګرانو سره له خپل اشرم څخه راووت ، واټن اولوری یې سمندر و، چې څلور سوه کیلومتره لرې و، پلی یې پرهرښاراوهرکلي غونډې کولې اوخلکوته یې بلنه ورکوله چې له دوی سره یوځای شي، ددوی برې دحیرانتیاوړو. دهندویسرای نه پوهیده چې ددوی په وړاندې څه وکړي ،هغه ډاریده چې که دوی ونه درو ي ، ددوی لیکې دخلکودګډون په ترڅ کې لاپیاوړې کیږي .خو له دې سره سره ، دری اوونې وروسته ګاندي په دې وتوانیده چې یوموټې مالګه د(دوندي) له ساحل څخه راپورته کړي اوهغو په زرګونو خلکو ته یې وروښیې چې له دوی سره یوځای شوي وو.ددغې پیښې انځورپه ګرده نړۍ کې خپورشو ، اولویه کنایه هم دا ورسره مل شوه چې : هندخپل برخلیک په خپل لاس کې نیولی دی!

ن . ا : دانګریزي مقاماتوعکس العمل څنګه و ؟

ر.ګ : دوی یې وترټل ، لومړی خویې په زرګونه کسان دګاندي په ګډون زندانو ته واچول ، وروسته یې هوډوکړ له هغه چاسره چې خلکو مهاتما باله دخبرو لاره پرانیزي ،همداوه چې ګاندي دویسرای لارد اروین سره مخامخ وکتل ،اواصلي ټکي داوو چې:
هندیان چې څومره یې زړه وي مالګه ټولولی شي،زند انیان باید راخوشی شي . چې داپه خپله دګاندي لپاره پرزورزیاتې امپراتوری باندې دبري یوه سمبولیکه اتلولي وه.

▪ دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

▪ راج مهان دګاندي لمسی دی چې اوس په امریکا کې ژوند کوي ، دی وخت ناوخته دګاندي دافکارو په اړه له نړیوالو خپرونو سره مرکې کوي اوپه دغه برخه کې لیکنې خپروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۶)

ويم ډيتمن

موږ کولای شو ډيرخه له ګاندي ښخه زده کړو.

د ۲۰۰۷ کال دجون په (۱۵) دملګروملتــو عمــومي غونــډې درايوپــه اتفــاق داومنله چې د اکتوبر دويمه نيټه بايد (دنه زورزياتي دنړيوالي ورځې) په توګه دهند دنوميالي بچي مهاتما ګاندي دنامه په درناوي ونمانځل شــي. زمــا لــه پــاره دهــاګ دښاروال په توګه دډيرويارځای دی چې نن دلته دســولې پــه دغــه تــالارکې دهغــه نوميالي اتل دياډپه غونډه کې له تاسې سره يوځای برخه اخلــم. دهغــه چــا دياډپــه غونډه کې چې هغه په رښتياهم دنه زورزياتي هغه اتل دی چې په دغه توره باندې يې هند په خپلواکې سرلوړې کړ.
هاګ په ژوره توګه ځان له ګاندی اودهغه له افکارو سره اړوند بولي ،په هغه وخت کې چې ګاندي په جنوبي افريقا کې د نه زورزياتي غورځنګ دبرابروحقونو په خاطرراپيل کړ، په هغه مهال کې دلته دسولې لومړني کنفرانس جوړشو چې دغه ماڼې يې پرځای باندې جوړه شوه. لومړني غونډه هم ډيره زرپه دغــه ځــای کــې چــې لوبغــاړي يــې دامپريالستی ځواک استازي وو جوړه شوه. دويم کنفرانس چې دلته په ۱۹۰۷کال کې جوړشو هغه زيات دهغو قوانينوپه اړه و چې هغه دجګړې په اړه نه بلکې دســولې پــه اړه ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوداپه دې مانا هم نه وه چې ګواکي ددې کنفرانس ګډون کوونکي زیاتره پــه خپلــه ددې له پاره په دوو پښو وو چې ګواکي دوی دسولې پلویــان نــه ول ،پردغــه مهــال دسولې لومړ نیــو هڅوونکواوفعــالانو لکــه (ویلــیم ســتید) او (بریــت ون ســوتنر) دکنفرانس په څنګ کې دغونډو اولکچرونو په جوړولو باندې لاس پــورې کــړ چــې د دوی دغو هڅو په نیغه توګه دګډون کوونکو هیوادو پراستازو باندې خپله مهمه اغیزه درلوده.

په روانه پیړۍ کې هاګ دنړیوال عدالت اونړیوالې همکارۍ دمرکزپه توګه وده وکــړه ، اوس په ۲۰۰۷ کال کې دلته بې شمیره سازمانونه په دغــه ښــارکې دلاســوله پیــزې اوخوندي نړۍ لپاره په کارباندې لګیادي. دهغې نړۍ لپاره چې نوره به دهیوادو ترمنځ دجګړو اوکړکیچونو ډګرنه وي ،اویوازې دقانون محکمه هغه چې دبشري حقونــو لــه پاره یوازنۍ مرجع ده هغه به په نړۍ کې دخوندیتوب دنده ترسره کوي.

هاګ له ګاندي سره یوازې په دې تړاو نه لري چې ګواکي دادسولې ښــاردی ، بلکــې تردې هم مهمه داچــې دغــه ښــارپه ټولــه اروپــاکې یــوازنې ښــاردی چــې زیــات شمیراســـتوګني یــې هنــدیان دي. مانــا داچــې دهــاګ دښــار لــه ځلویښــتو زرو اوسیدونکوڅخه نژدې په سلوکې لس هندي آري دي . همداده چې هاګ کیدای شي دنیدرلنډ پلازمینه نه، بلکې هغه ته په یقینې توګه هندوستانی پلازمینه هــم ویــلای شو . ځکه چې هندیان اوس ځانونه ددغه ښاراصلي اوسیدونکي بولي ، داســې چــې دوی تراوسه هم خپل تړاو له هند اوسورینام سره نه له یاده ایستلی اونه یــې پــرې کړی دی . له هندڅخه سورینام اوله هغه ځایه نیدرلند ته ددوی دمهــاجرت یادونــه هغه څه دي چې دهندوستاني ټولنې له خوادهاګ مانۍ ته دمهاتما ګاندي دمجســمې په څیره کې ور کړي شوی دی ، زه په خپله ددغې مجســمې دځــای پرځــای کیــدو دمراسموپه ترڅ کې هلته وم چې زه یې له شکه پرته دیوې حیرانــۍ پــه ســمندرکې ورډوب اودځان پرلوریې وروهڅولم ، په رښتیاهم ددغې مجســمې پــرمخ خاموشــۍ اوجذابیت زما دزړه احساس ماته راتشریح کړ :

« زه غواړم چې دټولې نړۍ کلتور زما دکورپرسرپه آزاده توګه راوالــوزي ،خــو زه بــه داونه منم چې زماپښه دې دچا پرلور وراوچته شي»

(c) ketabton.com: The Digital Library

آياداشونې ده چې په كليموكې دې ديوه پرانستي ، آزاد اوګڼ كلتــوري ښارســتاينه وشي ؟ دهمدغه آرپه پام كې نيولو سره موږ ټول دلته په نيدرلندكې تراوســه پــورې ډيرڅه له ګاندي څخه زده كوو، ځكه چې داترهرڅه په زړه پــورې اودپــاملرنې وړده چې داكتوبر د دويمې دنمانځلو په ترڅ كې به نوردتل لپاره دګاندې له ياد اودهغه لــه افكارو سره په تړاوكې وو: دسولې يوه خوندي نړۍ ، له تشدد اوبيوزلۍ څخه امن .

▪

دغه مقاله په ۲۰۰۸ كال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

▪

ليكوال دنيدرلند دهاګ دښارښاروال دی اودغه وينايې په هغه غونډه كې چې دګاندي دزيږيدو دورځې له املة جوړه شوې وه دغونډې ګډون والو ته ور واوروله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۷)

نويلين هيزر

دګاندي معنويت ژوندی دی

دغه لاندي وينا دهغې مقالې لړی ده چې ميرمن نويلين هيزر دملګروملتـــو اندرســـکريترى جنـــرال اود اسکاپ اجرايوي سکرترى په بنکاک کې دعدم تشدد دنړيوالې ورځې دنمانځلو په غونډه کې واوروله .

ز دلته دژور وياړ اوخوښۍ احساس کوم چې ستاسي په وړاندې دعدم تشدد دلومړۍ ورځې په وياړ چې دمهاتما ګاندي دسولې ،تفاهم اوعدم تشدد له پيغام سره تړلې ده خبرې کوم .

دغه نمانځنه زمالپاره هم په ځانګړې توګه دپاملرنې وړده ځکه چې دازما لومړی ځل دی چې د اسکاپ دسکرترې په توګه له ټاکل کيدو وروسته پـــه داســـې يـــوه عامـــه غونډه کې خبرې کوم .

دغه شيبه ماته داحق راکوي ،چې د هغواقتصادي ، ټولنيزو اوچاپيرياالي پيښو په اړه چې دآسياافاسفيک سيمه ورسره مخامخ ده ددغه سترلاربښود مهاتما ګاندي دتفکرپه رڼا کې وغږيږم . دګاندي دوه اصله ، دبې عدالتې پرضد هڅه يا عدم تشـــدد اوســـوله ييزه سرکښې ، هغه چې يونړيوال وړانديزدی له هندسره دامرسته وکړه چې دهغوپه رڼاکې خپلواک شو، بشري حقوق خوندي شول،اودعدالت اوخپلواکۍ هنګامه په نړۍ کې خپره شوه. هنددغه لړۍ په پرله پسې توګه ترننه پورې وساتله.لکه څنګـــه چـــې اوس موږ هيله من يو چې په خپله سيمه کې دغه کټ مټ نظريه داقتصادي ، ټـــولنيز اوجنسی عدالت پربنسټ عملي کړو.

ګاندي په دې باوري وچې دتشدد ترټولو بده څيره بيوزلي اوخواري، تعصب اوټولنيزه ګډوډې ده ، دبيوزلۍ ، ښځواوماشومانو پرضد تشدد تراوسه پـــورې مـــوږ پـــه خپلـــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګولو کې نیولي یو، په آسیااوفاسفیک سیمه کې دغه کچه خورا لوړه ده ،ځکه چې په دغه برخه کې خورا لږ څه تراوسه ترسره شوي دي. سره له دې چې دغه سیمه په چټکۍ سره د ودې په لور روانه ده،خو له دې سره سره هم دعاید کچه خورا ټیټه اوپه هیڅ حساب ده. د آسیا فاسفیک سیمه چې د (۶۴۰) ملیونو وګړو کور اواسـتوګنځی دی ،زیاته برخه یې له خوارۍ اوبیوزلۍ سره لاس اوګریوان دي .

خو له دغو ستونزوځخه دوتلو لار لکه څنګه چې ګاندي پرهغې باندې ټینګارکوي هغه ،هماغه دخلکو ځواکمن کول دي، په تیره بیا بیوزلي خلک اومیرمنې چې له اقتصادي پلوه باید په خپلوپښو ودریږي. مهاتما ګاندي ویل چې دټولنیزعدالت لپـاره راپورتـه شي ،چې داچلند په وارسره دبرابرۍ اوعدالت وده ده چې دهغه په ترڅ کې ټیټ ژوند د ودې لاره نیولای شي ،زموږپه عصرکې ترهرڅه دمخه داقتصـادي اوټـولنیزې ودې ترڅنګ داډیره مهمه ده چې دروغتیا اوښوونې اوروزنې په برخوکې دپرمختـګ پـه لورګامونه واخلو،ځکه چې زموږ سیمه په دغه برخه کـې خـورا زیـاتې پـاملرنې تـه اړتیالري ، باید په دغه برخه کې دګاندي پراصولو باندې دزړه له کومي ټینګاروشـي. دګاندی اصول په دغه برخه کې داټینګارکوي چې دتنـې پـه کیکښـلو سـره بایـد اقتصادي حالت له ناسم نظم سره ددې ضمانت و کړي چې ټولنـه بایـد دودې لـوړې پوړۍ ته ورپورته شي . ځکه ترهرڅه دمخه داضروري ده چې باید یوسم جوړښت په دغه برخه کې دعدالت پربنسټ رامنځ ته اوپرمختګ وکړي.موږ باورلرو چې تر ۲۰۱۵ کال پورې به (۲۳) ملیونه ماشومان دلوږې له درده ونه کړیږي ، تریوه ملیـون زیـات ماشومان به دپنځه کلنۍ په عمرباندې نه مري ،اوڅلورملیونه ماشـومان بـه پـه دې وتوانیږي چې لومړنۍ زده کړې وکړای شي.

دګاندي داصولوله مخې سوله زموږ ورځنۍ اړتیـاده ، آسـیا فاسـفیک سـیمه اوس دنړیوالې اقتصادي ودې په لور روانه شوې چې ددې کار له پاره موږ ترهرڅه دمخه په ملي او سیمه ییزه کچه نورو هڅو تـه اړتیـا لرو،ځکـه نومـوږ بایـد اوس دهمـدغې اقتصادي وړتیا په څنګ کې دټولنیزې اوانساني ودې په فکرکې هم شو.

دښځوپه وړاندې تشدد اوس په خورا پیاوړې کچې کې دی ، چـې بایـد ودرول شـي. داستونزه کیدای شي چې په کورنیواوټولنوکې دملیونو ښځواونجونو له مخې لرې کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. نن سبا وسله والې شخړې ، پرښځوتيري اودوسلې په زور پرښځو باندې جنسي تشدد زغمل په خپله بدرنګې څيرې سره برلاسی دی، له ماشومتوب څخه ترزړبودې پورې ، دولورله ستونزو نيولې بيا ترجنسي تيرى اوتښتولوپورې درندې ســتونزې دم ګړی دښځوپه وړاندې پرتې دي.، زمونږ ځواب ددې غميزې اوتشدد په وړاندې يوازې اويوازې دادی چې دښځوپه وړاندې پلان شوی توپير اوستونزه بايد په هــره خــواکې دهيوادو دمشرتابه اوواک لرونکو مقاماتوله خوا ترلاس لاندې ونيول شي .
همدارنګه دمهاتما ګاندی په وخت کې دچاپيريال په اړه کوم بحث نه و، په دې چې په هغه مهال کې دومره زياتې ستونزې دايکولوژيکــو انديښــنو پــه اړه لکــه چــې نــن ترسترګو کيږي نه ترسترګو کيدې ،دهغه د ژوند ساده ډول مونږ په دې بــاوري کــوي چې ددغې ځمکې پرمخ دخپلو ماشومانو اوبشــريت دراتلــونکی پــه خــاطر دخپــل چاپيريال په فکرکې شو، نن سبا دآسيا فاسفيک سيمې دپراختيــا پــه اړه دګانــدي پيغام انتقادي بڼه لري ،ځکه چې په دغه برخه کې داقتصادي ودې اوتــولنيزې ودې د پياوړتيا ترمنځ انډول په خپله دچاپيريالي ستونزو لامل شوی دی. .
لکه چې ماياده کړه زما کار په اسکاپ کې دادی چې دجوړونې له پاره ســيمه ييــزې همکاری په داسې توګه چې په هغې کې داقتصادي اوټولنيزې ودې اوچاپيريالي وړتيا اصلونه په پام کې نيول شوي وي په پام کې ونيسم .ددې په څنګ کې داهم څرګنده ده چې دمهاتما ګاندي دعدم تشدد پيغام به له شکه پرته زما دهڅو محــور وي هغــه چې ويلی يې وو:
« سوله به کله هم له پرمختګه پرته خوندي نه شي ، اوکله به هــم کــوټلی پرمختــګ دښځو اونارينه وو له برابرې برخې اخيستنې پرته شونی نه وي »
دهغه اروا دې ښاده وي

■
دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .
■
ليکواله : ميرمن ميرمن نويلين هيزر دملګروملتو اندرسکريتری جنرال اود اسکاپ اجرايوي سکرتره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۸)

راتوجوني مد رياواوي

دګاندي د وينبتيا ثارنه ...

دمهنداس كرمچند ګاندي ژوند دهغه دآزمويني اوتجربــي ډګــرو، هغــه بــه پــه دې ډيرخوښ شوی وای چې که مور دهغه پرګامونو باندې خپل ګامونه پــه رښــتيا ســره پورته کړي وای. هغه په خپل عصراوزمان کې دمليونو خلکو له خــوا ملاترړاووســتايل شو،ګاندي په نادره توګه ځانته اجازه ورکوله چې په کبراوغــرور دی ځــان ســرلوړی وښيي. دهغه پوهې اودرک يوازې ددې له پاره لاره پرانيسته چــې دبشــري طبعيــت اوکرکتر ژوراستازيتوب اوخرګندونه وکړي . زه په دې هم باورلرم چې هغه يوه داهيله هم درلوده چې هغه بايد لکه ديوه عادي وګړي په شان يادشي ، نه داچــې هغــه پــه پټوسترګو له رښتينې اوحقيقي نړۍ څخه وتلی اوپريوه خواوبلل شي.

دګاندي په انداوژوند کــې دا ترهرځــه زياتــه مهمــه اودپــاملرنې وړوه چــې دده آر اورښتينی پيغام دهند لپاره انساني وروروولي ، سوله اوبسياينه وو. دهغو ی لپاره چې له خپل لوی اوپراخ هيواده ناخبره اوله هغه سره ناآشناوو. دلته سره له دې چې ددغه هيوادډيرکی هندوان هم دي خو له دې سره سره دغه هيواد دخپل جوړښت له مخې دبيلابيلو فرقو اوډلو ټاټوبی اوکوردی چې دژونداو استوګنې بيلابيل ډولونه اودودونــه لري .

هند ديوه ځانګړي اويوازنې کلتور مينه اوسيمه نه ده ، ځکه نو زياتره خلک له دغــه هيواد سره مينه لري ، داهيواد دبډای کلتوربډای بنســټونه لــري چــې دکلتورونــو ، مذهبونو ، ژبو ، فرقو اوباورونودجوړښت هيواد ورته ويلای شو. ګاندي جي دغې نيمې وچې ته له جنوبي افريقې څخه راغی اودانګريزې واکمنې پرخلاف يې ددغــه هيــواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسمبالولو کارته دعدم تشدد دتــورې اوانتقــاد پــه زوراوړې ورکــړې . دده هڅــونې دهندولس دصفر له برخليک څخه دځواکمنی په لور راپورته اوشعوريې ورکــړ. هنــد دتيرو شپږو لسيزو په اوږدو کې سره له دې چې دلته خورازياتې ستونزې اوتوپيرونه وو بياهم يوموټې اوواحد پاتې شو.سلمان رشدي دخپلې يوې مقــالې پــه تــرڅ کــې داوسني هند دطلايی نمانځنې(گلدن جوبلي) په درشل کــې داخبــره وکــړه چــې داهيواد په توپيرونوکې دزغم اوتحمل پياوړې پايله اوثمره دی .

هغه مهال چې گاندي جې ونه شوای کولای دپاکستان دجوړيدومخه ونيسي ، له هغه سره سره نن سبا هند په نړۍ کې له اندنيزيا، نايجريا اومصرڅخه وروسته دمسلمانانو ستراکثريت کوراوهيواددی.اجازه راکړئ چې داپه ډاگه ووايم چې دوی به کلــه هــم دپاکستان په لورمهاجرشوي نه وای که چيرې په هندکې هغه تگلاره په پام کې نيول شوې وای لکه چې گاندي يې هيله درلوده. دده نړۍ ليد په داسې يوه وړه دايره کې نه وراښکيل چې هغه به دنورو مذهبو درناوی دهندويزم په مقابل کې په پام کې نه وای نيولای. هغه له جواهرلال نهرو اونورو مشرانو ســره يوځــای اوپــه يــوه خولــه ديــوه سکيولردولت دجوړولو په کاربانديې دزړه له کومي پوهيده. داسې چې په هغه کې بايد دهرې ډلې اوهرعقيدې دخوندي ساتلو خبره له ياده ونه ايستل شي اودهغې ضمانت بايد وکړای شي. گاندي په دې پوهيده چې مذهب ددولت لپاره دانديښــنې وړ تکــی اوستونزه نه ده ،بلکې يوازې ځاني لوړتيا ده چې ديوشميرخلکو په کرکتراوکــړو وړو کې په څرگنده دانديښنې وړ ده.

په هرډول هغه ديوه حساس هندي په توگه داپه ډاگه کــړه چــې دی ددغــه هيــواد اوخلکويواړوندڅوک دی ، اوپه عين وخت کې دی په دې هم وتوانيده چې پــه خپلــه وړتيا سره خپل خلک راوپاڅوي اودنړې دخلکوپه شان يې دلوړتيــا پــه لورلارښــونه کړي اوله هغوی سره يې په يوه کتارکې ودروي. چې لامل يې په دغه تــرڅ کــې پــه څرگنده توگه آزادي ،برابري ،عدالت ، زغم اونه زورزياتی و چــې دزمــانې نوميــاليو مبارزينولکه مارتين لوترکينگ، نلسن منديلا، ان سان سوچې دگاندي دغه تگلاره په خپله کړو کې په پام کې ونيوه اوپه دغه برخه دگاندي پلويان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پربل څه باندې چې زه دزړه له کومې باورمن يم هغه دادی چې کله پــه فيجــي کــې دښکيلاک ضد غورځنګ په خپله په تشدد اوزورزياتي باندې وانه وښت داهم داندو – فيجي داړيکو برکت و. له ۱۹۳۰ کال څخه بيا تــر ۱۹۸۰ کــالونو پــورې زموږدهيــواد داوسيدونکو ډيرکې برخه هندي فيجيان ول ،ديادو شويو کالونوپه ترڅ کــې هنــدي ټولنې په پرله توګه دخپلوحقونو لپاره په ټينګار لاس پورې کړی دی چې له نيکمرغه دلته تراوسه پورې کله هم خبره دتشدد او زورزياتي ترپولې پورې نه ده رسيدلې. په داسې يوه هيواد کې لکه زموږ چې دبيلابيلو کلتورونــو، عقايــدو اوخلکوهيــواددې يوڅه خورا څرګنداودپاملرنې وړدي چې هغه زموږ دشته والي لامل شوی هغه په خپل هيواد کې ديوه اوبل په وړاندې زموږ زغم اودرناوی دی. اوداهغه ډالۍ وه چې ګانــدي دهغولپاره راپورته اودخلکوپرمخ کې پرميدان باندې ودريد.

دګاندي زړه هغه مهال په خپلوهڅوکې مات شوچې کله مسلم ليګ دمحمدعلي جناح په مشرۍ په ډاګه کړه چې دوی تيارنه دي چې له هندسره په يوه هيوادکې واوسيږي ،دوی غواړي چې ديوه ځانګړي مسلمان دولت په جوړولو باندې لاس پورې کړي.

هغه څوک چې ګاندي يې وواژه هغه په خپله ديوې هندي افراطي ډلې غــړې و، هغــه فکرکوکړچې ګاندي په خپله دويش اوبلتانه دغه معامله په لوی لاس سره وکړه. په څه شي چې په دغه برخه کې دوی پوه نه وو هغه داوو چې دوی ګاندي نه پيژاند ګانــدی په هراړخيزه توګه ځان دهندي ميراث اوهندويزم دوارث په توګه دټولو په مــخ کــې دروله و هغه به ويل چې دوی بايد له هرچا سره دروغي جوړې داصل له مخې چــال چلند وکړي ، دده افکارو اوکړو وړو په تمامه مانا دده دخپل کلتــور اوخپــل مــذهب ترسيوري لاندې خپله وړتيا څرګندوله ، هغه پــه دې نظــرو چــې زمــوږ پرشــاوخوا راچاپيره ځمکه بايد له جنګ اوډارڅخه خالي اوپه امن وي.خــدايان اودهغووړتيــاوي ددې لامل شوې چې هنديې په داسې دريځ کې درولې چــې دتــاريخ پــه اوږدوکــې آريايان ،مغل اوډيرنورنيواکګر ددغې وچې په شته والي باندې برلاسي شوي دي. چې داځانګړنه يې زموږ له فيجي سره څومره ورته والی لري؟ موږ پــه هراړخيــزه توګــه دپارتيزاني مبارزې پرضد مبارزه کوو، قومي هويت له مذهبي توپيرونو سره سره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کټ مټ ډول ترسترګوکیږي . همداده چې له دغه وروستي چلند سره دټولنې دجوړښت په کارکې پرته له توپیره ګام اخستل کیږي.

زموږپه هیواد کې ددواړو مذهبوپلویان مسلمان اوعیسویان جدي هڅه کوي چې دیوه اوبل عقیدو ته درناوی وکړي،همداده چې موږ په دغه برخه کې له دوی سره هیڅ ډول ستونزه نه لرو.اوکه چیرې داسې څه وي نومانا به یې داوي چې دوی هم غواړي دبیلوالي اوځانګړیتوب په لورحرکت وکړي.

دګاندي جې ژوند دچوپړاودسپلین ژوند و، په جنوبي افریقې کې دده دهڅولـه پیل څخه بیا دژوند تروروستې پولې پورې هغه له عادي خلکو سره نژدې پاتې شو داده له پیاوړوځانګړنو څخه وه اوداهغه څه وو چې دې یې له هغه چال چلندونوڅخه چې انګریزي ، مغلي اودهندي راجګانو په خپلوواکمنیوکې درلود لوړاوه .

دګاندي دژوند له لویو ځانګړنوڅخه داهم وه چې دده ژوندپه خپل ذات کې یوپیغام و،که هغه نن ژوندی وای ،ښایي په دغه غونډه کې به له موږسره نه و، ځکه هغه به ویلي وای چې موږ باید دهغه څه لپاره ځان خوارکړو چې دی دهغه لپاره را اوچت شوي و. هغه څه چې موږ هغه په څه شان عملي کولای شول ،دهغه پیغام په رښتنې توګه ډیرمهم دی ،دومره چې موږ هغه یوازې دیوې ورځې (داکتوبر د دویمې نیټې) په تنګ چاپیریال کې نه شوایسارولای ، موږ دې ته اړتیا لرو چې هغه باید دورځنی ژوند په اوږدو کې خپل مل اولارښود ومنو.

▫

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لـه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

▫

لیکوال دفیجي دټاپوګانو دولس مشر پخوانی مرستیال اودایې هغه ویناده چې پـه جنـوبي فاسـفیک پوهنتون کې یې دمهاتما ګاندي دزیږیدو دکالیزې په مراسموکې کړې وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹)

میخایل . جې . نوجیم

دامریکا ،
دعامه حقونو پرغورځنګ باندې د ګاندي اغیز

« مسیح دروح اودهغې دالهام په آرباندې لاس پورې کړ خو ګاندي یې په ترڅ کې دعمل تګـلاره رامـنځ ته کړه »

دغه خبره زیاتره وختونه دامریکا دعامه حقونو دمبارزې داتل ډاکتر مارتین لوتر کینـګ (جـونیر) لـه خواتکرار یده . دګاندي دعملي کړنلارې اغیز دامریکایې عامه حقونو په غورځنګ باندې نیغـه اغیـزه وکړه ، دالاندې مقاله په امریکا کې دبشري حقونو دغورځنګ پر مبارزه باندې دګاندي اغیزه راپه ګوتـه کوي .

دملت پلار اودهنددخپلواکی دغورځنګ مشر غوښتل په خپل هیواد کې انګریـزي واک پای ته ورسوي ، ددغه چار په خاطریې دنه زورزیاتي دمقاومت غورځنګ رامنځ ته کړ اوهغه یې د (ساتیاګری) په نامه یادکړ . چې مانـا یـې دده پـه وینـا: « هغـه ځواکمني چې په رښتیااورښتیاینې سره پیاوړې وي » ده.

دګاندي ددې اصل تخنیک په عمومي توګه پر درې (آر) ، پـه درې (اس) اودرې (تي) باندې ولاړدی ، له دریو آرونو څخه یې مطلب ریزستانس یامقاومت ،ریفورم یا سم سمکی او ریډمپشن یاخپلواکي اوخلاصون دي . او له دریو ایسونو څخه یـې موخه سمپلستي یاساده ګی ، سلف سفرینګ یا زغم ، اوسرویس یا چوپړدی . اوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریو ټي ګانو ښځه یې موخه ، تروټ یا رښتیا ، ټالرنس یــا زغــم ، او ټرســت شــیف باوریا صداقت دی .
په عمومي توګه دغه نه زورزیاتی په خپل وار د سولې اوبدلون داسې نښه ده چــې دپوره رښتیاینې او صداقت په ترڅ کې دځاني زغم وسیله هم ورته ویل کیدای شي .
په دغه ترڅ کې ټولې هغه هڅې دیادونې اوپاملرنې وړ دي چې دمینې او درناوي پــه زور سره دخپل مخالف په زړه اوفکرکې رامنځ ته کیږي او هغه پرځان راماتوي .
ګاندي ،هغه څوک چې په ژوره توګه د امریکا یې نیګروګانو دپلوي په توګه پیژنــدل شوی ، هغــه دخپلوهلوځلــو اومبــارزې پــه شــپو ورځــوکې دامریکــا دتورپوســتو دسترسکالر اولاربنود اودتوروپرګنود ملي ټولنې(ناسپ) دایدیتر ، د ډبلیو ،ایی . بی . دو بویز په نامه یوپیغام هم استولی دی . همداســې دوبــویزهم د ۱۹۲۹ کــال پــه فبروری کې ګاندي ته یولیک را واستاوه ، په لیک کې یې له هغه ښځه هیلــه کــړې چې هغه باید له دوی سره ددوی په هلوځلوکې مرستندوی شي . هغه لیکلي وو چې :
" توکم او رنګ او س یوه نړیواله ستونزه شوې ، موږ دلته ستا مرستې ته اړیو" کله چې ګاندي دهماغه کال په می کې کوم څه په خپل لیک کې ددوبویز له پاره ولیکــل هغه یې د (ناساپ) په خپرونه کې چاپ کړل چې په هغه کې راغلي دي :
« راځئ ووایو چې دا دوولس ملیونه نیګرو ولسونه باید په دې ونه شرمیږي چې دوی دمریانولمسیان دي ، که ووایو چې موږ مریان یو په دې کې هــیڅ ډول نــه درنــاوی نشته ،ځکه نه درناوی په دغه ټکي کې دی چې دمریانو خاوندان وو... راځئ چې په دې باوري شو چې راتلونکې له هغوی سره ده ، چې رښتیاني ، مینه ناک او سپیڅلي وي ، ځکه چې مینه هغه ډالې ده چې دهغې ترشا رښتیا ده اوداهغه لاره چاره ده چې سرې دکمینۍ او تواضع پرپوله باندې دروي »
خوله دې سره سره هم دتورپوستود شخړې پــه اړه دګانــدي ډول مقاومــت خبــره دامریکایی نیګروو له خوا د ۱۹۲۴ کال په سمپوزیم کې رامنځ ته او بیا په پراخــه توګه رد شوه . خو د دوبویز دهغه لیک له مخې چې په ۱۹۲۹ کال کې کښــلی ووپــه ډاګه داټکی راغلی چې ایده اومفکوره لاتراوسه هم نه ده مړه ، هماغــه وه چــې پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۳۰ کال کې کله ګاندي دمهاتما په توګه راوپېژندل شو..... پرهمدغه مهال امریکایي نیګروګانو دهندپرلور هڅه راوکړه څو دلته هغه لومړی لاس زده کړې دګاندي دتخنیک په اړه ترلاسه اوزده کړي چې وکولای شي هغه په متحده ایالاتو کې پــه عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي .
یوځل ګاندي په ۱۹۳۵ کال کې خپل میلمانه هغه مهال له حیرانتیا سره مخامخ کړل چې له دوی څخه یې هیله وکړه څو ده ته دده دخوښې سندره ووایی . (تاسې هلتــه وی کله چې دوی زما بادار .....)په زړه پورې خوداده چې کله کینګ په ۱۹۵۹ کال کې دهنددکتني او لیدنې په موخه دلته راغی پرهغه مهال ده دهندیانو هغــې مینــې تــه اشاره وکړه چې دنیګرو له سندروسره یې درلوده) . کله چې دوی دغه سندره پــای ته ورسوله ګاندی یوه وړاندوینه وکړه : « دبیلګې په توګه ، کیدای شي دا رښتیاوي ، چې دغه نیګرو باید د نه زورزیاتی پیغام نړۍ ته ور رسوي »
سره له دې چې کینګ پرهغه مهال شپږکلن و،خو ویې کــولای شــول چــې دګانــدي وړاندوینه نږدې دوې لسیزې وروسته دیوه تاریخي حقیقت په توګه دخپــل عمــل لاره کړي .
په ۱۹۴۰ موکلونو کې پرهغه مهال چې کینګ لاهم په کــوچني عمــرو ، (اســافلیف رندولف) یوسوله ییز لاریون دواشنګتن په ښارکې ترسره کړ چې پر فــرانکلن روز ولت باندې فشارواچوي څو د هیوادجنګي صنایع سره راټولې او په خپــل لاس کــې ونیسي . رندلف هغه څوک چې د ورورولۍ دهڅو مشراو په عین حال کې دکــارګرانو یو ښه اوپیژندل شوی سازمان ورکــوونکی و، هغــه پــه دې بــاوري وچــې دګانــدي دمقاومت تګلاره کیدای شي په متحده ایالاتو کې وکارول شي .
په ۱۹۴۷ کال کې هغه یوبل غورځنګ چې متحده ایالات سره یوموټی کړي رامــنځ ته کړ. پوځ ، نه یوازې دی تــر ګــواښ اوځینــې لانــدې ونیــو بلکــه پــه زرګونــه دکالیجونیګرو زده کوونکي یې هم وځپل " رندولف ته یې د(امریکایی ګاندي) نــوم اوویاړ ورکړ، چې بیا کینګ هم کټ مټ ویاړ دځان کړ، هغه ډیرې ویناوې وکړې او په هغوکې یې په هند کې دګاندي په کړنوباندې رڼاواچاوله او دغه ټکي یې په ګوته کــړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نیگروګان باید دخپلې مبارزې تاکتیکونه دګاندې دهغوپه شان کړي او هم بایدد عامه نه همکارې اود هغه دولسی سرکښی تګلاره په امریکا کې وڅاري .
د رندولف ارمان لاریون بالاخره په ۱۹۶۳ کال کې په واشنګټن کې دپراخوډلـو لـه خوا ترسره شو چې دهغه په ترڅ کې کینګ خپله نامتو وینا (زه یوخوب لـرم) هـم وکړه . دغه لاریون وکولای شول چې په خپله غیرکې دیوه ملیـون څلورمـه برخـه خلک سره راغونډ کړي . چې یوه دریمه برخه یې سپینان وو ، دوی دتوکمي توپیرله غورځنګ سره خپل غږ یوکړی و اوپه دغه سوله ییز ه مظاهره کې یې برخه اخیستې وه . دغه مظاهره پردغه مهال دیوې پراخې مظاهرې او دعـدم تشـدد د یـوه پـراخ غورځنګ نوم یې دامریکا په تاریخ کې دځان لپاره وګاټه اویاهم داځه دحیرانــې وړ خبره نه ده ،چې په دغه غونډه کې کینګ راندولف دامریکایی نیګروګانو د مشر په توګه یاد اوومانه .
دواشنګټن لاریون به کله هم نه وای ترسره شوی که چیرې دهغه دسازمان ورکولـو په ترڅ کې (بیارد روستین) خپل دیادونې وړ سازمان ورکونکي تاکتیکونـه اولارې چارې نه وای کارولې . دایوبل نیګرو نومیالی و چې هند ته راغې اودګاندي لـه لیوالـو پیروانو څخه شو. روستین دعامه حقونو له اتلانو اود ملګرو دټولنې له نومیالیو څخـه و. داهغه هماغه څوک و چې د دویمې نړیوالې جګړې په ترڅ کې یـې لـه عسـکرې دندې څخه سروغړاوه او په همدغه ګناه زندان ته واچول شو. دمونټ ګـومیري بـس پریکړون پرمهال دی دکینـګ دنـه زورزیـاتي دتګـلارې چـې دژونـد تګـلاره وه تراغیزلاندې راغی . دبیلګې په توګه کله چې هغه دا واوریدل چـې کینـګ ترخپـل بالښت لاندې ټوپک له ځان سره ساتي ، هغه ټوله شپه هلته پاتې شو اوله هغه سـره یې ټوله شپه ددې لپاره استدلال کاوه چې که عدم تشدد خپله لاره کـوو نوښـه بـه داوي چې هغه دهغې په رښتینې مانا سره وڅارو اوپه رښتیانی توګه باید له هغې لارې دخپل مقاومت دپیاوړتیاپه لورګامونه پورته کړو. په پای کې کینګ اودهغه سـاتونکو وسله له ځانه لرې کړه همداوه چې روستین او دهغه ملګر ي ګلین سیملی کینګ په دې باوري کړ چې دوی باید دګاندې دنه زورزیاتي تګلاره خپله تګلاره کړي اوهغـه باید له شکه پرته دخپل ژوند دفلسفې په توګه ومني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

روستين دعامه اومذهبې سازمانو دسمبالولوپه برخه کې دځانګړې استعداد او مهارت لرونکی و ، چې ډیرمهم اوڅرګند يې دپخولاينې فيلوشف (اف . او .آر) اود نـژادي برابرۍ کانګرس (سی .او . آر .ايی) وو چې (اف . او. آر) يې مسيحي آزادپالي ډله وه چې په ۱۹۱۴ کال کې يې په انګلند کې بنسټ ايښودل شوی واود عـدم تشـدد لـه تولنيزو بدلونونوېي ننګه کوله . او (سی .او . آر. ايی) بيا پـه ۱۹۴۲ کـال کـې پـه متحده ايالاتوکې د(جمزپارمر) له خوا چې هغه په خپله د(اف . او. آر) نيګرو دډلې غړی ورامنځ ته شو. پارمر ځان ددې لپاره ځانګړې کړی و چـې دی بايـد دګانـدي تګلاره د توکمي توپيرپه ترخ کې تر جنوبی امريکې پورې ورسـوي . دده اونـورو پـه دغه خبره باندې دزړه له کومي باور راغی چې د (سی . او . آر . ايی) غـړي پـه ژوره توګه دګاندي دشاګرد چې کرشنالال شری دهاراني وتراغيزلاندې دي ، هغه څـوک چې دکتاب نوم يې (له زورزياتی پرته جګـړه) و او د (سـی . او. آر. ايـی) (نيمـه رسمي انجيل) و.

ای . جی . موستې نامتو امريکا يي سوله خوښونکي له هند او ان مهاتما ګاندي سره په ۱۹۳۱ کال کې وليـدل . موسـتی هغـه څـوک وچـې د(اف .آر. او) لـه ليوالـو او سرسپارلو غړو څخه و ،کله چې له هنده راستون شو، په کاليجونواوپوهنتونوکې يې ديوشميرلکچرونو په ورکولو باندې لاس پورې کړ . په ۱۹۴۷ کال دنيګـرو دهلوځلـو دغه ځوان پلوي ددې لپاره ليوال شو چې دمسحيت عقيده د ژور ټولنيزعمـل لـه بهيرسره غوټه کړي . له موستې سره دهغه کتنه دموستی دلکچرونوپه کمـپس کـې وشوه .

لاسون هغه څوک وچې دګاندي د تګلارو سخت ليوال اومدافع و ، هغه لـه (اف .او .آر) سره يوځای شو ، او هم يې دخپل مرام دعملی کولو په موخه د ۱۹۵۰مو کالونو په ترخ کې ترجيل پورې هم ورسيد ،دې له دغې آزموينې وروسته هغه څـوک شـو چې دکوريا په جګړه کې يې له برخې اخيستنې څخه سرغړاوی وکړ. لاسون ديـوه ميتوديک استازي په توګه هند ته د تبليغی او دګاندي دساتياګری د يوه شاګرد په توګه سفروکړ. همدغه هند و چې ده هلته مارتين لوتر کينګ ، هغه څوک چې هغه د نه زورزياتي مقاومت له امله نامتو شو وپيژاند. لاسون پـه زياتـه انـدازه د کينـګ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغیزپه ترخ کې دهغه له ډیرو ځانګړنو څخه ا غیزمن اوبرخمن شو. کله چې په ۱۹۵۵ کال کې هغه متحده ایالاتو ته راستون شو، له کینګ سره په ګډه له هغـو ځواکونـو سره یوځای شو چې جنوب ته راشي او دلته د نه زور زیاتي تګلاره اودهغې ارزښتونو ته کاروکړي . ځکه چې په دغه برخه کې یـوازې یوځـو تنـه ددغـه کـار لـه پـاره وړاومجرب وو لکه لاسون .

په پای کې لاسو ن وکولای شول چې په سراسرجنوب په تیره بیا د تنسیسـی پـه ایالت کې دنه زورزیاتي یوپیاوړې غورځنګ رامنځ ته کړي . هغه پـه دې وتوانیـده چې دګاندي دتګلارې دهنګامې دلاپیاوړتیا لپاره په سلګونه زده کونکي پـه خپلـه خوښه دخپلو تودو وینا ووپه ترخ کې وروزي :

« مینه هغه ځواک ده چې پرهغې باندې خدای سړی له خپل ځان اوسړی له سـړي سره تړي ، رښتینې مینه ځان په خپله لوړتیا ته رسوي ،هلته چې ان د دښمنې پـه زړه کې هم په مینتوب او ښښنې باندې اوړي . هغه کولای شي چې له بدی سره غاړه غړی اومقابله شي اوکولای شي چې دومره ځواکمني هم په ځان کې ولري چـې ان هغه بدي هم پرځان پسې راوکاږي . ټول چې کله په مینه باندې ټینګارکوو ... باید تشدد اوځورونه پرځان ومنو ځکه چې هغه په خپله له ځواب ورکولو پرته په هـیڅ شماره شي »

کله چې پـه ۱۹۵۰ کـال کینـګ پنسـلوانیا پـه چسـترکې (دیـوانیتی ات کـروزر تکنالوژیکل سیمیناری) په باره کې دخپلې بچلر ډګری لپاره په زده کړو بوخـت و په همدغه مهال ده موستې د موستې په بل کالیج کې ولیده چـې پروینـاوو بانـدې بوخت و. کینګ دموستې لکچر په لیوالتیا سره واورید خو زیات اغیز یې پرې ونـه کړ. ان چې له موستې سره په استدلالونوکې هم ښکیل شو. په کروز ر کې یـې دزده کړو پرمهال په خورا جدي توګه دګاندي ساتیاګره ترلاس لاندې ونیوله اوهغـه یـې ولوسته . دکینګ دهمدغو سرګرمیو شپې ورځې وې چې پردغه مهال له هندځخـه دهند په سفرتللی یوه بل نیګرو، ډاکتر (موردیسیا جانسون) ،چې وروسته د هاورد پوهنتون هغه چې له تاریخي پلوه دتورانو کالیج دی او په واشنګتن ډی سـی کـې پروت دی مشرو ، هم راستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارتین لوتر کینګ اومهاتما

دګاندي دنه زورزياتي له امله پرکينګ باندې دجانسون د ويناوو نيغه اغيزه ددې لامل شوه چې په بيړني توګه دهغو کتابونو په لټه کې شو، هغه چې دګاندي په باره کې ليکل شوي اوهلته موندل کيداى شول . ده په دغه اړه يودپاملرنې وړ کتاب له جورج داويز ځخه چې په کروز کې دده خورا نژدې استادو ترلاسه کړ . کينګ د داويز ددغه اوپرګاندي باندې دنورو کتابونو له لوستلو وروسته په جدي توګه په دې باوري شوچې که مينه اوخواخوږي دنه زورزياتي مقاومت له غورځنګ سره مل اوعمليٍ بڼه وموموې په دغه ترڅ کې به دمبارزې پايله له شکه پرته پياوړې ، اغيزمنه اوپه زړه پورې وي .

کينګ کيداى شي په دې هم دګاندي د درسونو تراغيزلاندې وي چې ده دګاندي اوخپل ژوند ترمنځ يولړ ګډې ځانګړنې له ځان سره درلودې ، دوى هغه څوک وو چې درنګ ضد مبارزه يې دتوپيرپالو متعصبينو په وړاندې پرمخ بيوه ، دواړو ان په ولسي کچه دسپينود ستم اوزور زياتي تجربې له ځانه سره درلودې (دلته زه هغه ټکی ته اشاره کوم چې مهاتماګاندي په جنوبې افريقا کې يوازې په دغه ګناه چې ده ځانته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی درجه کې ځای نیولی و له اورګاډي څخه راواچول شو. خو کینګ پرهغه مهال چې جورجیاته اوترځان یې لویه پرده ډوله تکه راتاوکړې وه له همداسې یوې پیښې سره دسپینوله خوا مخامخ شو) ، دواړو دځانګړي تشدد (هغه چې ددوی ژوند یې په خپله ادعاکوي) خورا سخت زغمونه له ځانو سره درلودل او په پای کې دواړه هغــه څوک وو چې دخپل ایمان اوعقیدې په زور یې ځانونه دنورو دچوپړ اوخدمت پــراخ بهیرته ور واچول .

هغه په خپل لومړني کتاب (دآزادۍ په لور ګامونه) کې خپل تــش پــه نامــه (دنــه زورزیاتي په لور سفر) په اړه کرونولوژیکه څیړنه کې یولړداسې اشارې وړاندې کړې چې دهغو په ترڅ کې یې دګاندي په لوړو ستاینو باندې لاس پورې کړ

« ګاندي دتاریخ په اوږدو کې لومړنی څوک و چې دمسیح مینه او اخلاق یې په خورا جالبه اوځانګړې لیواتیا سره د انفرادیت اواغیزمنې ټولنیزې ځواکمنې پرپولو باندې په پراخه کچه زمونږ په وړاندې کیښودل ».

کله چې ګاندي په دې ټینګار کوي چې له خپل دښمن سره مینه ولره ، دغه ټکی په خپل ذات کې د کینګ له مسیحي ایدیالونو سر ه په کټ مټ ډول سر لګوي . ګاندي له دښمن سره دمینې عملي لاره کینګ ته ور وښوده ،کینګ په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه دګاندي دټولنیزې جوړونې هڅونکې مینه دځان کــړه اوهغــه یــې دخپلــې تګلارې په توګه و منله . هغه ،دغه ټکي ته څیرو چې دګاندي ایدیا دبدۍ اوشیطاني هڅو په وړاندې کوم غیرفعال نه زورزیاتی مقاومت نه دی ، بلکه هغه پــه دې بــاوري وچې دا په خپله دشیطاني بدۍ او هڅو په وړاندې یو فعال اوهڅاند مقاومت دی ، چې له پراخې ملي او ټولنیزې لیواتیا سره ملتیاکوي ، داګاندي دی چې دتیري پرځای په هرڅه کې دلومړیتوب حق زغم اوتحمل ته ورکوي . " لکــه څنګــه چــې زه دګانــدي دفلسفې په ژوروکې ډوب یم ، زما ..زیاته اندیښنه په دې کې ده چې دمینې ځواک مخ په ځوړیدوشو او ما دلومړي ځل لپاره دادرک کړه چې دمینې مسیحی دوکتورین او نظریې په نیغه توګه د ګاندي دنه زور زیاتي د تګلارې تراصولو لاندې دزورزیــاتي ځپلولپاره دآزادۍ په لاره کې تر ټولوښه او درنه وسله ده "

(c) ketabton.com: The Digital Library

کینګ په هندکې دګاندي دتګلارو دبریو تراغیزلاندې راغی او دګاندي درښتیاینې اصول او تګلاره چې پرمینه ،رښتیاینه او ځاني قرباني بانـدې ولاړه وه دځـان لپـاره وموندہ . کینګ دعدالت اوانصاف غوښتنې لپاره داسې دوکتورین وموندل ، چې نـه یوازې له مسیحی باورسره یوشان وو بلکې په امریکا کې یـې دسیاسـي قانونیـت اوروا حقونو له آرونو سره هم یورنګي درلوده . په لومړي ګام کې دکینګ لیوالتیا پـه تمامه مانا یوه نګه اکادیمیکه لیواتیا وه. دی په دې باوري نه و چې دګاندي دمقاومت طرحه به داسې یوه طرحه وي چې هغه به د امریکا په کچه هم دپراخو پرګنو لپاره په درد دوا شي .

برسیره پردې هغه فکرکاوه چې دګاندي میتود اوتګـلاره کیـدای شـي یـوازې پـه انفرادي برخه کې اغیزمنه وي ، ځکه نو دوی په دغه برخه کې په دوه لارې کې وو چې آیاداتګلاره به امریکایی نیګروګانو اودهغوی پراخې پرګنې چې دخپلـواکۍاوبرابرۍ لپاره یې متې رابډوهلې په هغه شان چې ددوی هیله ده لارښونه وکړای شي . پردې ټولو برسیره ، هغه دا دلیل هم وایه چې ګاندي دنه زورزیاتي غورځنګ په داسې یوه ټولنه کې لارښونه کاوه چې دهغې ټولنې ډیرکی په خپله هندوان او په مقابل کې یې یو کوچنې لږکی چې هغه انګریز ي سپینان وو په مخ کې درلود ، خو امریکایی نیګرو ګان بیا په خپله دامریکایي شمیرنې په سلوکې له لسو تر دوولسو پورې دي چې په یوه خورا واړه لږکي کې راځي . برسیره پردې کینګ داهم احساسوله چې له ګاندي سره دهغه دمقاومت په ترڅ کـې دهغـه خبـره نـه یـوازې پـه هنـدکې انګریـزي واکمنانواوریده بلکې له هغه سره له هند څخه دباندنیوخلکو اوپه خپله دانګریـزې ولس اولویو مخکښو کسانو خواخوږي او ملتیاهم وه . کینګ پرهمدغه ټکـي بانـدې باورنه درلود ، هغه شک درلود اودایې ویـل چـې دغـه تګـلاره بـه پـه امریکـاکې دزورزیاتي په مقابل په تیره بیا په جنوب په هغه ځای کې چې تور یوازې دیوې ښځې دنوکرپه توګه دهغې لاس ته ګوري کار ورکړي اوکه نه ؟ په هـرډول دکینـګ هغـو تجربو چې دالاباما په مونت ګومیری او هند ته دسفرپه ترڅ کې یې دځان کړې ددې لامل شوې چې دده نظریه یې په دایمي توګه د ګاندي دعدم تشدد دتګلارې په لور وروا ړوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونټ ګوميري اوهندوستان
اود کينګ بدلون

په ۱۹۵۴ کال کې کله چې کينګ خپله دوکتورا په تکنالوژي کې له بوستون پوهنتون څخه ترلاسه کړه ، له هغې سره سم يې د مونټ ګوميري ،هغه ځای چې ديوې لنډې مودې لپاره دکورنۍ جګړې په شپو ورځو کې د کانفدرسۍ پلازمينه و، پـه ديکسـتر اويونيو بپټست چرچ کې دهيد پوستر په توګه دنده پيل کړه . دلته خورا زيات توران اوسيدل چې هغوی ټولودسپينوله خوا د ښکيلاک او زورزياتي سختې اوظالمانه شپې ورځې زغملې . دمونټ ګوميرى دبسونو خبره په دغه اړه ديوې عينی پيښې په توګه ديادونې وړده ، چې هلته دا منل شوې وه چې تو ران بايد دبس دمخې پرڅوکيوباندې کيننې ، دبس وروستې برخه ددوی لپاره وه ، خوکه چيرې به سپين په بس کې ولاړ و تور حق نه درلود چې دهغه ددريدو په حال کې بايد هغه پرڅوکۍ باندې ناست پـاتې شي . دبسونو چلونکي چې ټول سپين وو ، له توروڅخه غوښتنه کوله چې دبس کرايه بايد دمخنۍ دروازې په پيل کې چلونکي ته وسپاري ، اوبيا ددوروسـتۍ دروازې لـه لارې بس ته ورننوزي . کله کله خو به داسې هم کيدل چې بس چلونکو به کرايه ترې واخيسته ، هغو به چې ترڅو وروستۍ دروازې ته رسيدل دوی به حرکت وکړ اوهغوی به يې په ډنـګ ډوال بانـدې پريښـودل . دمونټګـوميري توروپوسـتو پـه ورځ کـې ځوځوځلې دلته دسپين پوستوله خوادغه شان زورزياتي په خورا بد شان سره چې هغه ته سړی انساني چلند نه شي ويلای دمونټ ګوميرې دتوپيرپالو سـپينوواکمنو له خوا په خپله ټوله ناولتيا سره زغامه .

خوکله چې په ۱۹۵۴ کال کې يوه آرامه خو پرتمينه ميرمن چې(روزه پارک) نوميده په دغه ګناه چې سپينو ته يې دخپلې څوکۍ له پريښودلو څخه انکار وکړ بندي شوه .

په دغه وخت کې په مونټ ګوميرى کې دتورپوستو شميرپه عمومي توګـه زيـات و، نيګرو ټولنې دخپلو وزيرانو او خپلوکليساوو له لارې دټـول ښـار پـه کچـه پراخـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریکړون له بسونو سره وکړ . دوی پرهمدغه مهال مارتین لوتر کینګ دخپلې نوې جوړکړې ټولنې دمشراولاربنود په توګه وټاکــه ، اوپرهمدغــه مهــال دی پــه مونــټ ګومیری کې نوې کس و چې دلته یې له یوې سیاسي او نورو ډلواو ګروپونو سره هــم اړیکي نه درلودل . دمونټ ګومیری دبسونو پریکړون دکینګ لــومړنې تجربــه او پــه دغه ترڅ کې لومړنی هڅه وه چې دده دملي اونړیوال کرکترپه جوړولو کې یې مرسته وکړه اوپه متحده ایالاتو کې یې دیوه مورالي مشرپه توګه راوپړکاوه .
په پیل کې پر مونټ ګومیري باندې دګاندي اغیز خورا لږ و، دبسونو پریکړون دګاندي ډول مقاومت پرتګلاره باندې نه جوړشوی واو نه هم لاربنونه ، سره له دې چې کینګ ګاندي ته درناوی درلود ، هغه خپل یوه ملګري ته داتکی په ګوته کړ چې دی ځنګه کولای شي دګاندي تګلاره اواصول په دغه ترڅ کې وکاروي . خوله هغه ورروسته چې یوه سپین مونټ ګومیری ایدورټایز ته یې یولیک ولیکه او په هغه کــې یــې دبســونو پریکړون په هند کې دګاندي له کړو وړو سره پرتله کړ ، همدغه ټکی و چې دمونــټ ګومیری پرغورځنګ باندې دګاندي داغیزخبره ورځ پــه ورځ پراخیــده او زیاتیــده.
لکه ځنګه چې کینګ ویلي ، چې دګانــدي نــوم او دهغــه دعــدم تشــدد مقــاومتي غورځنګ په مونټ ګومیری کې هلته چې ددغه ځای خلکو دغه نوم تردغه دمه ګرد سره نه واوریدلی په پراخه کچه نامتوشو ، دومره چې په هرځای کــې هغــه « دهنــد دتورپوستوکوچنی روحاني » له زیات درناوي سره پیژندل شوی و. ان چې مطبوعاتو هم دمونټ ګومیری داعتراض په تــرڅ کــې ، پــه هنــدکې دانګریزانــودواکمنې لــه زورزیاتي سره دګاندي پریکړنونه او لاریونونه په الاباما کې دســپینو دزورزیــاتي د جوړښت له کړو وړو سره پرتله کول .
پرهغه مهال چې پریکړون لا روان و کینګ « دژورتیا پــه تــل کــې » دګانــدي داصولو اوتاکتیکونو په ژورتیاکې ډوب او دهغوتراغیزلاندې راغلی و. دګاندي داصولو دوړاندیزونو په پام کې نیولو سره کینګ په دې باوري و چې ، څه چې ده په مونــټ ګومیري کې ترسره کړل هغه « دبدی او شیطاني هڅې په وړاندې دمینې هڅونکې مقابله وه».

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه يوې غونډې ته هغه كيسې ټولې وكړې چې څنګه ګاندي وكولاى شول دنه زورزياتي مقاومت له لارې انګريز ي امپراتوري په هند كې دپاى پر ټكي باندې ودروي . هغه په دغه اړه داهم په ګوته كړه چې :
« زه ګاندي ته دمسيح پرلاره ورغلم » څكه نو ده په دغه برخه كې د مسيحيت په پياوړتياكې دخپل غورځنګ له لارې ونډه واخيسته »
كينګ وويل چې مونټ ګوميري « له ماسره دامرسته وكړه چې زما هغوپوښتنوته يې روښانه ځوابونه راكړل چې ما دعدم تشدد په برخه كې په كتابونوكې لوستې وې »
په رښتيا هم كينګ هغه فكري بهيرته ور واوښت ، هغه ته چې دى دهغه په وړاندې ديوه ګاندين په شان نه وزيږيدلى . كله چې ګاندى په (سرمون ان ده مونټ) كې دمسيح ښكلا وليده ، هغه يې ديوه هندي اصل او باور په توګه ومنله ، خو كينګ چې بياكومه ښكلا په ساتياګره كې وليده دهغې له مخې يې په خپلو امريكايي پلويانو او اوريدونكو باندې ټينګار وكړ چې دوى بايد ګاندي ته له مسيح اودهغه له نظر ياتو سره په موازې دريځ كې وګوري . كينګ ان ګاندي ته دا وياړهم ورپه برخه كړ چې له ده څخه وروسته يې دبشري حقونودنوي سازمان له پاره هم د ده نوم وكاراوه . دبشرى حقونو لپاره دګاندي ټولنه كينګ ګاندي ته دهغه درناوي له مخې پرانيسته چې ده دبشري حقونوپرغورځنګ باندې خپله درنه اغيزه ښندلې وه .
دمونټ ګوميري دبسونو له بريالي پريكړون څخه وروسته (سره له دې چې ديوه وژونكي يرغل په ترڅ كې سخت ټپي هم شو) كينګ له خپلې ميرمنې (كوريتا سكاټ كينګ)اوخپل نژدې ملګرى پروفيسور (لورنس ريديک) سره يوځاى دهندوستان سفروكړ . هندته دكينګ سفر يولوى وياړ او تجربه وه چې دى يې د (په نه زورزياتي سره داوښتوپه لور په لوړتيا) كړ، دده له لويو هيلوڅخه وه چې بايد هندوستان وګوري ، خو دده مهال ويش ده ته اجازه ورنه كړه چې دى بايد د ۱۹۵۹ كال ترفبروري اومارچ پورې هلته پاتې شي .هندته دهغه د رارسيدو پرمهال دهند له لومړي وزير جواهرلال نهرو سره دكتنې په ترڅ كې كينګ وويل چې :
« نورو هيوادو ته كيداى شي زه ديوه سيلاني په توګه سفروكړ م خو هند ته زه لكه ديوه زيارت كونكي په توګه راغلم » . هند ته دكينګ سفر يوه روحانى اومعنو ي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هځونه وه داسې چې دهغه په ترځ کې دی دګاندي پرایدیالونو باندې نورهم باوري او سمبال شو. هغه دټول هند په اوږدو کې دګاندیوالو هځو له فعالینواوهځونکو سره وکتل ،کینګ په انفرادی توګه دزیاتو شیانو له لیدو اوهځونو وروسته ، په دغه برخه کې ډیرځه هغه مهال وویل چې کله دی بیرته متحده ایالاتوته ستون شو. هغه دغه ټکی په ګوته کړ چې ځنګه هندیانو اوانګریزانو له یوه اوبل سره په برابری کې چال چلندکاوه ، او دیوه بل په وړاندې یې دهغو ی کړنې په یوځه بیل ډول سره په ګوته کړې ، او دایې ځرګنده کړه چې داډول اړیکي په خپله دهغې وینې پایله ده چې ګاندي دهغې له مخې د مخالفانو په وړاندې دعدم تشدداوخواخوږی له اصولو سره سمه کاروله . کینګ همدارنګه ددغه کار درناوی کاوه چې ځنګه ددغه هیواد (مشرانو خپل مورالي ځواک اووړتیا دخپل قانون ترشا کارولی دي) هغه همداسې دې ته هیله من اوخوشاله و چې :

(له لومړي وزیرځخه تر کلیوال پورې ټول دکښتنې پاټکي په وړاندې له کرکې سره جوړنه دي) .اودهغې پرضد خبرې کوي . دی په خپله ددې کتونکی اوشاهد و چې نهرو په خپله د کوزنې پاټکی په وړاندې پرهغه مهال چې دملي خپلواکی دنظریې دپرمختیا او پیاوړتیا په اړه یې خبرې کولې دهغوی په وړاندې دکرکې او نه درناوي تګلاره په کلکه غندله . کله چې کینګ امریکا ته راستون شو، ده دمتحده ایالاتو پرمشرانو ایزنهاور او جانسن باندې غږ وکړ چې باید دامریکا دکوزنې او ځپل شوي پاټکې لپاره چې د رنګ او توکم په ګناه ځورول شوي اووروسته پاتې کړل شوي دي یوځه وکړي ، ده پردغه مهال هغه هځې چې دهند حکومت په دغه برخه کې ترلاس لاندې نیولې وی ، دیوې بیلګې په توګه د متحده ایالاتومقاماتو ته چې باید هغوی هم کټ مټ هځې   دامریکایې ځپل شوي پاټکي په وړاندې په عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي ورپه ګوته کړې .

په رښتیانی توګه دا هند و ، نه یوازې مهاتما ګاندي چې کینګ یې دیوې بیلګې په توګه   په څه ډول دیوې ځپل شوې ټولنې لپاره په خپله کارخانه کې جوړاو وروزه . کینګ هند ته دخپل سفرپه ترځ کې پردې نورهم باورمن شو چې عدم تشدد دخپلې رښتیاینې له مخې یوازنې وسله ده چې ځپل شوې پرګنې یې په ټوله نړی کې دخپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنو دترسره کیدو لپاره کارولای شي . کینگ په دغه سفرسره د (امریکایی گاندي) لقب دځان کړ ، داخورا په زړه پورې خبره ده چې کینگ په خپله دامریکا دتاریخ په اوږدو کې دیوه ستر لارښود په توگه دا ومنله چې مهنداس گاندي :
« له هرپلوه او په هره کچه دنړۍ دتاریخ په پاڼوکې یوله هغو کسانو څخه دی چې دنیم درجن لویو کسانو په شمارکې راتلای شي ». په دې باید باوري یو چې دکینگ عمل دبشري حقونو په باره کې هغه څه دی چې دگاندي پرتخنیکونو باندې ولاړدی . پریکړونونه ، لاریونونه ،ورځ شپه لیکنې (شب نامې او روزنامې) ان عامه روژې نیونې داټول هغه لاسوندونه اونښې دي چې په امریکاکې یې دبشري حقونو پرغورځنگ باندې دگاندي دتگلارې اغیزبللی شو.
خودکینگ په هڅونکو پریکړوکې یوه چې هغه تریوه حده ناسپړلې او ناروښانه پاتې وه هغه په زندان او جیل ورننوتل و و، چې دنه زورزیاتي له خورا مهمو ډولو څخه گڼل کیده . کینگ هم لکه د گاندي په شان زیات ددې لپاره لیوال نه و چې باید زنداني شي . ده ته څرگنده وه چې په جنوب کې د زندان په سلولونو کې نیگروگان څه شی څنگه زغمي .کینگ به خپلو پلویانو ته ویل چې باید زندان ته ولاړشي خوهلته باید هغه څه ترسره شي لکه چې گاندي ترسره کړل :په هیله منې هوا اولیواتیا کې ، هغه له دوی سره استدلال کاوه ، چې دوی باید داومني چې په زندان کې خپله ټوله موده باید په یوه ځای کې تیره نه کړي ، بلکه : « هغه باید دشرم زندان د آزادۍ دجنت او انساني پرتم په لور واړوي » همدارنگه کینگ هم زندان ته راغی او هغه یې دآزادۍ تجربه ځای وباله . دا زندان و چې گاندي د
(هنري دیوید توریو)لیکنه چې د عامه سرکښۍ په اړه وه ولوسته او ده ته یې داتوان ورکړ چې دخپل مرام په لور نورهم په بري سره خپل سفراو گامونه اوچت کړي . اوداهم جیل و چې کینگ هلته (د برمینگهم له جیل څخه لیک) هغه چې د بشري حقونو دغورځنگ لپاره خورا مهم لارښود ولیکه . دهغه په ترڅ کې چې ده دهغه لپاره په غیرقانوني توگه کاغذ وموند او پرهغه باندې یې دخپل زندان شپې ورځې تیرې کړې . په دغه لیک هم دگاندي په هنگامه یانې ، رښتیا، انصاف، ځان تیریدنه او نه زورزیاتي باندې ټینگارشوی دی . دبیلگې په توگه کینگ په روښانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه له ګاندي څخه دمننډويې په ترڅ کې وليکل : « زه په ټينګار سره داخبره کوم او وايم چې عدم تشدد داغواړي چې مورږ بايد دهغه په اړه داسې رښتياني وو لکه څنګه چې دهغه پاى زمورږ هيله اوغوښتنه ده » .

خوداپوازې دګاندي تاکتيکونه اوتګلارې نه وې ، هغو چې په کينګ کې يې پولږداسې ځانګړنې را وپارولې چې هغوکينګ ته دبشري حقونو دغوښتنې اوغورځنګ په ترڅ کې دمشرى لاره برابره کړه . بلکې خبره ټوله دهغو په عملي کيدو وه ، ځکه چې هغه اوس په عملي توګه دکينګ په ويناوو اوليکنو کې په پرله پسې توګه عملي کيدې . هغه تل داخبره دګاندي له خولې   په هرځاى کې تکراروله چې که دوينو سيندونه هم دتورانو دخپلواکى په وړاندې وبهيږ ي بايد چې خپلې وينې يې وي نه داچې دخپلو دښمنانو هغه دې تويې کړي .

تردې هم لامهمه داچې دهمداسې طرحو په رڼاکې ، دګاندي دمينې منطق زيات خواخوږي اوپلويان وموندل ،په دې چې کينګ دهغو په رڼاکې دامريکا له پاره خپل خوبونه ليدل . داسې چې دهغو په رڼاکې يې بايدامريکاداسې جوړه کړي چې هغه دده دمينې وړ ټولنه وي . داسې يوه ټولنه چې کينګ هغه دخپلې نامتو وينا په ترڅ کې (زه يوخوب لرم) په ډاګه کړه . خلک بايد له شکه پرته (دکرکتر په ننيوځانګړنو باندې قضاوت وکړي نه داچې دهغه په رنګ او پوستکي باندې ځان بوخت وساتي) .

پرکينګ باندې دګاندي داغيز يوه بله بيلګه دويتنام دجګړې په اړه دهغه مخالفت وچې دهغه په پايله کې يې دولس مشر جانسون اونورونيګرومشرانو ملاتړ له لاسه ورکړ . ځکه هغوى ورته ويل چې دجګړې په اړه خوله پټه ونيسي خو کينګ داخبره نه منله او خپله خبره يې کوله ، دده له خورا مهمو ويناوو څخه يوه هغه وه چې په هغې کې يې وويل : (انصاف نه ماتيدونکى خيزدي ، ناانصافي په هرځاى کې دانصاف له پاره خطره ده) .

کينګ همدارنګه د کاورډيک په اړه هم دګاندي دنظريې پر پله باندې ولاړ دهغه څه په باره کې چې ګاندي به ويل   که چيرې څوک دکاورديک او تشدد ترمنځ دځاني دفاع په موخه ټاکنه کوي نبه به داوي چې تشدد وټاکي ، په ۱۹۶۵ کال کې کينګ ديوې مرکې په ترڅ کې دګاندي نظر ومانه ځکه يې وويل : « کله چې زه دتشدد په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خبرې کوم هلته يوه بدې شته چې هغه ترتشدد او زورزياتې هم سپيره اوناوړه ده چې هغه ډار دی ». دکينګ او ګاندي دواړو لپاره دهځوني اوتشويق تګلاره دتشـدد تر ردولو زياته مهمه اوډپاملرنې وړوه .

اوپه پای کې ، کينګ له ګاندي سره خپله يوه پياوړې اودحيرانتياوړکړنه شريکه کړه چې هغه دپياوړو سمبولونوپه عمل کې په سپيڅلې توګه عملي کـول وو. دواړو پـه خورا وړتيا سره دناوړې بې انصافۍ په وړاندې چــې ددوی دواړوخلکـو زغملـه پـه يوفکراونظرسره ودريدل . دواړو د خورانواوبيوزلانولپاره متې رانغښـتې اودهغـو پـه استازيتوب يې هرې خوا ته نه ستړې کيدونکې مندې تـرړې ترسـره کـړې اودواړو دژوند کولو هغه ډول لکه چې خورانو دځان لپاره درلود وټاکه . ګاندي پـه کليـوالي جونګړه او کينګ دشيکاګو په چوپړيوکې استوګنه کوله . دوی سفرهم لکه دعـامو اوخواروخلکو په شان کاوه . ګاندي داورګاډې په دريمه درجه خونه اوپه پلــې توګـه سفرکاوه همدارنګه کينګ دبس او ياهم دکچرې په واسطه له يوه ځايه بل تــه تــه . دوی لکه عامووګړو غوندې کالي اغوستل ، ګاندي ساده خامتـا. اوکينــګ بياخپـل سګنچردهقاني سرترپايه خورې جامې اغوستې . دوی به لکه دعادي خلکو په شـان کارکاوه، ګاندي به په توده هوا کې په خپل خرخي باندې لګيا و اوهغه به يې خرخاوه اوکينګ به په تودو لوونوکې له مهاجرو فارمي کارګرو سره لوونه کول . دواړه پــه دې توانيدلي وو چې له خپلې سياسي کلتـوري زيرمــې ځخـه خــورا درانــه او پيــاوړي سمبولونه راوټاکي .

دګاندي دمالګې لاريون دبيلګې په توګه دهم غاړې اوهــم آهنګــۍ پــه تــرڅ کــې هندياڼوته دولسونو له پاره په ټول هيواد کې يودپاملرنې اودرناوي وړآر و. همداسې کينګ په خپل وار سره په دې وتوانيده چې د مسحيت او امريکايي مشروطيت آرونه هغه چې دواړه سپين اوتور ورته ليوال او ترې اغيزمن وو پــه خــورا مهــارت ســره وکاروي . کينګ ته داوياړ ورپه برخه شو چې دبشري حقونو پــه لاره کــې يــې دنــه زورزياتې د درنې وسيلې په برکت کانګرس دې ته رامات کړ چــې دبشــري حقونــو قانون دپه ۱۹۶۴ اودرايې ورکولو حق دې پــه ۱۹۶۵ کــې پــاس اوومنــي . پــه دواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخوکې موږ ته دګاندي هغه اغیزپه څرګنده په ډاګه کیږي چې دهغه دلـوړ فکـراو معنوي ځواک ونډه یې په ټولنیز اوسیاسي مقاومت کې بللای شو.
خوکله اوپه کوم ځای کې موږ دکینګ تګلارې له ګاندي څخـه بیلـې بلـلای شـو ؟ ترهرڅه دمخه دغه یوټکې باید ووایو اوهغه داچې کینګ کله هم دګاندي کار بن کاپي نه و، دبیلګې پـه توګـه کینـګ او دون ګـارد دبشـري حقونودغورځنـګ زیـاترو مشرانودپاملرنې او اړتیا وړ څه ونه موندل . سره له دې چې هغه کولای شول چې پـه لوړه کچه واوسیږي . کینګ په عادي کورکې واوسید، دعادي موټرسپرلي یې وکـړه اوپه عمومي توګه یې ځان دلوړې له منګولو څخه په یوه خوا نه کړ.
کینګ سره له دې چې دګاندي تاکتیکونه یې عملي کړل ، خو په ډیرو برخـوکې لـه هغه څخه بیل و، ګاندي ددې لپاره چې په هندکې دانګریزانو واکمنې ته دپای ټکـی کیږدي ، هغه دنه همکارۍ اوولسي سرکښۍ تګلاره وکاروله ،ده خپلـو پیروانـو تـه داخبره کوله چې دوی باید له انګریز سرکارسره له هرډول همکارۍ څخه ډه ډه وکړي ځکه چې هغه انګریزدیوه شیطاني ځواک په توګه منلی و. خوکینګ بـرعکس دغـه تګلاره په دغه شان چې واکمن سستم دې دپای پرټکي باندې ودروي ترلاس لاندې ونه نیوه . په دغه برخه کې هغه دسم سـمکې اوځـانګړو دموکراتیکـو ژمنواونظریـو وړتیااوګتورتیا په پام کې ونیوه . کینګ یو ..... امریکایی هیوادپال و ، داسې چـې پـه امریکایې ځانګړتیایې باور درلود اوپه دې هیله و چې متحده ایالات باید دنوروهیوادو لپاره بیلګه ییزځای لاربنودځای ولري . لکه څنګه چې هغه په خپله هم په امریکاکې دمشروطه واکمنۍ له لیوالواومینه والو څخه و. دده نه زورزیاتی له همدې امله یـوازې ددغې هیلې له پاره و چې تورانو ته باید په خپل هیواد کې دامریکایي دموکراسۍ پـه زړه کې دخپل خوب عملي تعبیروروښیی اوحقونه یې بایدپه هغې کـې دیـوه پـوره استوګنې په توګه خوندي وی .
اوپه پای کې دخلکودوینتیا په وړاندې دواک کولو په ترخ کې هم کینګ لـه ګانـدي سره توپیرونه درلودل . کله چې ګاندي کلیوالو ته دا درسونه ورکول او په دغه ټکـې یې ټینګارکاوه چې دوی باید پرځان باندې بسیاشي ،خو کینګ په دغه برخه کې پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ټکي باندې ټينګار کاوه چې دا دفيدرال حکومت دنده ده چې دامريکايې بيوزلو تورو اوسيدونکو لپاره زده کړې ، کورونه اودندې ومومي .

آياګاندي له ننيو متحده ايالاتوسره څه تړاو لرلای شي ؟

کينګ ويلي چې دګاندي انقلاب په هندکې دهيلې او مينې پربنسټ و، هغه وايي چې په امريکا کې دعامه حقونوغورځنګ هم په کټ مټ آرباندې ټينګارکوي :« د دوديزو انقلابونوخخه ديوه مثبت بدلون په توده کې دواک داوښتون پـه تـرخ کـې مـوږهم دهيلې آر په پام کې نيولی دی » . کينګ غوښتل چې دغه هيله دګاندي په ټولنه کې دبشري حقونو داعادې آر دبسياينې داصل پربنسټ پر يوه ولسي غورځنـګ بانـدې بدل کړي .

په هرډول دغه غورځنګ نن هم پـه متحـده ايـالاتوکې دګانـدي دهيلـې اومينـې دوکتورين پرمخ بيايی اودکينګ په وژنه باندې چې په (ميمپيس تينسـي) کـې د(لورين موتيل) په برنډه کې په ١٩٦٨ کال کې عملي شوه له پښو را ونه لويد.

نن سبادبشري حقونو افريقايي ــ امريکـايي فعـالان لکـه ريو.جيسـي جکسـن او ريو.الشارپتون ، دګاندې دهيلې اومينې دآرونودعملي کيدو پـه تـرخ کـې غـواړي دافريقايانو او امريکايانولپاره دهيلې زيری شي ،دوی سره له دې چې دخطرونو پـه کړليچونو کې ځان ګوري او په دغه برخه کې دنه زورزياتي په رڼاکې ګامونـه پورتـه کوي . ان چې کله ده دولس مشری لپاره په ١٩٨٠ يمه کې ورمنډې کړې پرهغه مهال يې په خپلو اوريدنکوباندې غږ وکړ چې : (هيله ژوندۍ وساتۍ) .

برسيره پردې نورهم زيات اسناد شته چې دهغو له مخې سرې دمهاتما ګاندي اړيکي له متحده ايالاتوسره په څرګنده په ګوته کولای شي ، په ٢٠٠٢ کال کې ټايم مجلـې ګاندي (دپيړۍ سړی وباله) دټايم بل وړونکی البرت انشتاين ګاندي تـه ځـانګړې ارادت اودرناوی درلود هغه په دې باور وچې ګاندی دخپل عصراوزماني يوه څرګنـده ځلا و. په ١٩٨٦ کې جن شارپ دامريکا دنه زورزياتی نامتو اوپيژندل شوي سکالر له هارورد سره تړلې دالبرت انشتاين دنه زورزياتي پروګرام پرانيست هغـه چـې اوس دالبرت انشتاين دانستيتوت په نامه سره چې دنه زورزياتي په برخه کـې دڅيړنـواو تحقيقاتو کارپرمخ بيايی . متحده ايالات هم دګاندي په نامه دبيلابيلو جوړښتونولکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي مرکزونو ، دګاندي کتابتونونو، دګاندي یادګـارونو ،دګانـدي کنفرانســونو او دګاندي خپرونوچې داتول د ګانـدي دمینــې ، رښــتیاینې اونــه زورزیـاتي نظریــې څرګندوي میلمه دي . چې دلتــه یــوازې دیوڅــو دنومونــواو کړنــو پــه اړه خبــرې کوو.دګاندي دیادون ټولنه دبیلګې په توګه په ۱۹۵۹ کال کې جوړه اوپه ۱۹۷۶کــال پرانستل شوه ، دګاندي مرکز بیا له واشنګتن ډي سي څخه یوڅه دباندې دی په دغه اړه کارکوي ددغه مرکز دویب پاڼې له مخې

(Gandhimc.org)

ښکاري چې ددغه مرکز هڅه اودندې دادي چې باید دګاندي دفلسفي ، نظریې ، ژوند خدمتونواو درسونواوهمدارنګه دهندي کلتوراو کلتورې میراثونودپیژندنې پــه برخــه کې هلې ځلې وکړي .

په ۲۰۰۰ کال کې مورهاوس کالج ،د کینګ ګاندې دبیاپخولاینې مرکزپرانیست هغــه چې دنده یې دکینګ هیله وه .همدارنګه پــه اتلانتــا اوجورجیــاکې دکینــګ مرکــز دکینګیانواوګاندیانو دنه زورزیاتي اوعدم تشدد تاریخی یادګاردی .په نیویارک ستې کې د ای. جې . موستې انستیتوت دګاندي ډوله نه زورزیاتي او پخولاینې اصــولو تــه وده او پراختیاورکوي . برسیره پردې دلته دګاندي کنفرانسونه هم شته چــې هغــوی هم کارپوهان اوهم عملي کارکوونکي په دغه ترخ کې سره راټولوي څوله یوه اوبــل سره دنظر یاتو د راکړې ورکړې لپاره ناستې ولاړې ترسره کــړي ، دوی پــه اوســنې عصرکې په نړیواله کچه داتومي ناتار او ترهه ګری دجګړې په اړه دګاندې دنظریو په رڼاکې دلارو چارو په کاراندې اخته دي .په یوه همداسې کنفــرانس کــې چــې پــه ممپیس تینسې کې د ۲۰۰۷ کال په اکتوبرکې جوړشو ، تر ۷۵۰ زیاتو ســکالرانو،عملي برخه والواو زده کونکو ګډون کړی و چې هغوی دکینګیانواوګاندیانودنه زورزیاتي په دغو سیمینارونو اوورکشاپونه کې برخه واخیسته .

دګاندې په یاد دنمانځنې یوه غونډه دامریکا دعامه فضا دڅانګې له خوا جوړه شــوه ، دغې غونډې پرموړ باندې غړ وکړ چې دګاندي ایدیوته باید کاروشي ، پــه هوســتون اوتکزاس کې دګانــدي کتــابتون پــه جنــوبي تکــزاس کــې دګانــدې دمیراثونــو او نظریودخوریدو اوساتلو سپارښتنه کوي . هرکال پــه اکتــوبرکې دګانــدي کتــابتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښارپه کچه د (يوزر شمې دسولې لپاره) ټولون دمهاتما ګاندي دزيږيدودکاليزې په وياړ جوړوي . دهوستون ښاروال بيل وايت څوک چې دګاندي دنه زورزياتی دتګلارې په ترڅ کې يوپياوړې وکيل اودمتحده ايالاتو دکانګرس غړی هم دی هرکال په دغه غونډه کې چې دزرګونو ګډون کونکو په ګډون سره جوړيږې برخه اخلې .
اوپه پای کې ددغه اصل داهميت په پام کې نيولو سره په متحده ايالاتوکې سړی کولای شي يواوږد لست ددغه پراخ غورځنګ په اړه چې دګاندې او کينګ دنه زورزياتی نظرياتواوتاکتيکونو دپراختيا په ترڅ کې په شعوري او غيرشعوري دپاملرنې وړ دی په ګوته کولای شي . ددغو نښو ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ يوه ډيره نوې چې د ۲۰۰۷ کال په سپتمبرکې رامنځ ته شوه داده چې دهغې له مخې په لسګونو زروامريکايانو د لويزيانا په (تينې ټاون جنه) کې لاريون و چې د افريقايي ـــــ امريکايي ښوونځي له شپږو زده کونکوسره د توپيرپالوغيرعادلانه چال چلند له امله ترسره شو. په ښونځي کې يوشميرتورو له سپينوسره دجګړې په ترڅ کې شکمن سپين له ښونځي څخه وايستل خو په څنګ کې يې په کټ مټ جرم کې شپږتنه توران د سرې وژنې په نامه ترمحاکمه لاندې ونيول . غونډې يالاريون دتش په نامه (جيناسکس) په وراندې رامنځ ته شو، داسې چې دتورو اوسپينواو دبشري حقونو دلارويانو لکه ، ريو جاکسون او شارپتون لپاره په ځانګړې توګه دکينګ اوګاندي دنظرياتو ترسيوري لاندې دپاملرنې وړو. لاريون په عمومي توګه دعدم تشدد له اصولو سره سم ترسره شو،دوی په عمومي توګه داغوښتنه درلوده چې سمه ييز وکيل بايد دافريقايي - امريکايي زده کونکوپردوسيه باندې بياکتنه وکړې اودهغودجرم دسزا کچه بايد راټيټه کړې .
سره له دې چې يوشميرغورځنګونه لکه (جينه سکس) ګاندي پلوي نه وو خودوی چې کومه چاره اوکړنه ترسره کړه په هغه کې دګاندي دتګلارې اونه زورزياتي روح په تمامه مانا په پام کې نيول شوې وه . دوی دنه زورزياتي تګلاره ترهغو وخاړله ترڅويې توپيرپالې بې انصافې پرهغه باندې سمه کړه.
دګاندي اوکينګ ميراث کيدای شي په امريکايي بدن کې د بډوګی په شان خپله دنده دتوپيرپالې روحيې ،سياست اونورو ټولنيزوستونزودپاکوالې او تصفيی او زمور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوینې دنګه والي اوپاکوالي په برخه کې په پرله پسې توګه ترسره کړي . سره له دې چې زموږ یوشمیرزیات په دغه اړه ځانونه ناګار اوناخبره اچوي . په داسې حـال کـې چې زموږژوند پرته له هغو ناشونې دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپرېږي لـه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

دګاندي مرغلرې

« سړی په رښتیاهم خپلوخلکو ته دخدمت له کچې سره دلوړتیا اواوچتیا وړکیږي ».

مهاتما ګاندي

« نه زغم په خپله دتشدديوډول اوچلن دی چې درښتیا اودموکراتیک معنویت په وړاندې خنډکیږي »

مهاتما ګاندي

« ساتیاګره یعنې دنابرابری په وړاندې جګړه ده داسې چې یوڅوک په خپله خوښه ځان دهغې زغم ته ور وسپاري ».

مهاتما ګاندي

« کمزوری کله هم بښونکی نه وي بلکه بښنه تل دپیاوړي ځانګړنه ده ».

مهاتما ګاندي

« که همکاري یودنده ده ، ما دنه همکارۍ دنده هم تر سره کړې کیدای شي په ځانګړو شرایطوداهم ددندې یوډول وي »

مهاتما ګاندي

« که موږددې ترمنځ توپیروکړای شوچې موږ څه کوو اویاد څه کولو توان لرو،په دې توګه کیدای شي چې دنړۍ ستونزې په یوه خوا اوحل شي » .

مهاتما ګاندي

« په یوڅه باندې باور اودهغه بیا نه ایله کول رښتیاینه نه ده».

مهاتما ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

« په میړانې سره رښتیانی زغم ان دتیرو زړونه هم سوځوي او هم یې ویلې کوي »

مهاتما ګاندي

« ترهرڅه لومړنې زغم اوتحمل د فکرزغم اوتحمل دی ».

مهاتما ګاندي

« زه تشدد ردم ځکه کله چې هغه دښو کړوپه وړاندې راڅرګندیږي ،ښــه کــړه پــه داسې حال کې موقتي وي،اوشیطانې کړه یې په وړاندې دایمی کیږي ».

مهاتما ګاندي

« مهاتما ګاندي راغی او دهنددملیونو په دروازه کې ودرید،ځان یې لــه دوی څخــه یووباله ، دوی ته یې ددوی په ژبه خبرې وکړې ... ځوک چې په تلپاتې توګه دهنــد دپراخوپرګنو له خوا په درنښت ومنل شو. رښتیا رښتیا پاځوي.

رابیندرانات ټاګور

« زړورتیا، واک ته رسیدل ،اتلولي اوپردې ټولو برسیره ځان تیریدنه هغه وړتیــاوې دي چې زموږ لارښوونکي یې باید ولري».

مهاتما ګاندي

« پیاوړتیا له فزیکی وړتیا څخه نه رامنځ ته کیږي، بلکه هغه دپیاوړې ارادې بریاده».

مهاتما ګاندي

« موږ پریږدئ چې په پوره اندازه میړني ووا و په تلپاتې توګه مړه شو،خو یوځــوک هم مه پریږدئ چې ددغه تلپاتي په لورګام واخلي ».

مهاتما ګاندي

« دبیان او قلم آزادي دخپلواکی بنسټ دی »

مهاتما ګاندي

« که چیرې په دویم کس چې ته یې ګورې دخدایي نښې ونه ګورې ، دهغــه پــه تمــه کیدل دوخت خرځول دی ، راتلونکې ته یې ګورئ ».

مهاتما ګاندي

« خوشالی هغه مهال ده چې کله یوځوک څه فکرکوې ، څه وایي اوڅــه پــه هــم غاړی سره ترسره کوې ».

مهاتما ګاندي

« دهرچا خپل مذهب دهغه اودهغه دهستوونکي ترمنځ خبره ده، نه دنورچا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتما ګاندي

« که زه ديوه ليوني سړي په ګولۍ باندې ووژل شم ، زه بايد په هغه شيبه کې وخاندم . په هغه حال کې به په ماکې هيڅ ډول قهرنه وي، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وی.خوته له ماسره يوه ژمنه وکړه چې : که داسې څه واقع شي چې يوه اوښکه دهم توې نه کړې ».

مهاتما ګاندي

« سوراج (خپلواکي) د ويښواوبيداروخلکو له پاره ده ، نه دخوبوليواو بې پرواو لپاره»

مهاتما ګاندي

« ګاندي په سياسي تاريخ کې يوبې ساری څوک دی،مونږ نيکمرغه يو اوله تقديرڅخه مننه کوو چې پرمونږ يې دغه دعصررڼا ولوروله ،هغه چې دنويونسلونو له پاره به يوه رڼا اوالهام وي »

البرت انشتاين

« هغه به ماته پياوړتيا راکړي اوماته به لار راوښيي ،ترټولوپياوړې وسله دزړه اونفس خفي عبادت دی ، ځکه نو دسولې اوآرامۍ شتون تل په خدای کې دی ».

مهاتما ګاندي

« غواړم چې دټولو وچوکلتورونه چې څومره شونې وي زما پرکوربانـدې خپل سيوري په آزادۍ سره راوغوړوي ،خو زه به کله ځان ته داحق ورنه کړم چې خپله پښه دچا په لورچې زما دمبارزې خنډشي وراوړده کړم» .

مهاتما ګاندي

« که زمونږ موخه داوي چې دغې نړۍ ته رښتينې سوله وښيو، که مونږ په دې برلاسي شو چې دجګړې پرضد رښتينې جګړه پرمخ بوځو، زمونږ له پاره وړده چې له ماشومانودزړه خبرې پيل کړو».

مهاتما ګاندي

« هغه اتلولي چې په تشدد سره ترلاسه شي دهغې پايله ماته اولنډمدتې ده».

مهاتما ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه :

قرآن کریم ، (سیقول ، ۱۵۲ او ۱۵۳ ایاتونه))۱(
(۲) انجیل ، (رومن ۱۲. ۱۶. ۲۱)
(۳) نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لاربنونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ
(۴) بنګلا ادب ، (په اردو ژبه)
(۵) حمزه شینواری ، کلیات ، دکابل جا پ ۱۳۸۷ .
(۶) مولانا ، مثنوي معنوي ، تهران چاپ نیکلسو)ن
(۷) اشرف خان هجري ، دیوان دپیښور چاپ ،
(۸) عبدالغفارخان ، زما ژوند اوجدوجهد ، دکابل چا پ ۱۳۵۹
(۹) نیکلسون ، رینولد ، اسلام وتصوف ، ترجمه محمدحسین مدرس نهاوندي ،تهران ۱۳۴۳
(۱۰) سید شاه حسین احمد ، تصوف عهد بعهد ۲۰۰۱ (په اردو ژبه) پتنه بهار،
(۱۱) ضیا الحسن فاروقی ، شهید جستجو داکترذاکرحسین،(پــه اردو ژبــه) ډیلــی .۱۹۸۸
(۱۲) رحمان بابا دیوان ، دکابل چاپ (۱۳۵۶) .
(۱۳)تاریخ هندوستان (رود کوثر) ، ډیلی ، ۱۹۹۸،
(۱۴)بی آر ننداَ ، مهاتماګاندي .(په اردو ژبه) ډیلی ۱۹۸۶.
(۱۵) کیخسرو اسفندیار دبستان مذا هب چاپ تهران ۱۳۶۲

(16) Majumdar … An Advance History of India.

(17) S.P. Kanal , Quest for trust , New Delhi , 1976 P 738)
(18) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A
(19) Gandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11
(20) Mahatma Gandhi, What is Hinduism? 2004 New Delhi
(21) R .Tagore, GITANJALI , 2000 New Delhi
(22) Yogi Philosophy , by Yogi Ramacharaka, Bombay 1977.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Mahatma Gandhi, New Delhi, 1945. (23) Select Works of

(24) Select Works of Jawaharlal Nehru New Delhi , ?

(25) Anwar Sheikh ,THE VEDIC CIVILISATION , U.K 2003 .

(26) Encyclopedia Britannica (23 Volumes) 18 edition

(27) The Bhagavad-Gita New Delhi , 19977

(28) Young India , Ahmadabad Wednesday 11th August 1920.

(29) B.S.Upadhyaya. FEEDERS OF INDIAN CULTURE. New Delhi 1989.

(30) India perspectives (magazine from external ministry of India) Jan - Mar , 2008

(31) Washington post , march 30 , 2008 ,

(32) Hindustan Times , August 15 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

About the Author :

"Professor Abdul Khaliq Rashid was born in 1957 in g Ghazni (Afghanistan). He had his early education in the historical city of Ghazni and left for Kabul for higher education in 1975. He obtained his Master's degree from the University of Kabul in 1979. He has attended international seminars in Uzbekistan, Tajikistan, Turkmenistan, Pakistan and India. Professor Rashid is a prominent figure in the world of Pashto and Dari Studies. Presently he is a Visiting Professor in the Center of Persian and Central Asian Studies in Jawaharlal Nehru University, New Delhi wherein he has developed the Pashto Programme of study up to Advanced Diploma and B.A levels. He is keen to promote Indo-Afghan relation in academic and cultural spheres. He is deeply interested in Sanskrit studies. He has authored several books and research articles pertaining to Pashto and dari studies. His works include; Criticism in Pashto, Resistance Literature in Pashto, History of Pashto Criticism, and he has translated Megkhdutam and Vikram Urwasiya of Kalidas in to Pashto and Dari. He has penned five collections of short stories and four novels in Pashto. Professor Rashid has been awarded a Ph.D. degree by Jamia Millia Islamia; New Delhi on his outstanding work: 'Iqbal's Contribution to Afghan Studies.' He is indeed a devoted scholar, amicable colleague and a loving teacher."

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تارا ګاندي (دګاندی لمسۍ) سره د لیکوال عکس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک له هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (میرحمزه سامزي) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

(c) ketabton.com: The Digital Library

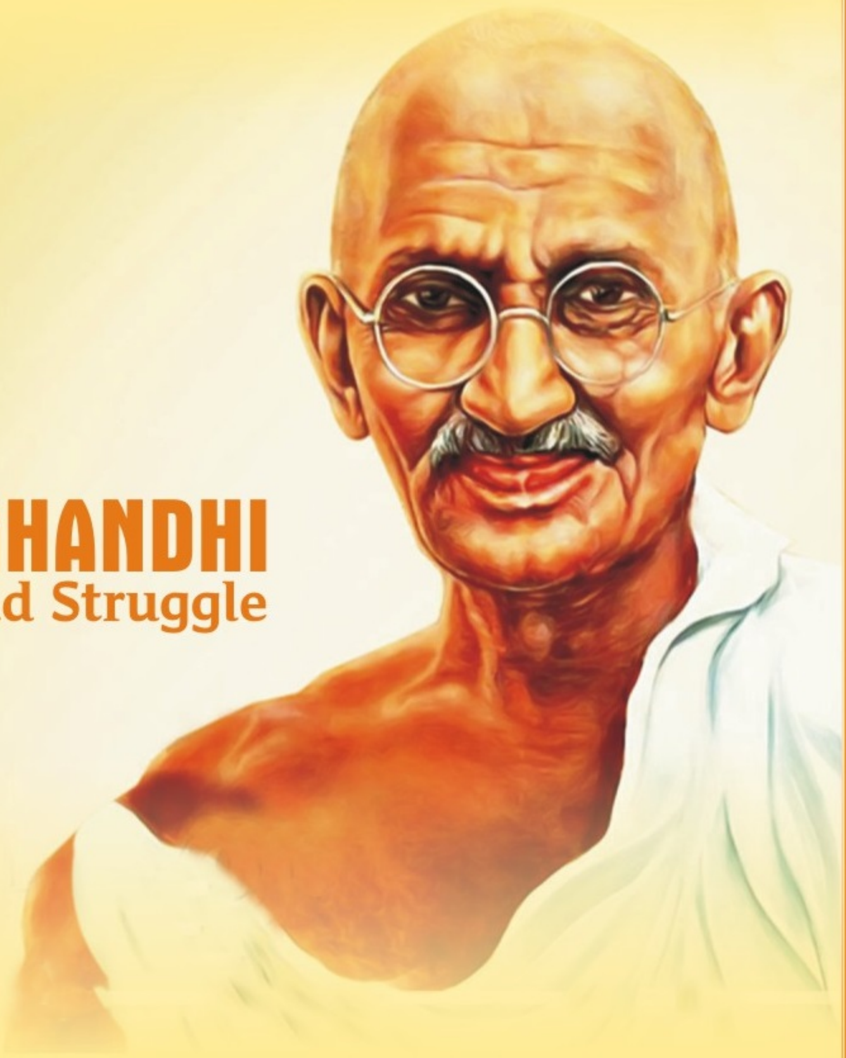

MAHATMA GHANDHI
Life, Thoughts and Struggle

BY:PROF. ABDUL KHALIQ RASHID

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

د خپرونو لړ: ۱۱۸

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library